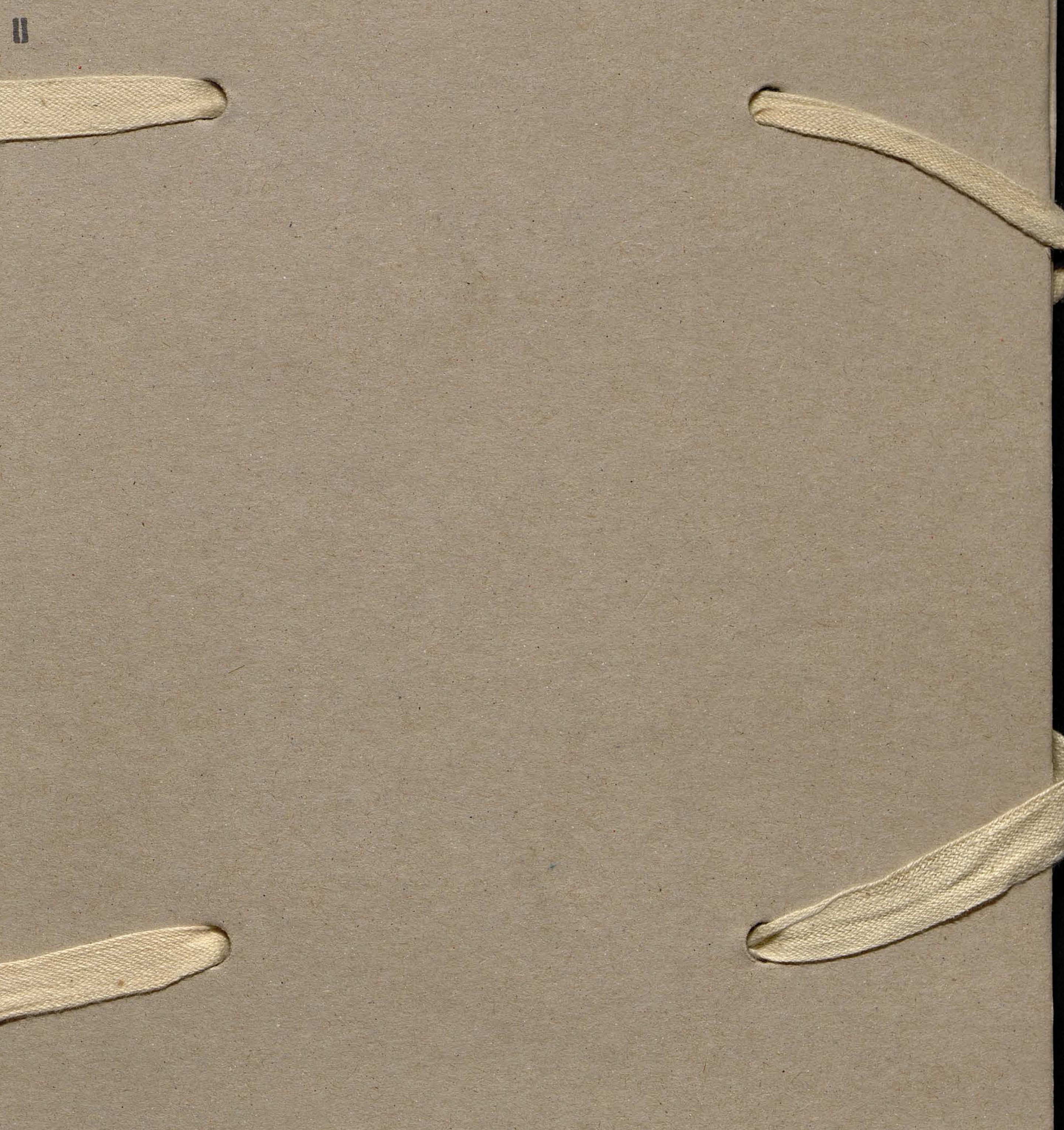

1.—

1

Urkunden

des ehemaligen Benediktiner-Stiftes

Tyniec

in Galizien

aus den Handschriften des XIII, XIV, XV und XVI

Jahrhunderts

gesammelt

und mit einer geschichtlichen Einleitung versehen

von

Ignatz Zegota Pauli

gewesenen Bibliothekar und Archivar, wie auch

Mitglied mehrerer gelehrten Gesellschaften

═

1852.

a) 1.

2

Descriptorum, bullarum, privilegiorum, literarum generalium et specialium super bona, haereditates, donationes exemptiones, immunitates, confraternitates, tam generalis monasterii Tynecensis, quam particularium conventuum ab illo dependentium per SS^mos Pontifices, Nuntios apostolicos; Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos etc. nec non Serenissimos Reges, Duces regni Poloniae, commissarios, succamerarios granitiales etc ejsdem monasteriis dataxum, donataxam, concessaxam et confirmat. Pars secunda Anno D^ni 1634. — Quae omnia in Almaria Thesauri ecclesiae Tynecensis seorsive in suffladis, ut eo facilius inveniri possint sub iisdem titulis characteribus Alphabe. et numeris sub quibus etiam hoc in libro posita sunt servanda continentur. — A litera H. ad literam T inclusive. (Mspt. fol. str. 1299 — własność Magistratu w Skawinie, sprzedana do Lwowa.)

[illegible]:

[illegible] W Bibliotece hr. Baworowskiego we Lwowie znajduje Pars I Mspt. in fol. str. 990 a Lit. A – G. (dokumentów 146) nabyty od Ambrożego Grabowskiego. = W Bibliotece Ossolińskich we Lwowie znajduje się powyższa Pars II Mspt in fol. str. 1299 a Lit H – T. (dokumentów 222) nabyty od Magistratu miasta Skawiny.) (W Willanowskiej bibliotece ma się znajdować Część III cia ?)

H

Sub qua continentur privilegia ad bona seu haereditates monasterii Tynecensis spectantes videlicet oppidum Opatowiec, Opatkowice et Szwancice, Piotrkowice, Opatkowice prope Andrzejow Książnice, Charwin, Uście. (pag 1–111)

1. Boleslai ducis super extruendum Opatowiec facultas 1271 (mam kopią)

2. Casimirus rex ratione quod Joannes abbas monast. Tynec confessor noster in specialibus (drukowany)
„nobis carus euntibus nobis et properantibus ad bellum contra quosdam nobis (mam kopią)
„rebelles Ruthenicos et Lithuanorum exercitus invadentes stationes terrarum
„nostrarum a nobis postulatus et rogatus ut sua ex parte aliquali certa summa pe:
„cuniae [illegible] succurerit, repentino motu quem fidelissime ad obsequia

„nostra conflans argentum et margaritas ecclesiae suae impignorans
„prout experti sumus in et post, nullo homine sentiente praeter suos
„fratres viros religiosos... subvenit nobis duobus millenariis marca=
„rum monetae polonicalis"... Opatowiec et 8 villas kmetoneales ejusdem
Xiąznice majores et minores, Modrzany, Piotrkowice, Urzuty, Opatko=
wice circa Proszowice, Charvin et Wilkow liberat a statione cum advectione
videlicet Podwody, ab omnibus laboribus et maldratis vulgo Seph
et quibusvis solutionibus„ addendo octo scultetos seu advocatos et duos
„terrigenas nobiles vicinos quos a nobis sibi donari rogaverat et ab=
„solvi ab expeditione belli nostri praeteriti in terris Ruthenorum fac=
„tis pro tuitione" castri Tyniec. Cracoviae in octava Epiphaniae 1362

B 632
vide No. Q. 24.

(Drukowane w Szczygielskim Tinecia pag. 174)

3. Mscislaus Abbas Tynec medium laneum per Albertum abbatem Nico=
lao dicto Kantny in Opatowiec pro duodecim marcis monetae polon. obli=
gatum filio ejusdem [illegible] (Nicolai) Stanislao dicto Kuszek ad finem
mortis ejus concedit quia 6 marcas in paratis persolvit 6 marcas et censum
annuum se soluturum obligavit – Opatowecz fer. 4a ante f. b. Ja=
cobi Ap. 1404.

4. Benedictus de Modla canonicus gnesn. vicarius archiepiscopi per senten=
tiam definitivam annihilat priorem sententiam Andreae Miszchka cano=
nici crac. latam in gratiam Raphaelis rectoris parochialis ecclesiae
in Opatowiec super decima manipulari et campestri, eandemque decimam
Stanislao (Roskoszka) abbati tynecensi assignat. Gnesnae 7 Novembr. 1431.

5. Joannes de Elgoth, Adam. de Bandkow, Jacobus de Zaborow et Paulus
de Zator canonici cracov. statuunt amicabilem compositionem inter Bogda=
lum Abbatem tynecensem et Joannem Rogalecz rectorem paroch. ecclesiae in
Opatowiec et decernunt decimam manipularem ex Opatowiec ad conventum
Tynecensem pertinere. Cracoviae 3 Augusti. 1439.

6. Casimirus Rex Pol. Privilegium Boleslai ducis (super extruendum Opa= (mam kopia)
towiec – No. 1.) confirmat. Cracoviae fer. 4a post fest. S. Francisci conf. 1456.
praesent. Joanne de Tenczyn palatin. lublin. etc.

7. Alexander Rex Pol. Joanni de Sprowa vexillifero sandomirien. et capitaneo
opoczynen. donat in decursum [illegible] aliorum trium annorum stationem
(podatek królewski) de oppido Opatowiec monasterii Tynecensis sibi provenien=
tem. Lublin feria 2a post domin. Reminiscere 1506.

8. Joannes episcopus cracov. cum Stanislao (Baranowski) abbate tynecensi com=
positionem facit ratione granitierum inter Opatowiec monasterii tynecensis
et villam Krasnyow episcop. cracov. D. 5 Octobr. 1517.

9. Joannes Abbas monasterii Tynecensis balneum in Opatowiec Leonardo civi
balneum pro 10 marcis vendunt (z prawem odkupu) Tyniec ipso die S. Blasii 1491
(może 1419 lub inny bo w tych latach nie było Jana opata a przynajmniej go Szczygieł
nie wymienia [illegible] 1419.)

10. Stanisl. Baranowski abbas tynecensis monasterio fratrum praedicatorum Opatoviensi 100 flor. donat pro legenda una missa in qualibet hebdomade. Cracoviae 22 Julii 1525.

11. Piotr Olfinowski dziedzic Uscia villam Usciess (w cyrkule tarnowsk:) cum medietate navigii Janowi Piotrowskiemu opatowi tynieckiemu daje wzamian za wieś Opatowice i część wsi Swięczyce (Szwancice) in terra Cracoviensi et districtu Xiąznensi (koło Miechowa ?) Korczyn feria 2a post festum S. Scholasticae 1505.

12. Anna Ujeszczka żona Piotra Olfinowskiego potwierdza powyższą zamianę męża (No 11) Visliciae feria 2a ante festum Simonis et Judae 1518 (może 1508 ?)

13. Sigismundus Joannis de Jakubowice canonicus Kalisiensis et rector ecclesiae in Lelovia coram Andrea Mischka archidiacono cracoviensi partem haereditatis in Szuancice (którą to część należącą do klasztoru tynieckiego wykupił z zastawu i za to w dożywociu miał trzymać) resignat monasterio tynecensi. Cracoviae 5 Febr. 1422 .. present. Paczosio haerede de Smigrod.

14. Sigismundus I rex Pol. Cracoviae die S. Jacobi 1518 confirmat privilegium Boleslai (pudici) ducis cracov. quo Modlibosio abbati tynecensi concedit facultatem locandae jure teutonico civitatis Opatowiecz super Wislam de dta Cracoviae Idibus Maji 1271 (mam kopię)

15 Joannes de Ocieschyno succamerar. terrae sandomir. recognoscit per Joannem Kmitha judicem castrensem cracov. et camerarium granicialem districtuum chencin. et visliciens. scopulos granitiales erectos esse inter bona Piotrkowice conventus tynecensis et villam Krolewice Joannis Krolewski (obie wsie w Królestwie polskim) feria 4a post dominicam Laetare 1560 (wspomina tu pole zwane Zatrzyna karczemna)

16. Takiż sam przywilej tejże daty 1560 feria 4a post dominicam Cantate rozgraniczenie między wsią Piotrkowice klasztoru tynieck. a Bezcze Jana Firleja wojew. belsk.

17 i 18 (nie ma)

19. Fridericus cardinalis archiepisc. gnesn. wydaje wyrok w sprawie o dziesięcinę pomiędzy Michałem de Kopnywnica proboszczem kościoła w Książnicach a Janem (Sulowskim) opatem tynieck. Cracoviae 13 Maji 1499 podpisany tu Thomas Joannis de Roznow clericus posnaniensis dioeces. scriba episcop. (wsie w Królestwie polskim)

20. Jan de Starzechowice Scholasticus visliciens. komisarz taki sam w tejże samej sprawie wydaje wyrok. Cracovia 8 Julii 1500.

21 Jan Pieniążek z Kruzlowy sędzia ziemski krak. potwierdza ugodę zawartą pomiędzy Stanisławem (Baranowskim) opatem tynieck. a Andrzejem Czuryło de Wroczkow o wodę rzeczki Szreniawy dla wsi Książnic. Cracoviae in vigilia S. Stanislai 1525.

22. Jan Kościelecki haeres in Plesch<u>ow</u> succamerarius terrae cracov. potwierdza rozgraniczenie pomiędzy wsią Książnice klasztoru tynieckiego a wsią Morsko Zegoty Morskiego (w Król. Polsk.) Cracoviae Sabato ante festum S. Martini 1538.

23. Paulus de Bogumilowice judex et Sigismundus de Bobowa subjudex terrae cracov. confirmant resignationem trium laneorum in Charwin (Karwin w Królestwie) per Stanislaum de Wierzbno Joanni de Sarbie pro 130 marcis mediorum grossorum monetae cujaviensis numeri polonici. Proszowice feria 5a post Conductum Paschae 1435.

24. Bartoschius de Gory ~~de~~ judex terrae cracov. confirmat commutationem rippae in Charvin per Thomam de Charvin factam cum Bogdalo abbate tynecensi pro arvo agri ibidem (wspomniane tu „non violenter alias niewolnie", „in alveis alias w nieckach" Proszowice ipso festo S. Andreae 1441 pomiędzy świadkami: Jacobus de Lucianowice nobilis.

25. Casimirus rex concedit Mathiae (Skawinka) abbati tynecensi emere praedium et 4½ laneos kmethonum in villa Charwin apud Dobeslaum Charwiński et Nicolaum Sarbski, illudque praedium ab oneribus liberat. Cracoviae feria 3a Rogationum 1468

26. Henricus Firley administrator abbatiae tynecensis opidum Opatowiec ad mensam fratrum monasterii tynecensis incorporat. Tyniec 7 April. 1633 Na wyżywienie zakonników szły dochody z wsi: Promnik, Kostrzec, Opatkowice nad rzeką Wilgą, Samborek, Powozowice, Łączany, Jezierzany, Rączna, Śmierdzęca, Golikowice, Węgrzynowice, Chrząstówka alias Moderówka, Opidum Brzostek cum suburbio Nawsie et Wola Brzostowska, na zakrystyję dochód z części wsi Sidziny, na chorych braci aptekę i doktora medycyny dochód z wsi Zorzow i Bukowie przez Xiążąt Zatorskich darowanych, 2 jeziora w Czernichowie, jezioro Kolne in sylvis Zabagnie, wolny opat z lasów wsi Tyrica, Pręgini oraz lasu Zabagnie oraz następujące czynsze z Sieciczy 4 grzyw. Pręgini 2 grzyw. Rybny 4 grzywny, z Starejwsi i Polanki 10 grzyw.; do tego dodał na stół oppidum Opatowiec cum suburbio et villis Piotrkowice, Urzuty et Uście, cegielnie z wolnym wrębem do lasu w Sciejowicach. (Resztę dochodów brał podobno Opat)

27. Jan Albert Kardynał i biskup. krak. potwierdza powyższą ordynacyję (No 26) Kielce 4 Novemb. 1633.

28 Władysław IV król potwierdza powyższą ordynacyję (No 26) Varsav. 27 Julii 1634.

29 Urban papież potwierdzając powyższy rozdział dóbr zakonników od dóbr opata (No 26) mówi iż powinno z tych dochodów żyć 36 braci zakonnych w Tyńcu, i że dawni opaci na stół tychże dodawali rocznie 2000 złp i 220 dukatów i że razem dochód tychże braci wynosił około 2000 dukatów – Firlej zaś zamiast dopłaty dał im Opatowiec, wszelako gdyby to nie wystarczyło ma im jeszcze Opat dostarczać na potrzeby. Romae Calend. Septembr. 1634.

30. Erectio praepositurae cum mansionariis ecclesiae in majori Xiążnice 1508.
31 Leo papa confirmat erectionem praepositurae in Majori Xiążnice 1512.

I

Privilegia super oppidum Skawina, Golikowice, Sal de Wieliczka, Sieka. (pag. 170–233)

1. Casimirus Rex Poloniae civitati Skawina „novae fundationis nostrae" (mam kopię) jus teutonicum confert. Cracoviae in Vigilia Corporis Christi 1364
2. Mscislaus abbas tynecensis advocatiam in civitate Skawina Michaeli de Rerich dicto Pusznik pro 300 marcas vendit. Tyniec die B. Michael. 1394. (mam kopię)
3. Barthosius de Gory judex terrae cracov. oznajmia iż komisia królewska wprawie pomiędzy Bogdalem opatem tynieck. a kanonikiem Rafałem z Skawiny wójtem skawińskim wydała wyrok iż ani wójt skawiński ani klasztor tyniecki nie mają dawać podatku zwanego statio od którego dawnemi przywilejami byli wolni, gdyby zaś koniecznie Król od opata tynieckiego tego podatku wymagał wtedy kmiecie należący do zamku tynieckiego oraz mieszczanie skawińscy mają się przyłożyć Cracoviae fer. 4a post S. Joan Bapt. 1452. Praesentibus: Joanne de Rythwiany, Dobeslao de Wisnicze, Joanne de Tenczyn palat. cracov.
4. Helias professor S. Theol. decanus ecclesiae sandomir. papalis commissarius na żądanie Piotra rectoris paroch. ecclesiae in Skawina wzywa kilku księży krakowskich i kilku mieszczan skawińskich aby się w Sandomierzu stawili na terminie i usprawiedliwili z obwinienia o zabór dochodów kościelnych skawińskich. Cracoviae 9 Junii 1419
5. Mathias (Skawinka) abbas tynecensis funduje szpital i dom ubogich w Skawinie nadając mu za miastem plac zwany Markowskie leżący na drodze ku Zatorowi za murami miasta i łan pola we wsi Pisary (koło Skawiny) kupiony Piotra z Skawiny altarysty syna Jacussii Miechowski „cum additamentis alias z przymiarki" (t. j. dodatkiem gruntu) pascuis, piscina, uwalnia tenże szpital ab oneribus qui vulgariter Scharwarki nuncupantur et ab exactionibus vulgariter Schosy, i radców miasta Skawiny opiekunami tegoż szpitala czyni. Tyniec Sabbato post conversionem S. Pauli 1471.
6. Jan Pieniążek z Krzątowy sędzia i Mikołaj Taszycki z Luctawic podsędek ziemi krakow. oświadczają iż siostry rodzone (notabilis) Elżbieta Siestrzeńcowa, Kordula Ratułtowa, Anna Kłąpowa, Hedvigis altera Kłąpowa, Dorota Helmanowa (wdowy) i Katarzyna Zebrzydowska (żona Stanisława Zebrzydowskiego) dziedziczki dóbr Swięczyce, Borzow, Tarnawa, Brzozowa, Sowliny, Wola circa Tarnawa, Krzywaczka, Bęczarka, Mordarka po zmarłym braciе

Baltazarze zwanym Skarbek dziedzicu owych dóbr occasione advo-
catiae in Skawina ac sculteti anum in Radzieszow, Wola Radzieszow-
ka et Brunaczow które [illegible] to wojtostwa sprzedaty Stanisławowi Ba-
ranowskiemu opatowi tynieckiemu, ręczy iż uwolnia też [illegible] wojtos-
twa od wszelkich długów i zapisów pod karą 2000 zł. Cracoviae feria 2a post
Dominic. Reminiscere 1520. (praesentibus Nicolao Gdowski de Gdowo
Stanislao Lubomirski de Lubomierz)

7. Sigismundus I rex Pol. Cracoviae feria 4a ante Dominic Reminiscere 1553
(mam kopię) confirmat privilegium Casimiri regis Pol. datum Cracoviae in octava b. Mar-
tini confess. 1364 super fundationem ecclesiae parochialis in Skawina

8. Stanislaus Predbory advocatus una cum septem juratis juris supremi
teutonici maydeburg. castri cracov. recognoscunt quod Mathias Machura
molendinator skavinensis obvenientem ei tertiam mensuram molendini
Skawinensis haereditariam Stanislao Predborsek de Cracovia pro 103
marcis resignavit. Cracoviae [illegible] in vigilia Assumpt. B.V. Mariae 1488.

— 9. Martinus (V) papa confirmat nobilibus fratribus Raphaeli, Nicolao,
Stanislao, Michaeli et Derslao natis quondam Michaelis Rurich
dicti Lusznik domicelli cracoviensis dioeces. possesionem advocatiae
in Skawina quem praefatus Michael Rurich pro 300 marc. gross. prag.
a Mscislao abbate tynecensi [illegible] emerat. Romae XV Calend. Septembr.
Pontificatus Anno decimo. (1427)

10. Joannes (XXIII) papa praeposituram (probostwo) ecclesiae parochialis in Ska-
wina post liberam resignationem Alberti illius ecclesiae rectoris confert
Petro Venceslai de Slupcza. Bononiae XIV Calend. Maji pontificatus anno IV (1414)

— 11. Barthosius de Gory judex terrae Cracov. recognoscit quia olim Boguslaus
(Oblat in Libr. abbas tynecensis villam monasterii tynecensis seu sortes agrorum Golko-
Relat. castri cra- wice nuncupatam (dziś Gołkowice w bocheńskim) super fluvium Vilga sitam
cov. Anni 1722 pro 30 marcis discretis viris Hinczmano pellifici de Cracovia et Jacobo
Tom 145 pag. Joanni et Dominico filiis Nicolai de Golkowice vendidit cum conditione
594–599 No. solutionis singulis annis 3 marcas argenti pro censu ad monaster. tynecense
191) ideo venditionem istam ratam habet et Sbigneum de Grodkowice haeredem
super haereditate Golikowice a processu cum Bogdalo abbate tynecensi libe-
rat. Cracoviae in crastino S. Michaelis 1444. (praesent. Joanne de Tarczyn
palat. Cracov. Nicolao de Ossolin castellano Wojnicensi)

12. Barthosius de Gory judex terrae Cracov. wydaje dekret aby Sbigniew de Grod-
(Oblat ibidem kowice z dziedzicznej wsi Golikowice płacił co roku 3 grzywny czynszu do klasz-
pag. 599–602 toru tynieckiego. Cracoviae feria 4a post S. Michael. 1444.
No. 192)

13. Joannes de Cyzow castell. et capitan. cracov. Regis Poloniae locum tenens
significat quod Joannes ministerialis a Sitkone dedit intromissionem Bogdalo abbati
tynecensi in Bona Golikowice juxta lucrum super Sbigneo Pospolski, quam intro-
missionem Vlodarius in Golikowice acceptavit. Cracoviae fer. 5a post S. Jacob. 1446.

14. Trybunał lubelski oddala pretensyje i roszczenia Jana Zabawskiego któ=
ry jako spadkobierca na mocy prywileju dawnego Bogusława opata tyniec=
kiego chciał wieś Klasztorną Golikowice odzyskać. Lublini feria 6a post f. Visitat.
B. V. Mariae 1633.

15 Conradus dux Cracoviae monasterio tynecensi confert alveum salis et venationem castorum in bonis monasterii ~~Tyniec Jotus Julii~~ 1242 — druk. (mam Kopią)
ad magnum Sal vulgariter Lodnia nuncupatum. ~~Tyniec Jotus Julii~~ 1242
(drukowany w Szczygielskiego Tinecia p. 151. z tą różnicą że zamiast „et redemp-
tionem animae Kazimiri filii nostri Zemomillii" stoi u Szczygielskiego
„carissimi filii nostri Zemomilli" mylnie albowiem Konrad miał sy:
nów Kazimierza i Ziemowita tu mylnie zamiast Zemowiti pisanego —
dalej „ecclesiae Tinciensi contulimus" u Szczygielskiego „Tinecensi" — dalej
„cujus pensionem agaria Cracoviensis olim percipiebat" u Szczygielskiego
może mylnie: „pensionem angariis Cracovienses olim percipiebant". —
dalej „Luthfrido" u Szczygielskiego: Liedfrido — dalej ku końcu „nec non et
filioli nostri Boleslai ducis Sandomiriae" Szczygielski ma mylnie filii —
dalej „Castellanus Cracovien deinde Bogusa" u Szczygielskiego opuszczone:
deinde — dalej „Sudo palatinus de Cyrnsko, Sdeslaus Copito castella:
„nus spicimirien, Vlodimirus frater ejus, Morslaus filius Preduogij,
„Janek filius Predslai, Simil Venator cracovien, Martinus frater ejus
„Florianus tribunus cracovien. Nicolaus filius Lucasij, Mrochek
„subdapifer, Millibor subpincerna, Vomauger thesaurarius, Alexius
„subcancellarius, Fulco praepositus de Brodezc Datum in Tynec in die"
Szczygielski napisał Sudo palat. Sendom. Deslaus (zamiast Morslaus)
Janka, Simila, Marcina opuścił również Mikołaja, Mrochka i Milli
bora)

16 Lescus (Niger) dux Cracov. proventus monasterii tynecensis ex zuppa — druk (mam Kopią)
ad magnum sal ordinat et approbat. Cracoviae 1288. (Drukowany w
Szczygielskiego Tinecia pag 160 i Łabęckiego: Górnictwo w Polsce Tom II
str. 91. z tą różnicą że w rękopiśmie: Zupam emebant (zamiast Zupam
tenebant) ratum habentes (zamiast ratum habemus, co źle) santientes
(zamiast santientes, co źle) viginti marcas argenti currentis (opuszczone w Łabęckim tylko ~~Szczy~~:
~~gielskim~~ in argenti) debent expedire (ma mylnie Łabęcki: debetur) praehabito
monasterii (Łabęcki i Szczygielski mylnie: praelibato Monasterio) — druk w Maciejowskiego Pamiętniki Tom II pag. 387

17. Sigismundus I rex Pol. pro conservatione castri Tinecensis tres tenas alias — (mam Kopią)
cębrowki et tres mensuras minuti salis ad quodlibet quartale anni in Zuppis
Cracovien. assignat monasterio tynecensi. Cracoviae in vigil. Petri et Pauli 1509.

18. Inductio 3 privilegiorum (No. 15, 16, 17) ad Acta Cracov. castren. feria 6a ante
festum Nativitatis Joan. Bapt. 1564. — druk

19. Nobilis Nicolaus de Sierca 3 marcas latorum gross. prag. monetae polonicae. census sin-
gulis annis de eadem haereditate Sierca (Siercza w bocheńskim) Stanisłao (Roskolszka) abbati
et conventui in Tyniec obligat se soluturum. Cracoviae feria 2a ante fest. S. Georg. 1434. (druk w Szczygielskim pag. 150)

20. Wyrok trybunału lubelskiego (post festum S. Mathiae 1633) w sprawie pomiędzy klasztorem tynieckim a braćmi Marianem, Stanisławem, Hieronimem Przytęckiemi braćmi synami zmarłego Andrzeja Przytęckiego dziedzica wsi Lusina (dziś Lusina w wadowickim) o granice Opatkowic (wsi klasztoru tynieckiego w wadowickim) która to wieś Opatkowice (klasztorna) graniczyła z wsiami Lusina (Przytęckich) Swoszowice (konwentu Bożego Ciała na Kazimierzu w Krakowie) Wróblowice (konwentu S. Katarzyny w Krakowie — leży w bocheńskim) i Libiertów i leżała nad rzeką Wilgą. (wspomniana tu produkowana mappa delineata, tej wsi)

21. Rozgraniczenie r. 1634 uczynione wsi Opatkowic konwentu tynieckiego od wsi Libiertów (którą posiadała Zofia de Wojsławice ~~[illegible]~~ żona Krzysztofa Ossolińskiego de Tenczyn kasztelana sandeckiego, dostawszy tę wieś Libiertów i Gaj w spadku po bracie swym Stanisławie z Wojsławic Likowskim) od wsi Swoszowice (konwentu Bożego Ciała) i od wsi Lusina (Przytęckim) Wspomniane w tym akcie: decursus aquae alias wodomcza. Przy tem rozgraniczeniu byli Przytęccy: Marianus castellanus osviecimensis, Hieronimus dapifer cracov. patrui et Marianus, Stanislaus, Hieronimus olim Andreae de Przytęk Przytęcki filii, filiastri.

22. Władysław IV w Warszawie 9 stycznia 1639 nakazuje Janowi Wizembergowi sekretarzowi król. i administratorowi żup wielickich aby stosując się do przywileju Zygmunta I co kwartał klasztorowi tynieckiemu wydawał sól rumówkę.

23. Wyrok sądu sejmowego warszawskiego (feria 5a ante fest. S. Mathaei 1641) przysądzający klasztorowi tynieckiemu wieś Golikowice do której dziedzictwa Jan Zabawski sobie pretensyje rościł.

24. Andreas Sancta Crucius archiepiscopus Seleuciae ad Poloniae regem cum facultate legati a latere nuntius apostolicus. zakazuje sądowi konsystorza krak. molestować i cytować klasztor tyniecki (albowiem Franciszek Oborski przeor w Brzostku pozwał przed tenże sąd Bonifacego Rostockiego przeora tynieckiego) Varsaviae 10 Septembr. 1692 (Franciscus Bentinus auditor generalis)

K.

Privilegia pertinentia ad oppidum Brzostek, Januszkowie Goles, Kołaczyce, Bisowka, Warzyce, Uniesz, Czelusnica, Glinnik. (pag. 262–335)

(mam kopią)

1. Sententia excommunicationis contra occupatores bonorum conventus tynecensis utpote Klecza, Błażkowa, Bukowa, Januszkowice, Gogolów, Glinik, Siedliska, Brzemisk (?) mała Gniewoszowa, Smarzowa, Dąbrowa, Kamienica, Skorzowa (?) lata per Joannem episcopum frequentinensem delegatum apostolicum. Lucae d. 1 Junii 1408.

6) 5. 6

2. Petrus Dunin de Prawkowice succamerarius terrae sandomir. recognosat per Petrum Santh de Modorowka camerarium granities factas esse inter oppidum Brzostek cum suburbio abbati Tynecensis et villam Szawatka (Zawadka w jasielsk.) nobilis Marcissii de Szawatka. Feria 6a post OO Sanctor. 1475 (ad viam liberam alias do Goscinca – post lacum vulgaritem Sza Geszorem)

3. Joannes Maciejowski de Maciejowice succamerar. terrae sandomir et capitaneus scepusiensis recognosat granities factas esse inter opidum Brzostek, [illegible] [illegible] villam Nawsie (Abbatis tinecensis) et villam Siedliska (Floriani Brwigcim et Alberti Kowalowski) atque villam Smarzowa (Martini et Raphaelis Lyczkow) feria 3a post Nativit. B. Mariae V. 1576.
/granice były potok: Graniczník płynący od Siedlisk, locus eminens Skotniki miejskie – summites działgóry, – rivulus Mroczkowska od Siedlisk – rivulus Zamieczyk od Smarzowy – wrószcie wies Zawadka Alberti Kowalowski:/

4. Joannes Maciejowski succamer. terrae sandomir. recognoscit granities factas esse inter opidum Brzostek villam Nawsie (Abbatis Tinecensis et villam Smarzowa (Martini praepositi tarnovien. et Raphaelis Lyczkow frats. german) feria 2a post Nativit. B. M. Virg. 1576. (granice: rivulus Czerwony potok, rivulus Zamiesnik, villa Kamienica dominorum Gorajs=kich, sylva Sklarski, sylva Zagorze.)

5. Andreas Czarnissza advocatus provincialis juris supremi teutonic. castri cracov. recognoscit quod coram judicio bannito Anna relicta Marci de Cracovia cum filia Beata confessae sunt se vendidisse Dinissio scul=teto de Januszkowice quartam partem sculteciae in Januszkowice pro 9 marcas latorum grossor. pragens. cum consensu aliorum juniorum puerorum Veruslao, Joanne et Elisabeth. Cracoviae feria 5a post Pentecost. 1414

6. Vladislaus dux Cracov. opatowi tynieckiemu Michałowi przysądza castrum Goles cum haereditatibus adjacentibus: Craiouici, Warzyci, Lankouici, Ceklino et haereditates in territorio Beycensi jacentes: Strose, Swepeth=nica, Zagorzany Vzadotta (Urzędowa?) ponieważ oskarżony Comes Jacobus Subcamerarius na terminie się nie stawił. Apud Trebina in octava Purification. B. V. Mariae 1319. (Oryginał był 1840 u Kielisińskiego dziś u Pawlikowskiego na pergaminie) (mam kopię) (ct noty)

7. (Vladislaus dux Cracov.) concordiam inter Michaelem abbatem tinecen=sem et Jacobum de Zmigród succamerarium sandomiriensem demissionis castri Golesz et villarum quarund am ratione factam ratificat. Cracoviae in vigilia B. Margarethae 1320. (Druk. w Szczygielskiego Tinecia str. 167 z różnicą iż na końcu w rękopisie stoi: ... Suentoslao dicto Wezni aliisque pluribus testibus fide dignis.") druk. w Lelewelu. druk. (mam kopię)

8. Petrus Zarnowiecki capitaneus et praepositus Golesiensis vendit Mathiae Gnizdz kmethoni de Dambrowa patia agri alias katy sub castro dicto Golesz in ripa fluvii dicti Visloka pro dimidia quarta marcae ex qua haereditate debet Gnizdz solvere singulis annis pro censu fertonem et 6 grossos pro decima, si in eisdem patiis semina fuerint alias siania. Sub castro Golesz feria 5a ante Purificat. Mariae 1473. (praesentibus Paulo

Pakosz sculteto de Bryli et burgrabio de Golesz.)

druk. (mam kopią)

9. Casimirus rex Pol. confirmat compositionem inter Joannem abbatem Tinecensem et Eustachium castellanum lublinensem ubi Abbati oppidum Kołaczyce, Sandkowa Wola, Kluczowa Wola, Brzyszcza et Maslescowa Wola attribuit Eustachio vero oppidum Pilzno et Strzegoczyce assignat. Cracoviae in die b. Dyonisii 1354. (drukow w Szczygielskiego Tinecia p. 172. z tą różnicą iż w rękopisie w 2 miejscach stoi Brzyszcza (zamiast Brzyska jak u Szczygielskiego) iże Szczygielski na końcu opuścił... „Sandomiriensi palatinis Vilczkone „Sandomirien, Joanne Voynicien. Andrea Zarnowien. castellanis, Floriano „cancellario Lancicien., Andrea subcamerario, Petro tribuno et Mszczu-„gio venatore cracoviensib. ac aliis pluribus fide dignis. Datum per „manus domini Sbignei cancellarii curiae nostrae Cracovien."

10. Petrus Dunin de Prawkowicze succamerarius terrae sandomir. significat dislimitationem factam esse inter Bierowka et Warzyce (conventus tynecensis) et villam Sikluka (fratrum Nicolai et Jacobi haeredum de Sikluka) feria 5a ante Simon. et Judae 1475 (praesent. Henrico de Kamieniec castellano sanocensi, Nicolao Frystacki – wspomina tu rivulum Koszanka, lutum Kaczkowa.)

11. Andreas de Senno succamerarius terrae sandomir. significat dislimitationem factam esse inter villam Warzyce (conventus tynecensis) et villam Lublica (Stanislai Zarnowiecki et uxoris suae Veronicae de Biezdzjedza). Die S. Severini episcop. 1480 (wspomina tu torrentem Borkowka, Chilino gumiencze, granicies villae Brzyszczka.)

12. Joannes Maciejowski succamerarius terrae sandomirien. capitaneus scepusien. significat dislimitationem factam esse inter villam Warzyce (conventus tynecensis) atque villas, Rostoka, Glinik et Zimnowoda (Stanislai Glinski) Feria 4a post festum nativit. B. Mariae V. 1576 (wspomina tu fluvium Jasiel, rivulum Czarna który wypływa z stawu Warzyckiego i w Jasiel wpada, silva Łęg Warzycki – villa Ankowa (Hankowka?) S. Regiae majestatis.)

13. Joannes Maciejowski succamerar. terrae sandomir. significat dislimitationem factam esse inter villam Warzyce (conventus tynecensis) et villam Zimnowoda (Stanislai Glinski) Feria 5a post festum Nativit. B. V. Mariae 1576. (wspomina tu rivulum Przysieznik na granicy Birowki – via quae ducit de oppido Jasło)

14. Joannes Otfinowski districtuum biecensis et czechoviensis camerarius facit dislimitationem inter villam Unikszcz (abbatis tynecensis) villas Tarnowiec czek ac Wroczanka (Martini patrui, Jacobi, Stanislai, Annae et Zophiae Galowskich) et villam Tarnowiec (Pauli Skotnicki vexilliferi haliciensis) et villam Gliniczek (Sacr. Reg. Majestatis) Feria 3a post festum S. Mathaei evangelistae 1584 (praesent. Jacobo Broniowski de Biezdziedza, Justo Romer) (wspomina tu jako granicę fluvium Czarna.)

15. Joannes Otfinowski districtuum biecensis et czechoviensis camerarius facit dis:
limitationem inter villam Cieluszynica (Czelusnica, abbatis tynecensis)
et villam Gliniczek (Stanislai Glinski) penes rivum Czarna. Feria 4ª in vigilia
festi S. Stanislai in autumno 1584.

16 (deest)

17. Henricus Firley abbas tynecensis ad mensam fratrum monasterii tynecensis
oppidum Brzostek et villam Wola Brzostowska incorporat. Tyniec 11 Au:
gusti 1629.

18. Henricus Firley abbas tynecensis bona villae Januszkowice Opacia stro:
na nuncupatae quae antiquitus ad praeduim oppidi Brzostek spectabant
incorporat ad mensam fratrum monasterii tynecensis. Tyniec 3 Januarii 1634.

19. Joannes abbas tynecensis discreto viro Jacobo Stepkonis filio quondam (mam kopia)
advocato de Tarnow donat haereditatem Brzostek ut jure teutonico in 100
mansis franconicis in extirpanda sylva locat civitatem, donat ei advoca:
tiam ~~[illegible]~~ 4 mansos liberos, tertium denarium judicii sextum denarium de
censu ex residuis laneis mensuratis, cameras pannorum institas, macella
carnium, bancos sutorum, mensas panum, balneum, mactatorium seu Cutel:
hof, molendina in Wisloka et Slona construat, habebit piscationem, venatio:
nem, hortos ante civitatem; assignatque granicies usque ad rivulum Lubszna
ad antiquam villam, ad fluvium Wisloka, ad pontes dictos Mosciszka, usque
ad villas Czerzenia, Rosmiszow, Camenica (monasterii tynecensis); cives in
Brzostek debent molere in suis molendinis et non in aliis (Mühlenrecht)
Advocatus maleficos judicet cum libera
secundum consvetudinem terrae. Advocatus maleficos judicet cum libera
appelatione ad curiam Abbatis cum 25 solidis; pro pascuis habebit civitas
1 mansum et ecclesia 1 mansum. Absolvit advocatum a judicio castellano:
rum, omnes respondeant jure maydeburgensi, de cultis agris 8 annos et
de incultis 20 annos libertatis concedit; expirata libertate pro censu de
quolibet manso 9 scotos gross. prag. (abbati) et pro decima rectori ecclesiae (de kleczce) 1 ferto:
nem solvant, honores 3 in anno ministrabunt (in nativitate Domini, in
Pascha et in Pentecosten); advocatus serviet abbati in equo valente 3 mar:
cas in panierio sub.... cum clypeo et hasta. Concedit eidem Jacobo advo:
catiam si vellet vendere. In Tyniec crastino Corporis Christi [illegible] 1367.

20. Petrus Dunin de Prawkowice succamer. sandomir. (w obiodzie jasielskim) significat dislimitatio:
nem factam esse inter villam Sziedliska (Joannis Osswiąteczym) ab
una, villam Zawadka (Marcissii de Zawatka) ab altera et oppidum Brzostek
(abbatis tynecensis) Feria 2ª post OO Sanct. 1464 (wspomina tu w Zawadce miej:
sce: Trzetrzewiów las) praesent: Petro de Rozamberg, Joanne Radwan de Kunowa, Nicolao Uchacz
de Dobrzeszyn.

21. Jacobus judex juratus una cum septem scabinis juratis juris supre:
mi Maydeburgensis in Golesz significat quod Anna Schaspowska advoca:
tissa oppidi Brzostek recognovit se portiones quasdam agrorum in litoribus fluvii

magni Wisłoka vendidisse civibus de Brzostek pro censu annuali. Actum in judicio in Kolaczyce feria 4a post S. Philip. et Jacob. Apost. 1466.

22. Andreas (Bzga) abbas tynecensis differentias inter oppidanos de Brzostek et Nicolaus Schampsowski dictum Białowocki advocatum hereditarium oppidi Brzostek (filium Annae Schampsowska) Tyniec feria 6a post fest. S. Stanislai 1479 (Oppidani semel in anno circa electionem consulum debebant ministrare marcas 2, advocatus eliget 2 personas in consulatum; cives extraoppidani, quicunque possident agros sive labores agricolas exercent tenentur laborare ad praedium advocati quilibet per 9 dies labore cmetonali videlicet cum equis et curribus et alteros 9 dies labore manuali pedestri – a to dla tego aby miesczanie porzucili rolnictwo i chwycili się rękodzieł jak mówi przywilej – Inquilini exercebunt labores juxta veterem consuetudinem – Oppidani et extraoppidani qui agrorum culturam exercent, tenentur quilibet per 4 currus lignorum ducere et pro festo S. Martini exhibere ad curiam advocati honores alias poczty per 2 scotos gross. prag. quilibet, advocatus autem tenebitur ut moris est exhibere illis victualia – Opat zabezpiecza wójtowi Mikołajowi 1600 grzywien na wójtostwie w Brzostku i obiecuje iż go przez 4 pokolenia rugować nie będzie z wójtowstwa

23. Andreas (Bzga) abbas tynecensis na prośbę Mikołaja Schampsowskiego wójta z Brzostku potwierdza mu przywilej na wójtowstwo dany r. 1367 (No 19). Tyniec feria 5a post fest. S. Bartholom. 1479. (Advocatus Nicolaus Białowodzki dictus Schampsowski advocatus de Brzostek)

W Bobrz

druk. (mam kopią) 24. Boleslaus (pudicus) dux Cracov. Boleborio abbati tinecensi pro terra circa ecclesiam S. Floriani ad Cracoviam dat vicissim partem borrae et terram vacuam in villa Brzostek (in castellatura de Wojnicz) atque clausuram super Wislam cum villa Gosturm (?) Zawichost 1258 12 Calend. Junii (druk w Szczygielskiego Tinecia pag. 155. druk w dodatku tygodniowym do Gazety lwowsk. 1852 No 32.

Oryginał r. 1840 był u Kielisińskiego, dziś u Pawlikowskiego na pergaminie)

25. Inductio dislimitationis bonorum Uniesz, Jarnowiec et Glinizek (No 14) ad acta terrestria cracov. fer. 2a post festum 3 regum 1586.

L.

Privilegia ad bona Gromnik, Zborowice, Opatkowice sub Melsztyn, Zdania, Ujazd, Wilkow (pag. 359–396.

(mam kopią) druk. 1. Lescus (niger) dux Cracov. post barbaricam desolationem concedit monasterio tynecensi villas et oppida jure teutonico locare et villas specificat monasterii. Cracoviae 1288 druków. w Szczygielskiego Tinecia pag. 163. i w Maciejowskiego Pamiętniki Tom II. str. 383 z transumptu z r. 1530 z którego Szczygielski drukował.

(cf Noty) (w oryginale: „propriis vocabulis duximus declarandi: Rudno, Juchow, Bo=

(widać z tego iż były 2 przywileje takowe oryginalne z wariantami.) „rici, Siedliszcza, Babonowice, Gromnik, Kelcowice, Bolenka (Golanka) Se=

„michow, Czechow, Pilzno, Strzegocice, Doboryno, Kamenica, Brostek, Clecz=

„ci, Viazd, Kraiowice Lancors (seu Skorowa) Warszyce, Sebne, Luka (Łęka)

„Vnesic, Ceklino, Swepetrica, Olpino, Stroze, Bezdechowici, Tura, Zborowici. Hae

„omnes villae cum sylvis circumjacentibus, mellificiis, venationibus, pratis,

"pascuis, nemoribus et aliis utilitatibus quibuscunque pertinent ad Abbatem
"et ad domum Tyniensem gades vero dictae domus sylvarum in cipiendo
"a Stroze usque ad metas Hungariae et a Luca usque ad metas Rus=
"siae, quicunque vero locati fuerint" dalej "nostram piam (opuszczone
w Szczygielskim) et condignam" dalej "cracoviensibus cuilibet unam" które
to podkreslone miejsca w Szczygielskim brakują.) Oryginał na pergaminie 1840 był u Kieli: siński ego dziś u Pawli Kowskiego

2. Vladislaus (Locticus) Rex Poloniae haereditates monasterii tynecensis Gromnik (mam kopię)
et Zolanka (Golanka) concedit jure teutonico locare. Cracoviae in die B. Mar=
tini 1326. III Kl Idus novembris

3. Adam Ocieski succamerar. terrae cracov. significat dislimitationem factam
esse inter villas Zborowice (Abbatis tynecensis) et Zimnowodka (Joannis
Buczyński) Kąsna (Martini et Stanislai Roznow) Pławna (Joannis Bu=
czyński) F Feria 5a post Dominic. Reminiscere 1566 (wspomina tu potok Słocz=
finy, fluvium Biała, lapis supra quo quidam sacrilegus crematus est
sylva Okręglica, arbor dictus Trzesnia – praesentibus: Stanisl. Taszycki
de Luctawice et in Jastrzębie, Cyryllus Chrzastowski de Szczepanowice,
Joannes, Andreas, Stanislaus Srzeniawowie de Siedliska, Felix Dobek
de Łowczow, Petrus Błoński in Luctawice haeres camerarius sandec. biecen.)

F Sędziszowa (Joannis Buczyński) Siedlis=ka (Joannis Jordan de Zakliczyn et Bobowa)

4. Adam Ocieski succamerar. terrae cracov. significat dislimitationem fac=
tam esse inter villas Zborowice (Joannis Łowczowski abbatis tynecensis)
Pleszna (conventus tynecensis) Kąsna (Martini et Stanislai Roznow)
Feria 6a post Dominic. Reminiscere 1566. (wspomina tu: mons Krogulec,
via Kokawa, rivulus Ligęzin potok – present: Petrus Rozen de Brusnik,
Joannes Buczyński de Błożyny et Zimnawodka.

5. Mscislaus abbas tynecensis discreto viro Petro haeredi de Kyany recto=
ri mediae partis ecclesiae parochialis S. Jacobi in Casimiria vlodario craco=
viensi de nobili genere procreato vendit pro 200 marcis (centum latorum
grossorum pragensium et centum marcis communis monetae numeri polo=
nical.) advocatiam in villa Zborowice (in fluvio Besthna prope flu=
vium Balam in terra becensi non longe ab oppido Czeszkowice) Tyniec
in vigilia OO Sanctor. 1407. Dochody tej adwokacyi były 4 lanei seu mansi liberi
cum eorum excrescentiis vulgariter przymiary et obszary dictis (na któ=
rych łanach kmieci osadzać może i z których łanów proboszczowi w Zborowicach
rocznie 1 grzywnę miał płacić) ~~[illegible]~~ lasy leżące nad rzeką Biała
graniczące z miastem Czeskowice i wsią Chanszna, może wójt nad rzeką
Bestna postawić 2 młyny dalej 2 karczmy, kramy 2 jatki 2, sklepy 2 dla
szewców, a 2 dla krawców, 2 dla piekarzy, kuźnię i warsztat garncarski.
pobierał wójt szósty denar z czynszów i danin włościańskich (włościanie płacili rocznie
klasztorowi ~~[illegible]~~ i grzywnę groszy praskich czynsza, a jako dziesięcinę i setonem gross.
prag. i mensuram avenae, 2 pullos, 2 caseos, 12 ova) i trzeci denar z kar sądowych
za co wójt obowiązany był cum 7 scabinis zasiadać w sądzie ile razy było potrzeba;

sprawy sądziły się prawem magdeburskim, co roku gdy opat lub jego zastępcy zjeżdżali na wielkie sądy gajne drazy do roku obowiązany był wójt czyli sołtys dać 1 objada kmiecie 2 objady lub po 8 scotos za każdy objad zapłacić, wójt czyli sołtys miał wolne polowanie i rybołowstwo, kmiecie zaś tylko cum parvo rete dicto sak mogli ryby łowić; na wyprawę ogólną wojenną powinien sołtys wyprawić unum clientem cum balista in propero equo valente 4 marcas. Każdemu nowemu opatowi winien był sołtys lub jego sukcesorowie raz pokazać przywilej w oryginale i przytem złożyć i sexagenam, innym zaś urzędnikom mógł tylko kopię pokazać przyczem im tylko 6 groszy opłacał. (Praesentibus Joannes Larcossii Capella S. Joan. Bapt. in Cracovia praebendarius)

(mam kopię) 6. Albertus abbas tynecensis significat quod coram judicio teutonicali in villa Zborowice vidua relicta Krzcqnonis sculteti ssa tres partes et Dersslaus scultetus unam partem, conjunctim vero totam sculteciam nobili Martino de Wiacowa pro 120 marcis gross. prag. vendiderunt. Datum 1376 feria 5a ante diem Paschae (praesentib. Clemente Abraam nobili de Zimnawodka, Mathia de Bramburk)

7. Joannes (Sutowski) abbas tinecensis invadiat villam Zborowice in terra biecensi generosae Annae Baranowska in 200 marcis monetae polon. cum omnibus proventibus exceptis 2 marcis in anno. (Baranowska ma trzymać tę wieś póki żyje a po jej śmierci mają na folwarku zostać: 6 vaccae 2 boves, 2 equae, ancae, capones, galli communes atque giraphae (?). Tyniec Dominica Invocavit 1496.

(mam kopię) 8. Henricus abbas tynecensis sculteciam in villa Zborowice discreto Petro sculteto de Lipnik pro 40 marcis grossorum monetae usualis vendit et concedit locare colonos jure magdeburgensi. Tyniec 1345 (Zborowice wieś parafialna cejaffielskim)

(mam kopię) 9. Joannes castellanus cracov. super haereditatem dictam Zdana circa fluvium Dunajec ~~[illegible]~~ quam Albertus abbas tynecensis ipso invadiavit, censum annuum 40 marcas solvere promittit. Cracoviae feria 6a infra Octavas Nativitatis Christi 1377 (testibus Spitcone filio nostro) (Zdonia wieś w bocheńskim)

10. Nicolaus de Withowice succamerarius et capitaneus cracov. significat granities factas esse inter villam Zdania (monasterii tynecensis) (incipiendo a rivulo Borowy potok ubi intrat in fluvium Paleznica) atque villam Borowa (Hutzslai et Elisabethae de Biesnik) et villam Slona (Nicolai Marcinkowski) atque villam Konczyska (nobilium Gregorii Gaskonis et ejus filiastri Joannis de Koczel et Petri dicti Dylag) atque villam Opatkowice (monasterii tynecensis) atque villam Luczlawice (Alberti Rafszycki et Joannis Pierzchata) ubi in fluvium Dunajec fluvius Paleznica intrat. In crastino inventionis S. Crucis 1461 (praesentibus Nicolao de Sbirschicze, Nathajko Wielglowski)

11. Joannes Synowiec de Cocyna succamerar. terrae cracov. significat quod commissarii regii recognoverunt nobilem Spytek de Melsztyn ~~[illegible]~~ scopulos granitiales inter villas Charzowice et Melsztyn (nobilis Spytkonis de Melsztyn) Opatkowice et Ujazd (monasterii tinecensis) atque villam Stroze (Regiae majestatis) positos dissipasse injuste, et quod idem nobilis Spytek professus est eosdem scopulos destructos de noviter erigere. Cracoviae die S. Joannis Evang. 1479. (praesent. Stanisłao de Tenczyn succamerar. chelmensis, Stanislaus de Lanskoruna, Petrus Gniady de Zabierzow vicecapitan. cracov. Zegota Wielglowski, Miklasz Czarny)

12. Jacobus de Dambno castellanus et capitan. cracov. Dunin de Morawiany Burgrabius cracov. et Nicolaus Wielglowski de Piotrkowice commissarii regii significant nobilem Spytek de Melsztyn scopulos granitiales inter Charzowice, Melsztyn, Opatkowice, Ujazd et Stroze positos diruisse injuste. In Opatkowice sub Melsztyn feria 5a ante Dominicam Ramispalmarum 1479.

13. Joannes de Zandowice succamerar. terrae cracov. significat granities factas esse inter villas Ujazd et Opatkowice (conventus tynecensis) villas Grodziska, Gruszki et Zawada (Spitconis Mielsztyński) feria 2a post festum S. Francisci 1480 (wspomniana tu rzeczka Struga na której był młyn, antiquus alveus fluvii Dunajec alias Dunajczysko, stagnum dictum Bajura)

14. Wincenty Baranowski opat tyniecki puszcza w dzierżawę za 40 złp. rocznego czynszu wsie Opatkowice, Ujazd, Zdania leżące pod Melsztynem Florianowi Zebrzydowskiemu kasztelanowi lubelsk. burgrabiemu krakow. starszemu nad dworzami królewskiemi i referendarzowi ziemi podlaskiej. Tyniec feria 2a post fest. S. Jacobi Apost. 1556.

15. Piotr Dembieński de Piotrkowice judex terrae cracov. oświadcza iż w sądach ziemskich krak. Wincenty Baranowski opat tyniecki wsie Opatkowice Ujazd i Zdania zamienił za dobra Brzozowa i Polikty (z Spytkiem Jordanem z Zakliczyna i Melsztyna wojewodą sandomirskim starostą przemyskim z powodu ciągłych niesnasek o granice. Cracoviae feria 2a post fest. S. Trinitat. 1557. (w ziemi krakowsk. powiecie bieckim)

16. Jan (Sulowski) opat tyniecki daje w dożywotnią posiadłość ~~[illegible]~~ dobra Wilkow, Opatkowice, Ujazd i Zdania Piotrowi Gniady de Zabierzow marszałkowi nadwornemu kardynała Fryderyka biskupa krak. za 110 zł. In arce monasterii Tynecensis sabato festi Conceptionis B. V. Mariae 1498.

17. Casimirus Rex Polon. villam Opatkowice in terra Cracoviensi prope Grodzinam situatam monasterii tynecensis de jure polonico in jus teutonicum Novifori transfert ad preces Joannis abbatis. In Miechovia in Octava Assumptionis B. Mariae Virg. (— ?) praesentibus Vilczkone Sandomiriensi, Petka Zawichostensi castellanis (przed r. 1359 lub przed r. 1367 ob. w Nakielskim) (mam kopią)

M.

Privilegia ad villas Łapczyca, Mniszkowice, Kolanow, Pogwizdow, Okulice, Bodzanow (pag. 451–501.

1. Georgius Kierzyngiel advocatus provincialis castri cracov. significat quod Martinus Bzdecki scultetus haereditarius in Łapczyca vendidit sultotiam in Łapczyca pro 1000 florenis ungaric. aureis Andreae (Ozga) abbati tynecensi Cracoviae feria 2a post festum S. Agnetis 1482.

2. Nicolaus de Michałow castellanus et capitaneus cracov. adjudicat ut Joannes Gozdz haeres de Łapczyca solvat censum debitum annuum 2 marcarum Stanislao (Roskoszka) abbati tynecensi. Cracoviae in crastino S. Georgii 1426 (praesentibus nobilibus Dobeslao de Grzybow, Petro de Lucianowice)

3. Jacobus Zambek advocatus cum scabinis juris supremi monasterii tynecensis significat quod Jacobus filius junior Joannis olim Gozdz de Łapczyca portionem tertiam przymiarki vulgariter dictam patrimonii sui in villa Łapczyce vendidit pro 20 marcis monetae polonic. Alberto Venceslai olim de Bochnia (quae portio jacet supra fluvium Brzeznica) de qua portione idem Albertus monasterio tinecensi 20 scotos annui census solvere promittit. Tyniec feria 2a post Undecim millia virginum. 1431.

(niemprzepisane) 4. Casimirus rex Poloniae villam regalem Mniszkowice prope Bochniam situatam vendit monialibus in Staniątki pro 120 marcis grossor. pragens. Cracoviae in vigilia b. Dominici confess. 1367. (dziś tejże ni ema)

5. Barthosius de Gory judex cracov. abbatem monasterii tynecensis Bogdalum intromittit in partem Mniszkowice (którą to część Mniszkowic tenże opat zabiera za 100 grzywien na które skazany został Procopius Mischka de Mniszkowice z powodu iż zaskarżony o przeszkadzanie rozgraniczenia na terminie stanąć niechciał) Czchow feria 2a post octavas conductus Paschae 1448.

6. Barthosius de Gory judex cracov. adjudicat totam haereditatem villae Mniszkowice Bogdalo abbati de Tyniec quoniam illam juridice lucratus est super Procopio Mischka de Nieprzeszna. Cracoviae feria 5a post festum Purificationis B. Mariae V. 1451.

7. Joannes Rokosz de Kosczyce judex terrae cracov. significat quod Paulus Miszka de Nieprzeszna libere dimittit Mathiam (Skawinka) abbatem tynecensem pro intromissione violenta in partem haereditatis in Mniszkowice. Cracoviae feria 6a post fest. S. Stanislai. 1464. (praesent. Joanne Felice de Tarnow biecensi castellano)

8. Joannes Rokosz de Kosczyce judex terrae cracov. significat quod Paulus Miszka de Nieprzeszna liberat Mathiam (Skawinka) abbatem tynecensem (od kroków sądowych) ratione haereditatis in Mniszkowice. Cracoviae 1464.

c)

9 Nicolaus Strasz de Bialaczow judex terrae cracov. significat quod Anna uxor nobilis Joannis Paliowski Andreae (Brga) abbati tynecensi ab omnibus bonis haereditariis in Mniszkowice renunciavit. Biecz feria 5a ante Simon. et Judae 1481.

10. Stanislaus Abbas tynecensis pro 10 marcis Stanislao Dwornik vendit dworzysko (agrum) in villa Mniszkowice ex quo solvere debet annui census unam sexagenam 4 gallos, 20 ova et 2 caseos. Tyniec feria 4a post dominic. Palmarum 1525.

11. Petrus episcopus cracov. significat quod Mscislaus abbas tynecensis Joanni de Korabiowice canonico cracoviensi possesiones Pogwizdow et Mniszkowice prope Bochniam jacentes pus'cit w dzierzawę za czynsz 8 grzywien w pierwszych 2 latach a pozniej 10 grzywien. Cracoviae die S. Martini confess. 1402 (mam kopia)

12. Jan Lowczowski opat tyniecki pozwala aby soltystwo w Kolanowie Tomasz Wolski wajnik w zupach bocheńskich wykupił za 460 zł jako też i las w Pogwizdowie (zastawiony u Bartłomieja Sobоniewskiego soltysa w Pogwizdowie) i trzymał w dzierżawie płacąc rocznego czynszu 2 zł. Tyniec d. 31 Octobris 1565.

13. Jacobus de Lubomiry judex terrae cracov. oswiadcza iż Jan (Piotrowski) opat tyniecki wygrał sprawę z mieszczanami bocheńskiemi o Kolanow. Cracoviae sabbato post festum S. Stanislai. 1509.

14. Nicolaus Strasz de Bialaczow judex terrae cracov. potwierdza toż samo (No 13) Cracoviae feria 5a in Octava Assensionis domini 1487.

15. Wyrok w sprawie pomiędzy Jakubem Gozdz a klasztorem tynieckim o Łapczyce 1451.

16. Albertus abbas tynecensis provido Joanni dicto Gozdz haeredi in Chronow vendit particulas agrorum vulgariter przymiarki in haereditate Łapczyce pro 12 marcis grossorum pragens. (przez 6 lat ma być wolny a potem ma płacić 2½ grzywny czynszu) Tyniec die Pentecosten 1379 (mam kopia)

17. Joannes de Tenczyn succamer. cracov. significat granicies factas esse inter villas Bodzanow (conventus tynecensis) et Ochmanow, Zakrzow, Zakrzowiec et Złomirog (monasterii in Staniątki) feria 2a ante festum S. Mathaei 1530 (wspomniana tu rzeczka Śledziowka)

18. Mscislaus abbas tynecensis erigit jure teutonico scultetiam in villa Ukolice (Okulice) ipsamque Joanni dicto Medzwedz oppidano oppidi Koszyce pro 32 marcis monetae polon. vendit (wójtowi wolno wystawić karczmę, młyn, stawy, 6 od drzew na barcie pszczół obrócić, 60 świń chować, ma usługi dla klasztoru w obrębie 3 mil robić na sądy zjeżdżać będzie 3 ławników z klasztornej wsi Księżnice; każdy kmieć płacić ma 8 skojców groszy rocznego czynszu – na żołędzi w lasach wolno im paść) Tyniec in vigilia Corporis Christi 1392. (mam kopia)

19. Rozgraniczenie pomiędzy wsiami: Borek i Dąbrówka (królewskiemi które należały do Krzeczowa i które trzymał Hieronim Bużyński żupnik krak.) Batuczyce (królewska które trzymał Marcin Czarnyło lowczy krak. starosta niepołomski) a wsią Okulice (Jana Ocieskiego kanclerza kor.) Boguczyce (Zbigniewa Rupniewskiego) 1560 wspomniana tu rzeka Wrzępia

20. Zygmunt August wydaje dekret aby opat tyniecki z wsi Okulice płacił osep przynależny do królewskiego miasta Uście które trzymał Zbigniew B[illegible] Lublini 6 Juni 1569.

20. Zygmunt August król nakazuje braciom Janowi (staroście Olsztyńskiemu) i Joachimowi Ocieskim wrócić klasztorowi tynieckiemu wieś Okulice i Bęczal, albowiem upadł czynsz roczny 16 grzywien który ojciec ich Jan Ocieski kanclerz przy zamianie z Janem Łowczowskim opatem u rajców wielickich odbierać się mający zabespieczył (Rajcom w Wieliczce sprzedał Ocieski wieś Mierzączkę za 16 grzywien rocznego czynszu, co król skasował) W Lublinie 6 Junii 1569.

21. Jan i Joachim Ocieski zwracają klasztorowi tynieckiemu 600 zł. które ojciec ich wziął od opata tynieckiego przy zamianie wsi Okulice i Bęczal Lublin 11 Julii 1569.

22. Kwit z powyższej summy (Nº 21) 1569 r.

23. Jan Ocieski kanclerz król. pol. z Janem Łowczowskim opatem tynieckim robi zamianę, za Okulice w powiecie proszowskim i Bęczal w powiecie bieckim zabespiecza Ocieski opatowi 16 grzywien rocznego czynszu które temuż Ocieskiemu mieszczanie wielicky za ustąpioną wieś Mierzączkę płacić mieli. Cracoviae feria 2ª post dominicam Reminiscere 1560.

24. Andrzej Gniady opat tyniecki potwierdza przywilej (dany przez opata Mścisława na sołtystwo w Okulicach r. 1392 Nr. 18) wojtostwa w Okulicach na rzecz Zbigniewa Rupnowskiego, który to wojtostwo kupił od Tomasza Kiczki i Stanisława Byka za 80 grzywien. Tyniec infra octavas Corporis Christi 1537.

N.

Privilegia ex parte decimae in Lince, Jurczyce, Polanka census in Polanka et Starawies, Chrząstówka (pag. 563-671)

(Druk (mam kopia)) 1. Paulus (Przemankowski) episcopus cracoviensis cum Alberto abbate tinecensi facit commutationem, pro decima manipulari in Lencze et Zorzow accepit villas Byczynam et Goreslawice atque decimas de Dubrowno, de Byczyna et de Gorestawice. Cracoviae XV Idus Maji 1287 (drukow. w Szczygielsk. Tinecia pag. 160.

(mam kopia) 2. Casimirus rex Poloniae commutationem Pauli episcopi crac. confirmat. Cracoviae X Calend. Januarii 1360.

3. Vilhelmus Bond J. U. Dr. Papae capellanus et auditor specialiter deputatus ad instantiam Bogdali abbatis tynecensis citat Joannem Nicolai (parochum in Lencze?) quoniam Paulus rector oratorii a 30 annis extructi in Lencze quam parochialem ecclesiam nuncupavit decimas in superiori medio et inferiori Lencze ad se falso spectare praetendebat [et Joannes Nicolai sibi adjudicari fecit.] Bononiae 6 Februarii 1437.

4. Vilhelmus Bout (taki sam akt) Bononiae 4 Februarii 1437.

5. Petrus Martini de Caulis rubeis Decretorum doctor decanus Segnutinensis Auditor specialis wskutek apellacyi Joannis Nicolai ogłasza nową komissyją w tejże sprawie. Romae 1450 d. 1 Julii

6. Petrus Martini de Caulis rubeis commissionem super decimam in Lincze inter Bogdalum abbatem tinecensem et Joannem Nicolai capellae sive oratorii superioris villae Lencze instituit. Romae 5 Octobris 1453.

7. Petrus Martini de caveis rubeis in praedicta causa contra rectorem ecclesiae in Lencze omnibus jubet Bogdalum abbatem tinecensem adjuvare. Romae 5 Octobris 1453.

8. Petrus Martini de caveis rubeis excommunicat ob contumaciam Philippum rectorem ecclesiae in Lincze. Romae 19 Decembris 1455.

9. Rapael de Skawina propositus Kelcensis (commissarius Episcop) significat quod Mathias Mathias (Skawinka) abbas tynecensis inivit concordiam cum Mathiae de Gnojno ~~[illegible]~~ ecclesiae in Lencze (plebano (dziedzicami tych wsi byli sami włościanie nobiles viri. — Opat pozwala aby kościoł w Lenczach podlegał jako filia kościołowi w Woli a plebanowi tegoż kościoła w Lenczach zapisuje dziesięcinę snopową we wsi Gołuchowiec) Cracoviae 7 Julii 1465. [in districtu Zatoriensi.

10. Piotr Gembicki dziekan krakowski administrator krakow. biskup. przysądza dziesięcinę z Lęncz (które wtedy 20 szlachty trzymało w dziedzictwie n.p. Stanislaus et Joannes Dąbkowie Linczowskie, Andreas et Lucas Frydryszkowie Linczowskie, Petrus Żych Linczowski, Benedict. Bachor Linczowski, Jagniątkowski, Żołądź, Gruszka) klasztorowi tynieckiemu Cracoviae 7 Junii 1630.

11. Nicolaus Liser S. Theol. baccalaureus Archidiaconus sandomir. comissarius (w sprawie pomiędzy Mścisławem opatem tynieckim a Benkiem, Frankiem, Rafałem, Andrzejem, Kusronem i Wacławem dziedzicami Jurczyc o nieptacenie dziesięciny z Jurczyc) monasterio tinecensis decimam ex Jurczyce adjudicat. Cracoviae 15 Decembr. 1404.

12. Piotr Gembicki dziekan krak. i komisarz wydaje wyrok aby Franciszek Ogonowski possesor wsi Polanki płacił dziesięcinę klasztorowi tynieckiemu. Cracoviae 20 Septembr. 1630.

13. Bodzanta episcopus cracov. publicat decretum Sbiluti propositi plocensis decretorum doctoris canonici cracov. comissarii qui in causa inter Bodzantam episc. crac. et Mscislaum abbatem tynecens. ratione decimarum de Polanka, decimas istas monasterio tynecensi adjudicavit. Cracoviae V Idus Decembris 1380. (mancum — niecałe) (mam kopią)

14. Jan Zerzynski kanonik i oficjał krak. komisarz wydaje wyrok w sprawie o dziesięcinę z wsi Polanki pomiędzy Baltazarem Sturmiuszem plebanem w Krzęcinie a klasztorem tynieckim mocą którego dziesięcina z ról kmiecych w Polance ma należeć klasztorowi tynieckiemu zaś dziesięcina z ról sołtysich w Polance ma należeć do proboszcza w Krzęcinie. Cracoviae 30 April. 1630.

15. Seweryn Boner z Balic kasztelan biecki, starosta oświęcimski zatorski i Mikołaj Strzała z Sosnowic a na Trzcieniu sędzia księstwa zatorskiego oświadczają iż urodzony Mikłasz Przepkowski od exekutorów nieboszczyka Mikołaja Petrowskiego ochmistrza królewny zapisał (900 złotych półgroszków polskich mince i razu krakowskiego na widerkauf, z którego rocznie 163 zł. czynszu (oryginał na pergaminie był u Kielisińskiego 1840 dziś u Pawlikowskiego)

płacić będzie klasztorowi tynieckiemu i czynsz ten na dobrach swych Polance i Starejwsi zabezpieczył. Zator w srodę przed Ś. Marią zielną 1536 (Jan Ferencz z Liesyna pisarz ziemski zamku zatorsk. michał Gorski podstarości zatorski) (po czesku)

16. Zygmunt I ~~potwierdza~~ zwala powyższy widerkauf (No 15) Vilnae in vigilia nativitatis Domini ~~[illegible]~~ 1535 ~~[illegible]~~

17. Tomasz Rożnowski kanonik krak. zawiera kontrakt cum nobili Nicolao Przypkowski villarum Polanka et Stara wieś in districtu zatoriensi sitarum haeredi mocą którego z Polanki 10 grzywien rocznego czynszu płacić będzie konwentowi tynieckiemu od summy 400 zł widerkaufu pożyczonego z legatu Mikołaja Piotrowskiego, za który czynsz klasztor tyniecki 2 msze za duszę Piotrowskiego co roku ma odprawiać, albowiem tę summę nieboszczyk Piotrowski zapisał klasztorowi tynieckiemu. Cracoviae 9 Decembr. 1536.

(mam kopią) <u>18.</u> Joannes abbas tinecensis Jasconi dicto Chraszt confirmat privilegium igne combustum super scultetiam in villa Moderowka et concedit illi ibidem super fluviis Wobna et Sloczownia et Plesznica locare villam jure teutonico sub conditionibus solitis (wieś ta zwata się Chrząstówka – sołtys między innemi winien być na koniu cum balista podczas wyprawy jechać do zamku Golesz) Tyniec in crastino nativit. Jesu Chr. 1383. (Założenie wsi Chrząstówki w jasielskim)

19. Stanislaus abbas tinecensis (Roskoszka) ad preces Michaeli sculteti de villa nostra Chrząstowka alias Moderowka in districtu biecensi confirmat privilegium Joannis abbatis super scultetiam ibidem (No 18) Tyniec Sabbato post festum S. Benedicti 1426 (uwolnił Jan opat sołtysa od wszelkich jurysdykcyi aby przed nikim nie odpowiadał tylko coram nobis in nostra curia in Kołaczyce coram septem scultetis jure teutonico)

20. Joannes Strzemień judex juris supremi teutonici majdeburgensis scultetorum districtus bonorum castri Golesz cum 7 juratis significat quod Nicolaus Piotrowski capitaneus castri Golesz et magister curiae reginulae Hedvigis scultetiam suam in villa Chrząstowka resignavit conventui tinecensi ut pro eo qualibet hebdomade una missa legatur. Kołaczyce feria 2a post festum Visitat. Virgin. Mariae 1514.

21. Joannes episcopus cracov. significat quod Nicolaus Piotrowski custos reginularum Poloniae scultetiam seu advocatiam in villa Chrząstowka pro 120 marcas exemit et pro mensa monasterii tinecensis donavit. Cracoviae d. 26 maji 1519.

O.

Privilegia ad bona villae Prądnik. (pag. 731 – 760.

druk. (mam kopią) 1. Vladislaus (Locticus) dux Cracov. proscribit rebelles scultetos monasterii tinecensis. Dobrzyc, die b. Thomae apost. 1311 (druk w Szczygielsk: Tinecia pag. 165. w Lelewelu różnice: testimonium <u>sempiternum</u> (zamiast perpetuum) – haeredesque nostros (zamiast haredes suos) – Zudmannus de Pissar Casow et Smirdenza, Joannes de Radesow, et Wola, Jacobus et Paczoldus Kolanow (w oryginale stoi Rosnow) Prądnik de Kriwa Dubrowa sculteti, Heyneza de Kaczer et alii sui ibidem in Prandnik — . in Wilkow –

– a monasterio Thyniciensi – consultu (za miast consilio) – et haeredes ipsorum (u Szczygielskiego: haeredum) – Thyniciensi – dominio et jure – Dobsicz – Subcamerario cracoviensibus – Dirscone dicto Celnia –
(oryginał na pergaminie był u Kielisińskiego 1840 dziś u Pawlikowskiego)

2. Mscislaus abbas tynecensis significat quod Joannes Statsriber civis cracoviensis tanquam cmeto monasterii quod allodium suum in haereditate monasterii Prądnik situm cum 4 mansis franconicis sitis penes viam qua itur de Cracovia in Mechoviam et penes limites villarum Gorki et Wangercie et quintum mansum penes viam qua itur in Rakowicz et quatuor mansos seu agrum dictum Przymiarki penes limites villarum Raciborowice et Mistrzowice ac penes agros ecclesiae Sancti Nicolai, una cum tribus pratis honesto Gregorio dicto Swab civi cracoviensi et Dorotheae suae uxori pro 250 marcis grossorum jure cmetonum emphiteutico vendidit salvo censu annuali monasterio tynecensi 1 marcam cum 16 scotis grossorum et duobus prandiis, item salva decima manipulari ecclesiae S. Nicolai; abbas ratificat et confirmat istam venditionem et piscinam facere permittit. Tyniec feria 5ª die festi Pentecostes 1398 (praesent. Alberto de Luczlawice) (mam kopią)

3. Mscislaus abbas tynecensis significat quod providi Joannes et Paulus Piczein fratres germani cives cracov. tanquam cmetones monasterii de villa Prądnik, allodium suum in Prądnik situm (toż samo i tak samo opisane jak Nr 2) honesto Nicolao Czatirwang civi cracoviensi pro 300 marcis grossorum emphiteutico jure vendidit salvo censu annuali 1 marca cum 16 scotis grossorum et duobus prandiis monasterio item salva decima manipulari ecclesiae S. Nicolai Cracov. Tyniec ipso die Conductus Paschae 1409 (praesent. Joanne Sculteto de Prądnik (widać że ten folwark ów. Mikołaj Czatirwang później sprzedał Janowi Statsriber, a przedtem posiadał go Grzegorz Swab.) (a. 1433 Nicolaus Czanterwang Scultetus de Liszki.)

4. Stanislaus abbas tynecensis significat quod Nicolaus Czatirwang civis cracoviensis tanquam cmeto monasterii tynecensis allodium suum in Prądnik situm cum agris et pratis (które tak samo jak w Nr 2 są opisane) emphiteutico jure vendidit Conventui fratrum minorum ordinis S. Francisci in Cracovia pro 300 marcis grossor. lator. pragens. salvo censu annuali et decima. Tyniec in die S. Jacobi Apost. 1426 (praesentibus Petro Broski, Stanislao Dach haeredibus de Jurczyce) (Widać z tego że ten folwark który r. 1409 Jan i Paweł Piczein może z Byczyny sprzedali Mikołajowi Czatirwang, który go puścił Janowi Statsriber, a ten r. 1418 Grzegorzowi Szwab, po którym znowu go na powrót dostał Mikołaj Czatirwang który go r. 1426 Franciszkanom sprzedał.)

5. Franciscus guardianus Ordinis minorum S. Francisci in Cracovia Nicolao Hanthie et uxori ejus Margarethae ad tempora vitae vendit 2 laneos in villa Prądnik pro 24 marcis et pro annuali censu 4 marcarum monasterio S. Francisci solvendo (z obowiązkiem aby tenże Hanthie za 10 grzywien kupił bydła na te łany którym bydłem ma uprawiać resztę 3 łanów franciszkańskich za co będzie miał połowę dochodów z owych 3 łanów) Cracoviae, 8 Aprilis 1430.

6. Georgius guardianus ordinis minorum S. Francisci in Cracovia per suum procuratorem fratrem Paulum Czymbara (Cimi Kecz K) 5 laneos agrorum cum domibus areis, octo pratis et quatuor przymiarki in villa Prądnik sub dominio abbatis tynecensis existenti resignat Nicolao priori et Conventui fratrum Praedicatorum in Cracovia. Cracoviae, 6 Januarii 1433. (pro 300 marc. gross. lat.

7. Joannes de Elgoth scholasticus cracov. Jacobus de Zaborow et Thomas de Strzampino canonici cracov. arbitratores significant compromissum factum esse inter Jacobum priorem monasterii S. Trinitatis fratrum praedicatorum et Bogdalum abbatem tynecensem ratione annui census 4 marcarum de Molendino in Prądnik quem censum fratres praedicatores monasterio tynecensi in futurum solvere tenebuntur. Cracoviae 20 Decembris 1447.

druk. 8. Stanislaus de Brzeziny canonicus ecclesiae S. Floriani rector cum tota Universitate studiorum cracoviensi cum Andrea abbate tynecensi faciunt concordiam amicabilem vi cujus laneus agri quem Stanislaus Bukaj chetho de Prądnik ecclesiae S. Nicolai in Cracovia testamentaliter legavit transit in possesionem plebani ecclesiae S. Nicolai salvo tamen censu annuo monasterio tynecensi ex illo laneo proveniente. Cracoviae 6 martii 1482 (druk w Szczygielski: Tinecia p. 187)

9. Melchior prior provincialis fratrum Praedicatorum, quatuor laneos agri in Prądnik vendit Andreae Brzechwa abbati et conventui tynecensi pro censu annuo perpetuo 16 marcarum polon. nec non duobus strugibus lignorum quercinarum alias dwa dziesiątki drew et pro 10 metretis alias ćwiertnie siliginis nec non pro censu annuali 4 marcarum ex molendino scultetiali ac media marca de medio laneo dicto Zygmuntowskie. Cracoviae feria 2a post dominicam Reminiscere 1579.

10. Hiacynt Korzowski rektor Kollegium S. Piotra OO. Jezuitów w Krakowie oswiadcza iż od Fausta Unikowskiego przeora tynieckiego otrzymał 7840 zł. 4 gr. które komissia rzymska klasztorowi tynieckiemu za gwałtowne odebranie OO. Jezuitom przewozu na rzece Wisle pod miastem Opatowcem i gruntów Brańskie zwanych przez klasztor tyniecki, na korzyść tychże Jezuitów zapłacić kazała. W Krakowie 3 Octobris 1676.

P

Privilegia ad bona villarum Brzeska, Przecica, Jezierzany, Zagorzany, Bączal et Lissowiec. (pag. 827–852)

1. Joannes comes de Tenczyn succamerarius terrae cracov. significat granities factas esse inter villas Brzeska (abbatis tynecensis) Blaskowa (Andreae Czuryło castellani premislien.) et Bukowa (Petri et Stanislai Gorajskich de Kleczce) Dąmbowa (Andreae Czuryło) Brzemna (Andreae et Joannis Ozierzmierskich) Feria 2a post festum nativit B. V. Mariae 1532 (we wsi Brzeska są wspomniane góra Liwosz, alveus Foszczyna qui incurrit in fluvium Wisloka)

2. Nicolaus Taszycki de Luczlawice judex terrae cracov. (potwierdza powyższe rozgraniczenie) Biecz die S. Dorothae 1533 (praesentib. Baltazaro Dąmbrowski de Tarnowiec, Joanne Wielowieszki de Wielgowies, Joanne Wielgopolski de Gromnik, Adamo Sulowski de Skotyszyn, Paulo Dłuski de Długie, Luca Bączalski de Bączal.

3. Joannes Koscielecki haeres in Pleszow succamerarius cracov. significat granities factas esse inter villas Brzyska (abbatis tinecensis) Blaskowa et Dąmbowa

(Andrea Czuryło) Die S. Floriani 1534 (sylva magna in monte Liwocz gdzie się styka wieś Czermna z wsią Brzyska – fluvius Foszczyna – rivulus Potok świniowy)

4. Vincentius Baranowski abbas tinecensis ad petitionem nobilium Joannis Strzemień factoris in Golesz et Petri Strzemień vicecapitanei tinecensis fratrum sculteterorum villae antiquae Brzeska dictae d^to^ Tyniec in vigilia S. Lucae 1542 confirmat privilegium vigore cujus: Joannes abbas tynecensis provido Thomae et sorori ipsius Catharinae natis Jaklini pro 4 marcis grossor. pragens. vendit extirpationes villae antiquae dictae Brzyska adjacentes per unum mansum se extendentes incipiendo a Paschonis extirpatione usque ad densam sylvam quem mansum per viginti annos libere posidebit, item sylvam in tribus rivulis: Liwocz, Liwoczka et Chwoszczyna jacentem una cum agris extirpatis quinquaginta mansos franconicos ubi habebit duos mansos liberos cum facultate extruendi duas tabernas, macella carnium, mensam pannum et sutorum, fabrile, molendina, piscinas; incolae locati super extirpatis agris 6 annos et super sylva 20 annos gaudebunt libertate; expirata autem libertate de quolibet manso 9 scotos grossorum pro censu abbati et 6 pro decima rectori ecclesiae solvere tenebuntur, scultetus sextum denarium censualem et tertium denarium de judicio provenientem pro se reservabit, tria prandia quovis anno aut pro quolibet prandio 6 scotos una cum incolis persolvet, in super ad omnia est adstrictus quae jus theutonicum sive maydeburgense exigit; scultetus serviat abbati in equo valente 3 marcas et cum sagittis, habebit potestatem judicandi reos, habebit una cum colonis unum mansum liberum pro expellendis gregibus, et habebit facultatem vendere sculteciam. Tyniec feria 2^a^ infra octavas beati Stanislai 1360. — Obacz 5.5 — (mam kopię)

5. Vincentius Baranowski abbas tynecensis ad petitionem Joannis Strzemień burgrabii castri de Golesz ipsum in tenuta sculteciae villae Brzyska anno 1360 locatae ut docet insertum privilegium (toż samo co N^r^ 4) confirmat Tyniec feria 2ª ante fest. Conversionis S. Pauli 1558.

6. Petrus de Tomice episcopus cracov. z Andrzejem Gniady opatem tynieckim robi zamianę za drugą połowę wsi Rudka (której część leżąca w Kluczu radłowskim powiecie pilzneńskim należała do biskupa krakowsk.) i za wieś Pargow (w powiecie pilzneńskim) daje w zamian opatowi wsie: Przeczyca (w powiecie pilzneńskim która dawniej była też własnością klasztoru tynieckiego) z dziesięciną i prawem prezentowania proboszcza, oraz wieś Jezierzany (w powiecie krakowskim) Cracoviae in festo divi Stanislai 1530 (praesentibus Petro Wapowski decano, Bernardo Wapowski cantore, Stanislao Gorski de Gora terrigena plocensi notario episcopi)

7. Joannes abbas tynecensis Jacobum de Suchow clericum dioecesis cracov. ad plebanatum in Zagorzany tituli S. Laurentii praesentat. Tyniec sabbato post festum S. Michaelis 1507.

8. Albertus abbas tynecensis commutatione facta villam Lisowiec parvum nobili Dobconi haeredi in Bączal cedit pro medietate villae Bączal jacente ad litora fluvii Trzcienicza. Cracoviae die 6. Scholasticae virg. 1378. (praesent. Joanne de Wilpins (Olpiny?) Pascone de Riglicze haeredibus.) (Bączal i Lisowiec w jasielskim) — (mam kopię)

Q.

Privilegia ad bona Tyniec cum adjacentiis, Przeginia, Liszki, Baczyn, Czułów et Kaszów, Czerniechów, Śmierdząca, Grodziec, Kostrzec, Sidzina, Rybna, Nowa Wieś (pag. 923–1003)

1. Petrus Zborowski palatin. et capitan. cracov. Christophor. Komorowski castellanus oswięcimensis comissarii regii significant granities factas esse inter villas Skotniki (bona regalia ad magnam Procurationem castri cracoviens. pertinens tenutae Michaelis Maleczkowski magni procuratoris castri cracov.) villam Kostrzec (monasterii tynecensis) et villam Sidzina (Universitatis Cracoviensis tenutae Alberti Wędrogowski Philos. Magistri) et villam Tyniec (monasterii) atque villam Pichowice (Capituli Cracoviens. Canonicorum) feria 5a ante festum S. Joannis Bapt. 1578.

2. Sigismundus III diflimitationem (No 1) inter Pychowice, Skotniki, Kostrzec, Tyniec et Sidzina confirmat. Cracovia 25 Junii 1588

3. (deest)

(mam kopię) 16

4. Boleslaus (pudicus) dux Cracoviae nomine comitis Virbenthae filii Clementis quondam palatini cracov. confert Vcechoni potestatem locandi villam jure teutonico videlicet franconico in Przeginia super magnam stratam in monte qui dicitur Kamiona góra quae est haereditatis ejusdem Virbenthae, assignat 50 mansos, scultetus habebit 6tum mansum liberum, tabernam, macellum carnificum, mensam pannificum, mensam calcipariorum, de judiciis tertium denarium, expirata libertate 20 annorum incolae de quolibet manso solvent nobis aut comiti Virbenthae pro censu dimidiam marcam argenti et pro decima 6 mensuras triplicis annonae, nuntius principis ter in anno judicium faciet; in dubiis ad jus franconicum recurretur; scultetus et villani erunt liberi ab omni jurisdictione et a solutione thelonei, jure teutonico judicabuntur. Cracoviae III Idus Maji 1276.

(mam kopię) 17

5. Joannes episcopus cracov. significat cmetones villarum in Rybna et Przegina multo tempore fuisse excommunicatos, „quia decimas more primae (vel patriae?) in campis nobis solvere recusabant poscentes ut pro decima fertones recipere dignaremur", ad instantiam Henrici abbatis tynecensis et providi Irziczkonis sculteti praedictarum villarum statuit ut cmetones de quolibet manso per 8 scotos grossorum bohemical. unam mensuram tritici et unam mensuram siliginis ratione decimae campestris annuatim solvant, praedictas mensuras curribus ipsorum in Lypow castrum nostrum deducant et nuntium ad colligendam eandem pecuniam necessariis pro personis et equis providebunt sub poena dimidiae marcae; ad quae omnia memoratus scultetus cum 6 scabinis Mathia, Henrico Tyczner, Heynkone Sartore, Rudolpho, Petro et Thoma se submiserunt. Sculteto autem pro collectura istius pecuniae decimalis duos mansos a solutione istius decimae liberat. Cracoviae IV Calend. Januarii MCCXLVI (może 1347?) praesentibus canonicis Petro Cantore, Nicolao Custode, Joanne Thesaurario, Bertholdo cantore vislicens. canonicis cracov.
(B. opatów Henryków było dwóch jeden 1298–1301 a drugi 1349–1354, biskupów Janów Krakow. zaś Jan Odrowąż czyli Iwo 1218–1229, Jan II Muskata 1295–1320 – Jan III Grot 1326–1347 – Jan IV Radlicki 1380–1392 będzie więc z roku 1298 lub 1347)

d)

6. Barthoszius de Gory judex terrae cracov. significat quod cmetones villarum Przegina, Nowawies, Kaszow, Liszki, Smierdzaca coram rege querelam fecerunt quia Bogdalus abbas tinecensis stationem ipsis mandavit dare quam non dabant ab antiquo, item quod ab ipsis singulis quatuor temporibus recipit per grossum ratione custodiae castri Tynecensis quod nunquam fecerunt et labores inconsvetos exigit, et terminus ad istam litem audiendam praefixus erat, cmetones non steterunt et ideo contumaces declarati sunt. Cracoviae feria 4a post fest. S. Scholasticae 1450.

7. Jacobus de Lubomirz judex terrae cracov. significat quod Hieronymus Czerniechowski in Czerniechow et Przeginia haeres vendidit Stanislao (Baranowski) abbati tinecensi fossatam seu meatum aquae liberum de molendino per prata in haereditate Przeginia pro 20 marcis Cracoviae feria 2a post festum Epiphan. 1513. (praesent. Stanislao et Dimitrio Lubomirski de Lubomirz, Petro Lozabski de Lazy) (Ten Czerniechowski był może sołtysem)

8. Andreas (filius Gregorii haeredis de Soranicia) cum conjuge Agnete significat granities ripatas esse inter villam ipsius haereditariam Sosnka atque villas conventus tinecensis videlicet Baczyczyn et Rybna. Cracoviae feria 3a infra octavas Corporis Christi 1357 (gdyby kto owe granice chciał naruszyć, zapłaci kary 40 grzywien groszy praskich) (mam kopia)

9. Nicolaus Pieniążek de Witowice succamerar. cracov. significat granities ripatas esse inter villam Sosnka (Gregorii et Stanislai germanorum de Sosnka haeredum) et Baczyczyn (Abbatis tinecensis) et Rybna (Abbatis tinecensis) Actum feria 3a ipso die S. Hedvigis 1471. (wspominała padum vulgariter padol dictum Kamionka – locus Szymny dol – paludes vocatae Kampie – via qua ducit de Salasz in molendinum villa Baczyczyn) Praesentibus illustri principe Domino Constantino Magni Ducis Trapezynensis filio (?) et generosis Paulo de Goluchowicze, Kristkone de Thomaszkowice)

10. Joannes de Czyżow castellanus et capitaneus cracov. significat quod tempore Joannis de Pilcza capitanei cracov. generosa Catherina relicta Jacobi Buzenski de Chelin (Chełm?) cum Joanne filio et Hedvigi filia uxore Nicolai de Pytanow vendiderunt allodium Wolnego in Liszki cum agris, molendinis et cum cmetone pro 100 marcis Bogdalo abbati tinecensi. Cracoviae dominica Ramis Palmarum 1440.

11. Martinus Swierczowski in Sosnka haeres approbat scopulos granitiales factos inter villam ejus Sosnka et villam Rybna abbatis tinecensis Cracoviae feria 2a post fest. S. Michaelis 1578. druk.

12. Lesco dux Cracoviae monasterio tynecensi concedit facultatem extirpandi sylvas et locandi villas Czutow et Kaszow jure teutonico. Cracoviae XIV calend. Decembr. 1282 (drukowane w Maciejowskiego Pamiętniki o dziejach piśmiennictwie Słowian Petersburg 1839. Tom II str. 381) warianty: consideratis etiam continuis (u Maciejowsk: intimis) – monasterii Tyncziensis – et Cilouiensi (u Maciejows: Silouiensi) et circa fluvium Rudno (u maciej: et etiam flumen Rudno) – nominatum (maciej: vocatum) – Cyrnechow (maciej: Tyrnechow) – sculteti (maciej: solteti) – examen sui sculteti (maciej: solteti) – abbatis Tinciensis (Mac: Tinecensis) – Eximimus (mam kopia)

(u Maciej: Et eximimus) – M.CC.LXXX secundo – monasterio Tynciensi –
– interpretemur – Adam (u Maciejow: Adamus)
Pozwala Leszek czarny opatowi Kosmasowi w lesie Malcow dub oraz w lasach
Kaszowskich i Czulowskich (Ciloviensi) które kupił od Zybiny dziedzica
Czernichowa, założyć wsie na prawie niemieckim.

13. Hieronimus Krzyżanowski abbas tynecensis significat granities factas
esse inter villas Bacziczyn, Magna Czulow et Kasow (conventus tinecensis)
et villam Mników (Petri Frykacz haereditariam) / wspomniane tu: flumen
Mnikowka – villa Chrosna (hereditaria Andreae de Tenczyn castellani Belsensis
et Joannis Mloszowski) molendinum in Mnikow sub monte Ostragora –
potok Klaszno płynący przez Mników – potok Konotopia płynący od Czu=
łówka przedzielony górą Danow od potoku Kaszowska płynącego od połud=
nia z Kaszowa) Cracoviae feria 2a post fest. S. Trinitatis 1571.

14. Andreas Misckaka scholasticus gneznensis, canonicus cracov. comissa=
rius significat lacum Czerniechowskie jezioro pertinere ad conventum
tynecensem et Paulo plebano de Czerniechow vigore sententiae latae in
comissione concedit in isto lacu capere pisces tantum parvo reti seu Ne=
bryda (niebrod?) alias płachtą diebus jejunis pro mensa sua. Cracoviae
2 martii 1433

15 Sbigneus archidiaconus cracoviensis comissarius episcopi Cracov. sig=
nificat omnibus decretum latum esse in causa ratione jus patronatus eccle=
siae parochialis in Czerniechow inter Mscislaum abbatem tynecensem et
213
Joannem (palatinum lanciciensem) haeredem de Negowcz, potestatemque
confert Abbati tinecensi praesentare ad rectoratum ecclesiae in Czernichow
post mortem Sventoslai ultimi rectoris vacantem, Nicolaum Gregorii
de Pilzno clericum ipsumque per impositionem bireti investire illo
rectoratu ad quem actum rectorem ecclesiae de Rybna designat veluti
comissarium. Cracoviae 15 Octobr. 1401.

16. Sbigneus cardinalis et episcopus cracoviensis in causa inter nobilem
Zegotha de Czerniechow et Mathiam (Skawinka) abbatem tinecensem
ratione juspatronatus ecclesiae parochialis in Czerniechow post mortem
Pauli ultimi rectoris ibidem ecclesiae, fert sententiam ut vicissim una
vice abbas tinecensis, altera vice autem nobilis Zegotha praesentet – et
confirmat praesentationem Petrum Jacobi de Podlesse clericum poznaniensem
per abbatem tynecensem factam. Cracoviae 27 martii 1454.

17. Sbigneus cardinalis episcopus cracov. confirmat investituram Petri Jacobi
de Podlesse clerici poznaniens. ad rectoratum ecclesiae parochialis in Czernichow
post mortem Pauli rectoris electi per Mathiam abbatem tinecensem consentiente
nobili Zegotha de Czerniechow. Cracoviae 27 martii 1454.

18 Joannes (Luteck?) episcopus cracov. confirmat praesentationem Nicolai (olim
in Spytkowice plebani) ad rectoratum ecclesiae parochialis in Czernichow factam
per Nobilem Petronellam heredem in Czerniechow tanquam patronam consentiente
Mathia (Skawinka) abbate tynecensi. Bodzanczyn 11 Julii 1466 (Ten Nicolaus
rector zamienił z Marcinem proboszczem Czerniechowskim na probostwo Spytkowickie)

19. Nicolaus Lieniążek de Witowice succamerar. cracov. significat granicies factas esse inter villas Smierdząca (abbatis tinecensis) Bielany (nobilis Nicolai Zarogowski civis cracov. Feria 3a ante festum Simonis et Judae 1464 (wspomina: paludem seu gurgitem alias Ługowina – rubus: Rokytowy kierz) praesent: Stanislao Rola de Dambie burgrabio mislimicensi

20. Henricus Firley episcopus premisl. et abbas tynecensis innovat granities inter villas Smierdząca (abbatis tinecensis) et Bielany Eremi Montis Argentini (Eremitarum Camaldulensium) D. 26 Aprilis 1631 (Granica ta poczynała się od góry Chełm, szła przez bagno Ługownia, przez błonie przez przekop Wąziołbina (fossatum wyjzłobina) do Wisły. – Zakonnikami w Bielanach byli wtedy: pater Sylvanus Venetus, pater Constantinus Tridentinus (Wizytatorowie którzy zakonników sprowadzili) pater Michael Becensis, pater Florianus de Warzyce pierwsi kameduli)

21. Sigismundus I Rex Pol. z powodu iż pomiędzy wsiami Kampa (Joannis de Tenczyn palatini sandomir, marschala curiae capitanei lublinensis et belzensis) i wsią Smierdząca (abbatis tinecensis) aż do wsi Liszki (abbatis tinecensis) była trudna i bagnista droga nakazuje Tenczyńskiemu i Opatowi tynieckiemu aby porobili gadzi (gacie) i mosty pozwalając wybierać cło mostowe po trojaku od konia i wołu, od 50 owiec półtora grosza Połowę tego dochodu z cła ma należeć do Tenczyńskiego a druga połowa do Opata tynieckiego. Cracoviae feria 2a post dominicam Ramispalmarum 1546. (dziś wsi Kępa nie ma leżała ona może koło Brodeł)

22. Henricus dux Silesiae largitionem principum „patruorum meorum" Mesiconis et Lestconis qui monasterio Tyncienzi villam Grodecz (dziś Grojec w krakowskim) contulerunt confirmat quam villam quidam comes nomine Segotha sua praesumptione alienare tentaverat; accedens ad nos post mortem patrui nostri ducis Lestconis commorantibus nobis in Cracovia anno 1229 abbas Luthfridus cum querella contra comitem Segotham tulit VI Calendas Februarii a nobis sententiam Comitem Segotham cum suo falso privilegio fore calumniosum villam Grodecz abbati adjudicavimus (Cracoviae VI. Calend. Februarii 1229) praesentibus duce Sobeslao filio Theobaldi ducis Bohemiae, Stephano palatino vratislaviensi, Marco palatino cracov. Dadoslao judice curiae Clemente filio Clementis Magistro, Andrea fratre ejus praeposito S. Michaelis, Projecto abbate Zulinensi, Petro priore ejus, Domino Crisano subcancellario. (drukow: w Dodatku tygodniowym do Gazety Lwowskiej 1851. N° 52 gdzie mylnie oznaczono iż ta wieś w wadowickim) Oryginał pergaminowy w bibliotece Ossolińsk. we Lwowie. druk (mam kopię)

23. Zygmunt August Król pol. potwierdza zamianę Jana Sęczyńskiego Kasztelana lwowsk. starosty lubelskiego i belskiego który wieś swą dziedziczną Kostrzec w powiecie krakowskim dał Wincentemu Baranowskiemu opatowi tynieckiemu za wieś Grodziec z sołtystwem tamże i dziesięciną snopową (w powiecie krak.) która do klasztoru tynieckiego należała; przytem Tenczyński za dziesięcinę z Grojca co roku klasztorowi tynieckiemu 4 zł. płacić się obowiązał. Cracoviae feria 5a post Dominic. Judica 1554.

(mam kopia) 24 Casimirus rex Poloniae Joanni abbati et conventui tynecensi advocatias seu sculteias „per nos emptas et ad nos pertinentes" in Liszek, in Smierdzą-
19 ca in Kaszow, in Nova Villa, in Rybna, in Przeginia ~~[illegible]~~ cum omni jure „prout Vislaus et Friczko ante nos ab initio tenuerunt" donat hac condi-
1362 tione ut statuant unum capellanum saecularem vel regularem qui omni die
vide H. 2. legat missam defunctorum et bis in septimana vigiliae novem lectionum et duae missae defunctorum decantent. Cracoviae in octava Epiphaniae 1363.

25. Stanislaus Lubienski abbas tynecensis villam Sidzinam cum praedio quod ad mensam abbatis pertinebat (quam nunc Sigismundus Stradomski ab abbate adhuc ad decursum novem annorum in possessione tenet) sacris-tiae sive custodiae ecclesiae tynecensis ad coemendam sacram supellecti-lem inscribit. Tyniec 11 Aprilis 1620.

25. Inductio ad acta castrensia cracov. Commutationis villae Kostrzec per Joannem Tenczynski castellanum leopolien. pro villa Grodziec cum sculte-tia seu advocatia (quam Gabriel Grodzicki nunc a monasterio tenet) ad monasterium tynecense pertinentis factae cum Vincentio Baranowski abbate tynecensi. Cracoviae feria 5a festi S. Prisci 1554.

R.

Privilegia ad villas Łączany et Powozowice (pag 1067–1102)

druk (mam kopia) 1. Vladislaus dux osviecimensis villam Łączany et decimam ex Ryczow monasterio tynecensi donat et ducalia onera in Radziszow et Zorzow indulget. Osviecim ipso die S. Trinitatis 1250. (druk. w Szczygielski: Tinecia pag. 153. druk. w Lelewelu

(mam kopia) 2. Dirscho haeres de Stogniegowicz dapifer cracoviensis qui cum Joanne abbate monasterii tynecensis coram principe Joanne duce Osviecimensi
20 litem habuit et asserebat quod haberet partem de lacu in Łączany ex eo quod ad litus ejus haereditatis ex una parte idem lacus contingat per amicabilem compositionem cessat liti et declarat se de eodem lacu nullam par-tem habere. Cracoviae in crastino S. Stanislai 1356.

(mam kopia) 3. Derslaus haeres de Chranstowicz dapifer cracoviensis unam tracturam cimbarum quae vulgariter dicitur Wuloka per quam solebant piscatores
21 cimbas trahere de lacu in Wislam jacenti prope Łączany donat Joanni abbati et conventui tynecensi. Cracoviae in die S. Elisabeth viduae 1370 praesentibus Marcone haerede de Rudno, Tomkone haerede de Zarambczyn, Vroczslao herede de Coczonow, Bogdano plebano de Liszek.)

(mam kopia) 4. Janussius dux osviecimensis et zatoriensis significat quod Nicolaus (może Jan??) de Tanczyn palatinus belsensis Joanni (Sutowski) abbati tynecensi partem de lacu ~~in~~ circa Łączany et agros dictos Kąty juxta praedictum lacum in districtu zatoriensi cessit. Zator (~~1414~~ 1494) feria 5a post festum S. Michaelis praesentibus Nicolao Pszczołowski de Czerniechow, Nicolao Palczowski, Petro Szaszowski, Joanne Strzałka et Petro advocato in Zator qui praesentia habuit in comissis.

5. Nicolaus Lanckoruński de Brzezie camerarius montanus monetariae et
montium regni Poloniae magister generalis significat ratione ortae quaestionis
et litis inter Stanislaum (Baranowski) abbatem tynecensem ex una et generosos
Henricum Porambski de Kosowa et Chrząstowicze haeredem ejusque filios
Joannem, Stanislaum, Petrum et Henricum ex altera parte ocasione quorun=
dam pratorum Kąty vocatorum et lacus antiquitus ad villam Łączany con=
ventus tynecensis haereditarie, granities statuendos ~~[illegible]~~ inter villas
Łączany (conventus tynecensis) et villam Kossowa et Chrząstowice (Henrici Po=
rambski) propriam quos scopulos ripa redebet juxta consvetudinem terrae zatoriensis Joan=
nes Strzałka (de Bielżnica et in Rudze judex Zatoriensis. Datum in loco campestri supra
ripam praefati lacus ubi influit lacum fluviolus Czartoria dictus feria 6a
in crastino festi S. Marthae 1518; praesentibus Nicolao Taszycki, Stanislao
Wroblowski in Ługławice haerede, Joanne Zebrzydowski de Zebrzydowice
Joanne Rusocki de Rusocice, Stanislao Plaski de Plasy, Martino
Plaski de Bolencin, Petro Młoszowski de Młoszowa, Joanne de Mora=
wica vicecapitaneo zatoriensi, Joanne Strzałka de Sosnowice, Joanne
de Paszkówka, Nicolao Stradomski de Kawki haeredibus (In hac comissio=
ne dicitur productas fuisse litteras Janussii Osvięcimensis et Zatoriensis
ducis continentes erectionem dotationem sculletiae in Tłuczany, - item
litteras Janussii ducis Osvięcimensis et Zatoriensis qua recognoscit se
vendidisse Derslao dapifero cracoviensi villam Chrząstowice (wiśe przed r.
1356) -

6. Nicolaus Lanckoruński camerarius incorporat lacum dictum nowe jezioro
cum utraque rippa ad villam Łączany et erigit scopulum aucalem granitialem
inter Kosowa et Łączany in loco ubi fluviolus Czartoria in dictum lacum
influit. D. 31 Julii 1518 (Przewłoka był to kanał ~~do~~ idący z jeziora owego do
Wisły dla spławiania ryb złapanych ku Wisle i ku Krakowu - Przy rozgrani=
czeniu Komornik uroczyście podawał łopatę Sędziemu zatorskiemu który
uroczyście wzywając Boga rzucił pierwszą ziemię na zakładać mający się
kopiec, przyczem woźny głosno obwoływał sypanie i wzywał czyli się kto
z protestacyją nie odezwie - Wieś Półwsie (dziś Półwieś attynencyja) grani
cząca z Łączanami należała wtedy do Klasztoru w Mogile)

7. Zygmunt I Król. pol. potwierdza powyższy (No 6) wyrok i ugodę o jezioro
w Łączanach. Cracoviae in vigilia Nativitatis B. Mariae V. 1518.

8. Henryk Porębski dziedzic Kosowy i Chrząstowic kwituje z odebranych 23
grzywien od Stanisława Baranowskiego opata tynieckiego za ustąpienie ~~[illegible]~~
jeziora w Łączanach. D. 9 Septembr. 1518.

9. Sigismundus I rex Poloniae d.to Cracoviae feria 5a ante dominicam Judica (mam Kopią)
1519. confirmat privilegium quo Vladislaus dux osviancimensis monasterio
tinecensi villam Łączany confert (No. 1) anno 1250. praesentibus Nicolao Jordan de
Zakliczyn wojnicensi castellano, magno procuratore cracoviensi, capitaneo
scepusiensi, osviecimensi ac zatoriensi.

10. Nicolaus de Szydłowiec castellanus radomien. succamerarius cracov. dto Jakubowice, die S. Egidii 1515 significat tempore Sbignei de Tenczyn succamerarii cracoviensis feria 3a ante festum S. Mariae Magdalenae 1490 limitationem granitierum factam esse inter villam Powozowice (conventus tynecensis) et Jaszkowice (nobilis Joannis de Jaszkowice – dziś Janusz Kowice) per commissarios Regis Poloniae Casimiri Generosum Lanckorunski de Brzezie et per commissarium Janussii ducis Zathoriensis nobilem Joannem Viecz de Thomice incipiendo a fluvio Visla quam Abbas tinecensis voluit perfodere alias przekopywac usque ad lacum dictum Karas et a loco ubi incipitur Przekopanie penes rippam Vislae usque ad magnam sylvam quercinam, ad granitiem dictam Trzembolska (dziś Trzebol koło Wielkich dróg) circa glinnik. –

S.

Privilegia ad villam Łopuszna, Rudno, Dęborzyn, Strzegowice, Bryzko item donatio Canonicatus S. Georgii in arce cracoviensi, Litterae Collegii Cracoviensis ad studia fratrum, Instrumenta publica, Canonicae electiones Abbatum Tinecensium (pag. 1163–1186)

(mam kopia) 1. Franciscus praepositus S. Floriani in suburbio Cracov. judex Apostolicus rectoribus ecclesiarum de Radzeszow et Czernechow executoribus decreti mandat ut possessionem et tenutam villae Łopuszna Joanni Abbati et conventui in Tyniec assignent quia Zegotha dictus Aureus Nasus haeres de Benkowic qui villam Łopuszna occupavit in termino dato non comparuit et ideo contumax declaratus est. Cracoviae IV Nonas Januarii 1355. (Łopuszna w kieleckim albo też w bocheńskim)

(mam kopia) 2. Albertus Abbas tynecensis cum discreto Nicolao Dickonis rectore ecclesiae de Gora (w tarnowskiem cyrk) super advocatia in Tuchow concordiam facit, in recompensam dictae advocatiae donat Nicolao villam Rudno (w tarnowskiem) monasterii tynecensis infra limites parrochialis ecclesiae de Zurgow jacentem cum decima manipulari ad tempora vitae tenendam, et promittit Nicolao reddere 25 marcas gross. pragen. quas abbati ad redimendam villam Rudno concessit. Tyniec die Circumcisionis Domini 1381 (praesentibus Michaele de Falkowice, Borzyvogio de Łopatno, Sventoslao de Kamen, Franckone de Rzeschotary, Sinkone de Nemerzyce haeredibus)

(mam kopia) 3X. Henricus abbas tynecensis sylvam super Wencernica juxta villam Dąmborzyn (w jasielskim) extirpandam donat Nicolao ut ibidem villam jure teutonico locet, habebit scultetus 2 mansos franconicos liberos, tabernam mensas panum et carnificum, molendinum super rivum Lubcza, tertium denarium ex judicio, sextum de omni censu; coloni autem 8 scotos pro censu dare tenebuntur et fertonem pro decima, una cum sculteto ad 3 prandia sunt adstricti et nuntio abbatis ad judicium magnum venienti ter in anno pro expensis 6 grossos procurabunt, liceat eis ligna ex sylva abbatis Dęborzyn accipere; scultetus aliter ad expeditionem generalem in equo valoris duarum marcarum serviet. Tyniec in commemoratione S. Pauli 1349 (Praesentibus fratribus: Cedrone, Hermanno, Venceslao)

17.

4. Joannes Abbas tynecensis ad petitionem Hermanni procuratoris regii, praepositi sandomiriensis et canonici cracov. provido Stanislao donat scultetiam locandam noviter in fine Strzegoczyc (Strzegocice w Tarnowskim) jure teutonico; habebit idem scultetus liberos 2 mansus tabernam mensas panum et sutorum, molendinum tertium denarium de judicio; coloni post libertatem viginti annorum pro censu 8 scotos grossorum prag. solvere tenebuntur et quadruplicem decimam manipularem tritici, siliginis, hordei et avenae debunt more poloni-co, 3 prandia cum sculteto, et quilibet emeto 1 grossum in festo Paschae pro honore solvet. Scultetus potest piscinas construere super fluvio Krosnica, serviet abbati cum equo valente duas marcas in pancerio cum balista et slappa. Actum in Tyniec die 6. Mathiae Apostoli 1354. (mam Kopia)

5. Joannes abbas tinecensis Thomae et sorori ipsius Catherinae natis Jaclini vendit pro 4 marcis extirpationes antiquae villae de Brzesko (Brzyski w Jasielskim) ut villam ibidem jure teutonico locat. Tyniec feria 2a infra octavas beati Stanislai 1360. obacz P. 4. (mam Kopia)

6. Joannes Lowczowski abbas tynecensis Academiae cracoviensi Collegio Majori donat canonicatum in ecclesia S. Georgii in arce Cracoviensi ejusque praebendam Bronowice nuncupatam una cum medietate villae Rząska ad eundem Canonicatum pertinentem cum jure patronatus ejusdem canonicatus – Tyniec 3 Novembris 1560. Praesentibus Nicolao Loptowski capitaneo Skavinensi, Stanislao Rzuchowski capitaneo tynecensi. (druk w Szczygielski: Tinecia pag. 189 druk

7. Praepositus doctores et magistri collegii majoris Academiae cracoviensis fratribus conventus tynecensis habitationem liberam cum camino et fornace in contubernio Jerusalem assignant. Frater monasterii tynecensis qui ratione studiorum tractandorum habitationem istam habebit, erit libera solutione sexagenae et propinis quae ratione ingressus dantur, habebit pro vita commodo singulis septimanis 10 grossos ex proventibus academicis, sumptum ad promotionem gradus baccalaurei et magistri gratis habebit et sine impensa promoveatur; magister qui erit ad docendum fratres in conventu reputatur eis est ac si in Universitate laboraverit. Cracoviae in Collegio majori d. 5 Novembris 1560. (druk w Szczygielski: Tinecia pag. 191) druk

8. Sbigneus cardinalis et episcopus cracov. confirmat electionem (dto Tyniec 23 Decembr. 1452) et investituram dat Mathiae (Skawinka) praeposito monasterii S. Laurentii in Kosciol prope Kalisz gnesnensis dioecesis electo abbati tynecensi qui Mathias 1452 post mortem abbatis tynecensis Bogdali in convocatione fratrum (między któremi byli zakonnicy tynieccy bawiący w klasztorze kościelskim i uniejowskim) electus est in abbatem tinecensem. Cracoviae d. 15 Februarii 1453 (między świadkami jest 2 Janów Długoszów kanoników krakowskich Joannes Długosz custos cracov. ~~(Długosz Starszy)~~ et Joannes Długosz plebanus in Klobuczko, Paulus de Zator Decretorum Dr. Canonic. crac.)

I.

Litterae Confraternitatis Monasterii tynecensis cum aliis monasteriis (pag. 1235.–1271)

1. Abbas monasterii Opatovicensis in dioeces. pragens. Ordinis S. Benedicti cum monasterio tynecensi fraternitatem init. Opatovic 2 Martii 1366.

druk 2. Thomas abbas monasterii benedictini Lubinensis dioeces. posnaniensis cum abbate Mscislao et monasterio tynecensi fraternitatem init. Lubin die beatae Luciae 1391 (druk. w Szczygielski: Tinecia pag. 216.)

druk. 3. Joannes de Capistrano ordinis S. Francisci haereticae pravitatis generalis inquisitor confraternitatem ordinis S. Francisci de observantia cum monasterio tinecensi statuit. Cracoviae 14 Octobr. 1453 (druk w Szczygielsk: Tinecia pag. 217.)

4. Gallus Cassetta de Panormo totius ordinis praedicatorum Magister confraternitatem ordinis Praedicatorum cum monasterio tinecensi statuit. Romae 15 Junii 1481.

5. Mathias ordinis Eremitarum S. Pauli secundum regulam S. Augustini, confraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. Czestochoviae in claustro Clari Montis feria 6a in octava Assumpt. B. V. Mariae 1483.

6. Lucas de Ridzina ordinis S. Francisci de observantia vicarius confraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. Cracoviae in monasterio S. Bernardini 20 Septemb. 1503.

druk. 7. Joannes abbas monasterii cisterciensis Clarae tumbae in Mogila fraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. In monasterio Clara tumba 15 Septemb. 1516 (druk. w Szczygielskiego: Tinecia pag. 219)

8. Joannes de Kazimiria prior conventus cracovien ordinis Carmelitarum confraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. Cracoviae 7 Maji 1537.

9. Martinus Kowieski praepositus starogostinensis administrator monasterii lubinensis confraternitatem monasterii lubinensis Ord. S. Benedicti cum monasterio tinecensi renovat. Lubin 30 Majis 1628.

druk 10. Joannes Baptista Berardicellus Larinensis ord. Minorum Conventualium S. Francisci Vicarius generalis confraternitatem ordinis Franciscanorum cum monasterio tinecensi statuit. In conventu Calisiensi 20. Septemb. 1633 (druk w Szczygielsk: Tinecia pag. 220.

druk. 11. Aloysius a Venetiis Abbas generalis congregationis Casinensis Ordinis S. Benedicti confraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. Perusii 8 Maji 1650 (druk w Szczygielsk: Tinecia pag. 223)

druk. 12. Andreas Placidus Magger archiabbas ord. S. Benedicti in sacro Pannoniae monte confraternitatem cum monasterio tinecensi statuit. In monasterio S. Martini e sacro Pannoniae monte (koło Nitry?) 10. Septembr. 1658 druk w Szczygielskim ~~pa~~ Tinecia pag. ~~XXX~~ 224.) (Klasztor ten Benedyktynów w Węgrzech S. Stefan Król założył)

13. Gabriel Węgrzynowic U. J. Dr. praesidens Archiconfraternitatis presbyterorum privilegiatae pilonensis monasterium tynecense in illam Archiconfraternitatem recipit. Pilonae 10 Junii [illegible] 1683.

14. Andreas Sanctaecrucius archiepiscopus seleuciensis ad Joannem III cum facultate legati de latere nuntius priori tinecensis monasterii permittit post mortem praepositi Cantii Jazwiecki eligere alium fratrem ad praeposituram in Tuchov. Varsavia 28 Septembr. 1692 (praesent: Franciscus Bentinus auditor generalis)

Jura et munimenta ad abbatiam trocensem et bona Piwoszunensia spectantia:

15. Gregorius Tyszkiewicz episcopus Samogitiae significat quod moriens Joannes Kłocki capitaneus Miedzietanensis cum conjuge sua Sophia Jaskotdowna praedium suum Piwoszany monasterio benedictinorum Staro trocensi donavit. Vilnae d. 16 Junii 1634.

16. Abrahamus Woyna episcopus Vilnensis significat quod moriens Sophia Jaskotdowna Kłocka ex summa reemptionali 6000 flor. apud Joannam Tatwoszowna Laska capitan. samogit. locatam et ex alia summa, junctim 8000 flor ecclesiae in Piwoszany ad abbatiam trocensem spectanti donavit. Vilnae 10 Maji 1648.

17. Stanislaus Potrokonski episcopus chełmensis abbas tyneciensis bona Piwoszuny abbatiae Trocensi incorporat. Tyniec d. 1 Octobr. 1654

18. Georgius Tyszkiewicz episcopus vilnensis officium peragendarum 8 missarum pro animabus Joannis et Sophiae Kłocka ad 4 missas reducit in gratiam abbatis trocensis. Vilnae 16 Julii 1666.

19. Carolus de Marinis protonotarius apostolicus judex apostolicus episcopo cracoviensi inhibit ne infringat exemptionem monasterii tyneciensis. Romae d. 13 Martii 1698. (aby się nie mieszał do spraw tynieckich)

20. Joannes Antonius De Via archiepiscopus ariminensis Innocentii XII ad Augustum II cum facultate legati de latere Nuntius Cantio Kozłowski professo monasterii tyneciensis (qui ex assignato ei monasterio S. Francisci in Cracovia ex carcere aufugit) monasterium Sieciechoviense Ord. S. Benedicti pro domicilio assignat. Varsaviae d. 21. Aprilis 1698 (pres: Cajetanus Decius auditor generalis)

Przywileje Tynieckie drukowane w dziele: Pamiętniki o dziejach pismiennictwie i prawodawstwie Słowian wydał Wacław Alexander Maciejowski. Petersburg i Lipsko (w księgarniach Eggersa) 1839. Pamiętnik (Tom) II 8°.

1. Boleslaus dictus pudicus confirmat immunitates monasterii tyniecensis et a contributione Strosa liberat. Secus Wartam fluvium in villa episcopi Duchanc 1234 str. 375 (mam kopią)

2. Boleslaus dictus pudicus dux Cracov. homines monasterii tyniecensis ab exactione duorum assperiolorum castellano de Wojnicz pendi solitorum liberat. Bochna VI Idus Februarii 1258. str. 377 (mam kopią)

Q.12. 3. Lescus (Niger) dux Cracov. Cosmae abbati tyneciensi concedit facultatem locandi jure theutonico villas Czutow et Kaszow. Cracoviae. XIV Calend. Decembr. 1282. str. 381. (mam kopią)

4. Jacobus Maysnar advocatus provincialis nec non Scabini ju=
rati supremi juris theutonici magdeburgensis castri cracovien=
sis significant A. 1530 feria 5a in profesto Undecem millium vir=
ginum in judicio bannito quod Petrus Przyosek advocatus et Sigismun=
dus et Stanislaus Urzik scabini jurati de Majori Prądnik
produxerunt litteras pergameneas Lesconis ducis Cracov. monaste=
(mam kopia) rio Tinecensi supper immunitates cum enumeratione villarum datas
Cracoviae 1288 quas ratificant (Ob. ten przywilej w Szczygielskim
str. 162 i pod Lit L. 1. — tylko że w rękopisie opuszczone niektó=
re wsie i podziały na kasztelanie, które są w Szczygielskim i Macie=
jowskim) str. 383.

(mam kopia) 5. Lescus (Niger) monasterio tynecensi ad Magnum Sal 40 marcas argenti et 40 modios salis assignat. Cracoviae 1288 (Ob. Lit. T. 16.) str. 387

(mam kopia) 6. Premisslaus dux Poloniae villas monasterii tynecensis ab exac=
tionibus juris polonici liberat. 1290 Cracoviae (Oryginał posia=
dał X. W. Kielisiński 1840, od którego dostał się podobno do Pawli=
kowskiego) str. 389.

(str. 436) „W oryginalnych aktach archiwum klasztoru tynieckiego
„a mianowicie z r. 1449 stoi że Wacław Xiążę Oświecimski sprzedał
„opatowi tynieckiemu: censum poradlne et Crowne w kilku wsiach
„księstwa swojego."

(str 264) „Janusz, Kazimierz, Wacław i Władysław Oświecims=
„kie i zatorskie książęta potwierdzają przywileje przodków swoich
„uwalniające dobra klasztoru tynieckiego w obrębie ich księstw położo=
„ne od ciężarów. A mianowicie w przywileju z r. 1449 wyznają że te
„dobra wolne są: a stationibus et a quibusvis exactionibus vulgariter
„pomoczne, wojenne. — W przywileju z r. 1490 wyrazili się ciż ksią=
„żęta: liberamus ab omni jure ducali, dacia, ~~at~~ tributo, suffragio
„quod vulgo dicitur Pomoczne, nec non Crowne, poradlne ac wojenne."

═══

Przywileje tynieckie drukowane w dziele: Tinecia seu historia monasterii Tinecensis ordinis S. Benedicti per R. P. Stanislaum Szczygielski bibliotheca=rium ejusd. monasterii collecta et in IV Libros partita. Cracov. ex off. Schedeliana S. R. M. Typ. A. 1668. 4o Kart 4 str. 275 (Cracoviae apud haeredes Christophori Schedel 1668) z 4 sztych: 1) Ss. Piotr, Paweł, Benedykt 2) Kazmierz mnich +1058, 3) B. Aaron abbas tynec. +1059 str. 19. 4) Imago B.V. Mariae Tuchoviensis pag. 240)

Część pierwsza obejmuje żywoty opatów tynieckich str. 19–136 – na str. 65 przydatek:
1. Joannes dux Oswiecimensis officialibus interdicit Bogussium abbatem tynecensem judicare. Osvecimi in vigilia B. Thomae 1344 (ex membrana)
Część druga obejmuje przywilejów 24 tynieckich w kopijach str. 137–192.
1) Aegidius Tusculanus haereditates monasterii tynecensis confirmat 1105. A. 2. pag. 138 przedruk w Lelewelu.
2) Honorius III Papa Viterbi 1220 tinecense monasterium patrocinat C. 2. pag. 141
3) Gregorius IX Perusii 1229 d. 26 Maji monast. tynec. confirmat. A. 1. pag. 142.
4) Ex Joannis Dlugossii libro beneficiorum 1448 de monast. tynec. Extractus pag. 145
5) J. 15 (z r. 1242) pag. 151 – 6) R. 1 (z r. 1250) pag. 153 – 7) W (czyli raczej K. 24 z r. 1258)
8) Vladislaus dux Opol. monasterium in Orlow Tinecio subjicit 1268 pag. 156. –
9) Lescus niger monast. tynecensi exactiones indulget 1286. A. 6. pag. 158. –
10). N. 1 (z r. 1287) – 11) J. 16 (z r 1288) – 12) L. 1 (z r 1288) – 13) O. 1 (z r. 1311) –
14) K. 7 (z r. 1320) – 15) Clemens VI confirmat constitutionem Benedicti XII quae fratres ordinum mendicantium ad monasticos ordines nigrorum et Cisterciensium transire prohibit. Villa nova prope Avenionem VI Calend. Octobr. 1346 (pag. 169.) C. 28
16) Hermanus procurator cracov. decretum dislimitationis villarum circa Wistokam fert. Cracoviae 1354 (pag. 170) A. 10. – 17) K. 9 (z r. 1354) – 18) H. 2. (z r. 1362)
19) K. 1 (z r. 1408) tylko treść bo pag. 176 mówi: „Cujus instrumenti Excommuni:
„cationis copias ob ejus prolixitatem et in legendo moram describere hic piguit:
„habetur nihilominus authenticum in membrana grandiori descriptum et serva:
„tur in archivo tynecensi sub littera K. num. 1. – 20) Basileensis synodus concilii generalis bulla ad archiepiscopum gnesnensem et episcopum cracov. in qua ad preces monasterii tynecensis saecularibus principibus vetat exigere collectas ab ecclesiis. Basileae 13 Calend. Februar. 1424. (pag. 177) C. 1. 21) Casimirus Jagello: nides hereditates monasterii tynecensis confirmat. Cracoviae feria 4a post festum S. Francisci 1456 (pag 184) A. 15. 22) O. 8 (z r. 1482) 23) S. 6. (z r. 1560) – N. 24) S. 7 (z r. 1560)
Część III O sołtystwach klasztoru tynieckiego (przeciwny takowym autor radzi je znieść gdyż żadnej korzyści nie przynoszą) pag. 194 – 212. tu cytuje przywileje na sołtystwo w Moderówce (z r. 1383) N. 18, N. 19. oraz H. 2. – Przywilej Leszka czarnego z r. 1286. A. 6; z r. 1288. L. 1.; Przemysława z r. 1290. A. 7 – Kazmierza wielkiego z r. 1358. A. 12. – Kazmierza Jagellon. z r. 1456. A. 15. – Spis sołtystw tynieckich: In Chojnik et Babice, in Birowka et Mępla, in Kolanow, in Siedliska et Lubossowa, in Kłodawa, Kwiatonowice, Rybna, Boczal, Kołaczyce, Czelusnica, Mniszkowice, Pogwizdow, Okulice, Modrzany, Lipnica, Ujazd, Do: browa, Zagorze – Sultetiae ordinis inferioris: Liszki, Kaswin, Kaszow, Nowa: wieś, Wola Radziszowska etc. (pag. 212) – Communicationes privilegiorum quas habent Tynecenses cum aliis monasteriis (pag. 213 – 224. są to przywileje 1) T. 2. (z r. 1391) 2) T. 3 (z r. 1453) 3) T. 7 (z r. 1516) 4) T. 10 (z r. 1633) 5) T. 13 (Karmelitów bosych z r. 1638) niema w Inwentarzu 6) T. 11 (z r. 1650) – 7) T. 12 (z r. 1658) – Tinecensis monasterii antiquorum constitutiones (zwyczaje i ustawy klasztorne) pag 225–241 oraz

Spis relikwij tynieckich między któremi były: Lignum vitae, de columna Christi, de veste inconsuta, de carcere domini, de sepulchro Christi, de mensa domini ad coenam, S.S. Piotra, Pawła, Jakuba, Anny, Matthiae, Jadwigi, Stanisława, Innocentium capita i. t. p. Relikwie te Szwedzi r. 1655 rabując Tyniec zabrawszy skarby zamurowane wyrzucili. Dalej chwali pracowitość w pisaniu mnichów tynieckich których śladem są ogromne księgi pergaminowe literis trabealibus lombardicis scriptae z złoceniami i malowidłami, księgi te (chorały) niektóre tak duże były iż ich jeden człowiek ledwo mógł unieść; prócz tego było w bibliotece kilkaset innych rękopisów starych (pag 234) na pergaminie i papierze treści teologicznej, ascetycznej libri fastorum et historii z malowidłami ozdobnemi. Opactwu tynieckiemu podlegały: Opactwo w Trokach na Litwie, Opactwo Orłowskie w Szląsku, Opactwo Kościelnickie (w dyecezyi gnieźnieńskiej), praepositura Uniejowska, praepositura Tuchowska przyczem mówi iż w Tuchowie były kopalnie soli o czem wspomina przywilej Kazimierza Wielkiego z r. 1340. G. 1.

Części IV st. 242–270 Żywoty dobrodziejów klasztoru, sławnych zakonników tynieckich i niektórych klasztoru [illegible] w Clugny. 1) Królowej Judyty żywot (pag. 244) Bolesława Rudyka [illegible] Władysława Łokietka, Mieczysława starego księcia wielko polsk. [illegible] który fundował opactwo w Kościele, biskupów krakowskich Gaudenciusza (Radosta) Tomasza Strzempińskiego, Jarosława Skotnickiego, Alexandra (Witolda) wielkiego xięcia litew. Jana Kłocz kiego który darował Lwószany, Włodzimierza xięcia oświecimskiego mnicha tynieckiego, Mściława opata tynieckiego, Melita Niszczyckiego mnicha, Mikołaja Piotrowskiego dobrodzieja – W końcu przytacza w krótkości dzieje opactwa w Clugny r. 926 przez Odona opata założonego do którego władzy opactwo tynieckie jeszcze 1301 należało i gdzie każdy opat tyniecki do początku XIV wieku osobiście musiał homagium składać.

1

Biblioteka Warszawska 1847 Tom IV st 287–325 tam wydrukował Maciejowski dyplomat Idziego legata z r. 1105 potwierdzony przez Bolesława Rudyka

Dodatek tygodniowy do Gazety lwowskiej wydrukował 2 dyplomata

Lelewel: Początki prawodawstwa przedrukował kilka dyplomatów z Szczygielskiego.

zob. [illegible] s. 49

Tyniec

może być że Benedyktyni z Czech bo tu już dla nich założono
klasztory Brzewnow r. 993 a w nim pierwszy opat Anastazy
(Radla) Sazawa gdzie odprawiano liturgią słowiańską i gdzie
był opatem Św. Prokop 1032(?) + 1233, Ostrow zał. 999 r.
Opatowice zał. 1086, Kladruby 1108
a w Morawie: Rajhrad zał. 1048 Hradisztie pod Ołomuńcem
zał. 1078, Trzebicz zał. 1109
żeńskie zaś klasztory Benedyktynek były S. Jerzego w Pradze
zał. 973, w Teplu zał. 1156.
po Benedyktynach który w Polsce i w Czechach byli pierwszym
zakonem, zjawiają się Cystersi w Czechach r. 1142 (po części
później z Benedyktynów przereformowani) i Premonstratensi
r. 1093. — W XVI wieku zaczyna się dezorganizacyja a nawet
niesnaski pomiędzy mnichami w Polsce (tylko we Francyi uczeni —
u nas ledwie parę)
R. 1139 był założony klasztor w Wrocławiu dla Benedyktynów
z Tyńca (więc był stary i pierwszy) dopiero r. 1180 oddany
Premonstratensom.

Maciejowski Pierwotne dzieje Polski str. 95 odnosi początek
Tyńca do czasów pogańskich i mówi że był przez Celtów zbudowany
bo dun (celtyckie dunum) znaczy górę i wierzy w podanie
Walgerza na Tyńcu str. 117. 359. Bogufał (u Sommersberg II. 37. 38)
mówi iż tu stał za pogańskich czasów castrum Tyneg, Tyniec w któ-
rym żył comes Wdały Walgerz (Walterus) wraz z Heligundą żoną Króla
Franków którą za granicą wykradł. Wieży tynieckiego zamku więził on
Wisława Księcia Wiślickiego. W czasie wyjazdu na wyprawę Waltera pokochała
Helgunda młodego więźnia i uciekła z nim do Wiślicy. Przyjechał Walter w
pogoń za żoną do Wiślicy; niezastał Wisława bo był na polowaniu a Heligunda
z płaczem tłomaczyła się iż ją Wisław wykradł; radziła przeto Walterowi

ukryć się w zamku i Wisława zabić nieprzygotowanego. Gdy zaś Wisław przyjechał ~~prz~~ ostrzegła go Helgunda; pojmał ~~go~~ więc Waltera i dla większej wzgardy obok swego łoża w którym rozkoszy zażywał z Helgundą przykuł. Zakochała się w Walterze brzydka siostra Wisława i rozkuła tajnie więźnia oraz miecz dodała. Walter uwolniwszy się i dopadłszy miecza zabija Wisława z Helgundą. – Powieść ta przepisana z książki niemieckiej najprzód umieszczona została w Bogufale jako epizoda niewłaściwie wtrącona przy opisie zniszczenia Wiślicy r. 1135 przez ruskiego Księcia Włodzimierza mówi Bogufał, iż dotąd widać w Wiślicy na zamku nagrobek Wisława i Helgundy z kamienia wykuty. – Powieść tę powtórzył Paprocki w Herbach snać z Bogufała innym kronikarzom nie jest znana co dowodzi jej fałszu

Bogufał pisze (Sommersb. II. 37) że Kazimierz I założył opactwo Ty=nieckie. Naruszewicz II. 332. 403 mniema że Bolesław Chrobry to opactwo tynieckie założył a Kazimierz I tylko dochody jego pomnożył albowiem Dytmar (u Pertza V. 842. 871) wspomina opata nomine Tuni, Thuni i prócz tego w przywilejach tynieckich wymieniony Król Bolesław Chrobry z żoną Judytą za fundatora. – Zdanie to Naruszewicza zbija Maciejowski Pierwotne Dzieje Polski (1846) str. 360 twierdząc że dyplomat tyniecki podrobiony za Bolesława Krzywoustego i że wyraz Tuni był nazwą osobową opata którym to opatem mógł być Tuni opat międzyrzecki następnego r. 1847 (1848 w Bibliot. Warsz.) Maciejowski zdanie to zmienił (z mniemaniem podrobienia dyplomatu którym nadał Tyńcowi Bolesław Chrobry 1848 T. I-116. T. II. 119.

Tyniec był z początku xięstwem które Bolesław
chrobry zabrał i na fundacyję klasztoru Bene:
dyktynów około r. 1005. obrócił nadawszy im wsie
Tyniec, Santiki, Kasow, Cyrow, Wojtowo, Prandnyk
w Sydina dochód z warzelni soli w Wieliczce słoną
wodę w Laperyczach i Kojanowie dochód z kopalni
soli: wsie Chorowice, Radesow. – Królowa Judyta
około r. 1105 nadała wsie Koilgnyci (Xiężnice) Dola:
ny, Kargow, Powozow, Tukow, Zdanovici, Unochovici
Bezdochowici, Gostenta, Suepetnici, Crothovici,
Sebna, Doborin, Sinilno, Lonozow, Cecovici, Thar:
now, Pilzno, Miflonici, Ucolici, Unesici, Zobolici, Clenici,
Brestek – Bolesław Krzywousty r. 1125 nadał Opatowiec
a biskup krakowski Radost dziesięcinę – Benedyktynów
sprowadził do Polski Bolesław Chrobry (pewnie z Szwajcaryi) 1000 do Tynca; a później
do Sieciechowa 1008 na Górę Łysą tamże reformował kongregacyję Kluniacką.

22

Tyniec Benedyktynów osadził król Bolesław r. 1010 w Sieciechowie (podług Długosza - monachi nigri) a na Łysejgorze r. 1006 lecz naruszewicz obalił fundacyą na Łysejgorze bo Emeryk Krolewicz Węgierski urodził się dopiero 1007. Wszelakoż zdaje się być pewna że Benedyktyni już w najdawniejszych czasach w Polsce jako pustelnicy takiemi byli 5 męczenicy kazimirscy, Zoerardus mieszkający koło Opatowa, Justus i t. p. Bolesław chrobry dopiero urządził dla benedyktynów klasztory, uposażył ich n. p. tyniec sprowadziwszy mnichów z St. Gallen lub Monte-Casino. Wogóle Benedyktyni i Cystersi byli pierwszemi zakonnikami w Polsce. Ci Benedyktyni pierwotni mieszkali jako anachoreci wschodni. Bolesław Chrobry założył pierwszy klasztor na Łysejgórze 1006 sprowadziwszy 12 zakonników z ~~M~~ Monte Casino (Długosz lib. benef.) a ztąd do Sieciechowa. Już Benedyktyni dobrze siedzieli na Łysejgórze gdy się tu Emeryk z Bolesławem Chrobrym zjechał co fundacyi r. 1006 (nie obala jak chce Naruszewicz) która miała miejsce za Łopona bisk. Krak. ~~za Bolesława~~ ~~Śmiałego~~

Klasztor benedyktynów w Orłowie (filia Tynca zburzony 1560 od protestantów, dziś z niego pozostał tylko kościoł konsekrowany 1466.

w bibl. Ossolińskich jest Mscr. Breviarium historiae Tynecensis ab a. 1000 ad mandatum Stanislai Swiętochowski praepositi provinciae galicianae S. J. conscriptum ab uno Collegii tynecensis socio 1827. fol. str. 28 (No. 480)

23

<u>Tyniec</u> założony przez Bolesława Chrobrego – lecz
w burzy politycznej w bezkrólewiu, gdy Ryxa wypędzo-
no z Polski która uwiozła Kazimierza, gdy Mazowsze
wybiło się z pod władzy polskiej, gdy Czesi (Brzetysław) najechali
Polskę, podczas tego rozruchu lud niedawno nawrócony
rozhukany wrócił do pogaństwa i zburzył zakłady
chrześciańskie (około 1037) Ob: Kromer lib. IV
pag. 48 Sarnicki lib VI. p. 1052) wtedy i pierwotny
zakład tyniecki (który mógł pochodzić z St Gallen) zniszczał. Dopiero Kazimierz mnich wróciwszy na tron polski
gdy ustalił porządek powołał do Polski do Tyńca
z Clugny opata Arona (arcybisk. krakow.) z 12 mni-
chami. (Starowolski Vit. Episc. Crac. fol. 17.) Naruszewicz chce zbić mnichowstwo Kazimierza które opisuje
Długosz. Jan Kronikarz mówi że Kazimierz mnich
budował klasztor tyniecki „sibi et matri et conjugi"
sprowadziwszy mnichów z Lowanium. – Toż samo
pisze Anonim pisarz dziejów szląskich. Ze Boles-
ław Chrobry i żona jego Judyta węgier-
ka Tyniec założyli widać 1) z przywileju
Idzego Kardynała r. 1105 gdzie stoi: quae omnia
a Vladislao rege et regina Juditha concessa dux
testabatur – (jest to mylnie położone za Boleslao
rege a może Szczygielski jedyny pisarz tego dokumen-
tu to zmienił) nieco niżej stoi: Opatowiec quod rex
Boleslaus (t.j. Chrobry) – dalej: praefatus dux
(Bolesław Krzywousty) testabatur ab omnibus avis
proavisque suis (t.j. Bolesław Chrobry) – 2) z bulli
Grzegorza XI r. 1229 d. 16 maja: Clarae memoriae
Rex Boleslaus et Judith regina vestri monasterii

fundatores (t. j. Bolesław Chrobry – bb. Trzeszczelski Aquila p. 113) 3) Leszek czarny w przywileju 1288 mówi: nostri praedecessores sicut excellentissimae memoriae rex Boleslaus extitit et Juditha regina – 4) Kazmierz W. r. 1354 w przywileju mówi: Clarae memoriae domini Boleslai regis Poloniae

z tego widać, iż Kazmierz mnich odnawiał wszystko, co powstanie między r. 1036–1040 po zgonie ojca jego Mieczysława II wywróciło.

Judyta żona Władysława Hermana darowała Tyńcowi Księżnice

Kto wie czy Czesław (Czeslaus – Cazlaus) obrany po śmierci Lamberta III na biskupstwo krakowskie przez Władysława Hermana r. 1101 bez potwierdzenia Stolicy Krak. złożony r. 1104 z urzędu przez Gwaldona (Gualo episcopus Belluacensis) legata papieskiego nie był opatem tynieckim?

zwyczaj pobierania skórek zwierzęcych jako podatek o którym mówi przywilej tyniecki Bolesława z r. 1258 był powszechny albowiem Bolesław Wstydl. 1259 uwalnia miasto. Kasztelania łęczycka (należąca do biskupa krak.) od opłaty 20 marcarum cunearum seu mardurum które wymagał Piotr Kasztelan Czchowski snadź te skórki liczono w wartości pieniężnej

ob. Gładyszewicz Żywot Prandoty

<u>Tyniec</u> Coby znaczyło w przywileju r. 1025 3dziego wyraz Sartago (obacz Codex dyplom. Rzyszczewsk I przywilej dla Wąchockiego Klaszt.) sól albowiem sprzedawano w bałwanach (in puteis sive sachtis) warzona (in patellis et coquinis sive wiezys) w pierzynach czyli zapiekankach lub harmanach) i wodę słoną (może? in alveis sive corrtis) dopiero Bolesław wstydliwy urządził kopalnie r. 1278 przywilejem ~~[illegible]~~ (ob. Łętowski I str. 210)

25

<u>Tyniec</u> (Tynecium) wieś nad Wisłą, półtory mili od Krakowa z gruza:
mi najbogatszego niegdyś w całej polsce opactwa Benedyktynów. Bolesław
Chrobry z żoną Judytą fundował tu Kościół na cześć śś. Piotra i Pawła i obsa:
dził przy nim sprowadzonych z obcych krajów Benedyktynów bo historyk Dyt:
mar pod r. 1015 mówi iż Król Bolesław Chrobry opata Tunni czyli Tynni
w ważnych sprawach używał. Kazmierz I objąwszy rządy polskie podupadły
Klasztor podźwignął i zakonników Benedyktynów z Kluniaku (Clugni z
Burgundyi) czyli też z Leodyjum sprowadził około r. 1038 Następni Królowie
i biskupi krakowscy tak dalece uposażyli opactwo iż posiadało 5 miast i przeszło
100 wsi; dla tego zwano opata tutejszego quinque civitatum et centum
villarum dominus. R. 1246 Konrad Ks. Mazowiecki niemogąc dostać Kra:
kowa osadził tu załogę, lecz Bolesław wstydliwy wkrótce dobył tę wa:
rownię. R. 1260 zburzyli Tatary kościół; Benedyktyni uszli z skarbami w góry
Kazmierz Jagiellończyk w przywileju r. 1456 wyliczając miasta do opactwa
należące: Skawinę, Tuchów, Brzostek, Kołaczyce, Opatowiec i zamek Golesz
przenosi je wraz z przyległemi wsiami na prawo magdeburskie. — Synowie
Kazmierza Jagiellończyka r. 1467 chroniąc się przed zarazą morową
mieszkali tu z nauczycielem swym Janem Długoszem przez kilka miesięcy.
Mikołaj Mielecki opat z końcem XVI wieku urządził tu szkołę, bibliotekę i spro:

wadził wiele narzędzi matematycznych. Po jego zgonie naſtali opaci komendata:
ryjni to jeſt duchowni świeccy znakomitej godnośći. – Opat Staniſł. Łubieńſki 1622
nowy Kośćioł wyſtawił – Karol Ferdynand Królewicz biſk. wrocł. od r. 1635 przez
6 lat był opatem. – R. 1655 ſzwedzi klaſztor zrabowali i ſpalili; zakonnicy
uſzli do Węgier – Pierwotnie opat tuteyſzy zwany był archiopatem bo wła:
dza jego rozciągała ſię na Polſkę, Litwę i Szląſk; w XVII wieku zależały od
niego tylko opactwo trockie w Litwie i Orłowſkie w Szląſku oraz prepo:
zytury w Kośćielnej wſi pod Kaliſzem, w Uniejowie i Tuchowie. R.
1772 zgromadzeni tu konfederaci barſcy w liczbie 500 pod wodzą
Viomenila, Choisy i Caillant w nocy d. 2 lutego 1772 zrobili
pamiętną wycieczkę na ubieżenie zamku Krak. – W czaſie trzęsię:
nia ziemi r. 1786 oderwał ſię ogromny kawał ſkały od góry, ſtu:
jącej za podſtawę klaſztoru i runął do Wiſły. – R. 1771 konfederaci
klaſztor benedyktynów i zamek na prawym brzegu Wiſły konfederaci obwarowali
pod dozorem inżynierów francuſkich. R. 1771 dobywał lecz bezſkutecznie Suwarow
– R. 1772 w kwietniu w Tyńcu obronnym armatami dowodził konfederatami Dechoux
później marſzałek Oświecimſki Wielkopolſki 21 letni, moſkale bombardowali cały klaſztor
prawie zrujnowali d. 22 czerwca na radę Auſtryjaków kapitulowali oblężeni. R. 1656
d. 10 Auguſta wojſko Zebrzydowſkiego miecznika kor. znieſło tu oddział Szwe:
dów, lecz Szwedzi zaraz pobili tu Polaków i pojmali Edwarda Rokeby rotmi:
strza

26

<u>Tyniec</u> klasztor (archicoenobium) fund. r. 1044 do którego przydano kościół paraf. S. Andrzeja Apost. który istniał jeszcze 1800. Podług: Catalogus individuorum seu communitatis religiosae archicoenobii tynecensis d. 17 Julii 1800 confectus. Cracoviae typ. Antonii Ignatii Gröbl et successorum 4to k. 4. Całe towarzystwo składało się z 24 benedyktynów którzy utrzymywali szkołę główną normalną w Tyńcu (z tych 8 byli proboszczami i kooperatorami w Tuchowie, Mogilnie, Gromniku, Piotrkowicach i t. d.) Przeorem był Antoni Chmurzeński ur. 1745 wstąpił do zak. 1764 wyświęc. 1771; podprzeorym Ignacy Tomaniewicz (ur. 1739, profes. 1762, wyświęc. 1763) dalej: Felicyan Toryani (ur. 1742, prof. 1762, wyśw. 1768) Izydor Karczewski (ur. 1747), Tadeusz Lichocki (ur. 1750) Andrzej Ankwicz (ur. ~~[illegible]~~ 3 maja 1747, prof. 1769, wyświęc. 1775) Maurus Łącki (ur. 1751) Faustus Śmietanka (ur. 1769) oraz 2 Francuzów emigrantów: Roman Delanoy S. theol. Dr. i Ludwik Lebeau Dr. Fil. i profesor matem. w Univers.: Duaci – 2 kleryków i nowicyusz.

Florian Amand z Janowka Janowski ostatni opat Klaustralny tyniecki ur. 1725 d. 28 Kwiet. wstą=pił do Benedyktynów w Tyńcu 1746 d. 4 Marca, wy=święcony na kapłana 1749 d. 8, został Opatem r. 1762, wyświęcony na bisk. tarnow. 1786 d. 13 August. instalowany 24 Sept. 1776 Konsyl. cesarski.

Archicoenobium tynieckie fund. 1044. in villa
~~tyn~~ Tyniec ecclesia parochialis S. Andreae
inkorporowana benedyktynom tynieck r. 1044.
- W Suchowie ecclesia murata S. Jacobi Ma-
joris inkorporowana benedykt. tynieckim
r. 1456 - tamże kościół murowany filia
Visitationis B. V. M. fundowany 1456 dla
benedyktynów - tamże kaplica S.
Magdaleny drewniana na cmentarzu
poświęcana 1496.

Aquila p. 42 -151.-153-154-~~7~~-~~8~~-~~24~~-~~42~~-~~49~~-~~50~~-~~55~~-~~57~~

~~84~~-~~74~~-~~76~~-~~87~~- ~~89~~-91-93-95-96-97-98-

100-102-105-109-116-117-133- 28

23 C. 52. | 26. C. 14.

Tyniec klasztor Benedyktynów założony r. 1044 przez Króla
Kazimierza pierwotnie sprowadziwszy 12 mnichów z Kluniaku
przy tym klasztorze założył Kazmierz Kościół S. Piotra. Benedyk:
tyni w Tyńcu mieli sobie od Kazmierza także powierzony Kościół
parafialny S. Jędrzeja. w Tyńcu stary murowany z białego kamienia
Władysław Herman z żoną Judytą powiększył fundacyją. R.
1105 należały do Klasztoru wies Tyniec wsie Lantniki, Kaszow
Czatow, &... – Do Tyńca za czasów Długosza należały:
Olpiny, Smilno, Czchów, Lomoczno, Stroże, Berdechowice, Tarno.
wek, Pilsno, Mysłosowice – Klasztor Tyniecki w XII wieku posiadał
naulum na rzece Dunajcu i Wisle

Tuchow Pius II Papież probostwo tutejsze nadał Tyńcowi

Klasztor w Staniontkach był najprzod pod Dozorem Benedyktynow
Tyniec kich. fundacyę potwierdził Innocenty X papież. R. 1650 miał ten klasztor
pod sobą pomniejszy klasztor S. Scholastyki w Krakowie 1650 założony.

Tyniec Leszek czarny odbudował klasztor i dał prawo że ludzi z posiadłości
Tynieckich tylko opat mógł sądzić. Daniel opat (+ 1293) po zniszczeniu Tatars.
kim Klasztor tyniecki nazad odbudował Michał Opat (+ 1328) odzyskał nazad
części posiadłości klasztornych które prywatne osoby zakaczyli za niego. Biecz
miasto Węgry odebrali za to Łokietek odebrał to miasto biskupom krakowskim. ten Iwan
Jakób 36 opat (+ 1383) pozwał przed sąd królewski dworzanina Iwanum de był brat rodze
Rusia że zabrał dobra klasztorne również Czuryłę pozwał że zabrał zamek ny Dymitra pod
Golesz i odebrał od niego – Bogdał opat 46 (+ 1458) w niektórych dobrach klasztornych skarbiego Król
wybudował dwory, Prokopa de Niepresna i innych gwałcicieli klasztornych Ludwik darował
prawnie pokonał kupił za pewną kwotę dochody książęce od Wacława Księcia Os: 1377 Dymitrowi
więcinskiego. – Mathias Skawinka 47 opat odbudował piękne Kościół w i Iwanowi
Tyńcu wraz z ołtarzami poświęcał kościół r. 1463 d. 9 Octobr. Jan biskup Mol- z Klecia braci-
dawski i Sufragan Krakowski. – R. 1468 Maciej Skawinka zrobił że do opactwa (haeredibus z
Tynieckiego przyłączono prepositurę Tuchowską za pozwoleniem papieża Kalixta III Kleczcze) za:
: Zbigniewa Oleśnickiego biskupa Krakows. – R. 1469 bracia Kazmierz Wacław, Janusz mek Goraj
i Władysław Książęta Zatorscy zbili tak bardzo mnicha Marcina Benedyktyna i Krasnik
który papieski proces z niemi toczył, tak że mnich umarł za karę uwolnili wszystkie (Przeździe-
cki i Melsztyn
ski Zwoita
Tom I

posiadłości tynieckie w księstwie Zatorskim leżące od danin książęcych. — R. 1470 Król Kazimierz potwierdza przywileje tynieckie uwalnia ich od urzędów świeckich a cytować ich nikt nie śmie tylko Opat tyniecki i najwyższy sędzia zamku Golesz. — Za opata 48 Andrzeja Orzgi Maciej Król Węgierski wysłał Tarcitomam wodza z 6000 piechoty ci zajęli Krosno i z tamtąd zabory swe szerzyli (około 1480) — Andreas Nosek 49 opat (+ 1488) posprawiał do klasztoru Tynieckiego srebrne monstrancye, kielichy — Jan Sutowski 50 opat (+ 1497) odebrał prawnie wieś Kotanów od Mieszczanów Bocheńskich którzy ją sobie przywłaszczali, kupił od Tęczyńskiego wojewody bełskiego pola leżące niedaleko klasztornych dóbr. — Jan Piotrowski opat 51 (+ 1512) dla przypodobania się ks. Fryderykowi jego dworzaninowi Piotrowi Gniademu puścił w dożywocie kilka wsi klasztornych. — Stanisław Baranowski 52 opat (+ 1526) wyrobił sobie u Króla Zygmunta potwierdzenie przywilejów i uwolnienie od obowiązków królewskich wsi w Księstwie Zatorskim leżących, sprawił sprzęty kościelne, wyporządził zabudowania klasztorne i mieszkanie opata — Wincenty Baranowski 54 opat (+ 1558) z Jordanem Spytkiem zamieniał 3 wsie klasztorne Opatkowice, Ujazd, Zdania koło Melsztyna leżące za Kiepską i pustą wieś Brzozowa z dodatkiem 500 zł. z hrabią Tęczyńskim zamieniał zaś wieś Grodziec za Kostrzę. — Hieronim Kryżanowski 54 opat + 1572 mury obwodowe klasztorne odbudował — Mikołaj Mielecki 58 opat (+1604) sprawił wiele książek do Biblioteki oraz matematyczne instrumenta które za wielkie summy w Włoszech poskupywał — R. ~~dl~~ 1622 d. 8 Maja Stanisław Lubieński opat odbudował kościół dodał wieże kaplice i 7 ołtarzy to poświęcił Maciej Lubieński biskup Chełmski. Kazał wykuć studnię w środku zamku tynieckiego — Mathias Poniatowski 67 opat ~~..~~ w XVII wieku gmachy klasztorne spalone przez Szwedów nanowo odbudował.

Aquila Polono-Benedictina in qua Beatorum et Illustrium Virorum Elogia, Coenobiorum ac rerum memorabilium Synopsis Exordia quoque et progressus Ordinis D. P. Benedicti per Poloniam et ejus sceptris subjectas provincias breviter describuntur Autore Stanislao Szczygielski Cracoviae in officina Viduae et Haeredum Francisci Caesari 1663 kart 4 i str. 376 oprócz indexu.

Tinecia seu historia Monasterii Tinecensis Ordinis S. Benedicti Per R. P. Stanislaum Szczygielski Crac. 1668.

Pharus Benedictina universum orbem irradians sive vita S. P. N. Benedicti Abbatis per Staniss. Szczygielski Crac. ex offic. Schedeliana 1669. 4o. ~~k~~ kart 7 str. 232.

1. Aaron nobilissimo apud Gallos genere natus in monasterio cluniacensi sub abbate S. Odilone professus. Styną
z pobożności ten klasztor w którym S. Odilo drugi opat
reformę zaprowadził – przyjaciel Kazimierza – przybywa
do Polski z XII benedyktynami – promovebat in coenobio bonarum
artium studia – obrany arcyb. krak. r. 1046 (Starowolski, Łętowski) wysłał go w poselstwie Kazimierz do Benedykta IX bawiącego w Niemczech gdzie w Kolonii konsekrowany dostał
pallium + 15 Maja 1059 Koronował Bolesława
Śmiałego pochowany w Krakowie w katedrze –
wyrobił stalum kanonickie opatom tynieckim – usum
psalmorum gradualium. in provinciam Polonam ex
Gallia induxit et Devotionem erga Defunctos
Co do dnia zgonu się niezgadzają podług jednych + 15 Maja
podług drugich 9 Octobris tylko w roku 1059 się zgadzają
miał w herbie 3 korony złote w polu białym które od niego
Kapituła Krak. przyjęta. In abbatem Tinec constitutus
a. 1046 obiit a. 1059 sedit in abbatiali sede 13 an. et in
archiepiscopali 12 ann. et aliquot mensibus

2. Anchoras genere Burgundus professione Cluniacensis, prior monast. electus 1059 niektórzy go po śmierci
arcybiskupa chcieli obrać arcybisk. krak. Za niego
Bolesław Śmiały 1065 założył klasztor w Mogilnie
vocatis fratribus ex Tinecia mengosium abbatem primum
ex Tynec. praeficiendum curavit + pridie Nonas Februarii
1070 praefuit annis undecim et aliquot mensibus

3. Berninus + V Calend. Martii 1083 sedit annos 13.
p. 34 Śmierć Bolesława Śmiałego nagrobek jego
Osiach i 4 wiersze: Occidit.....

2 Theile. 1r Th. geb., 2r Th. broch. . . . .

Die praktische Brauchbarkeit dieses Kalenders ist so allgemein anerkannt, dass es einer besonderen Hinweisung darauf nicht bedarf; die Verlagshandlung ist aufs Sorgfältigste bemüht gewesen, denselben noch zu vervollkommnen, und beweisen die oben aufgeführten Namen, dass auch der zweite Theil hinsichtlich seines Gehalts den früheren Jahrgängen nicht nachsteht.

Ferner als Gratisbeilage:

Trommer, Prof. Dr. C., Handbuch der Branntweinbrennerei und Spiritusfabrikation. 1. Lief. . . . .

Wir erlauben uns die Aufmerksamkeit der Herren Landwirthe ganz besonders für dieses Werk in Anspruch zu nehmen, da es, von einem als Autorität anerkannten Verfasser herrührend, einem wesentlichen Bedürfnisse entspricht, indem es die Fortschritte der Wissenschaft genau beachtend und praktisch anwendend, Theorie und Praxis in einer so fasslichen Weise vereinigt, dass es jedem sich für Brennereiwesen Interessirenden bald unentbehrlich sein wird. Die Verlagshandlung wird Sorge tragen, dass das Werk noch in diesem Jahre beendigt wird, und empfiehlt es namentlich, als zum Weihnachtsgeschenk für jüngere Landwirthe, ausserordentlich geeignet.

4. Scesens gente polonus et stemmatis clari pluris nobilibus occasionem dederat że wstąpili do zakonu w Tyńcu. – Judyta ubłagała się że za wstawieniem się do S. Idziego urodzi: Ta potomka nadała Tyńcowi dobra Xiążnice (urodzinowy Bolesława Krzywoustego) + d. 11 Martii 1095 sedit 12 annos

5. Gabertus gallicae nationis przyjaciel bisk. krak. Lamberta – otrzymał dla Tyńca od Króla Władysława Hermana przywileje i liczne donacje, w sędziwym wieku + 15 Junii 1106 praefuit annis 11.

6. Geroltus + V Calend. Junii 1122 sedit annis 15. – Był zwyczaj iż obrany opat tyniecki albo sam lub przez posła udawał się do Kluniaku o potwierdzenie, przy tego co 2 lata 3 Kluniaku przysłano do Tyńca wizytatorów.

7. Brunius. wyjednał przywileje dla Tyńca + Nono Calendas Novembris 1139. Praefuit 17 annis

8. Preiectus jeden z tych których przysłano z Kluniaku. Bolesław Krzywousty dziękując za zwycięztwa jedzie do Francyi do Grobu S. Idziego „comitem inter alios Prejectum adsciverat" (pag. 42)F – aby przebłagać za śmierć Zbygniewa + V Calend. Augusti 1151 rexit 12 annos

9. Gothmarus in Germania inferiori nobili loco natus wstąpił do Kluniaku zkąd wysłany do Polski jako wizytator (obrany opatem) + Calendis Novembris 1167 rexit 16 annis. zaopatrzył bibliotekę w uczone księgi (bo benedyktyni przepisywali manuskrypta)

F p. 42. „magna sollicitudine monasterii negotia proventusque et fortunas tractabat."

.... *den* .... *ten* 185

Herrn

beehrt sich die Buchhandlung von

zur geneigten Ansicht zu übersenden:

Mentzel und v. Lengerke's

landwirthschaftlicher Hülfs- und Schreib-Kalender

für 1857.

Mit Beiträgen von Koppe, Wolff, Settegast, Rothe, Jühlke, Engel, Mentzel, Rohde, Trommer, Eisbein, Lüdersdorff, Elsner, Fleck, Lette etc.

Herausgegeben von

O. Mentzel und **Dr. Lüdersdorff**

Wirkl. Geh. Kriegsrath. Landes-Oekonomie-Rath.

31

10 Hermannus opactwo jego przypadło na czasy najburzliwsze, zrabowano klasztor tyniecki + 19 Febr. 1133 praefuit 10 annos

11. Nilovanius za niego kluniacka Kongregacya liczyła 2000 klasztorow w Włoszech, Francyi, Hispanii, Niemczech, Anglii, w Grecyi i Palestynie – odtąd Polaków rzadko wybierać na opatów – nobili sanguine clarus + VII Idus Julii 1197 praefuit 17 annis – bronił praw klasztoru.

12. Chwalibosius genus claro sanguine traxit zmartwiony grabieżami majątków kościelnych + 26 Junii 1212. Praefuit 18 annis. – Za niego Męczysław xiążę Wielkopolski wybudował i wyposażył monasterium Kościelnense i pod dał abbati Tinecensi

13. Rutfridus seu Luitfridus (pag. 48)

.... *den* ....*ten* 185

Herrn

beehrt sich die Buchhandlung von

zur geneigten Ansicht zu übersenden:

Mentzel und v. Lengerke's

landwirthschaftlicher Hülfs- und Schreib-Kalender

für 1857.

Mit Beiträgen von Koppe, Wolff, Settegast, Rothe, Jühlke, Engel, Mentzel, Rohde, Trommer, Eisbein, Lüdersdorff, Elsner, Fleck, Lette etc.

Herausgegeben von

O. Mentzel und **Dr. Lüdersdorff**

Tyniec (w obw. wadow.) W Gazecie codziennej 1856 N: 81 zowiał Franciszek michałowski domysł iż Marcin Gallus Kronikarz jest to ósmy opat tyniecki Szejekt francuz który w młodych latach towarzyszył Bolesławowi III do grobu S. Idziego (co sam o sobie w Kronice twierdzi wydan. Bandtk. p. 308 - 310) pochodził z klasztoru St. Gilles, był kapelanem Bolesława Krzywoustego Lengnich pierwszy niewłaściwie nazwał go Marcinem Bielowski nazywa go Gaweł i mówi że był mnichem klasztoru szwajcarskiego St Gallen, przedziecki mówi że był z klasztoru St. Gilles - w bibliotece warsz. że był Kurkiem Polakiem - a Siarczyński że był Miechowitą opatem

Dowody Mułkowskiego: 1) Szczygielski Tinecia st. 41 mówi iż opat Prejekt w młodych latach towarzyszył Bolesławowi III do grobu S. Idziego jako dworzanin – toż samo o sobie mówi Gallus (ed. Bandtkie st. 308-310) 2) Szczygielski zowie go Francuzem co się zgadza z nazwą Gallus i z domysłem Przezdzieckiego że pochodzi z klasztoru St. Gilles 3) Prejekt podług Szczygielskiego był troskliwym o dochody klasztoru swego – i Gallus (ed. Bandt. p. 237. 243) upomina się o nagrodę za pracę dla miejsca swojej profesyi. – Może był kapelanem królewskim z Tynca

Wypadało by z tego wnioskować iż Prejekt w młodym wieku będąc kapellanem zaczął 1109 i 1110 pisać swą kronikę i wtedy dedykował ją biskupom polskim a skończył ją r. 1135 nim został opatem.

Rękopisy 1) Puławski Heilsbergski z XV w. 2) Zamojski papierowy z XV w. 3) Zamojski pergaminowy z XIV w. Drukowane edycye: 1) Lengnicha 1749 2) Mitzlera 1769 T. III. 3) Bandtkiego 1824. 4) Pertza 186.. – Tłomaczenie polskie: Kownackiego 1821. Tłomaczenie niemieckie.

Tyniec Stowarzyszenia klasztorne (fraternitates confra:
ternitates) sięgają najodleglejszych czasów chrześcian:
stwa we Francji r. 752 jak widać z listów S. Bonifacego
~~do Optata~~ Optatus
zawierały zgromadzenia klasztorne konfraternie w celu
modlenia się za żywych i umarłych. Klasztor w
Clugny ~~przed~~ mianowicie od r. 1063 z rożnemi klasz
torami zawierało ob. Mabill. Analect pag 159 Ed. 2.
Ed. in fol. wydawano przywileje : stąd owa bajka o Kluniac:
kich mnichach. Przyjmowano świeckich, kapituły, inne zako:
ny, i żeńskie do Konfraternii, Książęta świeckie prowadzono
w tem celu Nekrologia (cf Dominikanów u Łętowskiego Krak)
Dotowano na światło przy grobie aby do dnia sądnego gorzało
Bertramnus biskup w Mans w testamencie swoym kazał wieczną
lampę przy swoym grobie utrzymywać r. 615 ob. Pardessus Diplom.
Gall. Franc I p. 213.

Ob: Zappert: Über sogenannte Verbrüderungsbücher und ~~[illegible]~~ Nekrologien im Mittelalter. (Sitzunsberichte der k. Akademie der Wissenschaften 1853 Band X Heft IV p. 417–463 1853 Band XI Heft I pag 5–42.

34

Tyniec. Klasztor Wiblingen niedaleko miasta Ulm przy wstępie rzeki Iller do Dunaju; klasztor Benedyktynow pod tytułem S. Marcina fund. 1093 hrabia Hartmann z bratem Ottonem, pierwszym opatem był Werner +1126.

35

Bernardus valles, montes Benedictus amabat, oppida Franciscus, celebres Ignatius urbes.

Alzog. Univ. Kirchegesch. 1867. II Bd p. 82.

Benedyktynow reforma Cystersów r. 1098 Robert opat klasztoru Molesme

durch Reichthum erschlafft und durch Laien in sittlichen Verfall gerathen

alte strenge Zucht, Sittenreinheit, Demuth, Entsagung, asketische Übungen, Abtödtung, meditation

Tyniec Wnioskuje Maciejowski iż biskupi krak. Aron, Lam-
bert, Czesław byli to benedyktyni tynieccy mianowicie 36
Czesław zgadza się z oczekiwanym opatem Scescus. Z dru-
giej strony zarzucić by można iż owym fundatorem Tyńca
był Bolesław Śmiały który był szczególniejszym Bene-
dyktynów miłośnikiem albowiem fundował klasztor
w Mogilnie dla nich i umarł u nich w Osiachu
Podług wyrażonych epakt i indykcji data przywileju
koniecznie na 5 kończyć się musi (więc r. 1125 albo r.
1105) i że jest pewnie 1105. Twierdzi Maciejowski iż
opaci tynieccy przywłaszczali sobie biskupstwo krakowskie
o co były kłótnie do Rzymu że ~~by~~ Kardynał Gwaldo r.
1105 usunął Czesława (może Sescha opata tynieckiego)
z biskupstwa Krak. przez Władysława Hermana na-
rzuconego wsadziwszy Lamberta, dopiero Egidiusz
Tuskulański r. 1125 miał spór ten załagodzić iż
tynieccy zakonnicy z biskupstwa zrezygnowali Krak.
na zawsze (Ob: Maciejowski: Pierwotne dzieje Polski
pecine (przypiekanki soli hurmany dotąd pacyna przepalona
utłuczona drobna cegła) i mówi iż wyciągniętą solankę
(surowicę) ze studzien wlewano do rynien (sartago)
któremi płynęła do dziedzin (dedina) gdzie była za-
warzona ~~[illegible]~~ (zawar powinno być zewar) Zapisano
więc dla Tyńca 4 roczne nabory surowicy w Sydzinie
z każdej ryny i solowarni i zewar i 2 szynki gdzie
owa sól szynkowano czyli z Sidziny mają mieć do roku
4 nabory surowicy ile takowej na raz objąć mogą wszyst-
kie ryny a wywarzyć solowarnie czyli całkowity dochód
czterodniowy z szybu ze surowica ma być kosztem Klasztoru
warzona

W Wieliczce mieli Benedyktyni tynieccy 4 pecyny to jest tyle soli ile jej przez 4 dni w roku wywarzyć można (4 warki), co tydzień 3 naczynia (alceos) zwyczajnej surowicy, czwarte naczynie o połowę mniejsze (średne) i 7 naczyń surowicy na kosztą opata do warzenia soli (pro lignis) i dochód z 4 wyszynków soli (tabernis)

Lelewel Polska średnich wieków II. 487 inaczej to tłomaczy obaj

W archiwum król. rejencyi (w Bydgoszczy) jest przywilej Mieczysława (? starego ?) datowany w Kruświcy r. 1103 zawierający w sobie transsumpt dyplomatu Bolesława Śmiałego r. 1065 w Płocku dla klasztoru w Mogilnie wydanego

Przywilej Bolesława z r. 1275 dla Tyńca jest w Bibl. Warsz. 1847 Tom IV str. 290–296. oryginalny ten dokument na pergaminie miał 2 pieczęcie na sznurkach z nitek czerwonych pieczęcie te których ślad tylko były w woreczkach rzemiennych. W Tyńcu na krużgankach wisiały obrazy opatów po skasowaniu klasztoru po r. 1813 klasztor zamieniono w kościół parafialny, bibliotekę zabrano do Tarnowa do seminarium a archiwum do Lwowa przez Hołowińskiego polak ostatni benedyktyn Zakrzewski.

37

Tyniec. Co się tyczy przywileju tynieckiego przez Egidiu-
sza Tuskulańskiego nuncyjusza papieskiego r. 1105 napisanego,
mniema W. A. Maciejowski (Dyplomata tynieckie przez
Króla Bolesława Chrobrego i jego następców r. 992–
1275 wydane i rzut oka na akta urzędowe polskie
najdawniejsze – w Bibliotece Warszawskiej 1847. Tom
IV listopad str. 287–325) iż się takowy składa z aktu
Bolesława Krzywoustego z r. 1105 za sprawą Kardynała
Gwaldona sporządzonego, przez który dyplomata Boles-
ława Chrobrego i jego następców transumował, tudzież
z aktu z r. 1125 w którym swój akt na nowo za sprawą
Idziego Kardynała nuncyjusza zredagować kazał. – Po-
dług niego zapis Tyńca, Cyłow, Wojtowa, Prądnik, Chorowice,
Radzieszow, Gruszow, Łapczyce, Kojatkow dwie jatki w Kra-
kowie, sól w Sidzinie i w Wieliczce, targowe w Siewiorze
i Bytomiu ma pochodzić od Bolesława Chrobrego 992–1025 to jest
od słów: „Thinciensem villam cum transitu.... aż do...
Coyanow et sale et servo Zului et fratribus ejus." —
2) zapis Xiążnic, Rowozowic, Suchowa, Kargowa, Zdanowic
Unochowic, Bezdechowic, Grotowic, Szebnie, Smilno,
Cekowic, Okulic, Uniesic, Zobalic, Kleczie, Brzostek
ma pochodzić od Krolowej Judyty r. 1086 i Władysława Hermana
to jest od słów: „Regina Juditha contulit.... strozam
cum pomochne solvunt" 3) z zapisu Bolesława Krzywoustego
w r. 1105 i drugiego z r. 1125 gdy Idzi był w Polsce.
Maciejowski mniema iż słowo Tinc jest celtyckie, i że Ty-
niec na 3 wieki przed Chrystusem założony przez Celtów,
że go posiadała celtycka rodzina używająca za herb Topór
która się rozpostarła pomiędzy sławiańskiemi Chrobatami
że rodzina ta jak widać z Walgierza wdałego znosiła się
z zareńskiemi Celtami czyli galskiemi Frankami

że ów Walgierz szukał u Fraków żony, że Piastowie gnieźnień=
scy poszli do tej rodziny celtyckich Toporczyków niechce, że
Bolesław Chrobry skonfiskował tejże rodzinie Księstwo
tynieckie i osadził tu Benedyktynów (albowiem już r. 1005
był w Międzyrzeczu w Wielkiej Polsce Klasztor Benedyktynów)
że r. 1018 opat tyniecki (dostał od Krola pod zarząd nowo utworzone
arcybiskupstwo krakowskie (Aaron) albowiem Paprocki
Herby 8.11 pisze iż Tyniec był własnością niegdyś Toporów
że przeszedł w ręce Monarchów ze Kazmierz mnich dał go
mnichom którzy się starali że żyło jeszcze potomstwo pier=
wotnych dziedziców ~~[illegible]~~ Tyńca którzy o niewłaściwe po=
siadanie mogli Benedyktynom robić trudności. Narusze=
wicz Histor III. 411 twierdził że przywilej ma omyłkę w dacie
że pisany 1123 lub 1126-1130 (bo Kalixt obrany 1119-1124 (a
Radost biskup Krak 1115) Lelewel ~~[illegible]~~ Początki pra=
wodawstwa 161 twierdzi że przywilej ma datę 1119-1124 -
Roepel I. 643 kładzie datę r. 1123. Maciejowski twierdzi
iż to był zwyczaj autentykacyj pisania czyli ponawiania akt
urzędowych iż w nowy akt tylko treść wpisywano nie wymie=
niając roku i daty. Bolesław Chrobry założył klasztor tyniecki
(992-1025) Krolowa Judyta poczyniła legata dla Tyńca gdy
brzemienną została 1086 - Władysław Herman nadał
więcej dóbr Tyncowi i sprowadzić miał z Langwedoku no=
wy poczet Benedyktynów aczkolwiek dawny rocznikarz u
Sommersberga II. 83 mowi iż do Polski r. 1102 przybył
ordo cluniacensis. - Przeciw dyplomatowi mówią: nie mógł kardynał
Egidius r. 1105 potwierdzać przywileju bo on dopiero 1123-
1125 (?) został kardynałem; nie mógł Władysław syn Bolesła=
wa Krzywoustego r. 1105 dawać pozwolenia, bo się dopiero
1104 urodził i był niemowlęciem; nie mógł Radost biskup na=
dawać dziesięciny, bo dopiero r. 1115 został biskupem
co wytłomaczyć się da gdy przypuścimy iż ów przywilej ma dwojaką
redakcyję r. 1105 i r. 1125 za bytności w Polsce Idziego, gdy Władysław
miał [illegible] lat 21

Aegidius Tusculanus Episcopus legat Calixta II w Polsce - w Krakowie 1105 r. potwierdza prawa i posiadłości klasztoru tynieckiego jako to omnem censum quod polonico more pomocne dicitur, 12 grzywien srebra za zabicie człowieka w dobrach tynieckich oraz wsie villam Tinecensem cum transitu navali vilam Lantiki, Kaszow, Czulow cum smardonibus, Woycowo cum piscatoribus Niniec, Prinut artifex lagenarum et doliorum. Zrodnik cum una taberna cujus heredes Mars et Ratey 3 scotos solventes. In Sidzina quatuor surowice, et duæ tabernæ et zamar de una quaque sartagine et dedinæ, Horowice, Radzieszow, in Bitom targowe, in Siewior novum targovve, Steklecz, Gruszow ad magnum sal quatuor targovve et 4 tabernæ et petinæ et qualibet septimana 3 alveos et quartum sredne et 7 pro lignis. Lapsica et cum Koianow et sale et servo Zulit et fratribus ejus. Regina Juditha contulit Tinecensi Ecclesiæ Xiągnice cum taberna et servis Sokol et filiis ejus Nedamir et Milu, Zylza. In Dolany camerarii Moris, Tuor, Petrus cognominatus Zrobadlo, Damian in littore Vislæ. Camerarii in Kargow, Sulek pistor. In Powozow Zera cum fratribus. Tuchow heres Medwet, Rzech, Mich, Woian. Zdanowice villa Pozrogis, Misley, Brzestryk, Paleta. Vnochowice villa Vnoch, Graza, Carbella, Zbos, Chorela. Bezdechowice villa, Vnik, Gostenta. Swepetnice villa Novvomysl. Chrochowice villa, Grod, Warga, Zulod, Witodos, Wisetrop. Siebnia villa Graza Grievvan. Dęborzyn villa Reuera, Mloka, Dobrosta. Similne villa Serokina, Negrod. Powezow villa Neguz, Wevvoz, Radesa. Leciowice villa Gnievvoni et Granzonis, Malchinæ, Vnemysl, Zdyvoi. Tarnowek, Pilono Mysłoszowice Zdebudz, Neroda, Nedosa, Repoch. Lube, Okulice Fabry in Dunaiecz, Domina Judith homines Radesa, Nemoy, Zduta, Radek. Vnesice villa, Zdymier, Drogota, Zydes, Lesteka Tesoota, Vruzel. Zobalice villa Miley, Stron, Bosa. Klececy villa, Stroy, Piwona, Krasika, Vnes. Krasek, Negan, Zglon. Brestek villa Banc, Rados. Hi omnes homines cum villis in Kneznic pertinentes Ecclesiæ Tinecensi tributum et striozam cum Pomocne solvunt, curiam sepiunt dominorum suorum cum plantis in longitudine 8 ulnarum. Duas domos quolibet anno faciunt 14 ulnarum, quilibet ipsorum 5 capetia metere et ad horreum deducere et quilibet 5 currus foeni falcare et adducere singulis annis tenetur; currus in Tineciam ducere, quotiescunque opus fuerit, decimas triturare et ad claustrum deducere, quolibet anno tenetur; 4 diebus omni anno arare et

erpicare, ubi vicinior curia fuerit item de qualibet curia de quolibet anno urna mellis et 4 asperioli monasterio supra dicto cedent de ipsis hominibus gdyby kogo z tych ludzi na kradzieży złapano miał zapłacić 3 urnas mellis potwierdza oraz darowiznę króla Bolesława Opatowiec cum foro et taberna et transitu navali et duabus tabernis in Vislica cum hominibus Rak, Chrost, Branto, Duran

Grzegorz IX papież w Perusii r. 1229 d. 26 Maja potwierdza prawa klasztoru tynieckiego między posiadłościami wymienia wsi 80 pomiędzy innemi także Tarnowo, et ecclesiam de magno sale, [illegible] reditus salis in villis de Sidzina et de magno sale, usum venandi in Wisloka et Besada

Klasztor Tyniecki posiadał w XIII wieku także Olpiny, Smilno, Czchów, Bezdechowice, Tarnowek, Lilsno, Babice duplex Nova et antiqua na których to 2 wsiach i na wsi zgasłej Lisary założono miasto Skawina

Dziesięcinę we wsiach Lencze (w Zatorskim) i Zorzow (w Zatorskim) Zawet biskup krakowski r. 1287 zamieniał z Tyńcem pro decimis novalium in sylvis monasterii zapieniał. Dziesięcinę pobierał klasztor tyniecki z wsi Olpiny (dziedzictwa Spytka Melsztyńskiego) Zukow, Krzęt, Mielec, Jurczyce, Zolianka, Kleeze (posiadłość Gryfitów)

R. 1242 Konrad Xże Krakowski i Łęczycki zapisał Tyńcowi alveum salis ad magnum sal vulgariter Łodnia nuncupatum, rocznie aby msze odprawiali za duszę syna jego Zemomilli i aby się wiecznie lampa paliła — R. 1250 Władysław Xże Oświęcimski z miłości dla syna swego Włodzimierza który został mnichem w Tyńcu zapisuje wieś Łączany nad Wisłą dziesiątą część dochodów ze wsi Ziczow i Zolowie wraz z wolnym wrębem do lasu oraz nadaje wsie Wola, Radziszow i Zorzow. Wspomina finale signum aliasciosno, ad transtracturam alias za przewozka. — R. 1258 d. 21 Maja w Zawichoście król Bolesław wstydliwy w zamian za grunta na których później Kleparz stanął nadał Boleborio opatowi tynieck. część boru przypierającego do Tyńca pola puste we wsi Brzostek claustrum in fluvio Visla cum villa Gorturm — R. 1286 Leszek czarny pozwala opatowi tynieck. sądzić sprawy: Mech, Kig, Sedmnadeste, Leszdeste, Głowa, Zaglowa, Segrinen, Chansba, Nestane et Trista uwalnia od powinności powołane pozwala zakładać miasta i wsie prawem niemieckim — R. 1288 w Krakowie Leszek czarny potwierdza zapis ad magnam salem co roku 40 marcas argenti usualis et 40 modios salis rocznie Tyńcowi. tenże potwierdza wsie klasztorne a między niemi Rudno, Tuchow, Birowka, Siedlisce, Babinowice, Gromnik, Cieszykowice, Zolanka, Sieniechow Echow, Lilzno, Strzegowice Deborzyno, Kamienica, Brzostek, Kleczy, Viazd, Kraiowice, Lanzcorz, Waryce, Siebnie in castellanatu Woynicensi, Vnesi, Cklino, Swepetnica, Olpiny, Stroze, Bezdechowice, Turza, Zborowice in —

castellanatu Dobczycensi. — Jacobus de Żmigrod podkomorzy Sandomirski
zabrał Tyńcowi zamek Golesz z posiadłościami na prośbę Opata tyniec-
kiego Michała Król Władysław Łokietek nakazał aby ów Jakób oddał
Klasztorowi Castrum Golesz z wsiami Kraiowice, Warzyce, Lanczoz
Czeklino et haereditates in terra Becensi videlicet Stroze, Swepetnica
Zagorzany, Ujazdow ma zamek Golesz w przeciągu 3 lat wystawić
za to mu na 3 lat w dzierzawę puszczono Krajowice i Warzyce stało
się to w Krakowie 1320 in vigilia B. Margarethae virg. — R. 1354 w
Krakowie Hermanus terrarum Cracoviae et Sandomiriae procurator gene-
ralis, Andreas Succamerarius et Joannes subjudex cracoviensis na roz-
kaz Króla Kazmierza przysądzają Tyńcowi i rozgraniczają wsie: Przecy-
ca, Jodłowa, Pusieczna, Jaworze, Kleczę, Kamienica, Libertas Blasconis,
Skorowa, Libertas Martini, Kluczowa, Brzyska, Libertas Meles-
conis, Targosza, Łąki, Kobyle, Swiepietnica, Olpiny, Libertas Janus-
conis, Libertas Timconis, Turza, Libertas Grasconis et Lini Conis
etiam 3 libertates in Rzepnik, Chansba, Boguniowice, Siemiechow,
dimidiam partem villae in Siekline dimidiamque villam in Mesna
et libertas quae prope Tarnowek jacet. — R. 1354 w Krakowie
Król Kazmierz godzi Opata i Eustachium Castellanum Lublinensem.
Opatowi przysądza opidum Kołaczyce, Sandkowa wola, Brzyska et
Masleskowa wola Kluczowa wola zaś Eustachiuszowi Lisow et
Strzegocice które niegdyś były Tynieckie przysądza. — R. 1362
Król Kazmierz w Krakowie Opatowi tynieckiemu Janowi który
podczas wojen z Rusinami i Litwinami 2000 grzywien dał Królowi
zabrawszy srebro klasztorne i perły uwalnia posiadłości od danin dworskich
oraz octo sultetos et advocatos et duos nobiles vicinos quos a nobis
sibi donari rogaverunt et absolvi ab expeditione bellica praesenti
in terras Ruthenorum facta pro tuitione et defensione sui castri
Tiniec quos sibi placuerit uwalnia (str. 175) — R. 1408 Jan
Fregentinensis Episcopus Sacri Palatii apostolici causarum Auditor
od Grzegorza XII rozsądzał sprawę między Mścisławem opatem
tynieckim a szlachtą Albertum judicem, Nicolaum Cztay subjudi-
cem, Tomconem Camerarium terrae Sandomir. Joanem judicem
terrae cracov. Joannem militem de Rusria,*) Petrum Biel Armige-
rum którzy sobie przywłaszczyli tynieckie klasztorne dobra: Klecze,
Błaszkowa, Bukowa, Januszkowice, Gogolowa, Glinnik,
Siedliska, Brzesk, Mała, Gorzejowa, Smarzowa Dobrowa, Ka-
mienica, Skorowa, gdy ci na terminie nie stanęli kazał ich ex-
komunikować. — R. 1456 Król Kazmierz III potwierdza wolności
klasztoru tynieckiego wszystkim posiadłościom nadaje prawo

osada = osiedle
świadectwo ustne
starych ludzi
dłuż = longitudo

*) Ivanus et Deme-
trius fratres germ-
m haeredes de Kl-
ze. Król Ludwik
r. 1377 darował
Goraj. które po
r. 1354 pewnie ich
ojciec zagarnął.

niemieckie i wymienia te wsie: Tiniec, Piekary, Liciowice, Roczyna, Smie-
drowa, Liszki, Kaszow, Nowawieś, Przeginia, Czerniechow, Rybna, Czulow
magna, Czulowek parva, Bączaczyn, Grodziec et Regulice prope Ten-
czyn, Skawina[wad.] oppidum, Sztimbork[wad.] Sidzina[wad.], Bojanowice[wad.], Bukowice[wad.],
Zorzow[wad.], Radziechow[wad.], Bronaiowa (koło Radziechowa) wola[wad.], Żoworowice[wad.], Łączany, Opat-
kowice super Vilga fluvium, Golikowice, Siercza, Bodzanow, Łap-
czyca, Koianow circa Bochnia, Łogwizdow, Mniszkowice, Rudka,
Kargow prope Radlow, Opatkowice sub Melsztyn Viazd, Zdania,
Choynik, Babioniowice, Siedliszka, Meszna, Luboszowa, Dąbrowka
Tuchow oppidum, Gromnik, Golanka, Zborowice prope Cieszkowice,
Kwiatonowice, Zagorzany, Dęmborzyn, Kamienica, Zagorze, Kawe-
czyn, Brzostek oppidum, Januszkowice, Brzostkowska wola, Kle-
cze, Brzeska, Klodawa, Uiazd, Wroblowa, Lipnica, Bączal, Golesz
castrum, Kolaczyce oppidum, Krajowice, Bryły, Warzyce, Niepla
Chrząstowka, Birowka, Czelusnica Uniesz, Prądnik circa Craco-
viam, Wilkow, Charwin, Węgrzynowice, Opatkowice prope Pro-
szowice, Szwancice, Opatkowice circa Scarbimiriam, Opatkowice pro-
pe Andrzeiow, Modrzany, Dolany, Okulice, Xiążnice magna, Xiążni-
ce parva, Opatkowiec oppidum, Piotrkowice, Vrzuty, quae in Terris
Cracoviensi, Sendomiriensi Beceensi et Oświecimensi locata sunt.
— R. 1383 Jan Opat tyniecki daje przywilej Nobili Sculteto in Nodo-
rowka który serviet in equo et cum balista dum expeditio fuerit gene-
ralis w potrzebie ma przyiść i służyć na zamku Golesz, ma sądzić
poddanych wedle prawa magdeburskiego mógł być tylko cytowany
przed opata i przed 7 przysięgłych scultetis in castro Golesz.
Szczygielski st. 235 mówi że w Tyńcu w Bibliotece były ciekawe
i ładne rękopisy na pergaminie papierze z ozdobami malowaniem
chorały, mszały, brewiarze, martyrologia, komentarze pisma
św. z glosami i tłomaczeniem historyczne rękopisy i t. p.
W Klasztorze Tynieckim było za Szczygielskiego 20 wielkich obra-
zów przedstawiających życie Kazimierza Mnicha — Aron pierwszy
opat tyniecki zaprowadził w Tyńcu szkoły do których nauczycieli z
Kluniaku sprowadził, Benedyktynom kazał pisać i oprawiać księgi.
Gothmar IX opat tyniecki pierwszy początek dał Bibliotece ty-
nieckiej. — R. 1236 Konrad Xże Mazowieckie prowadząc wojnę z Bo-
lesławem wstydliwym, gdy się Bolesław w zamku krakowskim bronił
osadził 100 żołnierzy w zamku Tynieckim ~~[illegible]~~ Konrad udając się
sam do Mazowsza potem Bolesław Tyniec naiazd i przemocą odeb-
rał. za Bolesława wstydliwego Tatarzy zburzyli klasztor tyniecki mnichy
zaś ustąpiły z skarbami w góry węgrom przyległe.

1852 40

Dziennik literacki (Nro 15 str. 120
Ozpryoil Tynieckich

Włodzim. Dzieduszycki posiada dyplom
Jełzego 1105 oraz Bolesława wstydliwego
1234 i 1258
w bibl. Ossol. 1228 i 1335

Ob. Nr 3 Dziennik Warsz 1852

41

Tyniec

Że 1ˢᶻʸ przywilej nie r. 1105 lecz dopiero 1123 lub 1125 wydany widać bo 1) wspomniany ~~[illegible]~~ Radost (Gaudencius) dopiero r. 1118 został biskupem Krak. 2) wspomniany Kalixt II został dopiero 1119 papieżem 3) Egidius (jak widać z Ciacconiusa Historia pontificum i z Ughelli Italia sacra T I p. 230) Tom I) został dopiero r. 1123 kardynałem 4) wspomniany Bolesław III i syn jego Władysław II który się dopiero 1104 urodził i r. 1123 miał lat 19 – aby mógł zezwolić 5) wspomniany w bulli Eugeniusza III bisku powi Kujawskiemu z r. 1148 iż legat Egidius biskup Tuskulański z Bolesławem III urządzał granice dyecezyi

Ob: Friese Christ. Gottlieb: Kirchengeschichte des Königreichs Polen. Breslau W. G. Korn 1786 I Bd ſt. 158

P.

Ex. 3. Powiastki moralne dla młodych dzieci. Z niemieckiego. Z dziesięcioma obrazkami. Lwów (u Pillera). in-16°.

po zł. 4.

<u>Tyniec</u>. Jagiełło powracając z Sandomierza bawił tu w Wilią Wniebowzięcia P. Maryi 1423. Dług. I Lib XI p. 471.

Że Tyniec starym był Klasztorem widać z tegoż iż Piotr Własт Dunin wielkorządca Szląski r. 1139 zbudował w Wrocławiu klasztor S. Wincentego przy którym osadził Benedyktynów z Tyńca (monachi nigri) (Ob: Klose dokumentirte Geschichte von Breslau I B. st. 219. Görlich Franz Xav. Urkundliche Geschichte der Prämonstratenser zum h. Vinzenz vor Breslau. Breslau 1836. Th. I st. 6) Pierwszym ich opatem był Rudolf z Tyńca (było było to za opata tynieckiego Brunius który + 1139) Piotr Włast uposażył ten klasztor wsiami Wirzbno, Optowice, Trzcienice, Oława; prócz tego dali nadania Robert (Rupert) biskup wrocławski, Władysław xiąże szląski przed r. 1148, [illegible] nadał wsie Grabiszyn, Sokolnice, [illegible] Kniezie, Sobocice na Szląsku; xiąże Bolesław; Pakosław darował wieś Dobrą; Sendziwoj wieś Świącina; Dywigor wieś Wejów; Witosław wieś Zaspy w krakowskiej dyjecezyi r. 1257 zamienioną za inną posiadłość; Andrzej Wawrzeńcyce w krakowskiej dyjecezyi później przez Krak. biskupa Fulkona na wieś Kępno zamienioną; Ratymir dał Zatorów; Bronisz dał Goręc; Sulisław dał Lulonice; a Jan Zozajów; Maciej biskup Krak. darował dziesięcinę z Wawrzeńcyc. Lecz gdy ci Benedyktyni tynieccy źle się prowadzili i majątek roztrwonili, ~~osadzeni zostali r.~~ zostali wygnani r. 1180, i za zezwoleniem papieża r. 1180 (candidi ordinis) osadzeni [illegible] Premonstratensi czyli Norbertanie z Klasztoru S. Wawrzyńca we wsi Kościoł pod Kaliszem (gdzie około ~~r.~~ 1139 Piotr Własт Dunin sprowadziwszy ich z klasztoru niemieckiego Steinfeld klasztor dla nich fundował) Podobnie wypędzono ~~r. 1095~~ Benedyktynów z założonego dla nich klasztoru w r. 1041 w Lubiążu (Leubus) a osadzono Cystersów r. 1175 z Klasztoru Pforte sprowadzonych. Pierwszym Klasztorem Premonstratensów

(Ob. Stary Sądecz, Szczerzec) F. Podług kroniki Klasztoru Mikołaja de Liebenthal Gesta abbatum monast. s. Vincentii druk w Stenzlu Script II p. 135 nie masz Ka: licza opata wcale
w Wrocławiu był I Cyprian od r. 1180. Za niego Benedyk:
tyni tynieccy rozpoczęli proces z Norbertanami o Klasztor
wrocławski w Rzymie wyznaczono r. 1218 Komissarzy
który mianowicie Piotr Opat z Jędrzejowa i Kilku Kano:
ników Krakowskich zrobili układ który Honoriusz
papież r. 1222 potwierdził mocą którego Norbertanie
Benedyktynom ustąpili swój Klasztor we wsi Kościół
pod Kaliszem który już r. 1209 Benedyktyni opanowali
z ruchomościami i posiadłościami. Lecz niezadowoleni bene:
dyktyni opaci Ludfrydy tynieckiego, Bogusław z Łysej Góry
i Mikołaj z Mogilna na nowo na synodzie w Sewor
r. 1233 d. 6 Grudnia Norbertanów zaskarżyli że zabrali
rzeczy mianowicie Kielich z Klasztoru Kaliskiego wskutek
czego d. 6 lutego 1234 Norbertanie odstąpili benedykty:
nom wieś Gzense (Gęże) którą później za wieś Hostno
zamienić obiecali i nowy Kielich złoty sprawić obiecali
apparata oddać i 25 grzywien srebra zapłacić. (Ob.
Klose I p. 222 Görlich I p. 39) – Ten pierwszy
wrocławski opat Cyprian norbertanin został biskupem
lubuskim czyli wrocławskim a po nim r. 1201 dru:
gim obrany Gerard który r. ~~[illegible]~~ 1206 z bisk. Krak. Fulkonem
wieś Wawrzeńczyce za wieś Kempno zamienił.
Przywilej w Gładyszewicza Żywot Prandoty No 2. str. 198 w którym Re:
ginald legat papieski daje świadectwo że na synodzie in Jezon in
Octava Epiphanie iż na skargę którą wniósł Abbas S. Vincentii Calixtus
alio nomine Qualis dictus o dziesięciny z Wawrzeńczyc które Gethko
bisk. Krak. niechciał płacić, zezwolenie pobieranie tych dziesięcin od personam
ad tempus vitae tegoż opata przez biskupa Gedkę dane – zdaje się być bar:
dzo podejrzany bo podług Görlicha I p. 11 dziesięcinę z Wawrzeńczyc biskup
Krak. Mateusz kiedy Cholewa Klasztorowi S. Wincentego już przed r. 1149 r. 1166 przed
Giedkiem darował, a podług Görlicha (I p. 37) zwał się pierwszy opat norberta:
nów Cyprian. Zdanie Ketrzyńskiego który ów synod do r. 1166–1186 (T. I p. 76)
dnosi nadobnież jest podejrzane.

Tyniec był tu pierwiastkowo Kościoł parafialny który z Kamienia Piotr Dunin hrabia na Skrzynnie podług niektórych miał wymurować pod tytułem S. Andrzeja około r. 1140 jak Długosz (Lib. benef.) twierdzi, lubo podług Szczygielskiego Kościoł ten S. Andrzeja dawniej miał istnieć, bo go ~~[illegible]~~ 1044 Kazmierz I mnich zakładając w Tyńcu Klasztor Benedyktynow darował temuż Klasztorowi. Kościoł ten S. Andrzeja r. 1364 przestał być parafią którą wtedy do Skawiny przeniesiono. Kościoł ten tyniecki istniał jeszcze ~~[illegible]~~ zeszłego wieku. — Był tu prócz tego zamek dawny; Baszko opowiada ciekawą powieść o Walgierzu wdałym hrabi tynieckim, lecz ta jest do nas z Niemiec przyniesiona. — Klasztor Benedyktynow założył 1044 Kazmierz I mnich sprowadziwszy 12 zakonnikow z Clugny darowawszy im stary zamek, w którym zmurowali Klasztor. Oto szereg opatów tynieckich (niektórzy piszą że ~~Kazmierz założył Klasztor~~ 1041 po zwycięztwie nad Masławem)

1. Aaron francuz benedyktyn z Clugny r. 1046 obrany arcybisk. Krakow. + 1059
2. Anchoras z Burgundyi + 1070. d. 4 Februar.
3. Berninius + 1083. d. 25 Febr.
4. Sceslus (Zdzieszek) Polak + 1095 d. 11 Martii (Krolowa Judyta nadaje tyniec-kiemu Klasztorowi Kiężnice (w Królestwie polsk.)
5. Gabertus francuz + 1106 15 Junii (Nuncyusz Egidius Tusculanus 1105 potwierdza posiadłości tynieckie) *)
6. Geroltus + 1122 (z Clugny) + d. 28 maja.
7. Brunius + 1139 d. 24 Octobr. F Rocznik Lętow. p. 15 pod rokiem 1243 „Johannes abbas tinciensis obiit" — nie ma go w spisie.
8. Preiectus francuz z Clugny + 1151. d. 28 Julii
9. Gothmarus Niemiec z Clugny + 1167 d. 1 Novembr (założył biblioteką klasztorną)
10 Hermannus + 1177. d. 19 Febr. (Michael de Tincia (abbas?) znajduje się w dziesięciu świadkami na synodzie w Sieradzu 1213 d. 24 Junii Cod. dipl. III. p. 7. p. 10?
11. Milovanius Polak + 1194. d. 9 Julii
12. Chwalibosius. Polak + 1212. d. 26 Junii w przywilejach Lithfridus d. 27 August
13. Rutfridus czyli Luitfridus, Francuz z Clugny + 1232 (Za nie-go Honoriusz III papież wziął swą opiekę Klasztor tyniecki 1220; a Grzegorz IX potwierdził posiadłości klasztorne które się z 82 wsi składały r. 1229. **)) Konrad Książe Mazowiecki zamek w Tyńcu osadza swemi 1000 zbrojnemi r. 1242 bawi na dworze Konrada. Miechow. p. 164.
F
14. Gotfridus + 1248 (R. 1242 Konrad Książe Krak. zapisuje a zwało do Klasztoru tynieckiego łodnię (alveum) soli z żupy wielickiej (Magnum sal) z obowiązkiem odprawiania co roku mszy za duszę jego syna Ziemomiła) + 18 Junii 1248

15. Boleborius + 1259 d. 22 septembr (Władysław xiążę Oświęcimski z powodu iż syn jego Włodzimierz wstąpił do klasztoru tynieckiego, zapisuje temuż klasztorowi wsie Łączany, Wola radziesszowska, Rzorzow. 1250) Bolesław wstydliwy 1258 w zamian za grunt zajęty pod kościoł S. Floriana na Kleparzu nadaje zakonnikom tynieckim część lasu koło Tyńca, grunta puste we wsi Brzostek i wieś Gosturm?)

16. Modlibosius + 1271 d. 5 marca (Za niego Tatarzy Tyniecki klasztor spustoszyli i spalili.

17. Cosmas + 1287 d. 8 septembr (Leszek czarny odbudował zniszczony klasztor i w r. 1286 potwierdza przywileje klasztoru i uwalnia od wszelkiej juryzdykcyi wsie ***) klasztorne – Paweł z Przemankowa w zamian za Byczyny i Gorestawice, nadaje klasztorowi F tynieckiemu dziesięciny z wsi Leneze i Zorzow in castellatura cracoviensi. 1297) R. 1283 funduje Dominikanow w Opatowcu naprawia budowy w Tyńcu.

18. Daniel + 1293 d. 6 junii (Leszek czarny 1288 potwierdza Tyńcowi 3 kopalni wielickich czynsz roczny 40 grzywien srebra i 40 miar (modios) soli – R. 1288 potwierdza posiadłości klasztorne
‡) Odbudował zrujnowany przez Tatarów klasztor i w 6 latach po złożeniu umarł złożył godność 1293.)

19. Albertus + 1298 d. 17 julii (był tylko miesiąc opatem,

20. Henricus + 1301 d. 7 marca (był 4 lata i kilka miesięcy opatem

21. Joannes Czyżyk + 1310 d. 10 Novembr.

22. Joannes + 1322 d. 26 maja

23. Michael + 1328. Nanker biskup. krak. zabrał klasztorowi wieś Przeczyce za niedozor w zarządzie Biecza powierzonego Michałowi, opatowi. – Jakób de Żmigrod podkomorzy sandomirski zajął gwałtem niektóre wsie klasztorne z zamkiem Golesz (wsie Krajowice, [illegible] (miejstnieje dziś) Warzyce (jasiel) Lancorz (Żegorzw jasiel) Cieklin (jas) Stroże (dziś Strożówka jas.) Sieprietnica, Zagorzany, Ujazdow (dziś Ujazd w jas) lecz później r. 1320 oddał połowie

24. Lutfridus + 1335. d. 31 Januar. był to francuz z Cluny. miał skarby z Tyńca większe (Polak)

25. Michael II + 1343 d. 2 julii (wybudował niektóre gmachy w Tyńcu.

26. Bogussius + 1345 d. 21 novembr. (miał zatargi o majętności z obywatelami xięstwa Oświęcimskiego i zatorskiego 1344 (zrzucony wkrótce 1344 z opactwa)

27. Silvester + 1349. był opatem 4 lata i 5 miesięcy

28. Henricus II herbu Ostoja † 1354. d. 19 Augusti
29. Joannes III † 1359. d. 22 Junii (Za niego Kazimierz wielki dla nabożeństwa często bawił w Tyńcu. – Eustachius castell. lublinens. zajął gwałtem [Kotarcyce] niektóre wsie Klasztorne, lecz Komisya graniczna 1354 przysądziła klasztorowi te wsie nad Wisłoką leżące: Przecryca, Jodłowa, Łaszczyna(?) Jaworze, Klecie, Kamienica (górna) Wolę Błażkowską (Błażkową), Skurowa, Wola Marcinowa (?), Januszkowice, Gogołów, Wola Janowska, miasto Kotarcyce, Wola Jatkoska (Jetkowa), Kluczowa (?) Brzyska (?), Wola Mieleszkowa (?), Targosza (?) Łąki (Łączki), Kobyle, Siepietnica, Słupiny, Wola Januszkowa, (?) Wola Tymkowa (?), Turza, Wola Graskowa, i Wola Linikowa, Rzepiennik, Chansba (Hanczowa ?), Boguniowice (?) Siemiechów (?) połowę Cieklina, połowę Meszny i Wolę koło Tarnówka; Król Kazimierz potwierdził to a Eustachiusowi przysądził Pilsno i Strzegocice 1354)
30. Stephanus I † 1362 d. 26 Julii w 2 lat po złożeniu opactwa umarł (1362 ~~[illegible]~~
31. Albertus II 1362 dwa lat był opatem ~~[illegible]~~ d. 26 grudnia (r. 1362 Dał królowi na wyprawę ruską 2000 grzywien)
32. Joannes IV † 1367
33. Petrus I [?] 1368 zrezygnował
34. Martinus † 1372 d. 5 Augusti
35. Joannes V † 1376 d. 1 Stycznia
36. Albertus III herbu Topor † 1380 d. 28 Septembr.
37. Jacobus † 1383 d. 13 augusti (Odebrał zamek Golesz od Czurylów.
38. Joannes VI † 1388. lecz nie wyrażono jakim
39. Stephanus II został biskupem († 1392 d. 5 Aprilis Dwanaście lat był opatem
40. Boguslaus I † 1398 d. 7 Novemb. był opatem 1391 (pro) r. 1408
41. Mscislaus herbu Jelita † 1410 był z Piotrem Wyszem (na Soborze [?] i r. 1409 w Pizie – Prowadził proces z Albertem sędzią, Mikołajem Cztaj podsędkiem, Tomkonem podkomorzym sandomirskiem oraz Janem sędzią ziemskim krak. Janem militem de Russia i Piotrem Biel z Krakowskiego o niesprawiedliwe zajęcie wsi Klecze (Klęcie) Błażkowa, Bukowa, Januszkowice, Gogołów, Glinnik, Siedliska, Brzesk, mała, Gorzejowa, Smarzowa, Dąbrowa, Kamienica, Skorowa klasztornych; zesłany z Rzymu Komisarz Joannes episcopus frequentinensis 1408 wsie te nazad Klasztorowi przysądził, a uzurpatorów wyklął.
w ziemi świętej z Wyszem.
podróżował 1409 z Piotrem Wyszem bisk. krak do Jerozolimy
42. Derslaus herbu Topor † 1421 d. 15 Augusti
43. Henricus III † 1430 Za niego Witold zwiedzał klasztor tyniecki i Benedyktynów w Trokach osadził

44. Stanisław (herbu Zaremba?) Koszyka) + 1438 d. 15 Octobr (za niego zwiedzał Jagiełło Tyniec

45. Bogusław II + 1440 był opatem 1 rok i 6 miesięcy

46. Bogdal + 1450 d. 3 Decembr (odkupił czynsze niektore od Wacława xięcia Oświęcimskieg[o])

47. Matthias Skawinka ur. w Skawinie sekretarz Królewski d. 17 Februar + 1477)
Odbudował na nowo kościoł klasztorny w Tyńcu który Jan sufragan Krak. biskup moldawski poświęcał r. 1463. (Kazimierz III 1456 potwierdza i wymienia posiadłości tynieckie ++) — Za niego Xiążęta zatorscy napadali i łupili dobra klasztorne, napominał ich papież a gdy to niepomogło wyklął ich biskup krakowski Strzempiński, z dekretem wyklęcia posłano do Zatora dla doręczenia Xiążętom zakonnika tynieckiego Marcina, tego słudzy xiążęcy tak mocno zbili iż wkrótce zaraz umarł, toczyła się o to sprawa na sejmie głownym i skazani zostali Xiążęta aby zadosyć uczynili. r. 1469.

48. Andreas Ozga (herbu Zelita + 1482. d. 6 Martii (za niego Tarczał Tomasz wpadłszy z wojskiem Króla Macieja węgierskiego zniszczył zamek Golesz i inne wsie w jasielskim. Węgry główne stanowisko mieli w Krośnie

49. Andreas Nosek czyli Noskovius herbu Rawicz + 1488 d. 13 Septembr sprawił wiele sreber do kościoła w Tyńcu. był w Rzymie w interesach klasztornych

50. Jan Sułowski + 1497 d. 9 marca herbu Drzewica.

51. Jan Piotrowski + 1512 d. 30 Julii

52. Stanisław Baranowski herbu Grzymała + 1526 d. 15 maja (odbudował zabudowania klasztoru.

53. Andreas Gniady herbu Ostoja + 1542. d. 8 Novembr.

54. Wincenty Baranowski + 1588 d. 12 Junii (Ten 3 wsie koło Melsztyna nad Dunajcem leżące Opatkowice (dziś Zakluczyn) i Ujazdł, Zdania zamienił za wieś Brzozowa z Jordanem Spytkiem który mu dopłacił 1500 zł. — Tenże zamienił wieś Grodziec (Grojec) w Krakowsku. z Tęczyńskim za Kostrzec.

55. Jan Łowczowski herbu Gryf (+ 1568) d. 19 maja 1560 Ten odstąpił tyniecką kanonię S. Jerzego na zamku Krak. do której wieś Bronowice (potoczaski) należała, akademii Krakowskiej; oraz wieś Okulice z Ocieskim zamienił za mierzackę; lecz tę zamianę następny Opat Krzyżanowski unieważnił i odebrał.

56. Hieronim Krzyżanowski + 1572 d. 18 Julii (poprawił mury i fortece opasujące klasztor tyniecki; herbu Świnka jego herb nad bramą zeznaczony

57. Andreas Brzechwa + 1593 d. 4. Febr. za niego opactwo Orłowskie na Szląsku Lutrzy zagrabili

58. Mikołaj Mielecki + 1604 ostatni opat tyniecki sprawił bibliotekę, narzędzia matematyczne we Włoszech — Od r. 1604 królowie polscy nadawali opactwo tynieckie osobom do zakonu nienależącym czyli tak zwanych kommendarzy

Tyniec Opaci

11. Milovanus † 1194, był poprzednio r. 1189 opatem Łysogórskim.

13. Lutfridus był poprzednio opatem Łysogórskim. Kalendarz Kapituły Krak. podaje jego zgon na d. 17 Septembris

17. Cosmas opatem 1283. (dokum.)

25. Michael II opatem 1326 (dokum.)

28. Henricus II opatem 1348 (dokum.)

29. Joannes III opatem 1351 i 1366 (dokum.)

32. Joannes IV opatem 1367 (dokum.)

Joannes V. (?) został d. 28 Augusti 1374 opatem Łysogórskim (dokum.)

Albertus III opatem od r. 1374. (dokum.)

Jacobus opatem 1382 i 1383 (dokum.)

Joannes opatem 1383 (dokum.) Janicus de Opatowiec quondam abbas Tinciensis 1386

41. Mscislaus opatem 1398 - 1407. (dokum.)

46

Benedyktyni

1) Cieszyn fund 1211 Kazimierz syn Mieczysława
2 Szpica

Wolny Gregor: Kirchliche Topographie von Mähren. Brünn 1855–1856. 9 Vol. I) Archidiöcese von Ollmütz I. II. III. IV. V Bd.
II) Diöcese Brünn VI. VII. VIII. IX.
— Die Margrafschaft Mähren topographisch-statistisch und historisch. Brünn 1835–1842. 8° VI Bände.

Alberti

Fiorentino (Leon Batti

Vinecia 154

Artes 100.

Tyniec Kościół pierwotnie wystawił tu Piotr Dunin w ~~w.~~ XII wieku 47

Dzieje Klasztoru tynieckiego opisał Stanisław Szczygielski w dziele Tinecia seu historia monasterii Tinecensis. Cracov. 1668. 4o (drukowanej w 50 exempl.) R. 1831 z d. 2 na 3 maj w nocy piorun uderzył w Klasztor i spalił; jezuici się przetoż do Nowego Sądecza wynieśli i do Nowejwsi.

Dytmar wspomina iż Bolesław Chrobry miał doradzcą opata z Tyńca (abbas Thuni) Bolesław chrobry założył Klasztor sprowadziwszy Benedyktynów z Monte-Cassino- Tyniec sam należał poprzednio familii Toporczyków, którym król majątek skonfiskował

Tyniec 1772 dobywał Suwarów oboz Konfederatów który rozstrzelali oficera francuskiego Bleveque za to że oboz Rossyjanom chciał poddać aż gdy odszedł Suwarów a ~~pułkownik~~ jenerał rossyjski Romanius nastał poddali się austryjackiemu wojsku pod dowództwem jenerała hrab. Althan, Konfederaci.

1288 Leszek czarny potwierdza zapis Opatowi tynieckiemu 40 marcas argenti nonalis et 40 modios salis ad Magnum Sal (z Wieliczki) Cracoviae. (Maciejowski ~~Pomniki~~ II. 387.

Leszek czarny Cracovia 1288 pozwala używać prawa niemieckiego
wsiom Grodecz, Cilow, Radessów, Leuthow, Bukowe, Witka,
Polikowiec, Swiercza, Bozenow, Slepcica cum Cojanow, Nepresna,
Witkow in castellanatu Cracoviensi; Przegnice, Ukolice in cas:
tellanatu Dobrest; Lesnichowice cum Uzytek, Opatowiec
in Castellanatu Wislicen; Rudno, Juchow, Brzyce, Siedlisce, Ba:
bonowice, Gromnik, Krescowice, Golenia, Semichow, Cethow,
Pilzno, Strzegocice, Dobozina, Camenice, Brostek, Clecza, U:
jazd, Czajowice, Laniosz, Waryce, Jebne in castellanatu Wojni:
cen; Wesiez, Ceklino, Swepetnica, Olpino, Strose, Bezdechowici,
Tuza, Zborowici in Castellanatu Debeczec (Dębowiec?)
Opatowi tynieckiemu należących i lokować nowe wsie. (Maciejow:
ski Pomniki II 386) Ważny to dokument bo pokazuje jak wtedy
kraj na kasztelanie był podzielony.

Zebřid = Siegfried

Tyniec 1229

Synowie Děpolta II (Děpolt III a Sobiesław powstali
przeciw Otokarowi chcąc go za pomocą Króla niemieck. Filipa i Dytrycha
Miśnieńskiego zepchnąć z tronu (przeto bawili w Polsce
ob. Długosz pod r. 1204. Arnold Lubecensis p. 455
461. Palacki T. I Cz II p. 119 pod r. 1204) Ojciec ich Teobald
II panował nad obwodami Czasławskim, Chrudims-
kiem i Wratisławskiem; i umarł + 1190 był lennikiem
Przemysła I Otokara Króla czeskiego

Sobiesław który żył 1229 i jeszcze 1238 był synem
Děpolta (Theobalda) III i Adeli; a wnukiem
Děpolta II + 1190 prawnukiem Děpolta I
+ 1167 i Sybilli z Witelsbachu a praprawnu-
kiem Wacława I Króla czesk. + 1125
więc był krewnym stryjecznym Przemysła I
Ottokara Króla czeskiego.

N° 72. M. 4. Kazimierz w Krakowie 1367 królewską wieś Mniszkowice koło Boch-
ni zakonnicom w Staniątkach za 120 marcas sprzedaje

R. 1431 portio tertia = przemiarki przywilej Tynieck.

N. 79. M. 14. Stasek de Białaczow judex Cracov. wieś Łojanów (koło Bochni) r. 1487
w Krakowie o którą się consulowie Bocheńscy procesowali przysądza opatowi
Tynieckiemu. tegoż roku opat Jan wieś Stanisławowi Graczowskiemu de Przybysławice daje na dożywocie

80 M. 15 Barthosius de Góry judex Crac. wydaje wyrok w Krak. 1451 że Jan Gozd
de Łapczyca procesujący się o 20 marc. za zrąbanie granicznych znaków
lasu Łogwizdów to jest ~~[illegible]~~ dębu i lipy z opatem Bogdałem sprawę
stracił

N. 88 R. 3. na miejscu Granicznym koło ~~[illegible]~~ wsi Wisłoka R. 1534 Jan Kościelecki dziedzic
na Łękowie podkomorzy stanowi granice między Brzyska & Błaszkowa.
(Brzysk był opata) R. 1533. Mikołaj Thaszitzki de Lwetawice sędzia
stanowił granice między Brzyskiem Błaszkową i Dębową.

N. 93. P. 8. Cracoviæ in die S. Scholasticæ 1378 Albert Opat wieś Łyszowiec
parvum Monasterii Tynecensis mienia za pięć wsi Bączal Dni Dobkonis
de Bączal.

R. 1494 agri anguli = kątki

N° 98. R. 1. Władysław Xże Oświecimski r. 1250 w dzień S. Trójcy w Oświecimie
zapisuje klasztorowi wieś Łączany opisując jej granice i dziesiątą część
dochodów ex Rieczow & ducalia onera in Radziechów et Zorzow indul-
get że syn jego Vlodimirus został Mnichem Tynieckim.

N. 102 B. 9. Wacław Xże Oświecimski w Zatorze 1449 jus suum ducale vulgariter
Poradlne & Krowne w wsiach Łączany, Łowczowice, Zorzow, Radziszów,
& Wolica Opatowi Bogdałowi za 130 marc. sprzedaje. R. 1524 w tych
wsiach król Zygmunt urzędnikom swym zakazuje wybierać contributio-
nem Rogowe.

N. 109. B. 17 Zygmunt 1543. uwalnia opata od sądów świeckich mianowicie Zatorskich

N. 114. C. 4. Gregorius IX papa R. 1229 Perusii Abbati jus patronatus Capellarum
ad hocce Monasterium pertinentium confirmat zakazując aby żaden
pan w obwodzie posiadłości Tynieckich nie budował zamku.

N. 118. C. 5. Perusii Idus Maji 1229. Gregorius IX confirmat exemptiones secularium
exactionum quæ słone vulgariter appellantur a ducissa Grimislava hominibus
de Visloca Bala & Dżnaiec concessas.

N. 3. A. Leo X episcopo Cracoviensi disponit ut intuitu divortii quoad thorum et mutuam servitutem inter querulantem Barbaram (Pauly owna) et Sebastianum (Aromatarium) conjuges faciendi officio fungatur et et quod canonicum fuerit apellatione remota decernat Romæ 17 Septembr. 1520. Orig.

N. 5. A Sigismundus de dato Vilnæ feria 2da ante festum S. Catharinæ pro A. 1517 confirmat donationem Casimiri regis dto Cracoviæ in 8a Epiph. Dom 1362 vi cujus cmethones in villis Monasterii Thyneensis ab omnibus laboribus, corpportionibus (maldratis) et omnibus pensionibus regalibus absolvit insuper 8 sculteto & 2 nobiles pro custodia arcis Thyneci eligendos ab expeditione bellica tunc indicta eximit.

N. 6 A 20 Casimirus in Piotrkowice 1464 declarat incolas consentus Tyneensis circa reformationem castri & Civitatis Oswiecim ex mera benevolentia laborasse et absolvit eos ab ejus modi laboribus prout ante

N. 11. A 17 Sigismundus in Cracov. 1509 donat abbati Joanni Thynecens. pro conservatione castri Tyneci tres tenas alias Czebrowki et tres mensuras salis minuti ad quodlibet quartale anni cujusvis in Zuppis Cracoviensibus

N 16 A 15. Casimirus Cracoviæ 1456 omnia privilegia monast. confirmat, oppida et villas ejusdem monasterii enumerat (vide Szczygielski Tinecia.)

Nº. 20. A. Papież Juliusz 1644 pozwala Benedyktynowi Janowi Grygierowiczowi czytać zakazane księżki wszystkie Caroli Molinei et Nicolai Machiavelli operibus ac libris de Astrologia judiciaria

~~Nº. 17. A. 5. Leszek 1286~~ potwierdza prawa Tynieckie i pozwala polować w swych lasach przykazuje Jacobowi Synowi Zakosława Kastellana

Nº. 19. A 3. Bolesław 1248. przykazuje aby nie żądał od ludzi opata Boleborii rocznego podatku Wojnickiego z dworu duorum Asperiolorum.

Nº. 21. A 9. Kazimierz 1333 potwierdza przywileje.

Nº. 22. B 5. Jan Xże Oswiecimski dto Oswięcim in vigilia Thomæ 1341. uwalnia Oppata i Konvent i poddanych od sądów Kastellana, Capitana i Advocat. Oswiecimskich.

N. 26. B 14. Janussius dux Oswiecimensis et Zathoriensis uwalnia poddanych wsi Łęczany, Poworowice, Zorzow, Radziszow, Wolna ab omnibus stationibus exactionibus (Łomoczne Crowne, Poradlne, Woyenne) et laboribus Zathor. 1490.
R. 1482 panowało: Casimirus Venceslaus, Janussius, Vladislaus Slesiæ duces et Zathorienses germani et indivisibiles fratres

R. 1505 Piotr Ostinowski całą wieś swą dziedziczną Uscie cum medietate navigii zamienił opatowi Tynieckiemu za całą wieś Opathkowice i części Swiączycze.
Konce graniczne zaprowadzano dopiero od czasów feudalizmu pierwszy ślad w przywileju Adama z Ocieszyna succamerar. Sędomirskiego w którym mówi że sędzia ziemski Krakowskiego Jan Kmytha i jego camerarius ~~...~~ granicialis porobili granice i scopulos de terra erexerit między wsią Tyniecką Piotrkowitze i wsią Krolewitze Pana Jana Krolewskiego R. 1560. zwyczaj ten przyszedł z Niemiec

Nº 46. H. 1. Bolesław 1271 przywilej

50

Tyniec (w obw. wadowick.). W Polsce pierwszy Bogufał
II bisk. poznan. (†1253) w swej Kronice (ed. Sommersberg II p. 36
Chronicon Poloniae) podał powieść o Walgierzu wdałym i
Helgundzie; tę powtórzył Paprocki (w Herbach) powo:
łując się na rękopiśmienną kronikę Andrzeja z Tarnowa.
Po nim przytacza tę powieść o Walgierzu Prokosz (kompila:
tor z XVIII wieku). — Wszelakoż powieść ta jest przerobiona (według podań)
łacińskiego poematu w Hexametrach: De Walthario który
napisał Ekkehard mnich w benedyktyńskim klasztorze
w St. Gallen (†973)

Historia o Walterze hrabi z Tynca
i Algundzie żonie jego (wybrana
z Kroniki Bogufała) wierszem
st. 269 – 2[illegible]

(w Zbior rytmow polskich Józefa
Epifaniusza Minasowicza. Warsz
1756. 4°. Część III
czyli Zbior rytmow przez wierszo
pisow naszego wieku pisanych
Tom V)

52

<u>Tyniec</u> Ekkehard I mnich zakonu Benedyktyńskiego w Sanct-Gallen napisał poemat „Waltharius manu fortis" druk. w Pertza Monum. German. II. 118 - oraz Ekkehardi primi Waltharius. Edidit R. Peiper. Berolini 1873. - Scheffel W.: Ekkehard. 1881. - Grimm J. Gedichte des Mittelalters) - Powieść o Walgierza w Polsce wprowadził Boguchwał (Sommersberg Silesiacarum rerum Scriptores Lipsiae 1730. T. II p. 37.)

Dewizą zakonu Benedyktynów było: Ora et labora. Benedyktyni osiadali na wzgórzach, a Cystersi w dolinach, ztąd wiersze:

Bernardus valles, montes Benedictus amabat,
Oppida Franciscus, celebres Ignatius urbes.

Paprocki Herb p. 11. Opisując historią o Walgörze przytacza historyka Andreas de Żarnow 1242. (?) mówi że wtedy była twarz Heligundy na zamku wiślickim z kamienia wyciosana. Ten Andreas de Żarnow mówi że Tyniec należał familii herbu ~~Starża~~ Topor potem przeszedł w ręce Monarchów i że na Tyńcu dotąd i w wsiach okolicznych wołają na gwałt Starża abo Stary koń

54

Tyniec. Paprocki Herby pag. 9. „Walcera hrabię z Tyńca
„wspominaią historye: jako Andreas de Zarnow, wszakoż
„dowodniey Anonimus, to jest historyk który kronikę polską
„Łacińskim językiem pisaną krom podpisu imienia
„swego zostawił" mówi że uniósł francuską królewnę
Heligundę – nagrobek Heligundy widział kamienny
w Wiślicy na zamku Andreas de Zarnow 1242
str. 11 „Potwierdzaią pewne znaki, że Tyniec ze wszystką
„włością był tey familiey Toporów: bo gdy tam na
„gwałt wołaią we wsiach starodawnych Tyńcowi
„należących, tedy krzyczą: Starza, Starza albo Stary
„Koń, Stary Koń, a te familie obie z wieka dawnego
„jedney są dzielnice."

Klasztor supprymowany 1822

A. 11. „Potym jako Tyniec przyszedł w ręce Monarchom
„o tem nie masz nic dowodnego, tylko przy Kazimierza tego
„żywocie, który go nadał na jałmużnę, tego dokłada
„tymi słowy p. Andreas de Tarnow 1242 piszący :/: Iż Król
„Kazimierz nie rozumiał być stołowi swemu przystojnej
„prowizyey z tych dochodów Tynieckich, chociaż
„blisko przyległy były zamkowi Krakowskiemu,
„a to dla tego że były odjęte familiej Starzanów
„hrabi jednemu, ale dla czego tego nie dołożył."

Tyniec (w wadow.) Paprocki Herby str. 60 pisze:
„To rzecz jest prawdziwa, że Tyniec z domu tego
„albo familiej Toporów vel Starzonow wyszedł.
„o czym we wsiach dawnych do tego tam Klasz:
„tora należących proklamacyje świadczą."

R. 1446 na drugi dzień Koronacyj Kazimierza Jagiellończyka zabrano (pignoratæ sunt) Klasztorowi tynieckiemu niektóre wsie które się wybraniały dać nowemu Krolowi stacyj. Podczas nabo: żeństwa Koronacyjnego zaczęły ~~ptas~~ przybiegły z płaczem wieśniacz: ki z tych wsi którym bydło zabrano co za zły znak po: czytano Krolowi (Dług. Lib. XIII p. 28)
Z Kluniaku do Tynca przybyło 12 benedyktynów.
R. 1588 Hippolit Aldobrandini kardynał legat wjeż: dzał stąd do Krakowa.

D. 10 sierpnia 1656 Paweł Würtz szwedzki komendant Krakowa (pojmawszy pod Tyńcem ~~przejąwszy~~ Edwarda Rokebby anglika rotmistrza Chorągwi Miecznika Kor. Michała Zebrzy: dowskiego i wyrozumiawszy że Zebrzydowski zbiera pod Tyńcem wojsko) napadł w nocy obóz polski pod Tyńcem nad którym z powodu choroby Zebrzydowskiego miał dowództwo Karol xiążę Czartoryski. Polacy zrazu dobrze się bronili a porucznik Jakób Wilkoński szwedów aż pod Kobierzyn zagnał. Lecz szwedzi mając w lesie Ko: bierzyńskim ukryte posiłki i armaty porazili zbyt żarli: wie goniących Polaków. Zginęli w tej sprawie ze szlachty Andrzej Misiowski doświadczony żołnierz, Alexander Czar: nocki porucznik, Walerian Wilczogorski porucznik; pojmani zaś Jakób Wilkoński, Konstanty Łyszakowski, Alexander Freyer. Stanisław Zagorowski i inni. (Kochowski Climact. II Lib. II pag. 160.)

Tyniec

56

Powieść historyczna: Walgierz Wdały
hrabia Tyniecki wierszem
(ob: Zdziarskiego Augustyna: Pisma
rozmaite. Płock 1825. 8o Tom I
st. 71–88 – liche)

Koło Tyńca ku południowej stronie
nad Wisłą w lesie nagorze jest
miejsce zwane Grodzisko

157

Walther von Aquitanien Heldengedicht aus dem Lateinischen des X Jahrhund. übersetzt u. erläutert v. San Marte (A. Schulz) Magdeburg 1853. 8. (Creutzsche Buchh)

(St. Galler Mönch um X Jahrh. in lateinischen Hexametern original Lat. Ged. des X u. XI Jahrh Götting 1838)

wstęp 1-50 tekst 53-127 objaśnienia 131-157 Dodatki 161-219 niewłaściwie Ekkehard I poczytuja za autora

[illegible] 5

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Polak – z [illegible]

[illegible]

58

Witanowice Przywilej Przemysława 1270
Wiśniewski T. II

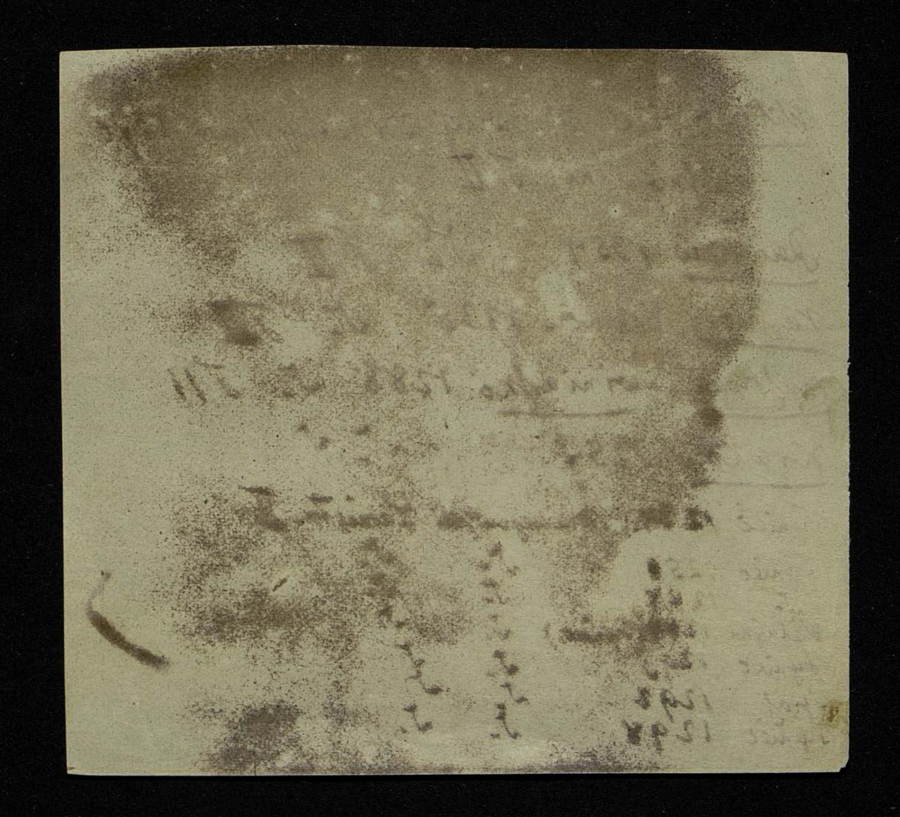
Radłow 1354 Id. T. II

Kazimierz Kraków 1335 Id. T. II

Mussyna, Swiniarsko 1288 Id. T. II

Kraków 1257 Id. Id.

Tyniec	1234.	Maciejowski	Pamiętn. II
Tyniec	1258	Id.	Id.
Id.	1288	Id.	Id.
Węlużka	1288 (Tyniec)	Id.	Id.
Tyniec	1290	Id.	Id.
Spas	1292	Id.	Id.
Tyniec	1298	Id.	Id.

Tyniec R. 1246 Konrad Kśiąże Mazowiecki na któ=
rego dworze jak widać z przywilejów opat tyniec=
ki bawił wybudował zamek w Tyńcu na Górze
przeciw Bolesławowi pudykowi – Boleborius
abbas de Tynca bawi na dworze Bolesława
pudyka w Bochni 1251.

R. 1409 Piotr Wysz biskup krakowski w towarzystwie Opata Mścisława
tynieckiego i 2 zakonników miechowitów udał się
do ziemi świętej.

Szczygielski Stanisl: Aquila polono-benedictina. Cracoviae 1663. 60

(p. 54) obiit 21 Maji 1256 in caenobio Tynecensi Vlodimirus filius Vladislai ducis Oswiecim. et Zator septimo a professione anno.

p. 151. Anno 1469 Kazmierz, Wacław, Janusz i Władysław bracia rodzeni xiążęta Zatorscy zbili tak że później umarł Marcina mnicha tynieckiego który z dekretem exkommuniki papieskiej i biskupiej do nich przybył. Pozwani o to przed Króla wyznaczono na nich sędziów Jana biskupa Krak. Dobiesława Kmitę z Wiśnicza Kasztelana lubelsk. Jakoba z Dębna Kanclerza Kor. i Starostę Krak. oraz Stanisława z Szydłowca Kasztelana zarnowieck. ci komissarze w tenczas sposób załagodzili całą rzecz że xiążęta Oświecim. uwolnili za to na wieczne czasy dobra klasztorne w ich księstwie leżące od podatków, i juryzdykcyi oraz sądów xiążęcych na zawsze.

p. 150. A. 1463 Kościół tyniecki na nowo odbudowany

Wszy. v. Janussius dux Oswiecimensis et Zatoriensis walnia poddanych wsi Łęczany, Powozowice, Zerzow, Radziszow et Wola od wszelkich praw i danin ksią-żęcych (pomocne, krowne i poradlne, wojenne) - w Za-torze 1490.

61

Przywilej Bolesława Wstydliwego z r. 1258 Klasztorowi Tynieckiemu uwalnia ab eis exactionem videlicet duorum asperiolorum de singulis curiis annuatim judicialiter expeterit. Podatek ten pobierał Kasztel. Woinicki. Maciejowsk. Pam II p. 378

Leszek czarny w przywileju Opatowi Tynieckiemu r. 1288 mówi Civitatibus macella tabernas, cameras ad pannum mensas panis et calciparias, locum argenti examinandi causa et cetera sine quibus civitas non potest stare Maciej t. II p 385.

Boleslaus dux Cracoviensis et Sandomiriensis 62
cum uxore sua cariss. conjuge dna Kynga
potwierdza potwierdzenie przywilejow Boleslawa
i zony jego Judyty tudziez synow Boleslawa
Wladyslawa uczynione przez Jdziego biskupa
Tusculanskiego legata papieza Kalisz w
Wegrzech. Tylko za wiadomoscia Krakowskiego
biskupa Radoffa Krakowskiego quod eadem
eadem ecclesia in praedis suis tabernis et ma-
cellis praesentibus et futuris et quod polonico
more pomochne dicitur sive omnem cen-
sum quali vel quantumque quocumque
modo vulgariter nuncupe... et 12 mar.
c. arg. pro occiso homine solvendas przed
Bolesl. ... nalezato
Klasztorowi Thinecen. villam cum transitu
navali et taberna ... ultra flumen cum
vojodiciis 12 marc. arg. et tribus nobilis rin-
gulis annis et omnibus ... ministeriis curie
regis ... villas ... Kapow Cyllow
cum smardonibus Woytowo cum piscatoribus
Hinec ... artifices ... et doliore
Brandnik cum una taberna ... haeredes
mars et Dacey tres scotos solventes quae villa
sint immunes ab omni persone ducis duo ma-
cella in Cracovia in rydina quatuor suro
... et duo tabernis et ... de una gra-
que sartagine et decima Chorowice villa

radeszow villa cum mellificiis et venatione
in Bytom thargowe due taberne. In
Sewoz novum targowe una taberna unum
macellum. Sceclech. Gruszow, ad magnum salem
guazasi thargowe. 4qualuor thaberne et
pecine et qualibet septimana Balveos
et quartum sredne et septem pro lignis
Labsciria et ad Granow et sale et
suo zubri frib ejus Regina Juditha
contulit eccl. Ilyrciensi Krzegnycie
cum thabernis et suis Sokol et filius ejus Ne=
darius. suluy. zgliza. In Dolani camerarii
noris nec non nominatus zbrobadlo
Darmar in litore Wysle Camerarii in
Kargow Sulek piscatori in Powozow Zira
cum fratribus. Tukow heredes medwed.
Klech. myck. woyan. zdanowici villa. poz=
rogis Miley. Breslrik. Paleta. Vnocho=
nici villa. Vnoch. Grasa. Carbela. Zboz
Bezdochowici villa. Vnic. Gostenta. Swe=
petnici villa. Nenomysl. Crothowici villa
Croth. Varga. Zuloth. Mlodos. Wisetrop.
Sebna villa. Grasa. Grevan. Doborin
villa. Reuesa. Mlota. Dobrosta &
Smilao villa. Powozow Cecowici.
Tharnow. Pilzno. Mysloszowici — Vcolici

in Dunaviz dominae Judithae homines
Wresici. Zobatici. Clececi
Hi omnes homines tributum et
strozam cum pomochne solvuntur
Opatovech cum foro et taberna et transi
tu navali et voto 12 marc sing. annis
Acta sunt haec anno incarnationis domini
MCV indictione XIII Epacta 3 sub Boles
lao duce in civitate Cracoviensi
Scarbimiri Castellanus de
Wogyrich ~~Castellanus~~ - Nicolai Caste
lani de Beych. (1275)

przyszczy 2 na nitkach czerwonych niemienne woreczki

Actum publice in Chorzyr Anno
dni 1275

Na ~~Koryzgan~~ kiedy Obrazy opatow rospisano po r. 1813 zamieniono w Kosz. parasz bibl. w zam. arch. według.

1220 proscripta w przywilejach Klodel się
~~...~~ o wieś Glewo Mikołaj dał 12
marc argent a zyzom 12 ulnas de
brunethi między świadkami
cytowany Iraicen

(koło wsłucy)
(Glewo pod Inowrocławiem w Wielkiej-Polsce)

~~Boleslaus dux Cracoviensis et Sandom~~
~~Opatowi Boleborii Tynieckiemu za~~
~~niemia ~~cześć miasta~~ przytykającą do Kościoła~~
~~Floriana (na Kleparzu) daje pastem~~
~~Bolesław possessionibus daniu ziemi~~
~~daje ziem ~~...~~ pustej Kawał in villa~~

Porzost. ex quo de castellan. caly ... Wegry ...
pertinebat. et desuper ... ripas
Vislam cum villa quo Gosciricz
nuncupatur In Zawichost 1258
duodecima Kalendas Junii

drukk w Tinecii p. 158

Vladislaus rex — Venerabili Mszy-
laso abbati in Tinyecz Królewską wieś
Brzyscze de Opoczno Byecz sitam
którą Dobesławs de Kosczycze w 30 markach
pieniędzy grosz pragsk. i 35 marc pieniędzy
polskich w zastawie trzymał pozwala
wykupić i potym posiadać póki jej
wiądze z Królewskiej Korony nie będą
zwrócone W Sandomierzu 1398

Lestco dux Crac Sandat Siradz
potwierdza przywilej patrui
Bolesłai który na prozbę tynieckiego
Bolebori ... Lauterci ... swego
... postanowił za godzą
ielacaby między wsią Klasztorną Rade
row i wsi Curozank należącej do
dominium Castri Cracoviensis ad cust
odiam ... de Misiurich pertinentium
mites vulgariter granice nuncupatos faceret
Oznaczono granice od droga idącej z Radziej
wa do Mogilan ... między Włosowa laster
Koncryt się na granicy ... wągierskiej

64

Leszek Czarny w Krakowie 1288 pozwala opatowi klasztoru tyniec kiego dobra swe nadawać prawem niemieckim miasta zakładać uwalnia poddanych z pod władzy Kasztelanów i wojewodów Dobra te były na: stępujące: Grodecs Cilow Radeslow cum suis pertinentiis Leuthow, Bukowe Witka, Polikowiec Swiercza Bozanow Lapeica cum Czaja: now, Nepresna Witkow in castellanatu Cracoviensi, Przegnice cum suis pertinentiis Ukolice in Castelanatu Dobrest Lesuchowice cum Uzutch Opatowiec in Castellanatu Vislicen. Rudno Tuchow Brzyce, Średlisce, Babonowice, Gromnik Krescowice Golenia, Jemichow, Cethow, Pilzno Strzegocice Doborzino Camenica Brostek Clecza Ujazd Czajowice, Laniósz, Warzyie Sebne in Castellanatu Wojnicen Wesicz, Ceklino, Swepetnica, Olpino, Stoze, Bezdechowici Tusza Zborowici in Castellanatu Debeczen

Leszek Czarny r. 1288 potwierdza Opatowi tynieckiemu dawne zapisa: nie na żupach ad Magnum Sal in Dominio Cracoviensi 40 Marcas argenti usualis et 40 modios salis rozkazuje aby żupnicy co tydzień dawali unum modium salis

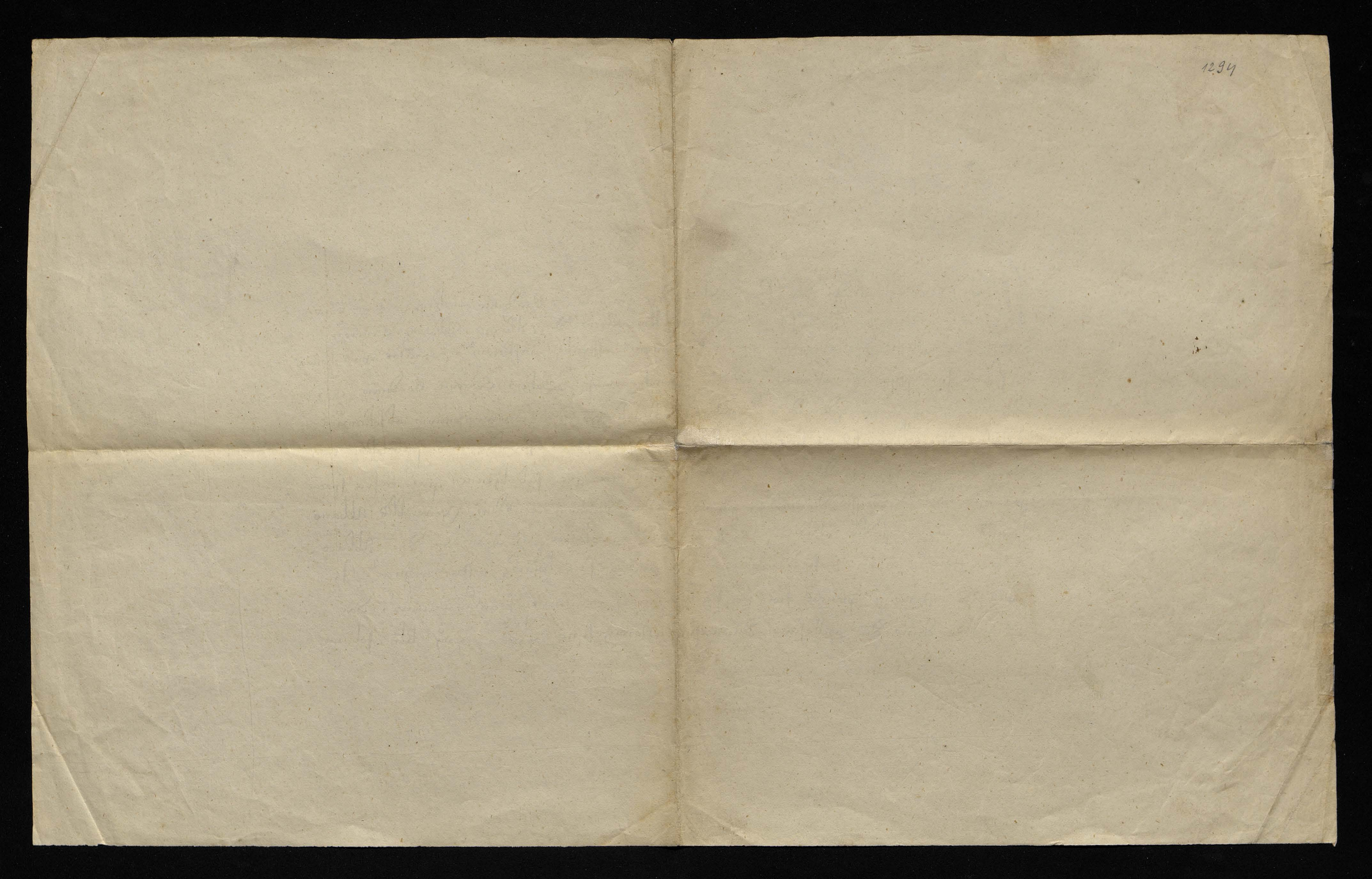
65

Tyniec (w wadow.) Roku 1289 gdy po śmierci Leszka czarnego
Henryk Xiąże wrocławski zajął Kraków, Władysław Łokie-
tek Xiąże sieradzki brat Leszka czarnego wezwawszy sprzymie-
rzeńców podciągnął pod Kraków. Lew Daniłowicz Xiąże halicki
jeden z sprzymierzeńców rozłożył się pod Tyńcem i bił się
z Szlązakami, lecz widząc iż obronnego zamku wziąć
nie może poszedł szlask niszcząc. Zdaje się iż przytem zniszczono
Tyniec bo Henryk wrocławski umierając testamentem
swoim 23 czerwca 1290 odkazując ziemie krakowskie i san-
domierskie Przemysławowi Xięciu wielkopolskiemu na-
kazuje temuż ornaty Xięgi i sprzęty kościelne z Tyńca
zrabowane Stenzel. Urkunden zur Bisth. Breslau
pag 252, 257.

66

Tyniec Przemysław Kziąże wielkopolski r. 1290, Kazmierz W. i Zygmunt III r. 1603 potwierdzając przywilej dany przez Mie: czysława starego Klasztorowi tynieckiemu uwalniają tenże klasztor: a Naraz, Przewod, Powosz, Podworowe, Stroza, Poradlne, a bove, vacca, porco, ab Opole, Targowe, a Capite cujuscunque conditionis sit utriusque sexus; a Pomoczne, a venationibus ferrarum, volucrum et castorum (Maciejowski Pamiętniki II 229.)

Nos Wenceslaus dei gracia Rex Bohemie dux Cracouie et Sandomirie Marchioque Morauie. Tenore
presencium notum facimus uniuersis quod cum honorabilem virum dominum Albertum, Abbatem Tyncien.,
dilectum fidelem nostrum propter sua obsequia grata nobis benignius affectibus amplectemur, uniuersos ipsius homines
in bonis suis consistentes ab omni iurisdictione Beneficiariorum, Bohemie Cracouie Sandomirie et,
Morauie. Ciuitatum nostrarum, quousque id non reuocabimus, de speciali gracia nostra, tenore presencium absoluimus
graciose Quapropter uniuersis et singulis nostris Beneficiariis et officialibus eorum quibuslibet tam
[illegible] ciuitatum nostrarum mandamus et iniungimus firmiter sub nostre gracie obtentu, quatenus infra spacium
quo nostra huiusmodi concessio durabit, in presumatis a data presencium, eiusdem Venerabilis Abbatis
homines citare et quodlibet aliud contra eos officium exercere, Volentes ut coram ipso domino Abbate
dicti Monasterii Tyncien. nisi ad reuocemus de causis suis hominibus iusticia requiratur. In
cuius rei testimonium presentes fieri et sigillorum nostrorum munimine fecimus communiri. Datum
Brunne, Anno domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo tercio. xvii. kalendas februarii

1294

68

Tyniec (w wadow.) Podczas uroczystej koronacyi Władysława Łokietka assystował w orszaku innych biskupów i opatów także opat tyniecki: (Libr IX. p. 972. Długosz)
Jan III opat tyniecki (wielki przyjaciel Króla Kazimierza Wielkiego) około r. 1356 po rozwodzie z Adelajdą córką landgrafa heskiego Henryka dawał Kazimierzowi wiel: kiemu ślub z Rokiczaną nałożnicą wywiezioną z Pragi — lubo wbrew prawom kanonicznym (bo Kazimierz miał żonę ślubną) (Długosz)

O Tyńcu pierwsza wzmianka u Jana Kronikarza z cza-
sów Kazm. W. (Sommersb. p. 5) i u Chronicon ~~Chr~~ Prin-
cipum Polon. (Somersb. p. 22) i piszą że Kazmierz
mnich wybudował Kościół w Tyńcu i mnichów z
Lütich sprowadził. Friese I p. 275 mniema iż
Klasztor w Tyńcu dawno istniał, a tylko Kazmierz
mnich bawiąc w Klasztorze benedyktyńskim Braun-
weiler i upodobawszy ten zakon dla reformy i lepszej
dodatyj oraz pomnożenia Benedyktynów sprowadził
z Leodium (pierwsi może byli z St Gallen – monachi
nigri)   O Aaronie pisze Friese obszernie

Przywilej Tyniecki Egidiusza tuskulańskiego z r. 1123
a nie z r. 1105 (Friese) był on legatem Kalixta II

Buchhandlung.

-Bestellung.

2 ganz Jahrgang der

c

Mscislaus abbas monasterii tyniecensis venditionem allodii in Prądnik per Joannem et Paulum Piczcin fratres Nicolao Czatirwang ratificat.

Tyniec 1409

In nomine Domini Amen. Quoniam rebus humanis caligo oblivionis et calumniae scrupulus saepe novercantur, nisi testium adminiculo et scripturae firmamento fuerint actus ipsorum perenniter roborati: Et proinde Nos Mscislaus patientia divina abbas, Jancius prior, Sundetha praepositus, Matthias claviger, Nicolaus subprior, Stanislaus custos, Jacobus procurator, Thomas cantor omnesque et singuli monachi totusque conventus

Tyniec. Poddani dobr tynieckich mianowicie Ka:
szowa, Liszek podług Liber Beneficiorum z r. 1440
nie robili panszczyzny, tylko dawali daninę kapłonow,
oraz czynszu po ½ grzywny szerokich groszy praskich,
odprawiali Jutrzyny, oraz dawali Osep po 2 miarki
żyta, pszenicy i owsa i za dziesięcinę tyleż miarek. —
Podług Inwentarza r. 1739 przy exdywizyi dobr klasz:
tornych na Opata Komendataryusza robili zas pan:
szczyznę w każdy tydzień 2 dni swoim pługiem i wozem
albo pieszo 4 dni; Komornicy za 1 dzień na tydzień
pieszo - oraz dawali 4 miarek żyta osepu z pręta (których
miarek 6 czynity 1 korzec krakowski); prócz tego co
roku z roli i furę drzew przywiesć mają

<u>Tyniec</u> Kazimierz Jagiellończyk zaczął
się mieszać w elekcyą opatow i bisku-
pów i Zygmunt ~~[illegible]~~ I widząc że wiele
opatów Niemców bywało prosił Leona X
przez Ciołka biskupa płockiego o ~~[illegible]~~
prawo prezentowania
Karol V cesarz u Adriana papieża dostał
prawo podawania swieckich opatow

73

Tyniec Tu bawili podczas moru synowie Kazmierza Jagiellonczyka z nauczycielem Dlugoszem (Dlugosz XIII. 411)

W przywileju którym Gedeon bisk. krak. około r. 1175 klasztorowi cystersów w Brzeznicy (Andrzejow) nadaje dziesięciny przychodzi pomiędzy swiadkami „Abbas Tinecensis Hildebrandus." Opata tego Szczygielski nie przytacza. Samo nadanie Gedki jest jeszcze wątpliwe bo się nie dochowało w oryginale tylko w potwierdzeniu Wincentego Kadłubka biskupa krak. w r. 1210 (Ob. Starowolski: Vita et miracula Vincentii Kadlubkonis. Crac. 1642 pag 13-17 A. Z. Helcel: O klasztorze jędrzejowskim. Kraków 1852 pag. 18.

Za rządów austriackich żyło jeszcze 31 benedyktynów w Tyńcu r. 1790 (a 11 Dominikanow w Oświęcimiu) które to oba Klasztory cesarz Leopold II r. 1790 skasował skasowawszy zarazem opatów komendataryuszów. (Janowskiego opata mianował biskupem) napróżno biskup tarnowski starał się o przywrócenie 1791 które dopiero później zostało uskutecznione lecz dóbr nie wrócono.
R. 1772 pod opatem Flor. Amandem Janowskim żyło 42 zakonników których przeorem był Izydor Schwartz, a r. 1797 tylko 22 których przeorem był Antoni Chmurzyński. R. 1790 klasztor ~~za~~mierzono supprymować, przetoż zakazano do nowicyatu przyjmować. Janowski wyrobił cofnięcie skasowania jednak zakonnicy obowiązali się utrzymywać szkołę normalną.

74

W przedmowie ubolewa iż nikt z Benedyktynów przed nim nie pisał historyi Tyńca – Elogia Opatów

najpierwod Kazimierz I wypis z Długosza liber benef. „Kazimierz ex Cluniacensi monasterio in Gallia ubi professionem religionis fecit et diaconi ordinem susceperat, Benedicto IX dispensante rex Poloniae factus 12 fratres ex Cluniac. monast. adduxerat, 1044 monasterium Tiniec fundat et ~~unum~~ ex fratribus ex Gallia Aaronem in abbatem eligi curavit”, monasterio a se fundato ecclesiam parochialem S. Andreae in Tiniec „vetusti opere de petra alba fabricatam” incorporari monasterio oppida villas census decimas procurat. – Vladislaus Hermanus uxor Judith regina villam Xiążnice (nad Nidzicą) opidum Opatowiec (nad Wisłą) monasterio donavit. Wprzód jeszcze za Kazimierza Reichelinus episc. crac. decimas manipulares episcopalis mensae monasterio insignivit. – Aaron episc. crac. statuit jussit ut quilibet abbas tinecensis in signum excellentiae Cracoviensis canonicus censeatur.. Monasterium tinecense in arce petrosa et ardua situm.. „arx autem ipsa et moenibus et turribus, ceterisque propugnaculis notabiliter est communita quae nocte et interdiu in assidua tenetur custodia, pulchrum patriae clenodium, et fortis contra hostiles insidias munitio, locus vetustus et in quo etiam in prioribus statibus propter eminentiam collis nunquam arx deerat.” (pag. 5.)

In peristylio monasterii historia Casimiri regis in 20 pergrandis tabulis eminentis loco appensis (pag. 6) clarissimi artificis expressa penicillo „quam omnem picturam in aes incisam his chartis exhibere proposueram verum idoneo destitutus sculptore tylko opis daje i wiersze pod niemi 1.) Urodzenie Kazimierza 2) Uciekająca z Kazimierzem Ryxa ofiaruje koronę cesarzowi 3) Oblężenie Kazimierza w klasztorze 4) Bezkrólewia sceny w Polsce (może wtedy Tyniec zginął) 5) Sejm polski dla zaradzenia bezprawiów podczas bezkrólewia 6) Posłowie polscy proszą opata Kluniackiego o Kazimierza. 7) Papież zezwala na uwolnienie z ślubów zakonnych Kazimierza 8) Kazimierz odwiedza Ryxę i cesarza wracając. 9) Radość z przyjazdu K. 10) Koronacyja K. 11) Ślub Kazimierza z Marią. 12) K. poraża Jadźwingów i Litwinów. 13) Kazimierz poraża Masława i Prusaków 14) Anioł ~~[illegible]~~ zwiastuje śpiącemu Kazimierzowi zwycięstwo 15) Batalia, Koń biały w obłokach pokazuje się 16) Kazimierz nadaje prawa ludom. 17) Kazimierz wita przybywających z Francji 12 benedyktynów 18) K. oddaje zamek tyniecki Benedyktynom 19) Złożenie korona na bisk. Krak. 20) Śmierć Kazimierza

Tamże Kazimierz gdy przyjmuje zakon

In vestibulo hiemalis coenaculi effigies Casimiri

umieścił tylko obraz 1) Kazimierza mnicha 2) korona bisk. Krak
(Gorczyna ?)

p. 17. Menologium Benedictinum a Bucelino editum
ad d. 28 novembris

IV Calendas Decembris Posnaniae in Polonia natalis beati Casimiri I Polon. Reg. qui ex monacho Cluniacensi rex factus. Patre mortuo Regia cum matre exactus exul in Galliam concessit et studiorum gratia primum Parisiis substitit dehinc in Italiam commigravit ubi aliquot annis commoratus Cluniacense coenobium intrat illic Sanctum Odilonem magistrum nactus mutatoque in professione monastica nomine Carolus appellatus et diaconus ordinatus demissione plurimum excelluit exemploque et speculo omnibus fuit. Condidit aliquot ordinis Benedict. coenobia

Ahn ganz weglässt.

Denjenigen geehrten Lehrern und Lehrerinnen der Englischen Sprache, welche dieses Elementarbuch einzuführen die Güte haben, ist die Verlagshandlung gern bereit, **ein Freiexemplar** zu gewähren, und ist die unterzeichnete Buchhandlung in den Stand gesetzt, gegen gefällige Rückgabe des unten angefügten, gütigst auszufüllenden und mit Namensunterschrift zu versehenden Zettels ein desfallsiges **Freiexemplar** zu verabfolgen.

ORT und DATUM

FIRMA:

Von der Verlagsbuchhandlung von Carl Meyer in Hannover erbitte ich mir durch die Buchhandlung von

1 Englisches Elementarbuch von AHN–NEAS als Freiexemplar, da ich die Einführung in ... veranlasst habe.

Ort und Datum.

Name:

75

Tyniec

Opaci Komendataryusze R. 1460 za
Kazmierz Jagiellończyk po zrezyg-
nowaniu Piotra Lwowka obrał na
opactwo Bledzewskie Piotra Kamin-
skiego (tenże król i inwestyturę
biskupów odebrał na siebie)
z świeckiego stanu obrał dopiero
Stefan Batory Stanisława
Białobrzeskiego na opactwo jędrzejowskie
a r. 1576 Jana Bronikowskiego ka-
nonika poznań. na opactwo ble-
dzewskie — R. 1654 Stanisława
bisk. chełmsk. na opactwo tynieckie
R. 1656 Greg. Lubomirski kawaler
maltań. na opactwo tynieckie, R. 1661
Poniatowski na opac. tynieck
1726 opatem tynieckim był Teodor Potocki
prymas

Pohlnisches Legations = Recht nebst einer Erzehlung von den Streitigkeiten zwischen den Päbsten und Königen in Pohlen wegen des Juris Patronatus oder Conferirung der Abteyen aus And. Chrys. Zaluski Geheimen Staatsbriefen zusamen gezogen. Frankfurt 1727. 4o.

76

Tyniec

W rozterkach króla Kazmierza Jagiellończyka z duchowieństwem r. 1460 postanowiono na sejmie aby klasztor lubiński nie obierał opata bez woli Króla — stąd urosły Komendatarie (Kromer pag 479 Bielski p.)
Obrany kanonicznie musiał się starać o potwierdzenie królewskie.

Tyniec. Za czasów Długosza [1448] (należały do Klasztoru wsie Woykowo, 77
Pentkow (Prądnik?) Chorowice, Niepreszna, Gniewice, Stzeklec, Kiesz:
kowice, Gruszow, Podolany, Rudno, Szemychow (Którą wieś mającą Kościół
parafialny Spytek z Mielsztyna wojewoda Krak. przed r. 1398 Klasz:
torowi zabrał) Unechowice, Strzegowyce, Bezdziechowice, Lankorz,
Cześniętnik (Swiepetnica) Szebnie, Grocholice, Turza, Schebnia, Czeklino,
Dąbrowna (Którą 1287 Paweł biskup Krak. za dziesięcinę z Lencz zamienił –
leżała pod Lelowem) Otpiny, Smilno, Czchow, Pomoczne, Stroze (może to
podatki) Bezdechowice, Tarnowek (Tarnowiec?) Pilzno, Mysłoszowice, Woło:
wice (koło Czernichowa Którą wieś wraz z sołtystwem w Kolbarku dano w
zamian zakonnicom zwierzynieckim przed r. 1448 za wieś Liszki) Dunajecz,
Czobalice, Byden (Bytom?) Lanskowice (na Szląsku koło Ostrawy) Byczyna
(w Krakow. r. 1287 odstąpiona biskupowi Krakow.) Czyndenka, Stradowo,
Brzechowo, Czetejowice, Pisary (na gruncie tej wsi wybudowano Skawinę)
Babice nowe i stare (wybudowana tam Skawina) Magnum sal alias Wieliczka,
Grodzeschowo, Balyce, Szulistrzejowo, Maciejowo, Trodnowice, Gruszczo:
nowice, Podlancze, Grodzina, Piotrkowa, Igołomia, Chełmiec, Carniow,
Szulisławice, Wojciechowo, Ecclesia de magno Sale, Ecclesia S. Andreae in Craco:
via (odstąpiona franciszkankom) ecclesia S. Nicolai in Cracovia (darowana uniwer:
sytetowi Krakowsk. r. 1400) Lecz posiadłości te, jak widać mylnie i niepewnie podane.

Dziesięciny z wsi i miast: Brtowa, Pilzno, Dąmbrowa, Szlotowa, Szulacow, Zborowice, Wirzbica, Strzegoczyce, Zabłocie, Moszczany (subparochia de Zagorzany) Zirkowo, Pławna, Ostrawa, Thurza, Lancbatki, Bogunowice, Gotczowice, Swiąnczany (z Kościołem parafialnem dziedzictwo Spytka Melsztyńskiego) Otpiny (podparafia Swianczany, dziedzictwo Spytka Melsztyńskiego) Zukow, Krzyz, Mielec, Jaworze, Jurczyce (w zatorskiem dziedzictwo Piotra Jurczyckiego r. 1625 Doroty Przerębskiej) Polanka (w zatorskiem Piotra Jurczyckiego) Lencze obie, Mnikow (dziedzictwo Marcina Frykacza herbu Jastrzębiec – dziesięciny te do kościoła w Morawicy dawniej należącą nabył opat Andrzej Ozga) Siercza, Klecze (z Kościołem parafialnem któremu jako filia podlegał kościół w Brzostku – połowę tej wsi 1370 Czurylowie zagrabili.)

zek

Copia Simplex H. 14. 98

Confirmatio Privilegii Boleslai Ducis per Sigismondum Regem Poloniae Año Dñi 1518.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam Regi memoriam. Sublimis Regum et Principum Majestas egregiam tunc laudem mereri censetur, dum aliquid pro cultus Divini augmento et commodo Ecclesiarum ac Monasteriorum personarumq in illis Domino Deo servientium de novo concedit aut id quod fuerit antea concessum clementer innovat. Literarumq apicibus ac testium annotatione perennat. Proinde Nos Sigismondus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae necnon Terrarum Cracoviae, Sandominiae, Sieradiae, Lanciciae, Cujaviae, Russiae, Prussiaeque Culmensis Elbigensis et Pomeraniae etc: Dominus et Haeres. Significamus tenore praesentium universis praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quia cum exhibitae essent coram Nobis literae, olim Illustris Domini Boleslai Ducis Cracoviensis et Sandomiriensis pro parte Venerabilis et Religiosi Stanislai Baranowskii Abbatis ac totius Conventus Monasterii Tynecensis tenoris infrascripti, Supplicatumque fuit Nobis ut illas Authoritate nostra Regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum tenor sequitur et est talis. || In Nomine Domini Amen. Cum secundum Authoritatem Divinam omni operi bono duae merCedes debeantur una eternalis et alia temporalis, hinc est quod Nos Boleslaus Dei Gratia Dux Cracoviensis, et Sandomiriensis notum facimus tam praesentibus quam futuris quod ob reverentiam Beatissimae Genitricis Dei Mariae et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli necnon pro salute Nostra ac remedio animarum Praedecessorum parentum Nostrorum et etiam consideratis et inspectis continuis fidelibusque obsequiis Domini Modlibosii Abbatis Tynicienis et Canonici Cracovien. nec non totius Conventus ipsius Coenobii praedicti piis supplicationibus inclinati, hanc nostram gratiam facien dam videlicet quod in Villa ipsorum forensi eis donata ex devotione nostra de gratia speciali, quae Opatowiecz vulgariter dicitur sita super ripam fluvii Visla sic nominati in Castellatura Visliciensi ita longe et late prout Soli tenuimus cujus latitudo seu longitudo Agrorum seu Camporum ipsius ad partem versus Horczyn eundo extenditur per magnam stratam transeundo usq ad quercata vulgariter Dambrowa cum ipsius omnibus proprietatibus et pertinentiis, censibus, proventibus, obventionibus, campis, pratis, silvis, nemoribus, pascuis, piscinis, piscinulis, aquis, currentibus et non currentibus, lacubus, et stagnis, parvis, et magnis, et signanter Vislam cum ambabus ripis, et utroque navali videlicet inferiori et superiori atque nemoribus, rubetis quae vadunt a rippa navalis superioris usq ad quercata vulgariter Dambrowa versus Dymlin, Abbati cum Conventu damus

et conferimus locandi et faciendi Civitatem plenam et omnimodam facultatem sub Iure Teutonico ipsam ab omnibus pensionibus et exactionibus, servitiis, solutionibus, et consvetudinibus Iuris Polonici Nobis seu Castellanis et Palatinis nostris aut aliis quibuscunque Officiis super eandem de Iure vel de facto spectantibus. et cum Omnibus possessionibus et Territorio ejusdem per omnia perpetuo et in aevum eximentes. In super damus et concedimus quod in omnibus Civitatibus, et Oppidis, Terre Cracoviensis et Sandomiriensis ratione foralium vulgariter targowego sint exempti et liberi hanc tamen exemtionem et libertatem Civium seu incolarum ipsam Civitatem inhabitantium omnium et Singulorum ita ponendo fieri volumus sub forma et libertate Iuris Cracoviensis ita ut incole et inhabitatores ipsius quos ibidem idem dictus Abbas locaverit suo cum Conventu aut cuicunque vendiderit aut concesserit, eodem Iure regantur et utantur quo Civitas nostra Cracovia extat disposita et insignita et generaliter volumus ut in omnibus conditionibus et consvetudinibus atque ritu et eadem libertate gaudeat, qua ipsi cives nostri Cracovienses gaudere dignoscuntur. Si vero in aliquibus ejusdem libertatis articulis fuerit dubitatum extunc ad predicte Civitatis Privilegium recurratur. Ne autem quispiam hanc Nostram Concessionem et donationem valeat violare presentem paginam Nostri Sigilli munimine duximus roborandam. Actum seu datum Cracovie Anno Domini MCCLXXI. Idibus Mai in presentia multorum Dominorum Dignitariorum Nostrorum et Signanter in presentia Domini Procopii Cancellarii Curie nostre, Comitis dicti Varsch Castellani Cracoviensis strenui milites Ianussii Palatini Sandomiriensis, comite Petro Palatino Cracoviensi, Comite Dobeslao Castelano Visliciensi, Comite Laurentio Venatore de Clobucrko qui hujus negotii fuit Ordinator. Datum per Manum Twaroslai Cantoris Sandomiriensis et Subcancellarii curie Nostre. ¶ Nos vero Sigismondus Rex praenominatus petitionibus dicti Stanislai Abbatis et sui Conventus misericorditer inclinati praeinsertas literas ac omnia et Singula in eis contenta approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus approbamusque ratificamus et confirmamus decernentes illas robur perpetue firmitatis in omnibus suis clausulis et articulis habituras. In cujus Rei testimonium, Sigillum Nostrum est presentibus subappensum. Actum et Datum Cracovie Die Sti Iacobi Apostoli Anno Dni MDXVIII Regni Nostri Duodecimo. Praesentibus Reverendo in Chro Patre Domino Petro Episcopo Premysliensi ac Vicecancellario, nenon Magnificis Venerabilibus et Generosis Christophoro de Szydłowiec Palatino et Capitaneo Cracoviensi et Cancellario

Regni Nostri, Andrea de Tanczyn Lublinensi et Capitaneo Chelmensi ac Rthnen. Nicolao de Pilcza Belzensi, Martino Stanislao de Chodecz Mareschalco et Capitaneo Leopoliensi, Nicolao de Szydlowiecz Thesaurario Regni Nostri et Capitaneo Radomiensi, Nicolao de Zakliczyn Castellano Voynicensi Magnoq Procuratore Cracoviensi ac Scepusiensi Oswiacimensi et Zathoriensi Capitaneo. Joanne Karnkowski Skarbimiriensi, Andrea Krzycki Sti Michaelis Plocensi et Sradensi Prapositis ac Scholasticus Posnaniensi, Joanne Konarski Cracoviensi, Stanislao Tarlo Lublinen Archidiaconis Canonicis Cracoviensibus Secretariis Nostris Petro Kmita de Wisnicze Mareschalco et Capitaneo Pramysliensi, Stanislao Chroberski Vexilifero Incisore et Pincerna curiae Nostrae Silvestro Oszarowski Succamerariis Nostro et Zavichostensi, Nicolao Tomicki Costensi Capitaneis et Magistro Stabuli Nostri, aliisq dignitariis Officialibus et Aulicis Nostris sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati Rndi in Chro Ptris Domini Petri Epi Pramysliensis et Regni Nostri Vice Cancellarii sincere nobis dilecti — Petrus Episcopus et Vice Cancellarius sct — Relatio ejusdem Rndi in Chro Ptris Domini Petri Epi. Pramysliensis et Regni Poloniae Vicecancellarii

Tyniec

Opactwo Benedyktynów w Orłowie było filią opactwa Tynieckiego. R. 1560 Wacław Adam książę Cieszyński wypędził zakonników z Orłowa a dobra zagrabił. Dopiero później wyjednali Benedyktyni tynieccy, iż im d. 5 maja 1631 oddano kościół w Orłowie (bez dobra przepadły) przy którym to kościele osadzali osobnych opatów orłowskich. Ostatnim opatem był Lambert Klönn, który r. 1710 wyzuł się z zależności tynieckiej i r. 1722 poddał się klasztorowi czeskiemu w Brzewnowie (Braunau) – ostatecznie suprymowano opactwo 1739.
(Gottlieb Biermann: Das ehemalige Benedictinerstift Orlau im Teschnischen – w Program des evang. Gymnasiums in Teschen 1862)

<u>Tyniec</u>. w wad. Maciej Radziej akademik Krak. w pisemku Carmina varia. 4º. wyśmiewa mnichów tynieckich niechcących przyjąć danego im od króla opata Stanisława Sułowskiego i opisuje zbrojny wjazd tegoż opata szczegółowo (Ob. Juszyński Dykc. Tom II p. 102 tylko niedołożył czy to drukowane lub w mscr.) Tu bawił Mikołaj Rej poeta r. 1567 i w Myślenicach oraz w Mogilanach u Spytka Jordana. (Juszyński II. 120)

Szczygielski Stanisław wydał: Novus Proteus Jesus Salvator mundi anagrammatice adventum distichis adornatus Cracov. typ. Alb. Siekielowic 1664. 8º.

" wydał dziełko Caramuela Lobkowicza (ob. xięgarskie bibliograf)

Cyrankiewicz Gwalbert przeor tyniecki zaskarżony r. 1745 o niezapłacenie 38 dukatów za 2 beczki wina węgier. przez Walentego Staszewskiego wójta sądu wyższego magdebur. został w Warszawie 10 czerwc. 1750 przez Alberyka de Archinto nuncjusza exkomunikowany. (Mscr)

82

Tyniec

Pierwszy opat Komendatariusz przez Króla mianowany na opactwo błedzewskie 1576 Jan Bronikowski Kanonik poznański

drugi na Przemętskie 1597 Jakób Bozyński kanonik i sufragan poznański.

(ob. Nakielski Miechovia)

Jeszcze r. 1606 zgromadzona na rokoszu pod Wiślicą szlachta między innemi żądała od Króla aby oddał opactwo tynieckie Wojciechowi Baranowskiemu canonice obranemu opatowi i aby biskupi opactw nie posiadali (t. j. aby komendataryę zniesiono)

Po śmierci ostatniego opata Mikołaja Mieleckiego r. 1604 został Bernard Maciejowski kardynał bisk. Krak. dwóch komissarzy d. 23 septembr. Pawła Dąbskiego biskupa laodyckiego sufrag. Krak. i Hieronima Al. Reczajńskiego archidiak. aby byli przytomni nowej elekcyi. Zygmunt III napisał list z Krakowa 23 septembr. 1604 do zakonników w którym poleca jako kandydata na opactwo Stanisława Sułowskiego kanonika Krak.: sekretarza i z tym listem wysłał na elekcyją do Tyńca Szymona Rudnickiego sekret. koron. (major regni secret.) czyli referendarza i Jana Kuczborskiego sekret. Król. kanonika gnieźnieńskiego z żądaniem aby ten nie kto inny był obrany na opactwo – zakonnicy obrali Albertum Baranowski benedyktyna praepositum Kościelnensem lecz go Król nie chciał potwierdzić – udano się oto do Rzymu lecz nic nie pomogło Król wysłał (z Kuczborskim 600 piechoty który zawarowany klasztor otoczyli i gwałtem Sułowskiego wprowadzili. Potem Królowie obsadzali Podobnie i Jan Kazimierz przez żołnierzy r. 1646 czyli 1647 Ostrorożskiego biskupa chełmskiego introdukował na opactwo tynieckie bo się mnichy sprzeciwiały.

Stanisław

Szczygielski (wydał Dysputacyją filozoficzną z obrazem n. P. Maryi Tuchowskiej sztychowanym. był on opatem trockim i proboszczem w Piwoszanach lecz niesnaski zakonne (ponieważ mu zakonnicy zarzucali nierząd i utracjuszowstwo) w których tedy był cały klasztor tyniecki przyczyniły się do tego iż Szczygielski r. 1685 zrezygnował a na jego miejsce obrany Zygmunt Zdrowski. Wkrótce potym umarł może bo o nim w pismach klasztornych żadnego śladu. O pismach Szczygielskiego pisze Janocki Nachricht i Janociana. Szczygielski był r. 1663 proboszczem w Tuchowie. Wydał historyą n. P. Maryi Tuchowskiej r. 1649 został Dr. fil. w Wilnie (Rostowski) R. 1655 był w Pradze (Aquila)

Carolus Ferdinandus Episcopus Vratislav. Abbatiarum
Tynecensis et Czervenensis perpetuus administrator ad conser.
vanda farta tecta supercellis et pro subsidio ad recuperan:
da bona abbatiae Ortoviensis per haereticos adempta quae
~~causa~~ coram S. [illegible] Caesar. Majest. indecisa
praedium et villam Wilkow abbatiae Tinecensis post mortem
Erasmi Kretkowski archidiaconi et officialis generalis
Cracovien. ultimi ejus possessoris mensae conventuali
adjungit —

~~1689 Administrator in spiritualibus Jacobus Cantelmi Nuntius Administrator in temporalibus Josephus Lubomirski Bonifacius Rostocki praed. Tynec~~

84

Melanius Petrus Benedyktyn w Tro:
Kach + 1625 na powietrze.

Adam Komorowski prymas opat tyniecki i jędrzejowski + 1759.

85

Tyniec. Od r. 1604 byli następni Opaci Komendatarze Królewscy w Tyńcu: (Opaci świeccy)

(leży w Tyńcu)

1. Stanisław Sułowski kanonik krak. sekretarz Król. + 1618.
2. Stanisław Łubieński herbu Pomian biskup Łucki wielki Kanclerz Kor. zrezygnował 1627. — R. 1622 kościół Klasztorny rozebrał i na nowo wymurował dodawszy kaplice, wieże, nawę i chór. i poświęcał go zaś 8 Maja 1622 Maciej Łubieński biskup chełmski i 7 ołtarzy — Łubieński na miejsce drewnianych niektórych budynków klasztornych postawił murowane i studnię w klasztorze wykuć kazał; zrezygnował z opactwa + 1640. zrezygnował gdy został bisk. płock.
3. Henryk Firlej z Dąbrowicy referendarz [illegible] koronny, później biskup przemyski + 1635 sprawił wiele malowideł do kościoła. zrezygnował gdy został bisk. poznański.
4. Karol Ferdynand królewicz polski, biskup płocki od r. 1635 do r. 1641.
5. Piotr Gembicki herbu Nałęcz biskup przemyski a później Krakow. + 1659. do r. 1642 był opatem przez 2 lata.
6. Jan Karol Konopacki nominat biskup warmiński + 1643 umarł w Tyńcu
7. Andrzej Leszczyński biskup kamieniecki przez 2 lata opat do r. 1645 + 1659. umarł w Węgrzech
8. Stanisław Ostrokoński z Buzenina + 1657 sprawił kosztowne i dobrych malarzy obrazy do kościoła tynieckiego (był biskup. chełmski)
9. Matthias Poniatowski dziekan krakowski + 1660, odbudował zabudowania zamku tynieckiego który Szwedzi spalili, był 2 lata opatem (i refektarz)
10. Hieronim Lubomirski kawaler maltański lecz zrezygnował ożeniwszy się i został kasztelanem krak. + 1706. ~~(1659 ?) zostaje 1661~~
~~Maciej Poniatowski kanonik krak.~~
zrezygnował 1685 d. 27 Czerw. i cedował na rzecz: synowca swego ... Marię Kazimierz. ... r. 1698 przyjmuje w Krakowie święcenia kapłańskie
11. Józef Lubomirski opat tyniecki 1690 22 Clericus mino rum ordinum
wyświęcony na ~~(Lubomirski ...)~~ ... nominat chełmski syn Aleksandra i Katarzyny Sapiehianki
Kapitaństwo 1696
Teodor Andrzej Potocki od 1724 prymas 1726, 1721 po nim Adam Komorowski 1759 opat tyniecki
Krzysztof Szembek arcyb. gniezn. 1738. po nim ...
opat tyniecki ... Gabriel Podoski arcybisk. gnieznieński 1768 + 1777 jędrzejowski
1742
Florian Amand. Janowski ostatni opat
Władysław Łubieński opat paradyski i tyniecki, prymas 1760
Ziegler
(abbas komendat. od 1711 1721)
12. Stanisław z Słupowa Szembek arcyb. gnieźn. opat tyniecki +
po nim Konstanty Felician Szaniawski bisk. Krak. 1721.
~~został opatem~~

Za czasów opata Chwalibosius Mieczysław Książe Wielkopolski wybudował Klasztor zwany Kościół (który podlegał Opatowi w Tyńcu) leżący we wsi Kościelna

Dytmar merzeburski wspomina iż opat z Tyńca (abbas suus Thuni czyli nomine Tuni) był głowniejszym doradzcą Bolesława Chrobrego lis chytry, lubiony od swego pana dla podstępów które przeciwko Niemcom knował (monachus habitu sed dolosa vulpes in actu, ob hoc amatus a domino, in quo regnabat tota hypocrisis – Ditmar ap. Perz V. 842. 871.) ~~00~~ pierwszy Naruszewicz (II) zwrócił uwagę iż to opat z Tyńca

Maciejowski mniema Bibliot Warsz 1848 I p. 122 iż różnica ważna zachodząca między przywilejem Egidiusza Tuskulańskiego w Szczygielskim a w transumpcie Bolesława wstydliwego gdzie u Szczygielskiego stoi Wladislaus a w Transumpcie Boleslaus – stąd pochodzi iż go Egidiusz samowolnie tak mylnie napisał

Benedyktynów osadził w Tyńcu Bolesław Chrobry sprowadziwszy ich z Monte-Cassino stosując się do rady S. Wojciecha (który był reguły benedyktyńskiej z Monte-Cassino) tenże monarcha miał ich także r. 1006 na Łysej górze osadzić sprowadziwszy z Monte-Cassino

Dominik Szulc (w Przeglądzie naukow. 1847 ~~czyli 1848~~) Nr. 33 i 34) zbijając zdanie Maciejowskiego o starożytności Tyńca twierdzi iż Bolesław śmiały darował Tyńcowi Opatowiec (zaś Maciejowski że: Bolesław Krzywousty) i że Kazmierz I Tyniec założył. Odpowiedział Szulc na zdanie Maciejowskiego drugi raz w Przeglądzie warsz. 1848 Nr. 6 str. 167. W bibliotece zamojskiej jest mszał z Tyńca z malowidłami z wieku

Tyniec

Pierwszych Benedyktynów do Polski sprowadził do Polski po śmierci S. Wojciecha z Czech brat jego Radym arcybiskup gnieznieński r. 1003. Zkąd by zaś Benedyktyni tynieccy sprowadzeni byli trudno dociec; najprawdopodobniej z klasztoru szwajcarskiego St. Gallen. Oni przynieśli z sobą do Polski odpisy klassyków rzymskich, księgi legend, księgi o bajecznem życiu Alexandra wielkiego, księgi o wojnie trojańskiej, kronikę łacińską klasztoru San-Gallen pod koniec dziewiątego wieku przez Radberta i Ekkehardta starszego spisaną rymami łacińskiemi (którą zna dziejopis polski Gallus) poemat o Walterze z Akwitanii w łacińskich hexametrach przez mnicha Ekkehardta starszego (+973) spisany, który potem wlazł w dzieje polskie albowiem pierwszy Boguchwał ~~[illegible]~~ biskup poznański (+1253) jako epizod wtrącił do dziejów Polski pod nazwą Walgierza wdałego hrabi na Tyńcu i Heligundy (Hildegund) a Godzisław Baszko (Pasco który + około 1296) powtórzył (Sommersberg Scriptores rerum silesiacar. II.37) Temi to dziejami okraszano pierwotne dzieje polski bo te przyniesione książki służyły zaraz do nauki. Z resztą z klasztoru szwajcarskiego do Polski przyszły łacińskie rymy końcowe z assonancami których Gallus Marcin używa w swej historyi; co może prowadzić na domysł iż ten Gallus był mnichem a najprędzej benedyktynem. Klasztor tyniecki musiał być bardzo dawno założony skoro r. 1139 Piotr Włast Dunin w Wrocławiu wystawił dla Benedyktynów klasztor S. Wincentego i mnichów do niego z Tyńca sprowadził. (Kościół ten poświęcono w Wrocławiu r. 1149) lecz tych dla nierządności wygoniono a Cystersów r. 1219 tamże osadzono

Powieść o Walterze i Heligundzie napisał w pierwszej połowie X wieku Gerald mnich w St. Gallen wspólnie z Eckehardem I mnichem tamtejszym w łacińskich (heksametrycznych) wierszach które w sto lat później Eckehard IV co do łaciny nieco poprawił. Poemat ten łaciński wydrukowany przez Jakóba Grimm w dziele: Lateinische Gedichte des X und XI Jahrhunderts. Göttingen 1838. Powieść ta opowiada jak Walter z Akwitanii (Got zachodni Westgothe) i Hildegunda z Burgundyi dwoje dzieci królewskich zostających w rękojemstwie u Attylli uciekają z jego dworu i jak Walter w górach Wogezach walczy zwycięzko przeciw Günthorowi królowi Franków i innym. Podług owej powieści ten Walter był synem króla Alphere który panował w Akwitanii — W XIII wieku powieść tę w Niemczech wierszem niemieckim obrobiono (obacz Haupt Zeitschrift 2, pag. 217.

Klasztor tyniecki założył 1044 Kazmierz mnich. Królowa Judyta żona Władysława Hermana [illegible] uposażyła ten klasztor miastem Opatowiec nad Wisłą i wsią Księżnice nad Nidzicą z innemi. Bolesław III Krzywousty r. 1105 dał temu klasztorowi pierwszy przywilej pisany który w XIII wieku nuncyjusz Egidius Tuskulański potwierdził. [illegible] Opat tyniecki od najdawniejszych czasów był zarazem kanonikiem kapituły krakow. Długosz (Liber benef.) mówi iż jeszcze przed założeniem klasztoru w Tyńcu istniał zamek na skale który jeszcze w XV wieku istniał opatrzony basztami i murami. Pod klasztorem wspomina Długosz o ogrodzie który się zwał winnicą (Vinea) i który do dziś dnia tak mianują. Na krużgankach r. 1668 (in perystylio) za czasów Szczygielskiego wisiało 20 dużych obrazów przedstawiających sceny z żywota Kazmierza mnicha (Obrazy te miał już kazał sztychować ~~Kaz~~ Szczygielski, lecz nie znalazł zdatnego sztycharza.) W zimowej sali jadalnej wisiał także obraz Kazmierza Mnicha. Obrazy te jak z łacińskich dystychów sądzić można, w drugiej połowie XVI wieku były malowane. Opat tyniecki podlegał klasztorowi w Clugny na początku jeszcze XIV wieku był każdy opat obowiązany w drugim roku po swym obiorze jechać osobiście do Clugny dla potwierdzenia

Tyniec Opaci Komendatariusze: (Opaci świeccy) 87

10. Hieronimus Augustinus comes in Wisnicze et Jarosław Lubomirski eques melitensis, lubo był świecką osobą gdy jednak miał wstąpić do stanu duchownego r. 1660 otrzymał od Króla opactwo tynieckie będąc chorążym koronnym a potem marszałkiem nadwornym nosił tytuł opata tynieckiego i mieszkał w dobrach swych Rzeszowie. Zarząd duchowny (in spiritualibus) opactwa tynieckiego oddał biskup krakowski Mikołajowi Oborskiemu sufraganowi i kanonikowi krakowskiemu który ten zarząd jeszcze r. 1685 sprawował. Zarząd zaś nad interesami klasztoru miał r. 1684 Franciszek Ciołek Poniatowski przeor tyniecki.

R. 1685 dnia 27 Czerwca zrezygnował Hieronim Lubomirski opat kawaler maltański marszałek nadworny, starosta sandecki na rzecz Józefa Lubomirskiego młodziana sposobiącego się do stanu duchownego (Clericus minorum ordinum) – Benedyktyni tynieccy sprzeciwili się tej cessyi

Za Jerzego Sebastiana marszałka i hetmana w. Kor. oraz Barbary Ligęzianki za instancyą króla i papieża r. 1684 obrany opatem.

~~Franciszek~~

11. Józef Lubomirski comes in Wisnicz et Jarosław syn Alexandra i Katarzyny Sapieżanki jako clericus minorum ordinum canonicus natus Cracoviensis od r. 1685 był Opatem Komendatarzem tynieckim czyli jak go zakonnicy zwali Administrator in temporalibus. Administracyą duchowną miał r. 1689 sam Jakub Cantelmi nuncius, a administracyą klasztorną Bonifacy Rostocki przeor tyniecki. Lubomirski dopiero 1696 wyświęcony został na Kapłaństwo i umarł jako nominat biskupstwa chełmskiego. żył jeszcze 1699

Franciszek Józef Lubomirski

12 Stanisław z Skrzypna Szembek arcybiskup gniezn. opat tyniecki Komend. + 1721 (bez potwierdzenia papieskiego)

13 Konstanty Felician Szaniawski biskup krak. 1721 (bez potwierdzenia papieża)

14. Teodor Potocki prymas arcybiskup gnieźnieński był już opatem Komendat. tynieckim r. 1721. + 1738 Za niego klasztory r. 1725 podniosły za powodem Mireckiego opata ~~[illegible]~~ Łysogórskiego bunt przeciwko opatom Komendatar. udali się do Rzymu prosząc aby papież nominacyi królewskich nie potwierdzał; rzecz ta zatrudniła sejm r. 1726 (o czem Załuski Epistolae obszernie pisze)

Chrystyna Stanisława na którego obiór król nie chciał zezwolić jednak Alexander VIII Mireckiego potwierdził

Teodor Potocki + 13 Novembr. 1738.

15. Antoni Krzysztof Szembek arcyb. gniezn. opat tyniecki 1743+1748
[illegible]

16. Adam Ignacy Korczak Komorowski arcybiskup gnieźnieński opat komend. tyniecki i jędrzejowski +1759.

17 Władysław Aleks. Łubieński arcyb. gniezn. opat tyniecki i paradyski 1760 + 1767

18 Jan Gabriel hrabia na Podosiach Podoski herbu Junosza, arcybiskup gnieźnieński został r. 1768 opatem komendat. tynieckim i paradyskim i miechowskim +1777.

18. Antoni Ostrowski arcybisk. gniezn. opat tyniecki i miechowski i ledzk. 1778+1784

20. ~~19.~~ Michał Jerzy Xiążę Poniatowski arcyb. gniezn. opat tyniecki i czerwiński 1785+ 1794.

19 ~~20.~~ Wacław Hieronim Sierakowski arcyb. lwow. opat tyniecki + 1780

Zdaje się iż za Augusta II wyrobili sobie zakonnicy w Rzymie iż im wolno było obierać oddzielnych zakonnych opatów (abbas regularis) których papież potwierdzał i że zakony niepodlegały już Opatom komendatarjom. Takim pierwszym opatem zakonnym ~~był~~ czyli Klaustralnym

a) Benedykt Bończa Bartoszewski opat zakonny tyniecki 1754 + 1762; obrał za życia Koadjutorem Janowskiego

b). Florian Amand z Janowka Janowski ostatni opat zakonny tyniecki obrany opatem 1762 (Styczn.) mianowany biskupem tarnowskim 1786 + 1801 (3.4)

c) Udalryk Kiek (z klasztoru Weiblingen) 1806 - 1809.

Transumpt przywileju Gedeona bisk. krak. za czasów Mieczysława i Kazimierza Książąt (1166 - 1185) który klasztorowie w Jędrzejowie nadał pewne dziesięciny pomiędzy świadkami wspomina: Abbas Tinecensis Hildebrandus. Transumpt ten zawarty jest w przywileju bisk. krak. Wincentego Kadłubka z r. 1210 potwierdzającym nadania klasztorowi Jędrzejowskiemu drukowany pag. 13-17 Starowolski: Vita et Miracula Vincentii Kadlubconis Cracov. 1642. tamże stoi tak: „Dominus Messko, Dominus Kazimirus, domini terrae, Abbas Tinecensis Hildebrandus, Abbas de Calvo monte Milvanus." a właśnie Szczygielski cytuje Milwana opata tynieckiego o tym czasie; historia zaś klasztoru łysogorskiego (prz. Jacka Jabłońskiego 1736 nie cytuje pomiędzy opatami Milwana)

88

Szczygelski Stan: Liber ponticus de praelatis Commendatariis regularium ubi monasteriorum Commendatorum incommoda demonstrantur. Vilnae 1681. 4º

— — Responsio modesta (contra Andrea Olszowski) 50 singularia (s.l.e.a) 4º (około 1664)

— — Casus cum sua resolutione (de Abbatiis datis in Commendam) (s.l.e.a) 4º około (1664)

— — Symbola illibatae Mariae (Cruhov.) Cracov. 1661 ~~4º~~.

Szczygielski benedyktyn opat tyniecki r. 1649 został Dr filoz. w Wilnie (Rostkowski)

89

Tyniec 1656 d. 10 Augusta Szwedzi pod Tyńcem obóz polski znieśli a 1 Junii 1656 pod mogiłą gdzie zginęło do 300 Polaków.

Winnica góra w Tyńcu.

W Tyńcu nagrobek z [illegible] czarny marmur. Stefana z Stoku Stockiego burgrabiego Krakowskiego. + 1703.

Mrozowiecki Stas.

Tyniec

Stanisław Benedykt Bartoszewski herbu Boncza
pierwszy opat klaustralny tyniecki kanonik krakow.
1746; wstąpiwszy do zakonu otrzymał nazwę Benedykta
kształcił się w klasztorze nieświezkim, następnie [1732] opat
w Nieświeżu gdzie fundował bramę i wieże. Paweł Serbelloni
nuncyusz apostolski w Polsce mianował go administratorem
opactwa w Mogilnie; potem jako prokurator generalny
zakonu pojechał do Rzymu (roku 1752) gdzie Benedykt XIV utwo:
rzywszy opactwo klaustralne w Tyńcu mianował Bar:
toszewskiego pierwszym opatem klaustralnym tynieckim
~~[illegible] + 1754~~
(gdzie) go w kościele benedyktynek w Rzymie Ferdy:
nand Maria de Rubei arcybiskup tarsyneński na tę
godność wyświęcił; ~~Jan Alexander Lipski~~ bisk. krak.
dał mu stallum kanonickie + 1762.
R. 1752 był już opatem klaustralnym
na świecie zwał się Stanisław; klasztorne
imię dostał Benedykt — r. 1752 był
już kanonikiem krakowsk. katedraln.

Tyniec. Inwentarz Klucza Tynieckiego r. 1739 spisany.

Zamek: Brama pierwsza z wrotami i izdebką dla bronnego i sklepik. Wchodząc do bramy po lewej ręce wschody pod gankiem sionka, kuchnia, pokój, alkierz, drugi pokój o 2 oknach, podłoga ceglana. – Druga brama wchodząc na dziedziniec, nad bramą mur; w bramie sklepik po prawej ręce, dziedziniec, drzwi po prawej ręce do komory na przeciw kościoła: w komorze okno na dziedziniec z kratą, trzeci sklepik ma okno ku Wiśle z kratą. Z komory wschody murowane na górkę, izba o 3 oknach. Z sieni drzwi ku Wiśle. Na górę wschody drewniane dalej sala na 15 słupach drewnianych; kopuła nad gankiem kryta gontem posadzka kamienna; izba stołowa o 5 oknach z drzwiami kamiennemi, dalej pokój o 2 oknach, i drugi o 2 oknach. Sala wielka w niej 10 okien; naprzeciw tej sali z sieni są drzwi na chór kościelny zamurowane. Schody kręcone ku kościele któremi się na podwórze schodzi. Przy kościelnych wschodach drzwi do piwnicy z której wyszedłszy na przeciw kościoła przy wschodach od sali po prawej ręce sklepik z odrzwiami kamiennemi, dalej piwnica z 3 oknami ku Wiśle w niej teraz stajnia. Wyszedłszy jest kuchnia, spiżarnia. Wróciwszy się nazad na salę czyli galerią z wschodów po lewej ręce jest sień z oknem na Wisłę, dalej pokój o 2 oknach i drugi, dalej izba ospowa z 2 oknami. Dach gontowy dany 1720. Wyszedłszy z zamku przed pierwszą bramą jest fortka na Wisłę po lewej ręce, dalej w tymże ~~murze~~ fortka do sadu nazwanego Winnica, od tej fortki parkan aż do domów Księżych. Sad płotem ogrodzony. – Folwark do którego się wjeżdża ze wsi z mieszkaniem, oborą (tu mieszkał podstarości) gumno, spichlerz – Ogród wielki za oborą ciągnie się aż pod kościół farny i Pastewnik pod dworem na całą ta ciągnie się aż pod plebanią. – Lasy tynieckie: 1) Grodzisko las lipowy, grabowy, sosnowy. 2) Las Górki ciągnie się od Tyna

aż do Skotnik i Sidziny, grabowy i bukowy 3) Las Zabagnie dębowy. 4) Las Gwoździec jolnowy. – Pola w Tyńcu: Pole: Winnica wielka i mała nad folwarkiem, Pole za cegielnią, Płonny brzeg, Ku Kotowi, Grodzisko, Kopanina, Ugor w Gorkach. – Łąki tynieckie w Gorkach, Staw ku Skawinie, Wierzchowina pod Grodziskiem, Bagnie, Płonny brzeg. – Pastwiska tynieckie: Podstupie, Wilk, Łasieka, Gorka, w Kole przy Jeziorze, na Zwierzyńcu około Wisły. – Stawy tynieckie: Zamkowy pod Grodziskiem, Staw w Kaszowie, Staw na Skrzyżawach, Staw Podskalany Kamyk w Przegini – Jeziora: Gajowe w Piekarach, Wilk w Tyńcu, Skrzynka w Tyńcu, Płonny brzeg, Dulowska z brzegami wiślnemi – Młyn na Skawinie. Tyniec Zagrodników pięciodniowych 10, Zagrodników czterodniowych 4; prócz czynszu, roboty, dają oprawy przędzę, jaja rogowe i kury i odbywają Stróżę. Chałupników dwudniowych 23, półtoradniowych 2, dniowych 15. – Targowe z sadem czyni 100 złp. – Karczmy 3.
Piekary wieś z folwarkiem: Zagrodników 9 chałupników 10. Jest i wojtostwo w tej wsi na 2 rolach kmiecych.
Liszki wieś: 10 kmieci, 8 Komorników, 4 chałupników, Karczma.
Kaszów wieś: 26 kmieci, 28 Komorników, Karczma.
Przeginia wieś, za kupieństwo (oczynszowana) 14 zagrodników, Młyn.
Nowa wieś, za kupieństwo (oczynszowana) 24 kmieci, Chałupników 5, Komorników 15
Przeorowie r. 1766 Benign Chyliński – 1765 Sylwan Trzciński

Summariusz przywilejów Konwentu tynieckiego

1044 Kazmierz I funduje Konwent, który r. 1105 Ju-
dyta z żona Władysława Hermanna lepiej dotuje; co
r. 1105 Egidiusz Tusculanus nuncyusz Apostolski Kalixta
papieża za Konsensem Bolesława Krzywoustego i Wła-
dysława III potwierdza.
1229 Grzegorz papież bierze w opiekę Tyniec.
1275 Bolesław wstydliwy potwierdza prawa i przywileje
tynieckie
1282 Leszek czarny pozwala lokować Czutów i Kaszów
1286 Leszek czarny potwierdza prawa Tyncowi.
1363 Kazmierz wielki nadaje wojtostwa w Liszkach, Kaszowie
1431 Krzysztof Kanclerz Koronny wydaje transsumpt bulli
Grzegorza IX z r. 1229
1450 Sąd ziemski Krak. potwierdza posiadłość Przegini, Kaszowa
1456 Kazmierz Król potwierdza przywileje przodków swoich.
1689 Inwentarz Klasztoru tynieckiego spisany na rozkaz
nuncyusza Cantelmi który był wtedy administratorem
opactwa
1739 Exdywizya dobr dla ~~Ko~~, Konwentu i dla opata Komendatar.
przez delegowanych komisarzy Dominika Lochmana, Hia-
cynta Łopackiego Kanon. Krak. ~~Szczecińskiego~~ Komisarzy
królewskich oraz x. Sylwana Trzcińskiego przeora tynieck.
i Hilarego Kasprzyckiego proboszcza Kosieleckiego komisarzy
nuncyusza Antoniego Eugeniusza Visconti - w tej exdywizyi
dochodz wojtostw przeznaczyli Komisarze pro fabrica ecclesiae.
1757 Exdywizya dóbr pro abbate et monasterio która otrzy-
mała beneplacitum papieskie r. 1761.

Ex Libro Relationum Anni 1777 Tom 208.

1765 (Komisarze Krolewscy Dominik Lochman i Hiacynt Łopacki Kanonicy, preor Sylwan Trzciński:

1739 Klucz Tyniecki opisany przez Komissarzy Krola JMC i Nuncyatury. (pag. 3739) ~~za przeora Sylwana Trzcińskiego~~

Zamek: Brama pierwsza z wrotami dębowemi w murze, po prawej ręce izdebka dla bronnego z sklepikiem. Wchodząc do bramy po lewej ręce wschody pod gankiem pokrytym, Kuchnia, Pokoj z piecem białym szladrowanym i Kominkiem i oknem alkierz z 1 oknem, Sklepik z 2 okienkami i Locus secretus. Pokoj 2gi o 2 oknach dalej Pokoj trzeci o 2 oknach i Sklepik. Z pierwszej sieni są wschody drewniane na gorne pokoje z poręczem, balasy z desczek wyrzynane. — Druga Brama wchodząc na dziedziniec z wrotami nad ktoremi mur; w tej bramie sklepik po prawej ręce. Wszedłszy na dziedziniec są drzwi po prawej ręce do komory naprzeciw Kościołowi; w komorze okno na dziedziniec z kratą. Z tej komory ku bramie sklepik, okno ku Wisle, z tej komory locus secretus i schody murowane na gorkę, pod tym wschodkiem Komorka. Z komory sredniej do alkierza w ktorej okno; z Alkierza do izby z 3 oknami (na dziedziniec 2), sień z ogniskiem murowanym, dalej piwnica, z sieni drzwi drugie ku Wisle. Wychodząc z sieni na dziedziniec wschody do pokojow na Gorę i Sala na balasach z kopułą gankową; Sień idąc ku stołowej izbie z oknem, z Loca secreta, Z sieni do izby stołowej drzwi kamienne, w Izbie stołowej 5 okien, Pokoj o 2 oknach, Pokoj drugi z 2 oknami, Sień z oknem, Sala wielka o 10 oknach naprzeciw tej sali z sieni drzwi na Chor Kościelny zamurowane. Z tej sieni 2 wschodow jedne przy sali na doł ku bramie idące, drugie kręcone przy Kościele ku dolnemu mieszkaniu i na podworze, przy Kościelnych wschodach piwnice 2, Wyszedłszy z piwnic naprzeciw Kościoła przy wschodach od Sali po prawej

ręce Sklepik i w podle piwnica, do której wchodząc po lewej ręce sklepik mały; W piwnicy 3 okien ku Wisle (ta piwnica na stajnię obrócona); wyszedłszy z tąd kuchnia z oknem, ogniskiem, piecem, Spiżarnia, przy kuchni stajnia od podworza zaparana z wrotami wszystkiemi. Wróciwszy nazad na Salę czyli Galerię z wschodów po lewej ręce sień z oknem nad Wisłą, z tej sieni do Pokoju o 2 oknach, drugi pokój z 1 oknem (w obu pokojach jeden piec), sień z kominem, Izba stołowa z 2 oknami. Dachy od wisły jako też od klasztoru nowe dane r. 1720, Okna Kamienne z Kratami i kwaterami i szybami wotów oprawnemi, Odrzwia kamienne, Posadzki z kamienia ciosanego lub cegły. Wyszedłszy z zamku przed pierwszą bramą fortka na Wisłę po lewej ręce, dalej w tymże murze fortka do sadu zwanego Winnica, od tąd parkan i płot aż do Domów Księżych; przy tych domkach chatupka dworska; a w Sadzie chatupka dla sadownika murowana:

Folwark tyniecki: Do niego wjeżdżając ze wsi wrota wszystkie na kunach żelaznych. Budynek w nim sień, izba komnata, Spiżarnia, drzwi ku oborze, komora z okienkiem na oborę, Piekarnia, dwie grodze z drzewa dla cieląt Piwniczka; dalej Szopa z chróstu, Kurnik do którego lasa drewniana, nad Sienią komorka.

Obora; okoł od wrot do wrot murowany, Kojcet drewniany z drabinami, dla bydła, chlewy, stajenka p. podstarościego, Gumno z boiskiem stodoła, sąsiekami; wierzch na sochach dębowych z ślemienem, strzecha snopowa, Spichrz, Obory, ogród jarzynny, Sernik, Ogród wielki za oborą który się ciągnie aż pod kościół, Pastewnik pod Dworem aż pod plebanią.

Lasy tynieckie: 1) Grodzisko lipowy, grabowy, sosnowy 2) Gorki od Tyńca ku granicom Skotnickim i Sidzińskim grabowy i bukowy 3) Zabagnie dębowy 4) Gwoździec pod Dąbrowką sosnowy.

Pola dworskie w Tyńcu: Winnica wielka i mała nad folwarkiem, Pole za Cegielnią, Pole Łonny brzeg, ku Kołowi, Grodzisko, [illegible] gorkach.

Łąki tynieckie: Łąka polowa w Gorkach, Łąka Staw ku Skawinie,
Wierzchowina pod Grodziskiem, Bagnie, Płonny brzeg.
Pastwiska: Podstupie, Wilk, Łasieka, Gorka, W Kole przy Jeziorze,
na Zwierzyńcu około wisły.
Stawy: Zamkowy pod Grodziskiem, Staw w Kaszowie, Staw na
Skrzyżawach, Staw w Rzegini zwany Podskalany Kamyk.
Jeziora: Gajowe w Piekarach, Wilk w Tyńcu, Skrzynka w Tyńcu,
Płonny brzeg w Tyńcu, Dulowska czterema z brzegami wisłnemi w
Piekarach. — Młyn ku Skawinie
Osiadłości: 1) Tyniec: Zagrodników pięciodniowych 8, Zagrod=
ników 4dniowych 4 (prócz tej roboty przędą oprawy 4 łokcie dają jaj
rugowych kop. i 15 kur wszyscy, czynszu ziemnego każdy po 12 gr.
2 szelągi, każdy powinien użąć oziminy 9 kop, na stróżę kolejno
chodzić. Za dzień wolno płacić 10 tymfów) Chałupników dwudnio=
wych 23 (ci na rok czynszują po 20 tymfów) Chałupników pół=
toradniowych 2, Chałupników dniowych 13 (ci czynszują i dają
po 10 tymfów, oprawy przędą po łokci 2 albo płacą po 6 gr. Trzodę
kolejno paść powinni) — Łuski (ktoby je obsiewał płaci po 15 fl.)
Targowe z sądem (100 złp. i kamieniłoju albo 10 złp. czyni) Karcz=
marze 3 (płacą po 30 tymfów szynkują piwo i gorzałkę, dostają
darmo w kupnie 20ty achtel piwa i 20ty garniec wódki) Bronny
pilnuje zamku) Inwentarz tyniecki spisał r. 1689 Bonifacy Ros=
łocki przeor tyniecki comissarius a Sede apostolica.
2) Piekary z folwarkiem było tu dawniej kmiecych ról 3 z
każdej robili po 5 dni w tydzień i prócz tego każdy powinien
nażąć 5 kop. zboża, czynszu płacił każdy po 15 gr. oprawy przędli
po 6 łokci; teraz te role obrócone na zagrody. Jest: Zagrod=
ników 5dniowych 7, Zagrodników 2½ dniowych 2, Chałupni=
ków 2dniowych 10; Wójtostwo z którego co roku kanonu płacą
do opactwa 30 zł. a do klasztoru 3 grzywien. Na przewozie podda=
nych klasztornych bezpłatnie przewożą. — Komornicy robią po 1 dni.
3) Liszki Kmieci 10 (ci płacą z pręta żyta osypowego 4 miarek, psze=
nicy tyleż, owsa 6 miarek; 6 miarek czynią korzec krakowski, robią
tygodniowo 4 dni). Ról za przywilejem 8, Młyn, 3 Karczmarzy, Chałup=
ników 4 (robią 1 dzień) Komorników 9 (robią 1 dzień lub płacą 10 tymfów)
4) Kaszów: Kmieci 26, Karczmarzy 2, Komorników 13 (każdy płaci
po 8 tymfów) Komorników robiących 1 dzień 14.

5) Przeginia Zagrodników 14 (z tych 10 robią po 5 dni lub dają najmu po 50 tynfów, po 5 zł. czynszu ziemnego, po 1 kurze, po 12 jaj i 2 korce żyta, 2 korce pszenicy, 2 korce owsa. - Zowaby albo Jutrzyny każdy z nich odprawiać powinien pożąc oziminy 20 zagonów i owsa 20 zagonów) Chałupnicy, Młynarz.

6) Nowa wieś: Kmieci 2 dniowych 24, Chałupników było dawniej 5, Komorników 1 dniowych 15.

1766 Benignus Chyliński S. Th. Dr. prior tynecensis

— Casimirus rex discreto Jacobo filio Rezlnan permittit locare villam (Kaszow) super agros quae jacent versus villam Liszki incipiendo a granicibus villae Kaszow cum sultetia jure Theutonico (1464?)

1732 Theodorus Potocki archiep. gnesn. abbas commendarius tynecensis et 1752

1752 Exdivisio bonorum pro abbate et monasterio per Commissarios Regis et Nunciaturae

Cathalogus praelatorum et monachorum ord. Sti. Benedicti conventus Tynecensis in Caes. Regno Galiciae dioecesi tarnoviensi existentium, sub actu triennalis religiosorum officialium in capitulo tynecensi, electionis die 17. Julii. Anno 1787 celebrato conscriptus. Tarnoviae typis Georgii Matyaszowski 4o. (pagg. 8)

Florianus Amandus de Janowek Janowski episcop. tarnoviens. S.C.R. Mttis intimus consiliarius, natus d. 28 April. 1725; profess. Tyneciae d. 4 Martii 1746; sacerdos d. 8 maji 1749; abbas tynecensis d. 20 August. 1762; episcopus tarnoviensis consecratus d. 13. August. 1786 canonice installatus d. 24 Sept. 1786.

1. Anton. Chmurzenski prior et custos. Scholar normal. Tynec. Director nat. 1745 in Galic. Occident. 1800
2. Leonardus Janicki subprior nat in Galic. orient nat. 1739.
3. Oddo Kontentowicz praep. curatus ad aedes S. Mar. V. Tuchoviens. superior nat. 1735 in Samogitia. 〃 〃
4. Ildephonsus Laszkowski provisor nat. 8 octob. 1737 in Galic Occident.
5. Felicianus Torgani procurator causarum et depositarius nat. 1742 d. 4 Novembr. in Galic. occident. profess. 1762. sacerd. 1768. 〃
6. Victorinus Ochabowicz parochus in Mogilno nat. 1743 in Galic occident. 〃
7. Isidor Karczewski parochus in Gromnik nat 1747 in Polonia major 〃
8. Cajetanus Sosnicki ex presb. saecularis nat. 13 mart 1733 in Polonia major; sacerdos 3 April. 1756; profess. 15 Aug. 1764 Tyniec. 〃
9. + Venceslaus Ziotkowski poen. monial. vilnensis nat 1749 in Galic occident.
10. Thaddaeus Lichocki vice provisor nat 1750 in Galic occident 〃
11. Andreas Ankwicz residens tucho. coop. nat. 1747 in Galic. orient. prof. 1769, sac. 1775 〃
12. Maurus Łęcki capituli tynec. secretarius nat 1751 in Galic. orient. 〃
13. Odilo Sadowski concionator insignis et cooperator in praepositura Tuchoviae nat. 1750 d. 17 mart. in Polonia majori; profess. Tynec 1776 d. 7 Januar.; sacerdos 11. mart. 1780. 〃
14. Ignatius Tomaniewicz parochus in Tyniec et Scholar. Normal. professor nat. 1744 d. 28 Apr. in Galic. orient.; profes. 4 Aug. 1776; sacerdos 20 Sept. 1777.

1800 15 " Adrianus Trojanowski Schol. norm. tynec. praefectus et catecheta. nat. 11 Apr. 1754 in Galic. occid. profess. 1 Jun. 1778; sacerdos 31 mart. 1781.

16 " Faustus Smietanka parochus in Piotrkowice, nat. 30 apr. 1757 in Galic. occid. profess. 4 Maji 1781; sacerdos 31 mart. 1786.

" 17 + Bernardus Szafter ex-presb. saecularis, nat. 9 Januar. 1729 in Galic. occid. sacerdos 10 April 1753; professus tynec. 27 Aug. 1780.

18 " Placidus Kamiński Tuchoviae cooperator, nat. 4 octob. 1757. in Galic. orient. profess. 4 Maji 1781; sacerdos 22 Septemb. 1787.

19 " Vincentius Ozimkowski residens in Połtusko, nat. 14 julii 1755 in Galic. occid. profess. 4. Maji 1781. sacerdos 6. Aug. 1786.

20 " Benedictus Grzeszkiewicz in Wieliczka Schol. Norm. Catecheta, nat. 17 Jan. 1791. in Galic. occid. profess. 4 maji 1781, sacerdos 22 Sept. 1787.

21 " Florianus Kamenár Schol. norm. professor. nat. 19 Sept. 1761 in Hungaria, prof. 4 maji 1781. sacerdos 22 sept. 1787.

22. + Theophilus Zakrzewski clericus nat. 5 octob. 1750 in Galic. orient. professus 4 Maji 1781. — —

Archi coenobium sub titulo B.B. Petri et Pauli Apost. Tynecense pro Benedictinis fundatum a. 1044.

Ecclesia parochialis murata sub titulo S. Andreae Apost. in villa Tyniec incorporata Benedictinis tynec. circa a. 1044.

Ecclesia parochialis murata sub titulo S. Jacobi majoris ap. in oppido Tuchow incorporata Benedictinis tynec a. 1456 (1446?) per bullam Calixti III pap. Confirmata est haec incorporatio a. 1458 per Pium II pap. cum privilegio ut ecclesiae hujus parochialis rectores praepositi vocentur.

Ecclesia filialis murata sub titulo Visitationis B. Mariae V. in Tuchow post conflagrationem 1789 e muro erecta. fundata pro Benedictinis Tynecensib. circa a. 1456. murata.

Capella lignea sub titulo S. Mariae Magdalenae in Tuchów penes commune caemeterium consecrata a. 1496.

Catalogus individuorum seu Communitatis religiosae tam in capite, quam in membris totum corpus Archi-Caenobii Tynecensis constituentis, Die 17 Julij 1800 post absolutam electionem confectus. Cracoviae, typis Antonii Ignacii Gröbl et Successorum. 4to K. 4.

(Ciż sami co r. 1797 – z opatem Janowskim Florianem Amand.
24 zakonników – bez opata – i zaś nowi:)

1. Antonius Chmyrzeński Prior et custos
2. Ignatius Tomaniewicz Phil. et math. olim professor, geometra juratus, Schol. cap. profess. nat. 18 Julii 1739 in Galicia orient. professus 1762, sacerdos 1763.
13. Hiacynthus Kardel nat. 1748. profes. 1777, sac. 1778.

(novi:)

20 Romanus Délanoj Emigrans Gallus, S. Theol. Dr.
21. Ludovicus Lebeau Emigrans Gallus, Phil. et Math. Dr. in Universit. Duacena Phil. et Math. Prof. publ.
22. Benedictus Lisiecki nat. 1779 clericus
23 Theophilus Zakrzewski 1750 nat in Galic orient. profes. 1781 chorista.
24 Gualbertus Markowski novitius nat. 1772.

Tyniec Klasztor tutejszy miał tytuł arcy-Klasztor
a opat: arcyopat. Część jedną aparatów i naczyń kościel=
nych zabrał biskup tarnowski. Przed rozbiorem Polski
zakradł się największy nierząd do Klasztoru: rozległe do=
bra trzymane [zabestan] przez dzierżawców które nic po większej
części nie płacili, żadnego prawie nie przynosiły zysku
dopiero przedostatni opat Klasztorny Benedykt Bartło=
szewski (1754 + 1762) dobra do nieco lepszego porządku
przyprowadził. Następca jego i za życia Koadjutor
Florian Amand z Janówka Janowski urodził się d. 25
Kwietnia 1725 wstąpiwszy r. 1745 do Klasztoru i uczyniwszy
profesję w Tyńcu d. 4 marca 1746, wyświęcony na Kapłana
d. 8 maja 1749, Dr. teologii, został opatem tynieckim d. 20
sierp. 1762. Po rozbiorze Polski; Komisja rządowa polska
zajęła dobra Klasztorne na lewej stronie Wisły leżące
jako to: Liszki, Piekary, Śmierdzącą, Kaszów, Rączną,
Ściejowice, Jeziorzany, Rybną, Czułów, Las Przeginię,
Pół Czerniechowa, oraz w Królestwie Opatów z przyleg=
łościami i w Poznańskiem dobra, takowe sprzedał
Podczas oblężenia moskiewskiego i bombardowania
zgorzał Klasztor, Kościół i wieże. Kościół odbudował nanowo
Flor. Janowski znacznym kosztem i wieże miedzią pokrył
[illegible] poświęcał odbudowany kościół r. 1777 Franciszek Pot=
kański suffragan krak. — Janowski jako opat miał
50,000 złp. jeszcze dochodu; r. 1786 mianowany biskupem
tarnowskim + 4 Stycznia 1801 w Tarnowie. — R. 1806 bene=
dyktyni klasztoru w Weiblingen w Witemberskiem przed orę=
żem francuskim uszli do Austryi, tu oddawszy Cesarzowi srebra
i skarby otrzymali pozwolenie osiąść w Galicyi; pozwolono

im obrać klasztor podominikański w Oświęcimiu lub w Tyńcu.
Obrali więc Tyniec: Udalryk Kiek został opatem a Grze=
gorz [illegible] Tomasz Ziegler (który został benedyktynem
w Wiblingen, a dalej profesorem teologii w Freiburgu w
Bryzgowii, w Konstancyi i w Wiblingen) przeorem i przy=
tem profesorem teologii w akademii krakowskiej, a
x. Ganter proboszczem w Tuchowie. Niemcy ci bardzo źle się
obchodzili z Polakami. Gdy r. 1809 Polacy zajęli Kraków
i Mogilany uciekli Niemcy z Tyńca na Kalwaryję za=
brawszy z sobą kielich szczerozłoty pastorał i inne skarby.
Zieglerowi w Krakowie wybito okna i samego pod war=
tą do Tyńca sprowadzono. Antoni Chmurzyński którego
Niemcy zdegradowali na podprzeora wyszedł na przeciw
wojsku polskiemu i Xciu Józefowi Poniatowskiemu ofia=
rował 2 armatki które się zostały w Tyńcu z czasów Kon=
federacyi barskiej. Rząd austryjacki zajął przecież dobra
klasztorne niebędące w rejonie (t. j. jasielskie i wadowi=
ckie, tak iż Benedyktyni tylko przy Tyńcu i probostwie
tynieckim zostali. Z Niemców pozostał tylko x. Engelbrecht (a który)
Maurer dawniej kanonik w Gracu, biegły w sztuce lekarskiej
profesor w Krakowie, ten opatrując chorych polskich
rossyjskich i austryjackich w Tyńcu + 1815. – Przeor
Antoni Chmurzeński (ur. 1745) + 1811; po jego śmierci
został przeorem (plebanem tynieckim) Antoni Tomaniewicz (ur. 28 Kwiet. 1744
w Rzeszowie był kapitanem artyleryi najprzód w pułku
w Rzeszowie był Kapitanem artyleryi najprzód w pułku
brylowskiem potem za Konfederatów w Tyńcu pod Wałewo=
skim i Wilkońskim, ten pomagał fortyfikować [illegible]
Tyniec, a gdy się załoga polska po 6tygodniowem bloko=
waniu Suwarowa od strony Piekar poddała austryackiemu
jenerałowi d'[illegible] Alton, Tomaniewicz mieszkał z po=

zaTK
Kome
wstąp
odbu
Austr
profe
złoż
Kows
r. 181
Każd
Lemie
zost
R. 18
Tyńc
dogm
niko
Franc
tynie
a na
dyna
1822
pare
Tarn
+ Tar
reine
als
swoj
3) 3n
Dogm

zątku w Jaszczurowy u Wilkońskiego 21 letniego byłego Komendanta Tyńca; r. 1776 namówił go Janowski iż wstąpił do zakonu, był albowiem bardzo przydatny przy odbudowaniu Tyńca. r. 1777 wyświęcony). Po powrocie Austryjaków Tomaniewicz będąc ogołocony z dóbr podał prośbę do Rządu o przywrócenie dóbr. Zesłano Komisyję złożoną z barona Baum starosty bocheńskiego i x. Borzkowskiego notariusza Konsystoryalnego, wskutek czego r. 1816 ostatecznie klasztor supprymowano dawszy każdemu zakonnikowi 300 zł. pensyi rocznej z pozwoleniem udać się gdzie chce. Tomaniewicz jako proboszcz został w pustem Tyńcu gdzie + 1820.

R. 1822 Grzegorz Tomasz Ziegler który po opuszczeniu Tyńca był najprzód w Lincu, dalej profesorem teologii dogmatycznej w uniwersytecie wiedeńskim i spowiednikiem cesarzowej. R. 1822 d. 5 lutego został od Franciszka II mianowany nowo utworzonego biskupstwa tynieckiego; d. 19 kwietn. 1822 potwierdził go Pius VII a na biskupa wyświęcił d. 29 czerwca 1822 arcyksiążę Kardynał Rudolf Jan arcybiskup ołomuniecki; d. 18 augusta 1822 odbył installacyję w Tyńcu: przemieszkawszy tam tylko parę miesięcy przeniósł stolicę do Bochni a r. 1826 do Tarnowa; r. 1827 mianowany biskupem w Lincu + tamże 1852. Wydał: 1) Der katholische Glaube in seiner ganzen Ausdehnung ist eben so vernunftmäßig als menschenfreundlich 2) Wiara katolicka w całej swojej obszerności jest z rozumem zgodna i uprzejma. 3) Institutiones seu prolegomena theologiae dogmaticae. Viennae 1821 (apud J. G. Binz) 4)

4) Das katholische Glaubensprinzip aus der Geschichte der christlichen Offenbarung nachgewiesen. Wien 1823. 5) Litterae pastorales ad Clerum tynecensem scriptae pridie calendas Maji 1823. Vindobonae (typ. mechitarist.) 1824. 8o st. 149. 3. 2. 6) S. Petrus lapsus at velociter surgens pia meditatione imitandum exhibitus. Tarnoviae (typ. Jos. Karnstaedt) 1825. 8o st. 43. 7) List pasterski z okazyi jubileuszu wydany. Tarnow (dr. J. Karnstaedt) 1826. 8o st. 108. 8) Litterae pastorales occasione jubilaei 1826. Tarnoviae (typ Jos. Karnstaedt) 1827. 8o st. 122. 6. F 9)

Wosm lat ery pozniej po supprymowaniu benedyktynów
1828 siedli Jezuici w Tyńcu aż r. 1831 w nocy z 2 na 3 maja podreperowany nieco przez Jezuitów klasztor
piorun spalił, odtąd poreperowano go nieco gontami pobito służy za parafialny kościół ponieważ murowany kościół S. Andrzeja r. 1836 zniesiono.

F 9) Rede gehalten zu Ollmütz am 12 Juni 1831. als am Tage der siebenten Sekularein weihungs=Feyer der dortigen hohen Metropolitan Kirche des heil. Wenzels. Brünn 1831 bey Johann Gastl. 8o st. 26.

Bartoszewski Benedykt herbu Boncza z młodości bawił na dworze Karola Stanisława Radziwiłła kanclerza w. X. Lit jako dworzanin, wstąpił do Benedyktynów w Nieświeżu Dr teolog. komisarz jeneralny zakonu w Polsce – nuncyjusz Fabricius Serbelloni mianował go administratorem opactwa w Mogilnie wysłany do Rzymu jako prokurator jeneralny otrzymał ~~opac~~ od papieża duchowne (regularis Abt) opactwo tynieckie, Kanonik Krak. deputat 1754 na trybunał piotrkowski (było 2 opatów wtedy zakonny: komendatarius)
+ 1762 po nim obrany 1762 d. 7 Czerwca Florian Amandus z Janowka Janowski Dr teol. urodz. 28 April 1725 wstąpił do zakonu 1745 mianowany biskupem tarnowskim 1786 + 4 Stycznia 1801 w Tarnowie

100

Jan Gabriel hrabia na Podosiach Podoski
herbu Junosza syn Mikołaja wojewody płoc-
kiego i Marianny Rokitnickiej starościanki
rypińskiej bawił najprzód na dworze Augusta III
jako kanclerz królewiczów Xawerego, Karola,
Klemensa i Albrechta; król który go zazywał do
rady mianował go referendarzem koronnym
r. 1767 od Stanisława Augusta mianowany arcy-
biskupem gnieźnieńskim prymasem, był
oraz r. 1768 opatem tynieckim i paradyskim
+ 1777 (chował ciągle na swój koszt 12 z mło
dzieży)

(cf Żywoty Arcyb. gniezn.)

Tyniec r. 1771 tego miejsca Konfederaci pod do: wództwem Choisy za pomocą rybaków przez kanał wzięli zamek Krakowski. Około r. 1807 sprowadzeni mnisi niemcy z Klasztoru Weiblingen dawali nauki licznie uczęszczane lecz r. 1809 ten instytut zniszczał.

101

102

Walewski Michał marszałek Konfederacyi
wojew. Krak. † 1806 w Tuczynie na
Wołyniu (córka jego za Jabłonowskim)

1772 w lutym komendantem Tyńca Dubois
podpułkownik — Lanckorony p. d'Elliot —
Bobrku p. Marion
d. 21 Kwietnia 1772 pułkownik Michelson
z 700 jazdy 100 piechoty i 2 armatami
rossyjsk. zajął Skawinę, lecz pobity
od p. Duhoux, Rossianie stracili 150
ludzi

1772 w styczniu stał w Tyńcu załogą p.
de Choisy mając 800 ludzi — lecz d. 1 lutego
wyruszył nocą do Krakowa dla zajęcia
zamku

R. 1806 rząd austriacki oddał Tyniec Benedykty:
nom z Waiblinger uchodzącym przed Fran:
cuzami. R. 1813 Xiążę Józef założył tam
Lazaret i tegoż roku Austriacy — wszedł
Ta się epidemia, Benedyktyni opuścili
Tyniec, dobra przyłączono do funduszu
religijnego. R. 1825 oddano Jezuitom z
1829 się spalił

Jenerał de Karol Franciszek
Dumourier (oszańcował Klasztor i
opactwo ; r. 1771 d. 22 czerwca pobity
pod Lanckoroną – Po zdobyciu zamku
Krak. 1772 d. 22 Kwietnia i wzięciu w niewo-
li p. de Choisy, wysłał Suwarow 6000
żołnierzy na zdobycie Tyńca osadziwszy
Piekary i za Wisłą pod Tyńcem górę Lipową
artylleryią. Przy bombardowaniu klasztoru
spłonęło pół wsi folwark i kościół parafialny
– przez 3 dni i nocy Rossyanie strzelali na
Klasztor, a w czasie nabożeństwa wpadł
granat do kościoła i urwał głowę S.
Piotrowi – następnie szturmowali przyczem
parętysięcy padło – zdobywszy okop na
górze Winnej, wyparci zostali przez Konfede-
ratów – Moskale musieli się cofnąć
lecz major Wilkoński wpuścił sekretnie
wojsko austriackie do Tyńca za co otrzy-
mał order. i wsie Jaszczurowa i Mucharz.
pamiętniki Dumourier, barona de Viomenil
Kawalera Thesby de Belcour ,

103

1772 d. 14 Marca. pod Kobierzynem była potyczka Konfederatów barskich pod dowództwem Walewskiego marszałka Krak. który tu pobił Branickiego.
Tegoż dnia pod Tyńcem półkownik rossyjski Lang pobił Sapiehę regimentarza. Konfederaci przez Wisłę pierzchli w góry przyczem wiele w Wisle utonęło. W tej potyczce rotmistrz litewski Ryk pojmał jenerała Suwarowa i chciał go zaprowadzić do obozu konfederackiego płazując go; ledwie że go Lejbhuzary rossyjscy odbili. W tej potyczce zginęło z strony Konfederatów kilkunastu ludzi i 2 oficerów, a 11 rannych.

104

Tyniec R. 1772 dowodzący w Tyńcu jenerał franc. Dechoux d. 22 kwietnia wypadł w nocy i rozbił w Skawinie oddział rossyjski majora Mikelsona zabiwszy mu 80 ludzi i oficera oraz armaty im zabrał które Moskale odbili nazad.

W kościele jest w ołtarzu WWSS obraz Mikołaja Janowskie-go malarza Krak. 1759 który także malował do kościoła i klasztoru w Staniątkach.

Konfederaci ufortyfikowawszy klasztor spalili wieś Tyniec i kościół parafialny zburzyli aby się Moskale pod forteczkę nie posuwali Moskale bombardowali z za Wisły od Piekar i znaczny kawał muru nad Wisłą wyburzyli gdzie były mieszkania dla gości lub osob swieckich na dewocyi zjeżdżających zwane Starostwem. Podczas bombardowania wpadła kula do kościoła podczas nabożeństwa i Moskale zapalili

stopiły się dzwony

wieże Klasztorne i Kościelne i chcieli dobyć szturmem, gdy po:
deszli na strzał sypnęli do nich Konfederaci z Kartaczów nabitych
żelazem posiekanem z Krat Klasztornych; padło do 5000 Moskali
reszta się cofła. Okopy na górze Winnej Moskale 2 razy wzięli
lecz znowu spędzeni, Konfederaci powiesili oficera francuskiego
komendanta tych okopów za to że puścił do okopów Moskali:
- Inny mały okop był na górze Spitalka
Przy Kapitulacyi Tynca Austriakom był komendantem Tynieckim
Wilkoński marszałek dziedzic Jaszczurowej

Za wsią Tyńcem jadąc ku Krakowu jest źródło zwane S. Jana
Kantego przy którem tenświęty miał odpoczywać idąc z Kęt.
na S. Piotr dawany był nowy chleb.
Za Tyńcem góra: Grodzisko i nad jeziorem i Wisłą górą Lipowa
gdzie górale z tratwami przybijali które włóczkowie do Kra:
kowa holowali
— Klasztor założony 1044 skasowany 1817.

Relacya

poddania się fortecy Tynieckiej Wojskom austryackim r. 1772.

Tyniec, klasztor X.X. Benedyktynów nad Wisłą na skale, od wody wcale nieprzystępny, lecz poza wodą są zaraz góry przewyższające prawie klasztor. Z tej zaś strony co i klasztor, jest jedna góra Winnicą zwana. Zaraz przy klasztorze tak blisko, że silny człowiek kamykiem z niej do klasztoru dorzucić może. Na niej jest szaniec wielki w kwadrat, a w tym trzy armaty. Na garnizon mocny chodziło do niego 160 ludzi, na ordynaryjny 100. Ten szaniec już raz byli odebrali Moskale, ale potem jedną armatę wziąwszy, a drugą zostawiwszy w błocie ustąpili nazad zlękłszy się Męczyńskiego Marszałka bełzkiego, który szedł na sukkurs. Ten szaniec mocniej teraz ufortyfikowany, to jest: wieże i doły w

koło porobione i gałęziami grubemi a ostremi obłożone, co jest lepsze jak rogatki. Na S. Michał w roku przeszłym attakował tenże szaniec JMl Pan Branicki, ale straciwszy kilkaset ludzi odstąpił nazad za kommendy JMl. Pana Cieńskiego Starosty Dzwinogrodzkiego.
Po świętach wielkanocnych przyjechał do Tyńca na kommendę JMl Pan Wilkoński Marszałek Xięstwa Oświęcimskiego i Zatorskiego, to jest dnia 15 Maja roku tegoż 1772, którą jak tylko mu Francuzi oddali i tegoż dnia wyjechali z Tyńca w nocy, zaraz na drugi dzień Moskale przerznęli za Wisłą kommunikacyą i żadnéy żywności zstamtąd nie dopuścili, a na trzeci dzień już ze wszystkich stron ściśle Moskale oblegli i mosty pod Bielanami i Jeziorzanami wsią na Wisłę zrobili.
Garnizon po ten czas Tyniecki nie miał więcéy jak 713 głów, lecz same rekruty i nieexercytowane. Magazynu nie było

więcej jak wszystkiego zboża korcy 300. Mięsa słonego po 40 wołach i słoniny połci 28. Podczas zaś tego samego oblężenia wysłał JMł Pan Kommendant 12 konnych, którzy wpadłszy w kordon moskiewski wzięli bydła sztuk 180 i żadnego nie utraciwszy człeka powrócili nazad z bydłem do fortecy.

Podczas tejże Kommendy znaleźli się niektórzy officerowie zdradliwi, jako to Blewek Oberszt lejtnant, Ditwar major, Mallemberg Plac adjutant, Mozdrowiecki i Chodetkowski Kapitanowie, ci bowiem chcieli bunt podnieść i z Kommendy JW. Marszałka wybić się, do czego takich użyli sposobów:

Naprzód namówili od artyllerii Oberfejerwerka Karola Keller zwanego, aby armaty zagwoździwszy sam do Moskali uciekł, ale postrzegł to wcześnie JW. Marszałek i kazał tegoż Kellera na przeciw bateryi moskiewskiej na wystawionej szubienicy powiesić. W tenże sam czas atta-

Nowała Moskwa Tyniec, przeto jeden tylko kanonier od armatniej kuli odebrał konturzyą.
Powtóre przydali sekretnie warty JW. Kommendantowi i chcieli kapitulować z Moskwą, ale i tę robotę postrzegłszy wcześnie JMć Pan Marszałek, krzywdę im swą darowawszy pogroził i upominał, aby odtąd więcej żadnej nie doznawał porady. Lecz i to nie pomogło, bo
Potrzecie we Wtorek świąteczny przysłany był chłop, X.X. Benedyktynów poddany, nazwiskiem Michał Sibora, od Moskwy. Ten udawał, że sekretnie przeszedł przez pikiety moskiewskie, przysłany od drugich X.X. z przestrogą o podpaleniu, a sam poszedłszy tajemnie na kościół założył tam ogień, który niezręcznie postrzeżony, nie mógł być ugaszony.
W tenczas tedy pod czas pożaru tego, ciż sami wyżej rzeczeni officerowie, przymuszali koniecznie JMć Pana Marszałka, aby się Moskwie poddał, ale gdy nie mogli wy-

nódz, owszem zagrożeni zostali, aby nie
ważyli się o poddaniu wspominać, ale o-
wszem swej zadosyć powinności czynili,
i zbuntowawszy się, chcieli pobuntować
i innych i wartę Marszałkowi przydać,
lecz uprzedził onych JWW Pan Marszałek,
kazawszy ich pobrać w areszt, a potym
prowadzonych inkwizycyach osądzeni
kryminaliter, Blewek Oberszlejtnant i
Ditwar Major rozstrzelani w nocy o ca-
łej północy w wigilią ś. Jana, a Plac
adjutant Mallenberg i Kapitanowie Mo-
drowiecki i Chodakowski byli w areszcie
aż do dnia 12 Julii, póki wojsko cesarskie
nie odebrało od Konfederatów Tyńca. Chło-
pa zaś Sibora mocno bity gdy nie przyznał
się wolno wypuszczony, teraz dopiero
przyznał się innym w okolicy po wsiach
ludziom i swoim księżom.
Przez cały czas tego oblężenia i attaki,
to jest przez niedziel ośm, żaden Konfe-
derat nie zginął, trzech rannych wy-
zdrowiało a czwarty kaleka, gdy zaś
przyszła Kommenda cesarska, jeden Po-

tak do tej kommendy zarekrutował
się i w nocy stojąc na szyldwachu
gdy gwizdał, od strzelca moskiewskiego
na głos postrzelony w samo oko lewe
z dymem spadł.
Kommenda cesarska wessła do Tyńca
d. 12 Julii w nocy o godzinie 2giej, to
jest porucznik Handel od regimentu
Hussarów Generała Hadyka, i podpo-
rucznik Grieshaber od regimentu pie-
choty Carola Colloredo we 40 ludzi, to
jest Hussarów 10, a piechoty z Leibre-
gimentu Półkownika Mitrowskiego 30.
Ammunicyi było jeszcze podostatkiem,
kul armatnich zdatnych 300, prochu wię-
cej jak 150 cetnarów, ołowiu dosyć.
Armat spiżowych 6, żelaznych 30. Z gar-
nizonu przez czas oblężenia wymarło
150 uciekło 30. Rozstrzelanych dwoch,
obwieszony jeden, w areszcie dwóch, a
wyszło nas wszystkich z JW. Marszał-
kiem 528.
Podczas tego oblężenia i assaltu nasz-
pująca do JW. Marszałka i od niego zda-

rzała się korrespondencya, która dowo-
dzi i wierności stateczną skonfedero-
wanym Stanom, a waręj ojczyźnie
poprzysiężoną i nieustraszone męstwo.

List JMl Pana Dzierzbickiego Marszałka
Konfederacyi Województwa Łęczyckie-
go do JMl Pana Witkowskiego Marszał-
ka Konfederacyi Xięstw Oświęcimskie-
go i Zatorskiego de die 11 Junii 1772.

Jaśnie Wielmożny Mci Kochany Do-
brodzieju!
Okoliczności tak na nas spadły kryty-
czne, że zgadywać potrzeba, co ze dwoj-
ga lepszego wybrać możemy. Jam już
obrał za zniesieniem się z Generalno-
ścią, oddałem Lanckoronę cesarskiemu
Generałowi d'Alton, od którego mam
rewers na wszystko i ludzie wszyscy
wolni gdzie chcą idą, nawet i dezertero-
wie cesarscy pardon mają. Toż samo
i o Tyńcu umówiliśmy się z JW. Mar-
szałkiem Krakowskim, zaczém Kochany

Oświecom się dziś Generał d'Alton wyro-
bił, że Moskwa przez jakiś czas nie bę-
dzie WM Państwa attakować, więc po-
ślij trębacza do Szuwarowa, oznajmu-
jąc mu, że JW. WM Pan Dobrodziej tę for-
tecę już pierwej poddałeś w protekcyą
Najjaśniejszego Cesarza, a tak cały garni-
zon i sam ocalejesz, inaczej nie daj się ni-
komu uwieść, bo tak JW. Walewski u-
mówił się i ja z Generałem d'Alton.
Adieu Twój Sługa. O respons proszę,
na który tu czekam w Gaju d. 11 Junii 1772
Teodor Dzierzbicki S. W. M. W. Z.

(Ten list na pierwszym parolu od-
dany przez cesarskich.)

List JMC Pana d'Alton, Generała Majora
wojsk cesarskich de die 13 Junii 1772
do JMC Pana Wilkońskiego na parolu
oddany, z niemieckiego przetłumaczony.

Jaśnie Wielmożny Mści Panie Hrabio!
Wielce szacowny list WMC Pana de data
dnia wczorajszego odebrałem, na który

mam honor to odpisać, że ja z JMl Panem De Szuwarów Generał Majorem wojsk rosyjskich tak się umówiłem, żeby garnizon Tyniecki w ten sposób przyjął kapitulacyę, jako niżej położone wyrażają punkta. Ponieważ teraz prawo wojskowe jest, aby Generał, który fortecę oblega na pewne punkta z oblężonymi kapitulował. Wyżej mianowany JMl Pan Generał toż samo przezemnie uczynić chce, ja zaś ufam że te punkta z pomyślnością dla WMl Pana są ułożone, dlatego za dobrą rzecz uznaję, ażebyś WMl Pan te punkta przyjął i unikając dalszych trudności teraz postany instrument podpisać chciał, co także JMl Pan Generał Szuwarow ze swojej strony wypełni, które jeżeli WMl Pan przyjmiesz proszę mi oznajmić zaraz. Przytem jeszcze zachęcając do podpisania tego instrumentu oświadczam się, że przy wyjściu garnizonu z Tyńca dla bezpieczeństwa dotrzymania Kapitulacyi i gwarancyi te obowiązki będę 4^{tego} punktu,

że niewięcej jak tylko 80 piechoty moskiew-
skiej przystąpi i bramę osadzą, przy któ-
rych także jeden cesarsko-królewski sztabs-
officer znajdować się będzie, aby nikomu
najmniejsza krzywda nie stała się. Gdy
garnizon wystąpi i każdy będzie chciał
iść dokąd zechce, tedy dla bezpieczeństwa
wolnego przejścia, jeden cały batalion
i 4 Eskadrony kawaleryi z wojska cesar-
skiego będą pod górą, dlatego więc naj-
mniejszej rzeczy obawiać się nie potrze-
ba. A gdy już nikogo z garnizonu w Tyń-
cu nie będzie, wtenczas Moskale fortecę
obsadziwszy zaraz mnie oddadzą i całą
ammunicyą oprócz armaty jednej, którą
z sobą wziąwszy w dalszy marsz udadzą
się. Tem opisaniem jeżeli jaką przysłu-
gę WM Panu uczyniłem to sobie mam
za najświętsze i najosobliwsze szczę-
ście, zostając z wszelkiem poważaniem

JW WM WM Pana

najniższym sługą

d'Alton Generał Major wojsk Naj-
jaśniejszego Cesarza Rzymskiego

W Gaju d. 13 Junii 1772

Przy tym liście przysłane były zaraz i punkta do Kapitulacyi niżej wyrażone, a gdy nie były wtenczas przyjęte, tedy powtórnie znowu z nimi d. 15 Junii przyjechali officerowie cesarscy do samej fortecy z Majorem moskiewskim Michelzonem, na które odebrawszy niżej położoną rezolucyę, więcej już nie parolowali.

Kapitulacya

która do traktowania z garnizonem tynieckim JMl Panu d'Alton Generałowi Majorowi wojsk cesarskich, od JMl Pana Szuwarow Generał Majora wojsk moskiewskich dana, a od tego podana temuż garnizonowi, a raczej JMl Panu Wilkońskiemu Kommendantowi na piśmie była po dwa razy to jest d. 13 i 15 Junii 1772

1mo Aby się garnizon tyniecki poddał na dyskrecyę wojsku rosyjskiemu, które do ugody niżej wyrażonej ściąga.

2do Cały garnizon tyniecki i wszyscy w nim znajdujący się bez żadnej excep

cyi po uczynionym recessie bez broni
wyjdzie, a każdemu dokąd się spodoba
wolno iść będzie i każdemu paszporty
od Generała Szuwarow dane będą.
3tio Officerowie i szlachta wszyscy
przy broni się zostaną i każdemu za-
równo wolno będzie swoje własne ba-
gaże i konie zatrzymać i wziąść z
sobą.
4to Tak długo póki cały garnizon nie
wymaszeruje i paszporty gotowe nie
będą, brama połową kompanii, to jest
80 ludźmi wojska rosyjskiego osadzoną
będzie. Ta potem kommenda całą forte-
cę odbierze i ammunicyą przy znajdu-
jącej się z nią jednym Sztabsofficerze
wojska cesarskiego.
Datum w obozie pod Tyńcem dnia 15
Junii, a według greckiego d. 4 Junii 1772
Szuwarow Generał
Odpowiedź
Kapitulacyę JMl Pana d'Alton Generał
Majora wojsk cesarskich forteca Ty-
niecka przyjmuje którą wojska skon-

federowanéj Rzpltéj w fortecy lancko,,
rońskiéj z wojskiem Najjaśniejszego
zawarty cesarza, innéj zaś, do któréj by
wojsko rosyjskie należało kapitulacyi,
taż forteca przyjąć nie może.
Ad 1mum Garnizon tyniecki żadnéj
nie ma potrzeby poddawać się na dys,,
krecyą wojska rosyjskiego, gdy mu
wiadomo, że wojsku cesarskiemu u,,
stąpi miejsca.
Ad 2dum Garnizonowi tynieckiemu
paszporta od JWPana Generała Szu,,
warow nie są potrzebne, bo pewny jest,
że gdy ustąpi miejsca wojsku cesar,,
skiemu, tedy otrzyma od niego eskor,,
tę na miejsce bespieczne.
Ad 3tium Wojsko cesarskie widząc
powolność garnizonu tynieckiego
w ustąpieniu mu miejsca, jako są,,
siedzkie nam przyjazne, każdemu
broń i należytość odda. Co umówione
będzie w osobnéj kapitulacyi garnizo,,
nu tynieckiego z wojskiem cesarskiem.
Ad 4tum Garnizon tyniecki nie dozwa,,

la, aby wojsko rosyjskie fortecę tynie,
cką obejmować i ammunicyę w niéj
odbierać miało. Cały więc garnizon
tyniecki sacryfikuje się raczéj życie
utracić i największe ponieść przykro,
ści, niżeli na podane sobie punkta
zezwolić.
Datum w fortecy tynieckiéj d. 15 Junii 1772
Wilkowski M. X. Z. O. i Z.
Kommendant

List JMl Pana Wilkowskiego Marszałka
Oświecimskiego i Zatorskiego a po ten czas
Kommendanta Tynca podczas ostatniego
parolu z Moskwą do JMl Pana Walewskiego
Marszałka Krakowskiego de d. 15 Junii 1772

Jaśnie Wielmożny Kochany Marszałku!
We Wtorek świąteczny to jest 9ª praesen,
tis przypuścił Bóg pożar ognia na for,
tecę zbyt wielki, lecz niech mu dzięka
będzie, że najmniejszéj w niczém nie po,
niosłem szkody. Tak się tu rządzę jak mi
moja kondnita każe i lubo od kilku dni

mam wielkie remonstracye i nalegania od JMł Pana Podpułkownika moskiewskie„go Michelsona ze strony Kapitulacyi oka„zującego mi złąd względy Najjaśniejszéj Imperatorowéj rossyjskiéj dla mnie i ca„łego garnizonu, jednak takową zawsze daję mu rezolucyę, że mam ordynans od generalności do oddania forteczy wojsku Najjaśniejszego Cesarza rzymskiego, a nie kapitulowania z wojskiem Najjaśniej„széj Imperatorowéj rossyjskiéj. Że zaś przy tych naleganiach poznaję wielkie interessowanie się JMł Pana Generała d'Alton, zakończyłem na tém, aby mi dozwolono pisać do skonfederowanych Stanów i list przesłać. A że największą widzę łatwość pisania do J.W. WMł Pana, więc proszę abyś J.W. Regimentarzowi generalnemu kapitulacyę tu przyłączo„ną pokazał i wyrobił nieodwłoczną re„zolucyę kapitulowania, albo też inny ordynans dependujący od okoliczności, gdyż ja to dopełnię chętnie, co mi od Stanów skonfederowanych przypisa„no będzie oddając mnie statecznej przy„jaźni etc.

Wilkoński

Odpis JMł Pana Walewskiego JMł Panu Wilkowskiemu z Białej d. 28 Junii 1772

Jaśnie Wielmożny Kochany Marszałku! Już przez swoją odwagę i męstwo tak sobie jako i całemu garnizonowi zasłużyłeś na sławę, którą Ci każdy z prawa powinności oddać winien. Nie zostaje zatem nic więcej w tych krytycznych czasach, jak nie przechodzić daleko reguły wojny i zabespieczyć życie tak swoje jako też i tego poczciwego garnizonu. Raczysz więc sam dla siebie Kochany Marszałku nie zwłoczać ale i owszem przyspieszyć kapitulacyę z JMł Panem Generałem Szuwarowem, który pewno, co Ci przyrzecze to i dotrzyma, ile świeże mamy tegoż Generała dowody, że się poczciwie z tymi, którzy z nim kapitulują zwykł obchodzić. Już ani Lanckorony, ani Bobrku nie masz, potencye sobie sprzyjające rzeczom koniec kładą nie należy nam więc już bez konsekwencyi naszego kontynuować dzieła. Radzę więc i życzę, abyś tę kapitulacyę z JMł Panem Generałem Szuwarowem przy-

spieszył i jego ufał charakterowi, ile jak słyszałem, że dawniéj tenże Generał na do-syć dyskretną zezwalał kapitulacyą. Czyń, że to z jak największym pośpiechem dla o-calenia i siebie i całego garnizonu. Adieu bądź zdrów i kochaj mnie

Walewski M. K.

Dnia 29 Junii na posłany przez szpiega kobietę bilet od JMC Pana Wilkońskiego do JMC Pana d'Atton z remonstracyą, aby fortecę odbierał i nie zaniedbał żadnych sposobów, ponieważ już omale jest ma-garynu, taką też kobieta na malutkiéj karteczce ręką adjutanta Generała d'At-ton pisaną i podpisaną przyniosła od-powiedź:

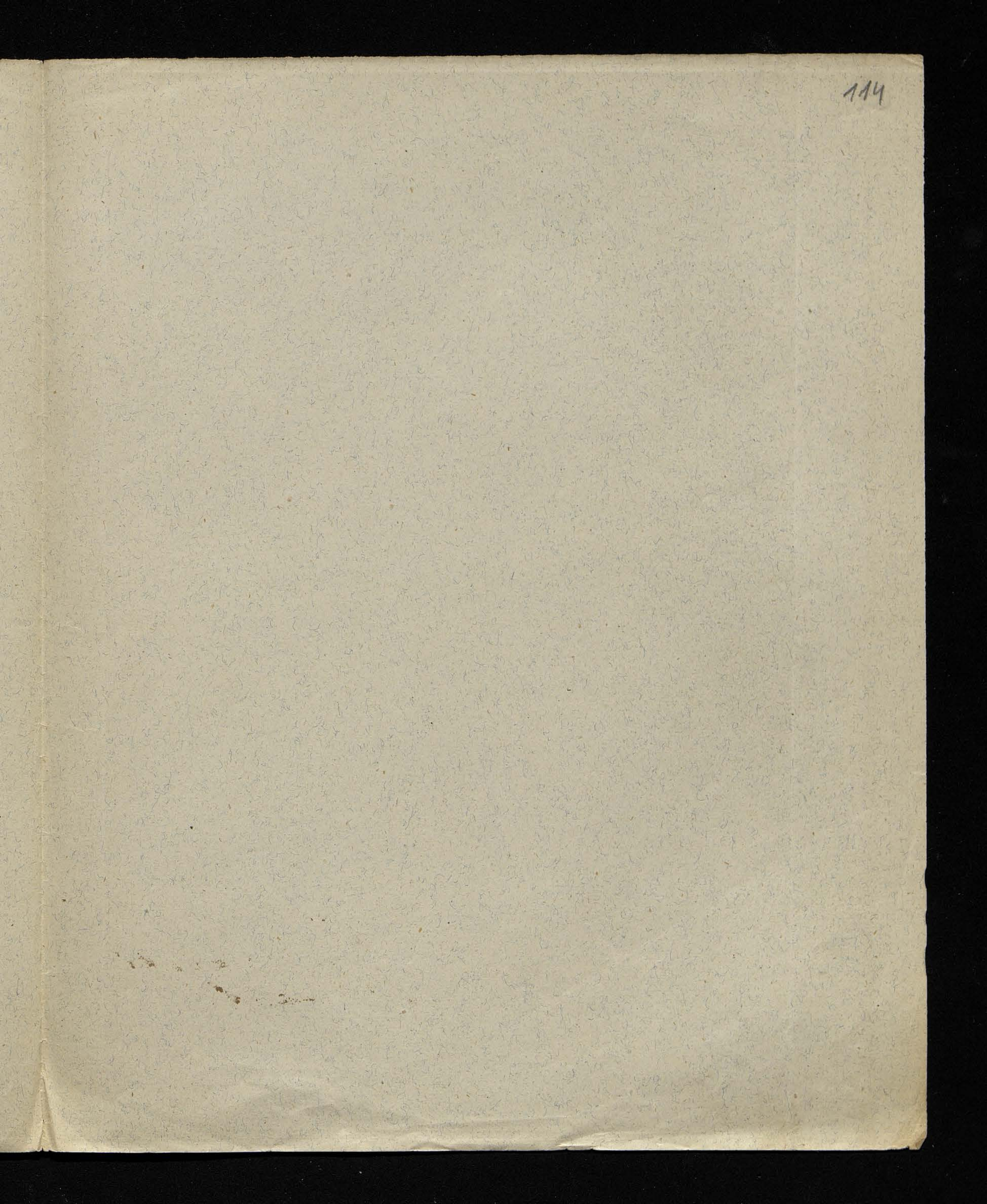
JMC Pan Marszałek powinien był słuchać perswazyi JMC Pana Generała dawniéj da-wanych, teraz nie masz innego sposobu jak tylko wytrzymać i z oblężeniem mena-żować się póki nie powróci jeden Generał z Warszawy, który sam umówić się o Ty-nic pojechał. Trzeba dobréj być nadziei. Niech Pan Marszałek ustnie każe powie-dzieć przez tę Kobietę, jak długo chle-

bem i mięsem może się sustentować.
Z Gaju d. 29 Junii 1772.
Ludwik Walewski Adjutant.

Dnia 30 Junii znowu taż kobieta wysłana z biletem i ustną relacyą, że tylko do 7 dnia Julii wystarczy żywności, taką od Generała d'Alton, jegoż adjutanta ręką pisaną i podpisaną przyniosła odpowiedź:

Tak JW WM Pan musisz narabiać, abyś z chlebem jak najdłużéj menażował, tymczasem nieomylnie Kapitulacya dla JW. WM Pana i całego garnizonu dosyć pomyślna nastąpi, o czém więcéj z JW. WM Panem dnia wczorajszego ustnie mówiono. Tymczasem bądź JW. WM Pan z garnizonem dobréj myśli i nadziei. Jeżeli byś jakie wyszłał przykrości, to tém więcéj dla siebie mieć będziesz honoru, miej się jednak JW. WM Pan na ostrożności

Datum w Gaju d. 2 Julii 1772
Ludwik Walewski
Adjutant

Tyniec

Widok ruin klasztoru tynieckiego oraz plan sytuacyjny zabudowań z r. 1772 jest na 1 tablicy in fol. jest w dziele: Łuszczkiewicz Wład.: Zabytki [illegible] dawnego budownictwa w Krakowskiem. Kraków 1864. fol. Zeszyt I.

Tyniec 1772 po spaleniu Kościoła i Klasztoru
tamże oraz Kościoła farnego tamże Florian
Amand z Janowka opat tyniecki Kanonik Krak.
a później biskup tarnowski Klasztor i Kościoły
zreparował znacznym kosztem; Kościół poświęcał
farny 1777 w niedzielę 8ma po świątkach Fran:
ciszek Potkański biskup patareński sufra:
gan krak., który od r. 1753 poświęcił do
r. 1777 kościoły w Trójcy, Rychwałdzie, In:
wałdzie, Wadowicach, Spytkowicach, Ostrowsku
Łętowni, Zakliczynie, Drogini - szpital z kościołem
w Ujściu solnym, Klasztor Kapucynów w Rozwado:
wie, Kaplicę Matki boskiej bolesnej przy Klasztorze w Sta:
niątkach.

117

Enderle Henryk ur. d. 1 Octobr. 1782 (w Donaurieden, wstąpił do Benedyktynów w Wiblingen koło Ulm r. 1801, wyświęcony 1805 i przybył do Tyńca wraz z innemi będąc profesorem w gimnazyum Krak. - od r. 1811 w Wiedniu + 21 Novembr. 1851 w Hoebersbrun jako proboszcz.

u ł ı, rok, drukarz, nakładca, woluminów, stronnic, kart, nów. — Rytownik. za	Liczba		
	w Katalogu		Szafy
	Inwentarza	*Materyi*	
		Otrzymano	

118

Ziegler Gregorius Thomas ur. w miasteczku Kirchheim w Szwabii d. 7 Marca 1770, r. 1791 wstąpił do klasztoru Wiblingen, r. 1793 wyświecony, był profesorem w Gracu, Konstancyi, Fryburgu, w Opricu w Krakowie - potem w Linc profesor historyi kościelnej, w Wiedeńskim uniw. prof teologii dogmatycznej, 1822 biskup tarnowski 1827 w Lincu + 15 April 1852

Keppler Coelestinus ur. w Munderkingen 1784, w Wiblingen, Opricu, w Admont + 1858 w Wiedniu jako prof. uniwersyt.

ita de gli Alberti)

46 8vo

119

Tyniec sprowadzono r. 1806 zakonników z Wipplingen w szwabij na mocy traktatu gdy się ten klasztor dostał do xięstwa warszaw. ci Niemcy w liczbie 20 oprocz generała udali się do Galicyi. 1810.

R. 1813 wojsko polskie założyło szpital w Tyńcu
Dziś kościół, opactwo i kawałek klasztoru przy kościele pobite gontami po pożarze ostatnim. Kościół klasztorny obrócony na parafialny, a parafialny S. Jędrzeja zburzony
na sali nad wielkim refektarzem były portrety biskupów krakowskich i opatów tynieckich: Aaron, Kajetan Sołtyk, Turski, Załuski, Potkański, Jędrzej Nossek opat błogosł. Mścisław przeor błogosł. Włodzimierz xiąże oświęcimski z lilią w ręku diakon błog. Bartoszewski opat, Flor. Amand Janowski opat. Papieże, P. Jezus; sala ta była niesklepiona i obrazy zgorzały.
Po lewej stronie od zakrystyi na ambicie był kapitularz malowany w nim 2 okna i ołtarzyk, okna wychodziły na ogród, przed drzwiami kapitularza wchód do grobów gdzie leżą błogosławieni
W ambicie statua Kazimierza mnicha i Judyty; te stały nad schodami wychodzącemi od wielkiego refektarza na górę do klasztoru i sali gdzie wisiały portrety
Po spaleniu przenieśli się Jezuici do Staniątek a potem do Nowego Sącza. (Z notat Leśniewskiego organisty w Tyńcu)

Tyniec (w wadowickim) od r. 1040 do r. 1816 suppressyi był tu naj:
starszy Klasztor i opactwo Benedyktynow w Polsce. Do tego Klasztoru
należał parafialny Kościoł w Skawinie jako filia; po wcieleniu
Kościoła tynieckiego do klasztornego 1763 Kościoł w Skawinie
rządzony był już nie od Benedyktynów ale od świeckich pro:
boszczów. – Konrad xiąże Mazowiecki chcąc r. 1246 Małopolskę
zagarnąć wybudował dla mocniejszego stanowiska w Tyńcu na
przeciw Klasztoru zamek lecz go zdobył Bolesław wstydliwy

Historia Kazimierza mnicha malowana po spaleniu Klasztoru tynieckiego prze:
wieziona do Staniątek
W Tyńcu były 2 zamki jeden gdzie dziś Klasztor – drugi na górze Grodzisko
(idąc od wsi ku Wisle na górę są w krzakach ślady murow jeszcze) – trzeci
zamek był za Wisłą za Piekarami ku Rączynej (na tej górze jest pieczara
zwana Twardowska skała; na skale mały znak – niedaleko Wisły)
Przy skasowaniu było kielichów samych 33 niektóre bardzo stare
Klasztor dzielił się na Klasztor – opactwo – starostwo
Do Tyńca należały wsie Rzorzow, Bukow, Samborek, Łączany, Rozowice

Jezuici wygnani z Rossyi przybywają do Lwowa 1820 i do Tyńca.

121

122

1822 na nowo utworzone biskupstwo tynieckie mianow. biskup. Grzegorz Tomasz Ziegler Dr. teol. i profesor dogmatyki w Wiedniu.

123

Tyniec R. 1822 D. 18 Sierpnia była instalacya na biskupstwo Gregorza Tomasza Ziegler którego wprzód zastępował Jan Baier administrator kanonik lwow. proboszcz starosądecki: —
wtedy istniał, jeszcze kościół parafialny s. Andrzeja później rozebrany.

124

Tyniec Dekretem Kancelaryi nadwornej z d. 4 Paźdz. 1826 biskupstwo przeniesiono do Tarnowa.

125

Tyniec nad drzwiami Kościoła napis na tablicy marmurowej: D. O. M. Templum hoc regii coenobii Deo Optimo Maximo, Sanctissimae Virginis Matri (S. Petro et Paulo) principibus apostolorum sacrum. Dirutis vetustate corrupti aedificii parietibus, nova forma, novo tholo, nova porticu, novisque turribus et sacellis edificiis ad latera adjectis ac erecto frontispicio Stanislaus Lubienski abbas Tinecensis struxit, ornavit, longeque augustius reddidit Anno Christi 1622 Sigismundo III Poloniae et Sveciae regi vita et imperium: regiae ejus soboli felicitas, patriae charissimae tranquillitas et concordia.

(Wystawiony z nowa kościół d. 8 maja 1622 poświęcił Maciej Lubieński biskup chełmski, wielki ołtarz oraz 7 pobocznych ołtarzy benedykował; obraz do ołtarza wielkiego i inne porządki sprawił Stanisław Pstrokoński opat

W kościele nagrobki Stokowskiego.

Na kurytarzu kościelnym stoi posąg drzewiany króla Kazimierza mnicha w koronie w zbroi w kwiaty wyrabianej z mieczem i krzyżem napis głosi że on 1044 klasztor założył (Utwór XVII wieku)

Tablica nagrobna: Teodora Zielonackiego opata troickiego 1759 i Stanisława Szembeka arcybiskupa gnieźnień.: i [illegible] opata tynieckiego – Koło kapitularza tablica marmurowa czarna z napisem: D. O. M. | Aeternae memoriae | Venerabilium | Andreae Mossek abbatis | Mscislai prioris | Vlodimiri | ducis Osvec. et Zator filii | Benedict. tynecensium | qui | vitae forma dati nobis sunt hic tumulati | Viator | moribus hos sequere si Christum quaeris habere | fortunatus tantis antecess. conventus tynecensis posuit A. D. 1759. = Wyryta na kamieniu na podłodze trupia głowa oznacza ich spoczynek.

W zburzonym zabudowaniu klasztornym nad refectarzem godło S. Izydora i rok A. 1640 d. 24 Junii – w drugim miejscu: 1712 d. 1 Junii nad drzwiami z piętra widok cudny.

Ob. Braig M.: Geschichte der Abtei Wiblingen in Schwaben. Isny. 1834. 8° mit 1 Abbild. 30 kr. rhein.

Sławni zakonnicy tynieccy: Kazmierz Fortunat Albrychowicz bibliotekarz i archiwariusz, opat orłowski + 27 maja 1769 autor 2 panegiryków (Juszyń. I p. 3)

Buchowski Benign. kompozytor muzyczny proboszcz Kościelnicki poeta +1742 (Juszyński I. 38.

Janowski Florian Amand opat autor panegiryku 1749 (Juszyń. I. 152)

Szczygielski

Demonstratio catholica ad omnes orthodoxae fidei controversias decidendas auctore Joanne Caramuele Lobkowitz Ord. S. Ben. quam ex auctoris manuscripto imprimendam curavit Stanislaus Szczygielski praeposit. tuchov. Cracoviae apud haeredes Lucae Kupisz 1665. 12°. k. 12 (z tytułem sztychow) i str. 144.

Tyniec podlegał Klasztorowi i opactwu w Clugny
Szczygielski Aquila p. 146 wspomina iż r.
1320 w klasztorze tynieckim sprawowali de:
legowani z Kapituły Kluniackiej wizytę.
(Antiquae Tabulae Tynecen. docent)

R. 1460 Klasztor Tyniecki ustąpił Akademii
Krak. probostwa S. Mikołaja w Krakowie

R. 1463. d. 9 Octobr. (d. dominica in festo SS. Dyonisii
Jan biskup mołdawski sufragan Krak.
poświęcał kościół: ołtarze w Tyńcu odbu:
dowane.

Cluniacensis congregatio in Burgundia
(Klasztor zbudował Wilhelm pobożny książę
Akwitański r. 910 – drugi opat Św. Odo +944
zaprowadził porządek klasztorny sławny, reguły
i ceremonie oddzielne

Szczygielski Aquila p. 272 mówi że Klasztor
tyniecki blisko przez 500 lat podlegał
Kongregacyi Kluniackiej – i dalej p. 275
pisze że za czasów nazwanego opata Kluniackiego Jana Kar:
dynała z Lotaryngii około r. 1528 z powodu niesna:
sek oderwały się niektóre Klasztory od posłuszeństwa
między innemi Tyniec (A Cluniacensi Regimine defecit)
nie wysyłali więcej delegatów na Kapituły ani przyjmowali Wizytatorów.

Wstęp do Kielichów Tynieckich N° 1819 – 2267
2264 – 2265 – 2266. –

Kielichy byłego Opactwa Tynieckiego, dziś w Skarbcu Kapituły Tarnowskiej znajdujące się – należą do ~~jedn~~ jednych z dawniejszych zabytków na Wystawie się znajdujących – Kształt ich jest zupełnie podobnym do Kielicha Andrzeja Probowcza w Trzemesznie z r 1414, i do Kielicha Zbigniewa we Włocławku (r 1473 – 1480.) – wyobrażonych we Wzorach Sztuki średniowiecznej Serya druga Zeszyty XXI, XXII.

Zasadnicza forma wszystkich tych Kielichów jest następująca: na rękojeści czyli nóżce sześciograniastej osadzoną jest ~~czaszka~~ miseczka w przeźroczyste kształcie wyrobiona, częstokroć z napisem, w której dopiero właściwa czara czyli kielich znacznie od poprzedniego większa jest przytwierdzona – ~~Spodem~~ Ścianki sześciograniastej rękojeści zaginając się spodem i rozszerzając stanowią sześciolistną podstawę, na której ~~na~~ każdym liściu się wyobrażenia Św. Pańskich – przeźroczysto wycięta blaszka, prostopadle do krańców podstawki naokoło przylutowana (opasująca) zakończająca się półwałkiem lub zupełnie płasko, zakończa Kielich od dołu. –

W środku rękojeści czyli nóżki bywa albo jabłko spłaszczone z sześcioma wyskakującemi mocno czworograniastemi guzami, w których umieszczone są Litery I H E S V S lub M A R Y A *, albo też w jego miejsce rodzaj otwornej gotyckiej kaplicy z wyobrażeniami Św^tych^ lub Aniołów. –

~~Kielichy z jabłkiem na rękojeści są dawniejsze i pochodzą z wieku XV. z kapliczką zaś do wieku XVI odnieść należy, jak to i napisy na niektórych zamieszczone dowodzą~~. – i klasztoru Tynieckiego

Herby familii polskich na niektórych Kielichach zamieszczone napis na Kielichu N° 2267 każą się domyślać, że Kielichy te były darami ówczesnych Opatów Tynieckich – jednostajna ich forma naprowadza na wniosek że musiały być robione według przyjętej tradycyjnej normy w jednym miejscu, najprędzej w Krakowie – chociaż znak złotnicy R ~~tra~~ na niektórych znajdujący się, trudnym jest do odgadnienia

ad 5376

Kielichy Tynieckie.

1119. 2264. 2265. 2266. 2267

1819

128

Kielich Kościelny srebrny pozłacany, pochodzący z Opactwa Tynieckiego, teraz w skarbcu Katedry Tarnowskiej.—

Miseczka obejmująca czarę, przyozdobiona jest u spodu Kwiatkami których kontur z kręconego drucika a środek emalią białą zieloną i czerwoną wypełniony, nad temi kwiatkami ozdoba kręcona, a nad nią koronka z kwiatów przezroczysto wyrobionych. W środku bocznej rękojeści umieszczony rodzaj gotyckiej kapliczki żabkami krokszynkami i innemi przezroczysto wyrabianemi w gotyckim smaku ozdobami przybranej— wszystko gotyckim baldachimem przykryte — w 6ciu framugach téj kapliczki umieszczone są figury 1o Matki boskiej z dzieciątkiem Jezus— 2do Serafin z dyscypliną i laską— 3o z Włócznią, 4o z dyscypliną — 5to grający na cytrze— 6to na skrzypcach.— Podstawa 6 listna, każdy z listków do koła ozdobą sznureczkowato kręconą aż na rękojeść zachodzącą obwiedziony ma na sobie wyobrażenia 1o Chrystusa Ecce homo— 2o Matkę Boską — 3o S Jana— 4o S Stanisława wskrzeszającego Piotrowina 5to S Pawła 6to S Piotra.— Stopy świętych z powodu wznoszącej się nogi do góry podniesione, a nad każdą z nich rodzaj baldachimu z ozdób gotyckich poczynającej się w tym miejscu nogi utworzony. Pod wizerunkiem Chrystusa herb Rawicz innéj niezgrabnej roboty, i później jak się zdaje przyczepiony— Podstawę zakończa

od spodu półsztabek, ~~ozdobnemi~~ kręconemi sznur~~kowatemi~~eczkami, gałązkami, i średnie główkami Aniołków odpowiadających (spotkaniu się) ~~czterech~~ listków podstawy przyozdobiony. Cecha złotnicza R. i zwykły poncerunek (CE) wiek XV.)

(: Fotogr. K. Bayer - Kolorował do Wzorów Sztuki Średniowiecznej Gryglewski.-

Wysokość —	0.272
Średn. ~~otworu~~ czary	0.130
— „ — podstawy	0.162
Głębokość czary	0.099
Obwód kapliczki	0,170 – czyli średnica 0.056.

K. K. 129

Wysokość — 0.272
Śred otworu — 0.130
— " — podstawy — 0.162
głębokość — 0.099
obwód kaplic(z)y w środku 0.170.

Z 1819. wystawiony

Kielich kościelny srebrny pozłacany pochodzący z Opactwa Tynieckiego obecnie w Skarbcu Katedry Tarnowskiej —

(Fotogr. K. Beyer — Kolorowat do Wz. Szt. Średn. Gryglewski.)

Niezrozumiałe i nieczytelne

u spodu na małej tarczy herb Rawicz, zupełnie innej roboty, później zdaje się przyrze- piony.

Spodek Półstołek od kraju i wierzchu kręconą ozdóbką, w wklęsłości gałązką liśćmi okręconą ozdobny, w kątach przez zpotkanie się wypukłości obwodu utworzonych wypukło liście a na nich figurki Aniołów, także jako i inne na kielichu znajdujące się ozdoby, częścią przykówanemi częścią zaginanemi nitami przymocowane — na jednej z sześciu wypukłości Herb Rawicz zupełnie innej niezgrabnej

roboty, później zdaje się być przyczepiony. Na samejże podstawie
płaskiej przez 6 półkoli na 6 działów podzielonej, z których każda
kreskowanemi ozdobkami otoczona, następne wyobrażenia — naprzód
nad herbem Zawisz Chrystus Ecce homo — (Matka Boska — S. ~~Barbara~~ Jan —
S. Stanisław wskrzeszający Piotrowina — S. Paweł. S. Piotr —
Głowy świętych z powodu wznoszącej się nogi, oparte (do góry podnie-
sione — Ozdoby gotyckie na nóżce porywające się stanowią
nad każdą głową rodzaj koronkowego ~~nakrycia~~ baldachimu (— wśrodku
kielicha wypukłości 6 boczna, ~~ozdobiona z każdej strony wyobra~~ w kratkach kapliczki, przy każdym kasie
~~żeniem [illegible] stojących na krawędzi jedno od drugiego wystające~~ ~~serafinów i cherubinów~~ przezroczysto wyrobione przypory, pinaklami
z ząbkami ozdobne — z których 2 wspierają się na małych krokszynkach
~~podtrzymujące w gotyckim filigranie wyrabiana strażka porodki~~ =
wśród tych przypór znajdują się Apostołki kreskowanemi kolumnami otoczone przezroczysto wyro=
~~bione~~ — na 1ej ścianie Matka Boska z dzieciątkiem Jezus — na 2giej Serafim
bione gotyckim baldachimem nakryte — S.
z dyscypliną i taśką — na 3 z włócznią — na 4 z dyscypliną i ~~grubą~~ słupem ~~taśką~~ po=
wrozem okręconym — na 5 gra na skrzypcach — na 6 na cytrze. ~~Nad każdą~~
~~figurką ozdoby z ostrołuków stanowią nakrycia~~ baldachim — 6 rzeźb wyżyna=
nych zwężając się zakończają nóżkę przedzieloną od miseczki kreskowaną
ozdobą. — Sama miseczka w dolnej części również na 6 pól podzielona
w każdym z nich kwiatki, których obwód z drucika kreskowego środek z e=
malii białej zielonej i czerwonej składa się — miejsca między kwiatami
zupełnie puste. Nad temi kwiatami ozdoba kreskowana a nad nią kwiatki
~~[illegible]~~ przezroczysto wyrobione na długich łodygach, okalają samąż czarkę, która zdaje się
jakby w poprzednio opisaną miseczkę włożona. Cała złota B i zwy-
kła CE.

Wszystko to są późniejsze przyprawy.

w 1/3

w 1/2.

do No 1819.

W tych framugach stoją na krokwatynkach małe osobne fi=
gurki jako to Matka Boska, dziecię Jezus. w następnych 3ch Anio=
łowie całkowicie szatami okryci z długiemi skrzydłami, który
mają wszystkich godła Męki Pańskiej — w 2ch ostatnich
stojący Aniołowie grają na Skrzypcach i Lutni. Nad Kapliczką
aż pod Cravę wznosi się rodzaj dachu, którego krawędzie ozdobio
ne są ząbkami a płazy przeźroczysto wyrobionemi Jedne
tryzowemi Koretami. Sama crava od spodu aż do ⅓ wysokości
złotemi przeciskowanemi prążkami na pół prawie z Kabuych
podzielona —

K. K.

Kieliszy dawnego Opactwa Tynieckiego, mają jednę zasadniczą formę, i tylko szczegółowemi ozdobami mniéj lub więcéj bogatemi różnią się od siebie —

Składają się z podstawy, wychodzącéj z niéj nogi spłaszczonym jabłkiem lub gotycką rzeźbą wśrodku swéj wysokości otoczoną — i wreszcie z samego kielicha, którego czaszka w rodzaju rzeźbionéj i filigranowemi ozdobami okrytéj miseczce spoczywa.

Sam spodek ~~jest~~ płaski (okrągły, łukami w 6 kąt zamknięty) ~~[illegible]~~ ~~z dwóch [illegible]~~ ~~[illegible] [illegible] [illegible] z półkółka od dołu i płaskiego na nim, otoczony~~ — ma kształt 6 kąta o sześciu półkoliście wypukłych ~~[illegible]~~ bokach, otacza je od dołu rodzaj przezroczystéj ~~lub~~ ozdobnéj tasiemki spoczywającéj na pół=złóbku wygiętym, tak tasiemka jako półzłóbek otaczając podstawę, swemi zagięciami formują 6 boków wypukłych z jego środka wygina się dość zgrabnie 6 boczna nóżka, mająca w swéj połowie jabłko płaskie z 6 czworograniastemi mocno naprzód wokół wystającemi guzami, lub gotyckiemi ozdobami — Wierzch kielicha, wypukła czaszka stanowi. —

2264.

131

Kielich kościelny srebrny pozłacany, pochodzący z Opactwa Tynieckiego, teraz w Skarbcu Katedry Tarnowskiej.

Czara kielicha umieszczona w miseczce górą w palmety większe i mniejsze wyrabianej. Nóżka sześcioboczna spodem się rozszerza i formuje 6 listną podstawę. – Jabłko mocno spłaszczone z którego wyskakuje 6 guzów na których emaliowane rozety – na sześciu ściankach wyż. pod czarką nóżki, litery M A R I A i gwiazdka. – Liście podstawy wzorzysto emaliowane, zakończając się prostopadłą przezroczystą obwódką od dołu w mały półżłóbek wygiętą. – Kształt liter wskazuje koniec XV wieku.

(Fotogr. K. Bayer.)

Wysokość 0.217
Szer: podstawy 0.135
Szer: czary — 0.108
Głębokość czary — 0.092

132

2265

Kielich kościelny srebrny pozłacany pochodzący z Opactwa Tynieckiego - teraz w Skarbcu Katedry Tarnowskiéj. -

Czara w miseczce spodem emaljowanéj ozdobionéj gorą aż do połowy wysokości czary palmetami kwiatami i liściami przeżroczystemi w stylu gotyckim. Na czarze napis Ave Maria gracie (: sic :) plena, i Herb Trąby. Wązka noga 6 graniasta po krawędziach kręconym sznurkowatym prętkiem ozdobna rozchodzi się dołem w szeroką 6 listną rozetę wszystko emaliowaną - W środku nogi Jabłko mocno spłaszczone z 6ma występującemi kwadratowemi guzami, na których pojedyncze Litery tworzą Imię IHESUS - Wierzch i spód Jabłka okrywają grube do góry wyskakujące Liście. Kształt Liter każe zabytek ten odnosić do wieku XV. Cecha złotnicza R.

(: Fotog: K. Bayer :)

wysokość —	0.235
szer. podstawy —	0.150
Otwór czary —	0.105
głębokość —	0.097.

2266. wystawowy

wysok. 0,221
średn podst 0,145
średn otw 0,109
głębokość — 0,074.

Kielich kościelny srebrny pozłacany pochodzący z Opactwa Tynieckiego dziś w Skarbcu Katedry Tarnowskiej: prawdopodobnie z XVI wieku

(Fotogr. K. Beyer.)

Napis na 6ciu kwadracikach bańki ujęcia: I. H. E. S. V. S.

Uncyałki antykwy XVI-to wiecznej.

U spodka, po nad krańcem perełkowym, wśród floresu data roku 1551., i herb klasztoru Benedykt. Tynieckich, dwa klucze w krzyż, a przez nie prostopadle przeszyty miecz; po boku herbu litery P. C.

Zupełnie do 2565 podobny — wyjąwszy Emalij i ~~wyrobienie~~ ~~dział~~ które miejsce zajmują rytowania w ozdoby — Imie IHESUS ~~jest~~ z Uncyatek antykwy XVI w —

2266.

134

Kielich kościelny srebrny pozłacany pochodzący z O=
pactwa Tynieckiego dziś w Skarbcu Katedry Tarnowskiej.

Zupełnie do poprzednio opisanego podobny, wyjąwszy E=
maliu których miejsce rytowane zajmują ozdoby. — Imię IHE=
SUS na guzach jabłka znajdujące się, pisane jest wyjąt=
kami Antykwy XVI wieku — Na jednym z 6 Liści podstawy
wśród floresów rok 1551 i herb Tyniecki (: dwa klucze w krzyż,
a przez nie prostopadle spuszczony miecz :) po boku Herbu litery
P. C.

(: Fotogr. K. Bayer :)

wysokość — 0.221
Szer: podstawy — 0.145
Otwór czary — 0.109
głębokość — 0.074

K. K.

wysokość całk 0,230
średnica najw spodka 0,170
Otwór czary — 0,125
Głębokość — 0.079.

2267. wystawowy

Kielich kościelny srebrny pozłacany pochodzący z Opactwa niegdyś Tynieckiego, dziś ~~[illegible]~~ przechowywany w Skarbcu ~~kapituły~~ Katedry Tarnowskiej; – charakter XV° wieku

(Fotogr. K. Beyer.)

Napis gotycki, na samym kielichu u spodu. hoc * opus fecit fieri mathias abbas, ora

charakter XV. wieku –

Podstawa 6 dzielna – Działy półkoliście zakończone od dołu przezroczystą tasiemką okolone – spód zupełnie płaski. Działy do koła kręconą ozdobą aż na nóżkę kielicha zachodzącą otoczone – wyżej wpośród gałązki liśćmi rzadko ozdobnej wzór świętych, mianowicie 1° Matka Boska i S Józef pod krzyżem, którego brakuje – 2do S Paweł. 3tio

Opat Maciej Skawinka 1460r za Marii Jagiełł

Czara szeroka, stosunkowo niska – od spodu do płatowy pięknej
gotycką ozdobą wszystko rzeźbie złożoną z spalnet trójlist=
nych większych, i z 9 między niemi będących znacznie mniejszych
na spodku czary napis – hoc opus ck Noga kielicha 6 gran
na rozchodzi się u dołu w ~~spód~~ podstawy szeroką w kształt=
cie Korony 6 listnej – korony tej brzeg prostopadły przeźroczysto
wyrobiony w geometryczną gotycką ozdobę – na 6 liściach
podstawy które od siebie są oddzielone sznurkowatym pręci
kiem i gałązką gotycką z ząbkami mieszczą się wyobraże=
nia 1º Krzyż, który jednakowoż brakuje z Matką najświętszą
i S Janem – 2do S Pawła – 3º St Stanisł – 4to S Wawrzyńca
5 S Wojc 6 S Piotr – W połowie wysokości nogi jest
zaś 6 boczny kapliczki po krawędziach są wypukłości
i przypory przeźr wyrobione. Pomiędzy ozdobione
boki kaplic w kształcie arkadek ostrowatych – ząbka=
mi i kwiatkowami ozdobionych są umieszczone tra=
nigi, ~~w których~~ błękitno emaliowane – w nich stoją figurki
1o Najś Panny – 2do S Jana Ewang 3tio S Jędrzeja – 4to S Bar
bary 5to S Jadwigi 6to S Maryi Magdaleny. Wiek ko=
niec XV. bardzo piękny – znaki złotnicze żadne – Cecha R i cyrkuł CE–

2267. 136

Kielich kościelny srebrny pozłacany, pochodzący z Opactwa niegdyś Tynieckiego, dziś przechowywany w Skarbcu Katedry Tarnowskiej.

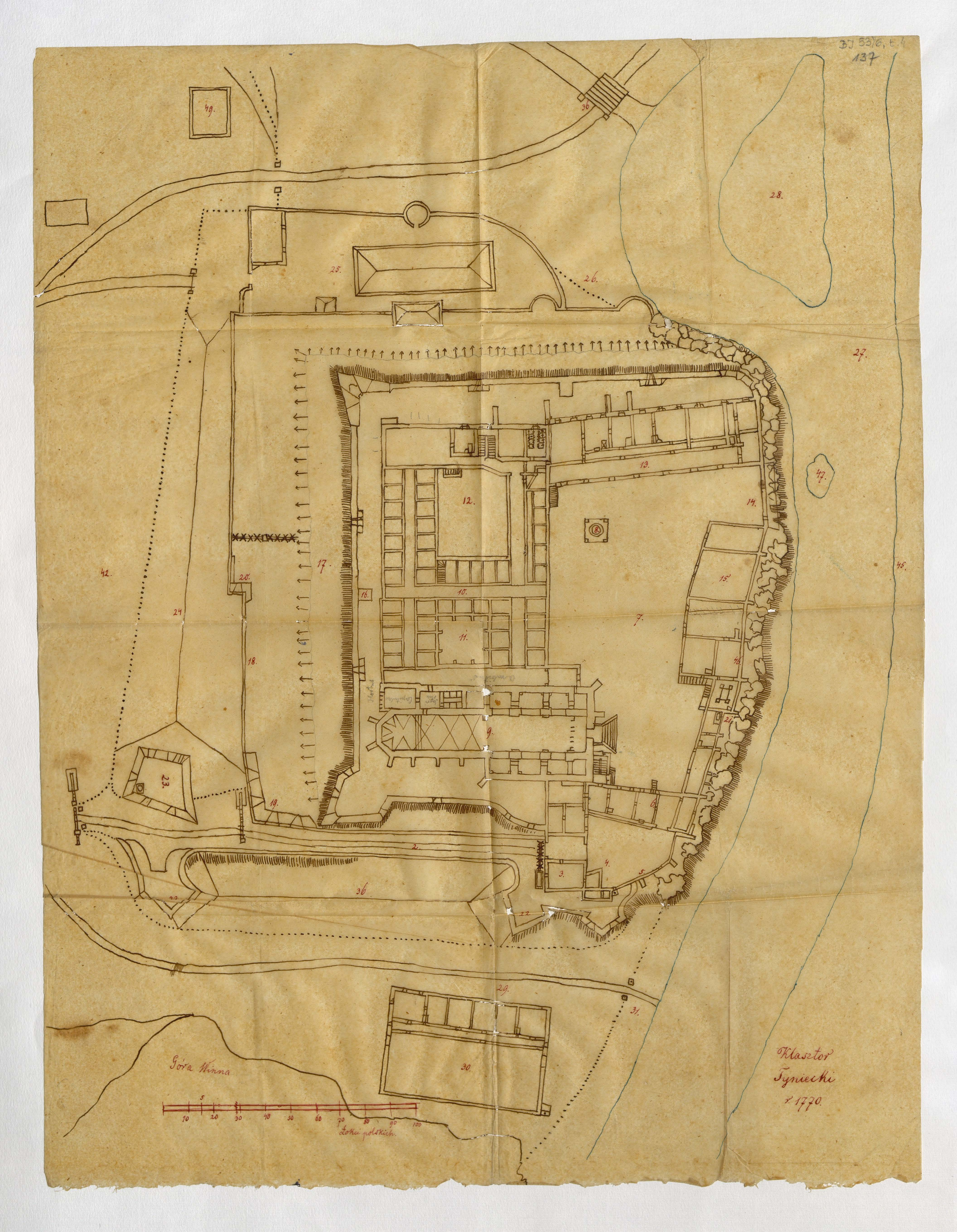
Czara szeroka, stosunkowo niska, od spodu do połowy pięknemi gotyckiemi wypukłorzeźbionemi 9 większemi i 9 mniejszemi trójlistnemi palmetami ozdobiona. — Na spodku czary napis gotycki, hoc opus fecit fieri mathias abbas, ora (: może Maciej Skawinka opat Tyniecki około r 1460 za Kazimierza Jagiellończyka:) W środku nożki czyli rękojeści 6 boczna kapliczka z gotyckiemi ozdobami — w jej 6ciu błękitno emaliowanych framugach stoją figurki 1o Najśw Panny — 2do S Jana Ewang — 3tio S Andrzeja — 4to S Barbary 5to S Jadwigi, 6to S Maryi Magdaleny — Podstawa 6 Listna. Liście do koła obwiedzione kręconą sznurkowatą prążką i ga-larką z gotyckiemi ząbkami niosą na sobie 1o Najświętszą Matkę Boską z S Janem pod Krzyżem — 2do S Pawła - 3o S Stanisława — 4o S Wawrzeńca — 5o S Wojciecha - 6o S Piotra — Podstawa zakończa od dołu prostopadłą przeźroczysto wyrobioną obwódką. —

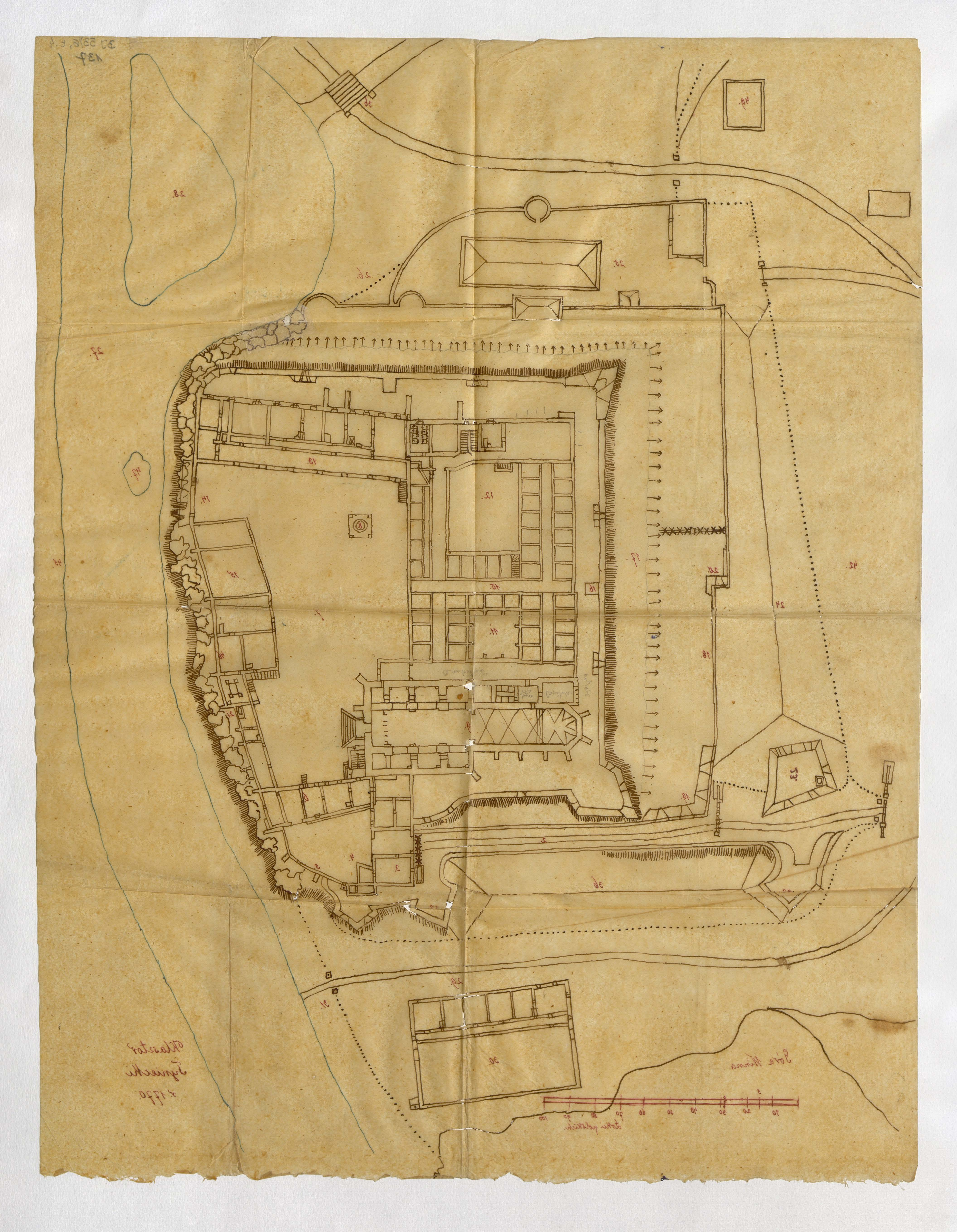
vertatur

O Wyrób bardzo piękny z końca XV wieku. ~~Znak~~ Cecha złotnicza R i zwykły pomiernik (CE)

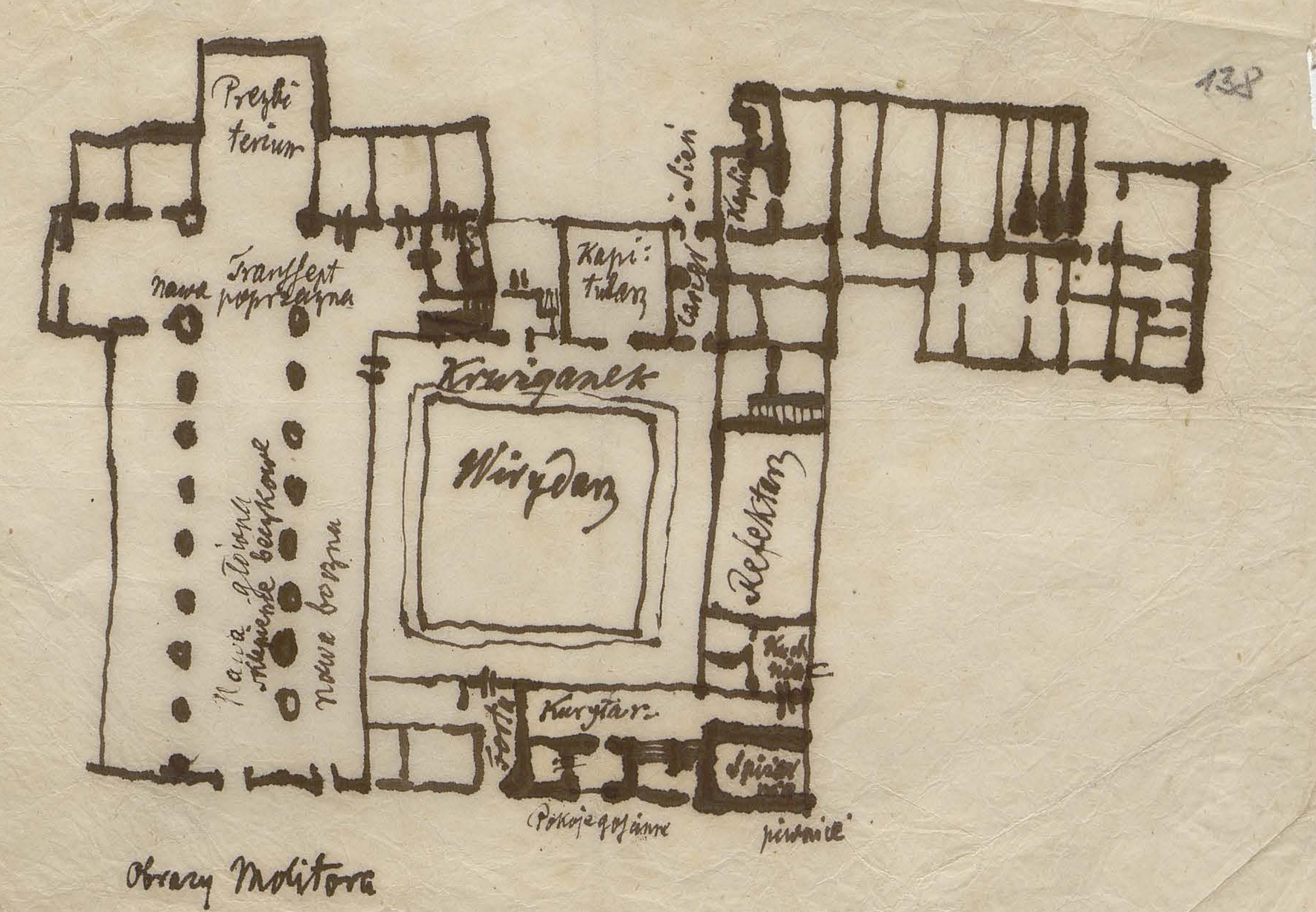
(: Fotogr. K. Bayer :)

Wysokość całkowita —	0.230
Średn. podstawy ———	0.170
Otwór czary ———	0.125
Głębokość czary ———	0.079.

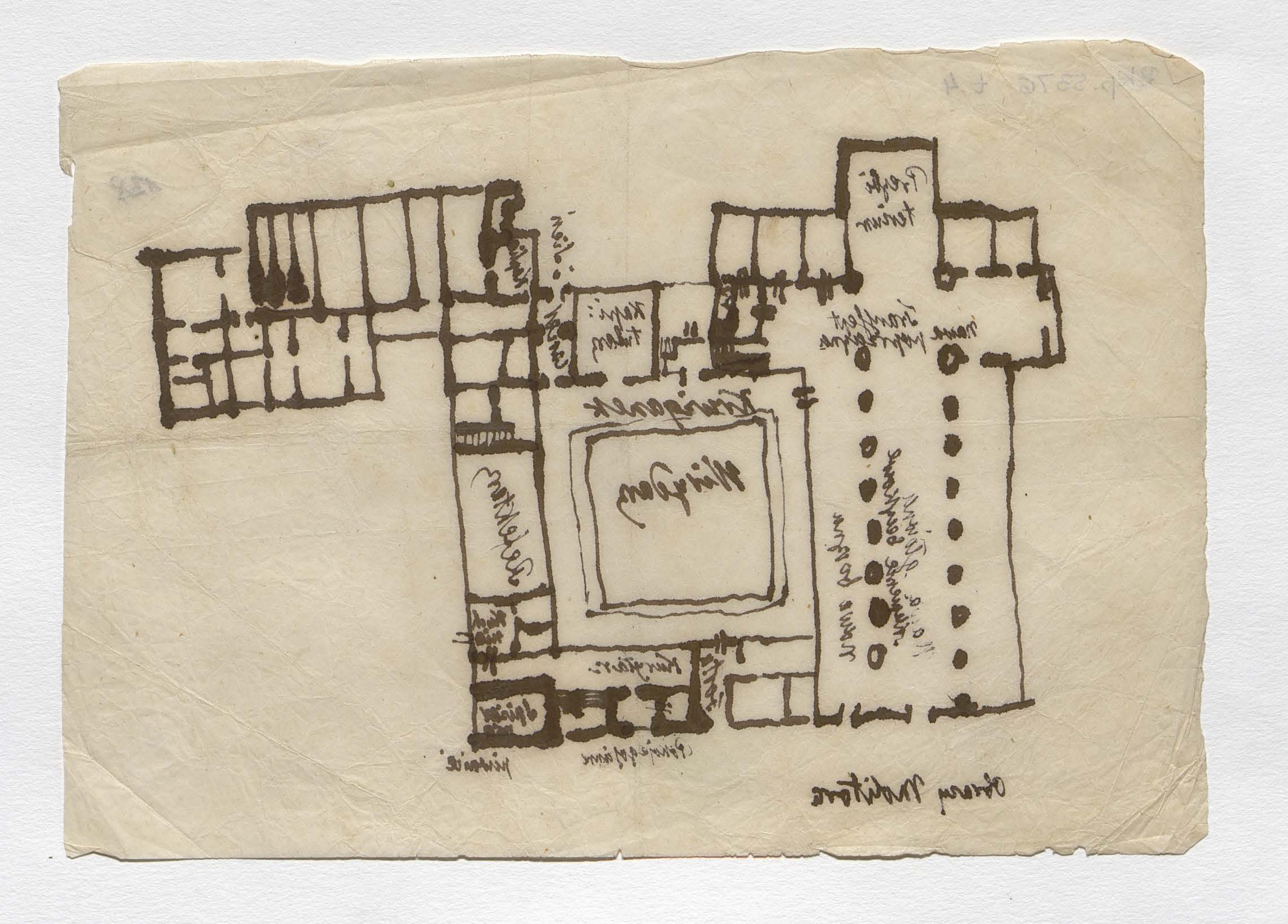

Klasztor
Tyniecki
r. 1770.
Góra Winna
5
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100
Łokci polskich.
49.
25.
26.
28.
27.
13.
12.
14.
47.
8.
42.
17.
20.
24.
16.
10.
15.
7.
11.
18.
46.
45.
21.
9.
23.
19.
6.
2.
3.
4.
5.
36
22.
29.
31.
30.

Klasztor
Tyniecki
r. 1770.

138

Obrazy Molitora

Tyniec.

139

Szpitalka

41

39

44

48

49

54

42

Klasztor ufor=tyfikowany podług planu oddzielnego

15

46

51

52

50

55.

1.

30

Winna góra

33.

34

56.

I.46.

32

35

Wieś Piekary

Baterie moskiewskie

Wisła

Abonnements-Einladung.

Jeschurun.

Ein Monatsblatt zur Förderung jüdischen Geistes und jüdischen Lebens,

in Haus, Gemeinde und Schule

herausgegeben von

Samson Raphael Hirsch,

Rabbiner der Israelitischen Gemeinde zu Frankfurt am Main.

Diese Zeitschrift, welche während der kurzen Zeit ihres Erscheinens bereits die Aufmerksamkeit aller Freunde jüdisch-religiöser Interessen in weiten Kreisen auf sich gezogen, ist der „Förderung des jüdischen Geistes und jüdischen Lebens“ bestimmt.

Diesem ihrem Ziele gemäß sucht sie den geistigen Gehalt der jüdisch-religiösen Institutionen und deren Beziehungen zu der Aufgabe einer jeden Zeit darzulegen, durch Schilderungen und Originalcorrespondenzen die faktischen religiössittlichen Zustände der jüdischen Gegenwart zu veranschaulichen, und durch Würdigung dieser Zustände und der ihnen zu Grunde liegenden Ursachen, sowie der dadurch bedingten Mittel einer Bessergestaltung, den Weg zu einem gedeihlichen Fortschritt in den Verhältnissen des Hauses, der Gemeinde und Schule anzubahnen.

Der Preis des Jahrgangs dieser Monatsschrift nebst Beiblättern ist auf fl. 4 rhein. (Rthlr. 2. 9 Sgr.) festgestellt.

Die unterzeichnete Buchhandlung erbietet sich Abonnements auf diese Zeitschrift entgegenzunehmen, und bittet zu diesem Ende den untenstehenden Abonnementszettel ihr ausgefüllt wieder zustellen zu wollen.

antyminsy
chirotonisowat
napatyr (jalmiak)
Katac
Tutczew
Chomiakow
Kryłow
Cerkownaja Gazeta
Jiri Rakowski in Ofen
1856

Tark
Tarkowics Gregor
bisk pejrowski
1804

O formacyi Jura nad brzegami Wisły

przez Prof. Dr. L. Zeisznera

Wapień Jura nad brzegami Wisły podobny do angielskiego francuzkiego i niemieckiego. Oddział wierzchni ma na wierzchnim pokładzie tak zwany wapień koralowy (Coralrag) ponieważ składa się z wielkiej ilości koralów lub z blisko spokrewnionych zwierząt Wierzchni pokład pokazujący się koło Tyńca, Podgórza składa się z wapienia jednostajnego żółtawo-białego, czasem z białemi plamami, przetam wielki muszlowy, mniejszy za: dziorowy, warstwy niezbyt grube 1 do 4 stop, leżą one po: ziomo; obcych minerałów niemasz tylko krzemień. Grubość tego pokładu wynosi 100 stop. 2) drugi pokład stanowi właści: wy wapień koralowy biały lub żółtawo-biały albo jasno-szary od Puscha mylnie Dolomitem zwany w nim rozsiane licznie kule krzemienia ciemnoszarego otoczonego kredowatą massą (krzemionka proszkowa) krzemienie te na Podgórzu zawie: rają liczne w sobie skamieniałości i powstały jako jednostaj: ny osad z morza pierwotnego razem z wapieniem z massy wapiennej sciągła się następnie w płynnym stanie zostająca krzemionka i ztąd powstały kształty kuliste, nerkowate. W pokładzie tym nie ma pozostałości roślinnych lecz zwierzęce mianowicie mięczaków i koralowców, jeżowców (Echinodermata) i liliowców (encrinoidea) Grupa ta koralowa rozpościera się ~~szerokiem~~ wąz: kim pasem od Podgórza i Polski aż za Tyniec; ku południowi łączy się z piaskowcem karpatowym; gruppe pokrywa razem

z opoka formacyja gliny, jeden z najmłodszych osadów, zawierają: cy kości kolosalnych mamutów i nosorożców. Przy Podgórzu dowiercono niebieskie iły zawierające cienkie warstewki lignitu należące do osadów nadkredowych. Znaczny pokład gipsu na Podgórzu na granicy wapienia koralowego leżący zdaje się należeć do formacyi solnej. Skamieniałości w Galicyi w tej grupie jury znachodzone są: Ammonites annularis (z rodzaju Cephalopoda) Terebratula trilobata i subsimilis, striata, ornithocephala (z rodzaju Brahipoda) Nodosaria urceolata, Soldania elegans, Pixidicula prisca (z rodzaju Infusoria) Wapienie koralowe tworzą podłużne, rozciągnione, prostemi liniami ograniczone pagórki na których się znaczniejsze płaskowzgorza, zwyczajnie głębokiemi parowami ponarzynane jak n.p. Krzemionki przy Podgórzu. Wegetacyja na tych wapieniach bujna, źródła bywają u stóp gór. Wapień ten daje się użyć na wapno sławne w Galicyi; za cioski, z krzemienia robią skałki w różne kraje rozsyłane

141

Tyniec. (obw. wadow.) W przykopach wodnych koło przysiółka zwanego Koło tynieckie odkrył 1858 w wrześniu młody botanik Rehman rzadką wodną roślinę Aldrovanda vesiculosa Linn. która tylko w Indyi i we Włoszech rośnie. – Prócz tego rosną tu obficie wodne rośliny: Szalej (Cicuta virosa) Grzybień biały (Nymphaea semiaperta) Grążel żółty (Nuphar luteum) Jaskier językowaty (Ranunculus lingua) Stulisz wodny (Nasturcium amphibium) i t. p.

142

Tyniec (jadąc przez Wisłę) ma się po lewej ręce wapnistą skałę na wierzchu której uprawna
ziemia zowie się ta skała winnica i jest pochylona ku południowi w parowie jest komora
Na drugiej górze klasztor. Wysoka brama wchodzi się do pierwszego dziedzińca utworzonego przez
kąt dwóch budowli jednopiętrowych, mur zewnętrzny opatrzony w strzelnice stamtąd na lewo
druga brama idzie się do drugiego podwórza, po lewej stronie jest kościół do którego kilka
kamiennych stopni wiedzie. Kościół dosyć pojedynczy, nad głównemi drzwiami napis na
czarnym marmurze. Kilka odrzwi w ubocznych kaplicach, balustrada przed nawą i stała
przed amboną są z czarnego marmuru. W wielkim ołtarzu częstochowskiego podobny obraz
S. Piotra i Pawła. Nad stalami chórowemi malowidła z dziejów benedyktyńskich liche. Na korytarzu
drewniany posąg Kazimierza mnicha w hełmie i zbroi z wieku XVII oraz Judyty królowej
polskiej oraz nagrobki dla Andrzeja Kosek opata syna Włodzimierza xięcia Oświęcimskiego i
ratorskiego położony r. 1759 i dla Teodora Zielonackiego opata trockiego przeora tynieckiego.
Galerye puste w południowym pawilonie rozsypującym się w gruzy była biblioteka, kuchnie
refektarz, i mieszkania, widok na Wisłę i Galicyę. ~~[illegible]~~ Zachodnia część zabudowań
już się dawno rozsypała. Rząd austryjacki po zniesieniu polskich Benedyktynów osadził
Tyniec benedyktynami bawarskiemi a r. 1816 jezuitami i później piorun uderzył równie
jak i 1838 od wschodu rozciągają się ogrody klasztorne. Od Wisły leży pod górą klasztorną okrągła
baszta w strzelnice opatrzona. Trzecia z kolei nad Wisłą góra mająca na wierzchołku rozległą
płaszczyznę zwana Grodzisko pod samemi jej stopami Wisła płynie z jednej strony jezioro a z drugiej
błota. Tu są najlepsze flisy i retmany.

Tyniec

Węgrzynowice Krak.
Łęszcza pod wielicką boch.
Budzanów boch
Mniszków ? boch
Skawina (Babice et Piekary) wad
Bojanowice ?
Sidzina pod Tyńcem wad
Rzozów
Szymbark (koło Skawiny ?)

Tyniec
Piekary Krak
Czajowice ?
Rączna Krak.
Liszki Krak
Smierdząca Krak
Kaszów Krak
Nowawieś Krak
Czernichów Krak
Przeginia Krak
Łozowice wad
Regulice Krak
Grojec Krak

Łapczyca boch
Okulice boch
Kolanów boch
Kamień koło Loborowa ?
Rybna Krak ?
Czułów J.
Czułówek J.
Radziszów wad
Brzoszów J.
Wola radziszowska J.
Pogwizdów boch
Rudka boch
Czartów boch

Ważzyce jaś.
Bierówka jaś.
Kawęcin tarn.
Dęborzyn jaś
Zagorze jaś.
Brzostek jaś
Klecie jaś
Kamienica jaś.
Januszkowice jaś
Opatkowice boch
Ujazd boch
Zdonia boch.
Bryszk jaś.
Ujazd jaś.
Wróblówka jaś
Lyśnica jaś
Kłodowa jaś
Dąbrówka jaś
Kołaczyce jaś
Czelaśnica jaś

Gromnik tarn.
Bambonowice (tarn)
Chojnik (tarn) ?
Korazowice jaś
Golejek
Sętkowa jaś
Bryty jaś

Brzostkowice

polowanie w tych lasach per stampice, słupi iami
A recta aspertortia rzeka przez las płynące Skawina
Scawicha et Sedlnicha w których Tapano bobry
wspomniany opat de Chirich Roku
1287 Z potwierdzony przywilej 144

Leszek wspomina o napadzie wrogów
na ich gruncie
pozwala miasta fundować jure teutonico
uwalniając oddanie juris polonici uwalnia
od sądów wojewodskich i wymienia posiadłości

4. Rudno Tuchow Bitowka Siedliszcze Babinowice
Rudno, Sedlisze, Babonowice
Gromnik Cieszkowice Polanka Siemiechow lchow
Gromnik, Keskowice, Obolenta Lechow,
Lisso Stregowice Dobrzyno Kamienica
Lisno, Stregowice, Doborino, Camenica,
Brostek Kleczy Uiazd Kraiowice
Borostek, Kleczi Uiazd, Cranowice
Lanckora Warzyce Siebnie in castellanatu Woynicensi Vnesz
Lanckorz, Varlice, Sebne, Luca, Unesicz
Ceklino Swepetnica Olpiny Stroze
Cecliny, Swepethnicza, Olpino, Stroze
Bezdechowice Tura Zborowice in castellanatu Dobrycensi
Bezdechowici, Tura, Zboroinici
Cracovia 1288 drukowany w Inelia # 163-164

rękopism o skarbach w Karpatach

psalm

Joannes Trequentinensis Episcopus Sacri palatii apostolici

"Cujus instrumenti Excommunicationis
"copias ob ejus prolixitatem et in legendo
"moram describere hic piguit.

Sinecia p 176.

<u>Golanka</u> w jasielskim nad reką Białą,
Gromnik

(Tyniec)

146

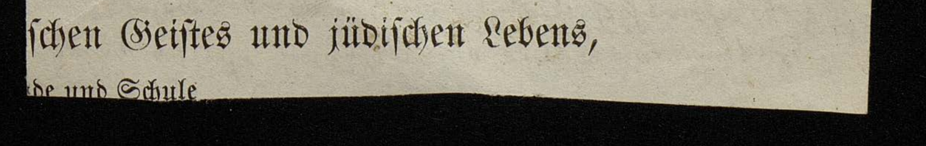
Tymči
Sartago – panew (cf Mater Verborum r. 1202)
Caldar – Kotel (1309)

Tythawjá na zobo [illegible]
[illegible]

Varnean

147

Quinquaginta singularia (o obiorze opacto przez królów - anonime przez Andrz. Olszowskiego)

urun.

schen Geistes und jüdischen Lebens,

de und Schule

148

Auer, A., der polygraphische Apparat oder die verschiedenen Kunstfächer der k. k. Hof- u. Staatsdruckerei zu Wien. I. u. II. Vortrag. Die Erklärung und praktische Anwendung des polygraphischen Apparates. Mit 29 die verschiedenen Kunstfächer versinnlichenden Abbildungen. gr. 8. 1853. br. 1 fl.

Versuche in der Hyalographie oder Glasätzung, von einem Mitgliede der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien. gr. 8. 1853. br. 20 kr.

Urkundenbuch für die Geschichte des Benedictiner-Stiftes Kremsmünster, seiner Pfarreien und Besitzungen vom Jahre 777 bis 1400. Mit einem Anhange: die Buchschriften des Mittelalters mit besonderer Berücksichtigung der deutschen, und zwar vom sechsten Jahrhunderte bis zur Erfindung der Buchdruckerkunst. Historisch-technisch begründet von einem Mitgliede der k. k. Hof- u. Staatsdruckerei zu Wien bei Gelegenheit der Herausgabe des Urkundenbuches für das Benedictiner-Stift Kremsmünster. gr. 8. 1852. 3 fl.

(Der Anhang allein besonders abgedruckt 30 kr.)

In dem k. k. Hof- und Staatsdruckerei-Verlage

ist ganz neu erschienen und um beigesetzte Preise zu haben:

Vorschriften über einige Aenderungen des österreichischen Zollverfahrens. gr. 8. 1853. br. 18 kr.

Amtsunterricht für die ausübenden Aemter über die Vollziehung der Zoll- und Staats-Monopols-Ordnung und die Dienstverhältnisse dieser Aemter. gr. 8. 1853. br. 1 fl. 30 kr.

Patent, kaiserliches, vom 3. Mai 1853, wirksam für sämmtliche Kronländer, mit Ausnahme der Militärgränze, womit ein neues Gesetz über die innere Einrichtung und die Geschäfts-Ordnung sämmtlicher Gerichtsbehörden kundgemacht und festgesetzt wird, daß dasselbe in den Königreichen Ungarn, Croatien und Slavonien, der serbischen Wojwodschaft und dem Temeser Banate und im Großfürstenthume Siebenbürgen am 1. Juli 1853, in den übrigen Kronländern aber mit der Wirksamkeit der daselbst neu zu organisirenden Bezirks-Aemter (Präturen) und der übrigen Gerichtsbehörden in Anwendung zu treten habe. Taschenausgabe. 1853. br. 10 kr.

Verordnung des Ministers der Justiz vom 18. April 1853, wirksam für die Königreiche Ungarn, Croatien und Slavonien, für die serbische Wojwodschaft und das Temeser Banat, wodurch die Vorarbeiten zur Anlegung der Grund- und Intabulations-Bücher mit besonderer Rücksicht auf den adeligen Grundbesitz in den genannten Kronländern angeordnet werden. gr. 8. 1853. br. 10 kr.

Mittheilungen über die Industrie-Ausstellung aller Völker zu London im Jahre 1851. Aus den Berichten der von der österreichischen Regierung delegirten Sachverständigen. 1. Lieferung. Einleitung. — Berg- und Hüttenprodukte mit Ausnahme der Gußwaaren. gr. 8. 1853. br. 30 kr.

Chronografia albo Dziejopis Żywiecki

Rękopism Andrzeja Komonieckiego posiadał dom Wielopolskich Panów Żywca zawiera 255 arkuszy oprócz rejestru rzeczy z 20 arkuszy złożonego Na końcu jest jeszcze niezapisanych arkuszy 10½ Większą część rękopismu zapełniają fundusze pobożne Kościoła w Żywcu i pobliższych odpusty procesyje zdarzone śmierci mieszczan i kapłanów nadania miasta wprowadzenie browaru i. t. d. Tak obszerny rękopism dla właścicieli Żywca i mieszkańców pożytecznych wiadomości dostarczyć może. Wiadomości krajowe dawniejsze brat Komoniecki dosłownie z Kronik Marcina Bielskiego. Po Satyrze góralskim następuje Rozdział: Obyczaje starożytne które się nie kiedy w Żywcu odprawowały: W dzień Bożego narodzenia stano po posadzce w kościele słomę, która zostawała bez święta – Na mszy pasterskiej gdy Kapłan Gloria zaśpiewał chłopcy szkolni na chórze odezwali się na piszczkach umyślnych różne głosy ptastwa naśladując. – W dzień gromniczny kończąc po nieszporze rotuły przy jasełkach zwykli byli chłopcy szkolni śpiewywać; za co im z chóru jabłka, grzybki orzechy śliwki suche rzucano. – We środę wstępną w post odprawiano maszkary sunano mięso pust sądząc go wprzód i różne uciechy czyniono ludu było jakby na jarmark jaki. – W czarną niedzielę dziewczęta na gwiazdzie Marzannę po mieście obnosiły – Na S. Grzegorza chłopcy szkolni odprawiali Gregorianki (ob. Świątnik) – W wielką środę po ciemnej jutrzni rzucano z sklepienia na kościół kocura żywego w garku z popiołem – W święta wielkanocne młodzieńcy miejscy z chorągwiami i krucyfixem po polach chodzili albo na koniach jeździli śpiewając pieśni wielkonocne za co im śmigusty dawano i wodą polewano. – W wniebowstąpienie pańskie po objeździe chłopcy szkolni djabła z słomy obszytego wchustły z wieży kościelny podczas jarmarku rzucali i po ulicach włócząc kijmi bili – W Boże ciało wiechę wysoką wieńcami ozdobioną stawiali na cmentarzu co też i rzemieślnicze gospody w rynku przed swemi domami czyniły i tak przez całą oktawę stały – W oktawę po nieszporze ubierano ołtarze na cmentarzu ~~[illegible]~~ lub w mieście podczas ewangelij i procesyj strzelano –

w zielone świątki słano trawę po kościele i majono ołtarze — W dzień po
święcania kościoła albo kiermasz na nieszpory jutrznią i mszą we dzwo-
ny duplikowali albo brząkali. — W dzień zaduszny chłopcy szkolni z
krzyżykami ołtarze w kościele obchodzili mówiąc po 5 pacierzy za dusze
zmarłe a potem one po nabożeństwie do kośnicy rzucali. Także
kantorowie i kościelni na grobach po cmentarzach gdzie kto upросił
i zapłacił Salve-Regina śpiewali. — W kaplicy ogrojcowej w każdy
czwartek wieczór po dzwonieniu na pacierze chłopcy litanie o imieniu
P. Jezusa śpiewali. Na stronnicy 30 wolnej poźniej dopisano: Przemysław
Xiążę Cieszyński od r. 1358 panem był Żywca do r. 1385 w którym podzielił
swe imiona na 2 synów: Bolesławowi († 1433) oddał Xtwo Cieszyn a
Przemysławowi (którego niejaki Czech Maciej Grzan zabił): Oświecim
Zator, Wadowice, Kęty, Żywiec, Tost i. t. d. pierwszy więc był który
te miejsca oddzielnie posiadał. = R. 1740 czyli (1748?) rozdzielono
państwo Żywieckieckie między 1) Karolem Gonzagą margrabią z Mirowa
z Wielopolskich Myszkowskim na Żywcu i Pieskowej Skale 2) Janem
Lanckorońskim i 3) Franciszkiem Gonzagą z Mirowa z Wielopolskich
margrabią Myszkowskim. Franciszek dostał Pieskową Skałę, Jan Su-
chę, ~~Ch~~ Karol Żywiec. Ostatniego synowie r. 1776 podzielili się dob-
rami tak iż Franciszek został Margrabią i wziął Jeleśnię Ignacy
Żywiec który przypadł potem Andrzejowi synowi jego. Trzeci Józef
wziął dobra w górach: Sol, Rycerkę i. t. d. R. 1800 Margrabstwo
Franciszka przyszło na licytacyję na której ~~nabył~~ kupił te dobra hrab.
Przerębski a od niego nabył je w r. 1808 Albert Xiążę Sasko-Cie-
szyński. Ten umierając r. 1822 arcyxiążęciu Austr. Karolowi dobra
Żywieckie w dziedzictwie odkazał. = Wacław Xiąże Cieszyński prze-
dał Siewior r. 1443 niesprawiedliwie za 6000 grzywien bo Xięstwo
bratu jego młodszemu należało. = Przypis Grojec jest taż sama góra
która się zowie Turza u Niemców Tursberg i należała do państwa
Turze tam jeszcze r. 527 Gepidowie mieli swą twierdzę albowiem cały
ten kraj wprzód też był od Germanów który się ustąpili Sławianom.

Król Kazmierz Piotrowi Komorowskiemu darował szerokie państwo Zy=
wieckie (które włości Slemieńska, Suchska, i Łodygowska zawierało) oraz
nadał mu Starostwo Barwald do którego 5 wsi należało: Barwald, Stanis=
ławie, Gołuchowiec, Schodni i Mikołaj u Wadowic które państwo do ostat=
niego potomka w rękach potomków Komorowskich zostawało. = R. 1616 Szy=
mon Wojewoda nazwany Wałaski ze wsi Swinnej idąc przez górę Kozle
rzeczoną za Krzeszowem zabity jest.

1629 Jerzy Szę Zbaraski w nabytej majętności Łodygowicach zamek począł budować
który Stanisław Warszycki dokończył.

1630 w Milowce kościół zbudowano Do Suchy Piotr Komorowski kanoników re=
gularnych z Krakowa sprowadził. Piotr Komorowski.

1633 Mikołaj Komorowski w ubóstwie po sprzedaży Zywca + w dworku wsi naz=
wanej Mikołaj do Wadowic gdzie wojtostwo Wadowickie trzymał; pochowany
w Suchej.

1635 Stan. Warszycki wojew. Mazow. r. 1635 Kościół w Łodygowicach wystawił
i Piotr Komorowski ~~[illegible]~~ Starosta Oswiecimski dziedzic
na Suchej zamek spustoszony w Oswięcimiu restaurował. — w Gilowicach
pleban Szumski kościół zbudował.

1640 umarł w Suchej bezdzietnie Piotr Komorowski Starosta Oswiecimski
d. 29 Octobris mając lat przeszło 60. w młodości w alięt. z Zamojskiem
razem na Wołoszczyźnie. Majętek swój odkazał Krzysztofowi synowcowi
swemu a Mikołaja synowi. nagrobek w Suchej

1647 d. 18 Listopada umarł Krzysztof Komorowski Starosta Oswiecimski (wyrażony z koniem na polowaniu)
hrabia z Komorowa na Zywcu i Suchej dzie=
dzic Barwałdski ostatni płci męskiej
mając lat 29 nagrobek jego w Kości. Suchej. Walczył na Wołosz=
czyźnie z Abasi Baszą i w Prusiech z Gustawem Szwedzkim; r. 1640 dostał
państwo ruskie po stryju swym Piotrze — zostawił córkę Konstancyą Krystynę wydaną za Wielopolskiego.

1647 Obraz N. Panny w Rychwałdzie cudowny od r. 1647 słynie.

1651. Czorsztyn opanował Kostka Napierski zbójca schwytany od ludzi Gembickiego bisk. Krak.
za pomocą X. Stanisława Kaszkowicza plebana Zywieckiego który zebrał ludzi 70 udał (górników zywieckich) (ubrawszy się z go= ralska po hetmańsku podpiórem)
się za dowódzcę ich ⌊ i że służba u niego służby na obronę zamku z ziemi gdy uwierzył i do zamku
ich Napierski wpuścił łatwo się panami jego stali: Gembicki dał za to Kaszkowiczowi swą
suknię axamitną wisniową z kwiatami i kosarawy.

1652 Po jubileuszu wielkim powietrze morowe w Krakowie bardzo się szerzyło i powodź wielka z Soły

1655 Karol Ferdynand bisk. płocki i wrocławski mając opętyniecki lat 42 w Wyszkowie na Szląsku (lubo miał tytuł bisku: pa jednak nie był umyślnie kapłanem)
umarł pochowany najprzód w Warszawie potem w Krakowie w Kaplicy
od Jana Kazmierza wystawionej. Jan Kazmierz po bracie Zywiec oddzie=
dziczył ⌊ Za niego Szwedzi Polskę łupili posyłali listy na 4 rogi opalone po ⌊ i za podstarościego w Zywcu postanowił Marcina Ziegłowskiego czesnika krakowsk.
miejscach co znaczyło iż gdyby niewydano co roskazali domy wsie i miasta
na 4 rogi palić będą.

F R. 1671 z tych panwi do warzenia soli używa-nych sprawiono drzwi żelaz-ne do kościoła żywieckiego.

1712 ×

1664 we wsi Sol sprowadziwszy górników z Wieliczki warono sól z wykopanej studni przez 24 godzin po 12 korcy soli waronej dostawali. Przedawano najprzód soli korzec po półtalara jednak gdy wielki był koszt a zysk mały przestano roboty wodę słoną brali tylko dla bydła - a szopę na browary obrócono. (Tylko przez 2 lecie sól warzono) F

1665 Szelągi cienkie zarzucono a grube Jana Kazimierza z jego obrazem nastały bite od włocha Boratini, także nastały i Tynfy od Tin pha min carza

1669 przed Wniebowstąpieniem pańskiem we wtorek Jan Kazimierz po złożeniu Korony przyjechał do Żywca z dworem wielkim i tam bawił mieszkając na zamku do 2 Lipca; tu w Kościele Tedeum laudamus po elekcyi Króla Michała śpiewać kazał. Dopiero po święcie Nawiedzenia Maryi P. z zamku z Żywca do Francyi wyjechał, darowawszy obicie atłasowe wzorzyste błękitne do kościoła żywieckiego.

1672 ~~Parafia~~ Plebania i Parafia w Słemieniu erygowana — Jan Kazimierz w Niwarnie w dobrach swej żony d. 16 Grudnia umarł; przywieziono jego ciało do Polski 1676.

1673. Ostrowinę należącą do Żywca Państwo Ladwigowie mocą odebrać chciało i zbrojną walkę wiodło.

1674 kościół w Rajczy z rozkazu Króla Jana Kazimierza zbudowany. Jan Wielopolski Stolnik koronny z Krystyny Konstancyi Komorowskiej zrodził 4 potomków: Ludwika (co pojął Potocką prawie z ojcem razem żyć przestał) Jana (Kanonika krak. który zrzuciwszy sukienkę księżą suknie z Suchą państwem Annę Konstancyę Lubomirską poślubił i Pieskową skałę w dziale otrzymał) Franciszka (najmłodszy który wziął od Króla Stanisława kraje państwo żywiec oddziedzictwo krakowskie zwiedzał lat 5 obie kraje państwo żywiec oddziedzi-czył nosił się po Francusku ale ożeniwszy się chodził po polsku) i Konstancyę Otylię (będącą za Ogińskim kanclerzem W. X. Lit. która dostała Słemieńskie państwo.)

1678 Jan Wielopolski kanclerz W. Kor. Star. Krakow. pan na Żywcu pojął za żonę Maryannę Margr. d'Arquien siostrę królowej Maryi Kazimiry. Wesele było we Lwowie. Um. 1688.

1681. Stan. Warszycki Kaszt. Krakow + pochowany w Częstochowej

1686. Głod był wielki na bydło na wiosnę ze stodół snopki rzezano za medel słomy 6 lub 8 zło dać trzeba było, od 3 Kwietnia do 14 śnieg padał

1691. d. 11 Grudnia + Zacharyasz Stefanowicz domowy pisarz i Komornik Jana III w Kozienicach; był rodem z Żywca miał brata Antoniego Kanon. Chełmińsk. Kantora Tarnowsk. i proboszcza Myślenickiego.

1692. Jan Wielopolski dziedzic na Suchej umarł nagle w zamku suskim, pochowany
w Krak. u Reformatów.
1693 Konstancya Otylia z Wielopolskich Ogińska + u Reformatów w Krakowie
pochowana po niej włość Slemieńska między Franciszka Wielopolskiego na Żywcu (zmarłej brata a Alexandra
Wielopolskiego na Suchej (zmarłej brat~~anca~~ankowi czyli synowcowi) podzieloną została.
1696 W dzień S. Małgorzaty powodź nagła żniwo aż o S. Michale mnogość myszy
w polu. — Franciszek Wielopolski pan na Żywcu Starosta Krak: pojął Teresę z Sartów
Przyjemską za żonę.
1697 Michał Warszycki Woj. Sandomirski jadąc na elekcyą umarł był panem na
Łodygowicach; dożywocie dóbr Domicella z Chrząszczowa dzierżyła.
1698 z rozkazu P. Gabryela Drozdowskiego pławiono w rzece Kosarawie Jadwigę
Kubienkę i Katarzynę Chyrdulę we wsi Lipowej bo na nie było porozumienie że
się czarami bawiły, pożytki sąsiedzkie odbierały i psowały i że się jej mleko sta-
ło że go mogła jako przędziwo na motowidło motać. Więziono je i noszano
w koszulach śmiertelnych „co przecie wedle prawa dowodem nie było."
1699 Za miastem Kęty założono Klasztor Reformatów fundowali Andrzej Żydowski chorą-
ży Krak. i Stanisław Zdanowski pisarz grodzki ~~burgr.~~ Krak. nato i Jan Wielopolski Kancl. W. Kor.
a pan na Żywcu miał dać 30000 złp. —
Sr. wolnica w Żywcu nastała wedle praw opisanych od S. Bartłomieja do
trzech Królów wozili na nią ze wsiów mięso rzeźnicy i chleb piekarze płacono
tylko cechowi od bydlęcia po gr. 5. —
Kazimierz Męciński Star. wieluński i ojcowski pojął za żonę Domicellę z Chrząsz-
czowa Warszycką wdowę panią na Łodygowicach miał on przednią
siostrę jej męża za żonę.
Sr. drożyzna wielka żyta Viertel po złt 12 pszenicy po 14 owsa po 5 z Żyw-
ca do Kęt Węgierskie zboże na targ wożono. — Franc. Wielopolski pan
na Żywcu Star. Krak. pojechał do Drezna za Królem gdzie się zaczął po
francusku nosić złożywszy polskie suknie. — Spis miasta Żywca, osób wszyst-
kich 1377 t. j. gospodarzów z żonami 499 synów 242 córek 258 czeladzi 171.
Komorników z żonami 499 Komornic 40 Krów 440 jałowic
128 cieląt 50 świń 274 zagonów w rolach 337.
1700. Józef Słuszka Ksztln wileński a hetman polny lit. i Star. Lanckoroński nieja-
kiego Jakuba Śmietanę ze Skawicy rozkazał ściąć że zastawiał się za poddanymi
Starostwa wynosząc sprawę do Króla broniąc praw starych przeciw którym krzywda się
działa. Przed odebraniem śmierci świadczył się przed Bogiem i ludźmi że niewinnie
z tego świata schodzi na sąd boski Starostę pozywając. Jakoż w 3 dni było do roku
gdy P. Słuszka wołając iż Jakób Śmietana po niego przyszedł z tym światem
się rozstał. Toż się zdarzyło Samuelowi Golonkowskiemu ekonomowi żywieckiemu
co dał chłopa obiesić r. 1697 dla koni a który mu się często z powrozem pokazował.

1701 były 2 jubileusze jeden wielki na końcu wieku drugi mały z powodu obra-
nego papieża Klemensa XI.

1702 w Wadowicach Walenty Pawełkowicz ścięty na skargę ojca że go bił i mę- [marana]
szanował. gdy go karano odgrażał ojciec Marain jego był rodzic z Żywca

1703 Susza wielkie rzeki i studnie powysychały młyny ustały a młynarze na
wykupienie Elbląga od Brandeburczyka składać musieli po talaru.
Podniosło się miasteczko Żywiec przez Handel z Węgrami przez składy
różnych kupców obcych które tu zwożono z przyczyny zaburzeń i wojny
domowej w Węgrzech.

Obrazy stare w kościele Żywieckim na murze malowane: Piotr Komo-
rowski hr. z Orawy i Liptowa z brodą długą w opończy lazurowej czerwono
podszytej ubiory białe meszty na rogach czarne — Jan 1475 z brodą zarosłą do
uszu opończa lazurowa meszty czarne — Jan Kaszt. połanieck. 1566 włosy postrzy-
żone na ciele takaż opończa i meszty — Syn tegoż Jana Wawrzyniec sekretarz
Krol. ubiorem się nie różniący = Po drugiej stronie Barbara Piotra Komorow.
żona Głowa podwiką do koła pod brodę zawita w płaszczu lazurowym wszędzie
odkrytym — Średnia Żona Jana Zofia mająca głowę zawitą i płaszcz takiż —
Trzecia Barbara z Tarnowa żona Jana Głowa tuwalnią albo rańtuszkiem
aż na dół opuszczonym okryta płaszcz lazurowy, fartuszek biały przed sobą. — Czwarta
panna Barbara córka Jana: włosy na głowie rozczesane a wstęgą czarną
przez całą głowę zawiązane w szatach czerwonych nakształt sukiennejki subtel-
no zrobionej a przed sobą od piersi zasciorke białka z fortuszykiem i. t. d.

1707 sprowadzono wielki pług z Śląska dla orania stawów, znaczenie granic,
robienia działów; ciągło go 12 koni. — Córka pańska panna Maryanna
Wielopolska do Krakowa do klasztoru panien Wizytek Franciszek odjechała
na nauki t. r.

1708. Anna Konstancya z Lubomirskich Wielopolska zamek w Suchej roz-
przestrzeniła i ozdobiła, dwie wieże narożnie przyczyniła wszystkie
pokoje odmieniła. Także i zamek żywiecki odnowiono, dachem włoskim
nakryto wietrzniki przydano. — Tu z powodu nabożeństwa i procesyi
wypisuje Komoniecki Zdrowaś Maryja w 15 językach to jest po łacinie po włosku,
hiszpańsku, francusku, niemiecku, Węgiersku, Grecku, Polsku, Czesku, Moskiewsku
Litewsku, Żmudzku, Wołosku Turecku i Żydowsku.

1708 w czasie powietrza wymarło w Kętach ludzi 5046 w Oświęcimiu 349.

1709 Pod górą Łyską w potoku wielkim w granicy miejskiej kruszec srebrny z
rozkazu pańskiego kopano. Dozorcą ~~roboty~~ był Włoch Luparini instrumencista pański
i w Slemieniu t. r.
Do czego poddani za pańskie używani byli ale pożytku mało

152

na górze Żyłnie, o kruszec oznajmiono. Pomówiony był Stefan Standerski organista z Rychwałdu iż rudę kopał i srebro z niej przetapiał; dla czego go do więzienia wzięto potem go na miejsce wożono, gdzie wskazywał i kopać kazał mówiąc: tu kopcie w całej nie wszędy tu w tej górze jest kruszec gdzie kopiąc znaleźli nieco ale z małym pożytkiem przetapiając go pokazało się przeto dalej zaniechano a gruba wielka na pamiątkę wykopana została.

1710 We wsi Radziechowy kruszcu srebrnego na roli Łogarzowskiej szukano kopiąc kilka sążni w głąb, co też czyniono w Glinnem, Przybędzy w końcach ról Radziechowskich ale się nic słusznego nie pokazało. — T. r. Nowy Targ znacznie pogorzał z kościołem fary.

— Na Kameszniczy we wsi siedział Tomsza Jaśko Woi. Wołoski u którego Michał Potocki pisarz pol. kor. z szczerbnym swym synem starostą Krasnostaw kilka tygodni bawił uchodząc z kraju zaburzonego wojną Szwedów z Moskalami.

R. 1612 Syxt Lubomirski umarł w Żywcu i zawieziony jest do Palczowic.

1711. Kalwaria miasteczko zgorzało niedawno porządnie we dwa rzędy zbudowane. Także i Oświecim ale kościoł ocalał.

1711. Synod w Krakowie za biskupa Łubieńskiego na nim był obecny Mikołaj Spinola Eppus Thebanus legat pap. — We wsi Rychwałd na półroli Kobziałowskiej kruszcu szukano kopiąc głęboko z powodu iż z kamienia rozpalonego w piecu na warzenie kapnęło roztopione srebro ale się w tym nic nie pokazało.

1712 Ogród za zamkiem pańskim włoską modą założony w Żywcu przez Niemca ogrodnika który naprzód na końskim gnoju ubudowawszy z drzewa jak łożnice a ziemi na to nasypawszy nasienia w tym różne siał i oknami nakrywał i odkrywał na insze kwatery piasek biały woził i ziemię po kilka razy przewracał. — We wsi Sól wody słonej doświadczano z 4 garcy wody nawarzono kwartę soli. Powieść ludu się trzyma że głęboko sól bałwanista kruchowa się znajduje.

X

1714 Drogość i głód dla nieurodzajów w przeszłym roku. Płacono za żyta Viertel (Korzec) 14 pszenicy 16 jęczmienia 13 owsa 8 złp. Wiele ludzi szło do Węgier na zarobek wiele po żebraninie chodzili i po drogach umierało. Takiż był rok 1715

1715 umarła w Kalwaryi Xżna z Dönhoffów Czartoryska dziedzica Józefa małżonka pochowana u Bernardynów tamże. — Franciszek Wielopolski pisał się w obydwu krajach Comes Scepusiensis co podług Komonieckiego także Żywiec znaczyło albowiem Scepusium znaczyło także Zapolsko mówi że stary kronikarz Xtwa Oświecimskie i Zatorskie nazywają Zapolskie Xtwo co Niemcy na Zeypusch czyli Scepus albo Zapolski zaś przekształcili, tu nazi wrod Niemcy mieszkali.

4

W Słemieniu był zamek dawny który Samuel Grudzinski z żoną Katarzyna Komorowską r. 1637 wymurował, ten r. 1717 rozrucono; inny dał zmurować Franc. Wielopolski dziedzic Woj. Sieradzki 1720.

1721 Na placu miejskim 4 szubienic było a na każdej głów i ćwierci ludzkich pełno znowu na palu jeden a 2 na koła wpleceni byli. (byli to rozbojnicy)

Przy P. Alexandrze Wielopolskim Staroscie Opoczyńskim był Andrzej Żukowicz dworzanin i Skrybent i rysownik różnych floresów który tak mocny i silny był w zembach że beczkę rybną wodą napełnioną wziąwszy w zęby za wątory ruszył i przez głowę przerzucił. Także 2 mężów obwiązawszy ręcznikami wziąwszy za ręcznik w zemby z nimi tańcował i ich prewładał.

Szymon Buła ze wsi Rycerki ucinano głowę nogi i ręce a nic nie pomogło aż zrobiono exorcyzm.

Zamek Żywiecki rozszerzony powiększony ozdobiony 1623

Anna Konstantya z Xiążąt Lubomirskich pierwszym ślubem Jana Wielopolskiego i z nim matka syna Alexandra; drugi Stanisława Małachowskiego wojew. poznańsk. małżonka d. 10 Listopada 1726 w Krakowie umarła. Po niej państwo Suskie do Wielopolskiego Franciszka wróciło też w zakupna Zembrzyce odpadła jako dziedzictwo jej syna Jana Małachowskiego starosty opoczyńsk.

1728 od 1 dnia Maja nastał w Żywcu zwyczaj miasto: Pomaga Bóg mówić, Niech będzie pochwalony Jezus; ludzie potykający się poczęli sobie mówić z postanowienia Benedykta XIII pap. który używającym tych słów nadał 50 dni odpustu. Zwyczaj ten od Syxta V r. 1587 był wprowadzony, ale gdy przestał wznowiony jest. — W Starym Żywcu był kościół z drewa cisowego który zgorzał r. 1477 spalony wraz z miastem od Jakuba Dembińskiego wojewody sandomirskiego. ... nieszczęsnego królowi iż dobra żywieckie Mikołajowi Komorowskiemu darował.

† i odpowiadającym Na wieki wieków Amen, także 100 dni odpustu.

Syxt V. r. 1587 nadał mówiącym Pomaga bóg 100 dni odpustu (ob. nowodworsk. listy)

... Biała ogłoszona miastem i przywilej na jarmarki otrzymała.

1723 Biała ogłoszona miastem

Komoniecki sam pisze o sobie iż się urodził (r. 1658) i wychował w Żywcu pisał Kronikę żywiecką 1705. Z przodków jego Andrzej Komoniecki był burmistrzem w Żywcu 1686 (Grzegorz 1688 wójtem) Komoniecki (1705 rajcą i burmistrz) burmistrz. — Jan Komoniecki proboszcz w Milówce 1695 († 1716) = Kronikarz Andrzej Komonieck. był r. 1718 wójtem żywieckim i umarł jako burmistrz podobno r. 1734.; był on 2 razy żonaty (tenże) wójtem żywieckim miał żonę Zofię Kalfasowiczównę † Komoniecki (malarzem i r. 1704 przez lat 40) był pisarzem apost. dekanatu żywieck. pobożny wystawił kościołek Przemienienia Pańskiego w Żywcu r. 1704 oraz ołtarz w farze żywieckiej. — Józef Komoniecki malarz w Żywcu 1727. — Kronika Komonieckiego poczyna się r. 1700 a kończy się na r. 1728. — Kronika kościoła Milowskiego od r. 1600 przez Komonieckiego pod tytułem Memoryał pisana jest w Milówce w bibliotece ...

Komonieckiego Andrzeja rękopis: „Monumenta albo Zebranie starożytnych dzieł, ozdob, cudów, pociech i łask boskich przez obraz cudowny Matki Boskiej N. Maryi w Kościele Rychwałdskim, przywilegia, prawa, opowieści starych czasów spisane r. 1728." in fol. 30 arkuszy (w Kościele w Rychwałdzie)

† z której doczekał się 50 wnuków i 10 prawnuków (r. 1728)

Chronographia albo Dziejopis żywiecki, w którym różne dzieje spraw przeszłych starodawnych miasta Żywca i poblizkich jego miejsc znajdują się. A ten jest z różnych autorów pism i wiadomości zebrany i wypisany, a w żywą i trwałą pamięć miastu żywieckiemu jako ojczyznie swojej miłej ofiarowany roku pańskiego 1704 przez sławnego Andrzeja Komonieckiego wojta w ten czas żywieckiego mpr.

(Rękopism in fol. obejmujący 255 arkuszy oprócz rejestru rzeczy z 20 arkuszy złożonego; na końcu jest jeszcze niezapisanych arkuszy 10½ w kilku miejscach krótkie już tegoczesne dopisy. — Na tytule następujący dopisek oryginalny:
„Ta księga dla kilku rzeczy ciekawych o historyi zwłaszcza śląskiej
„pisanych oraz i państwa żywieckiego cierpliwie czytana; albowiem
„authorowie niemieccy z wielką wzgardą ojczyzny naszej i ktamstwem dzieje przeszłe wspominają. Czego się dopomnieć słuszna,
„ażeby chęć (in statu pisania będącym) przyszła. — D. 8va Decembris. Będąc w gościnie u siostry mojej rodzonej 1736. — J. A. Prus
Jabłonowski B. K. I. Stta mpr."
(jest to dopis sławnego Józefa Alexandra Księcia Jabłonowskiego później
szego wojewody nowogrodzkiego starosty buskiego, korsuńskiego, zwinogrodzkiego zmarłego r. 1777 w Lipsku, autora wielu dzieł, który r. 1736 bawił w Żywcu u swej siostry Marianny ~~[illegible]~~ ku Wielopolskim żony Jana Wielopolskiego wojewody sandomirskiego.)

Sam rękopism obejmuje:
1. Łacińskie wiersze: Dacrysis patriae — Ad Deum ter optimum maximum — Ad B. Deiparam Virginem Mariam pro patria et animabus parentum (Wiersze te luboponiemi AK mp. podpisano — są jednak wyjęte z dziełka x. Grzegorza Jana Zdziewojskiego plebana wilamowskiego: Dakrysis patriae 1639. Ob: Philakai etc.)
2. Przemowa (pag. 1) — Do czytelnika (wiersz) ~~pro~~ — Do Zoila (wiersz)
3. Do miasta Żywca (wiersz, pag 3½) — Do miast xięstwa oświęcimskiego — na herby tych miast — na herb miasta Żywca (wierszem)
4. Situs albo położenie Żywca (p. 4) — Skąd góry pryncypalne żywieckie mają swoją denominacyją (p. 5) — Konnotacya rzek żywieckich (p. 5. 6) — Granice

państwa żywieckiego (p. 7) – Nazwiska wsi państwa żywieckiego (p. 8) – Nazwiska wsi państwa slemieńskiego (p. 10) – Proprietates albo własności Żywca (wierszem (pag. 11) – Osiadłości całego państwa żywieckiego – Osiadłości wsi – Specyfikacyja polan żywieckich (p. 14) – Denominacya albo nazwiska gór i hal ~~ogóle~~ państwa żywieckiego – Satyr góralski po lekku umykający się z gór i lasów żywieckich (wierszem pag. 14. 15.) Obyczaje starożytne które się niekiedy w Żywcu odprawowały – Panowie dziedziczni państwa żywieckiego (pag. 17) – Katalog ś. p. JW. JmcP. z Komorowa których ciała w kościele żywieckim odpoczywają (pag. 18) – Generalni dyrektorowie dzierżawy państwa żywieckiego (p. 18) – Podstarościowie żywieccy (p. 19) – Katalog Kaptanów będących rodem z Żywca i tych których było świeckich 212 (pag. 20) – Katalog zakonników będących rodem z Żywca (pag. 23) – Katalog Kaptanów zmarłych których ciała w Kościele żywieckim pogrzebione są – Katalog dziekanów proboszczów, plebanów, prezydentów, prebendarzów dekaniey żywieckiej – Bractwa introdukowane – Cechy uprzywilejowane – Katalog burmistrzów żywieckich – Katalog wójtów żywieckich.
5. Chronograf albo dziejopis żywiecki od r. 1438 aż do r. 1724. (pagg. 31 do końca)

Drugi rękopis tejże Chronografii przepisany r. 1764 – 1769 staraniem Stanisława Kaczyńskiego burmistrza żywieckiego który zamyślał „niektóre traktujące w tych czasach akcye dopisać", będący własnością 1830 Wojciecha Rybarskiego mieszczanina w Żywcu – niekompletny in fol. Kart 111 z wypuszczeniami obejmuje tylko dzieje do r. 1645.

Trzeci rękopis tejże Chronografii przepisany r. 1783 (staraniem Jana Kloski obyw. żywieck.) (in fol. z wypuszczeniami i dodatkami obejmuje 1) Przywileje żywieckie (do r. 1700) przepisane st. 1–56. – 2) Obwieszczenie dowcipnej i ciekawej wiadomości rzeczy.... państwa żywieckiego r. 1724. str. 57–120. – 3) Chronografia albo dziejopis żywiecki 1704. str. 121–279 obejmuje z wypuszczeniami tylko dzieje do r. 1644. –

Czwarty rękopis tejże Chronografii u Adama Gorczyńskiego – u Jana Kantego hr. Wielopolskiego.

1696 W styczniu tracono w Żywcu 9 zbójców którzy młyn zamkowy wyra:
bowali miejski i Jana Bielowicza mieszczana zastrzelili. Dowódzcy Toma:
szowi Masnemu z Szarego udarto na rynku 2 pasy i na górze Grojcu
na pal wbito a resztę na ~~placu~~ rynku po ręce ucinano i na placu ćwiertowano.
1697 do Kościoła w Milowce w dzień S. Anny introdukowano uroczyście
bractwo S. Anny przyczem kazanie i intermedium było w polu przed piłą Milows:
ką, woz tryumfalny z obrazem S. Anny ciągnęło 6 osób z bractw rożnych okolicz:
nych, Anioł S. ich pośmigował a obok woza śli marszałkowie bractw z laskami
– Na Kościele żywieckim dawano nowy dach, wiązanie i sygnaturkę któ:
rą robili Wojciech i Paweł Fiderowie cieśle z Salcburga; poczem zaraz
piorun w wieżę uderzył.
1698 Józef Jaworski bakałarz szkoły żywieckiej skrwawił Kościoł żywiecki
uderzywszy kluczem w głowę na nieszporach Kleryka Łukasza Skorupko:
wicza, z którego powodu przez cały tydzień niebyło nabożeństwa w farze
tylko w Kościółku S. Krzyża, dopoki dyspensa na rekoncyliacyję z Krakowa
nie nadeszła. – D. 17 Kwietnia Sebastian Gomparowic pleban Radziechowski
umarł, który na wściekliznę leczył ludzi i bydlęta dając im chleb poświęcany;
ten wyprorokował iż po nim będą mieć proboszcza Włocha, jakoż nastał
Józef Vanni z Florencyi kapelan który z Wielopolskim z Włoch przyjechał.
1698 fundowana kantoria przy farze żywieckiej z legatu Gabriela Nemetiusa
psałterzysty Krakowskiego
1700 sprawiono rękę srebrną na relikwie S. Wita które z Lendzin z Szląska
Szymon Myszkowicz pleban darował. – Sebastian Getswender zegarmistrz
cieszyński cały zegar kościelny żywiecki na półzegarze przerobił i kwan:
dranse do niego przyczynił, co dokończył Maciej Brunka ślusarz z Mutnego.
– Do konwentu w Kentach roku zeszłego założonego introdukowano 4 refor:
matów nad którymi starszym był X. Kryszof Klimecki.
1701. Anna Czepielka ze wsi Szare w parafii Milowskiej d. 3 lutego umarła. Ta gdy
umyto, w śmiertelną koszulę obleczono i w trumnie w zimnej izbie postawiono
na mrozie, znowu wstała i powiedziała iż widziała dziecię z krzyżem
które rzekło: Jak się ludzie nie poprawią, będę ich tym krzyżem karał. Mówiła
też iż dziewiątego dnia umrze – przetoż niechcąc z siebie złożyć śmiertelnej ko:
szule umarła 13 lutego – Andrzej Komoniecki wójt żywiecki w Żywcu
na górze Borkowskiej założył małą kapliczkę Przemienienia pańskiego.
1702. Stanisław Lisicki malarz za 180 zł pozłocił i lazerunkami przyozdo:
bił ołtarz wielki w kościołku S. Krzyża w Żywcu kosztem Kazimierza Narzeckiego
i Barbary Gogolanki małżonków mieszczan; który kościołek d. 25 maja benedykowany
– Na Kalwaryi w kościele świeżo zmurowanym od Magdaleny z Konopaku Księżny Czar:
toryskiej pierwszą mszę świętą odprawiono – Szwedzi opanowali Kraków, generał major
Steynbok tamże kontrybucyję z dymu po 25 zł wybierał, wreszcie d. 15 Septembr. Szwedzi zamek spalili krakowski.

1703. Andrzej Czyżowski pisarz skarbowy żywiecki zamkowy spra=
wił kolumnę czyli bożą mękę kamienną u której z sądu miejskiego
nakazane juramenta lityganci odprawiają. — D. 8 Czerwca Franciszek
Jędrkowic xiądz z Żywca rodem w Rychwałdzie na prebendzie będąc pija=
ny zabił Reginę Dąbrowszczankę kramarkę z Częstochowy, za co w Krako=
wie w biskupim pałacu do więzienia na dwa lat skazany z którego ok=
nem wyskoczył i nogę złamał, potem poszedł do Rzymu i tam absolwowany.
— D. 15 Septembr. 1703 w Kętach na nowy Klasztor dla reformatów, dy=
mensya uczyniono — Andrzej Komoniecki wojt żywiecki sprawił ołtarz
Ukrzyżowania P. Jezusa do Kościoła żywieckiego, który robił Wojciech
Gliński snycerz żywiecki:
1704. d. 15 Marca umarł w Zborówku proboszcz Andrzej Brzeziński z Żywca
Dr filoz. i profesor w akademii krakow. był na Tyńcu profesorem filozo=
fii Sophistarum, kanonikiem kieleckim i rektorem szkół w Widawie, miał
on zamiar w Żywcu założyć Kollegiatę lecz umarł; zapisał 43 dzieł do bib=
lioteki kościelnej w Żywcu. — Albrycht Radzimiński pisarz cła składo=
dowego winnego na Komorze żywieckiej zapisał summę 50 zł z której czynsz
widerkaufowy zł 3 gr. 15 przeznaczył na lampy do wieży żywieckiej
przez oktawę narodzenia P. Maryi palić się mające gdy grają tamże i aby
między innemi [illegible] pieśniami ten wiersz śpiewano: „A ci którzy już
„dni swoje skończyli — I ten straszliwy termin odprawili — Niech mają
„pokój bez grzechu poczęta — Panienko Święta" i t. d." — D. 4 Octobris
Grzegorz Komoniecki mieszczanin żywiecki z żoną Agnieszką Ga=
tuszczynką sprawił nowy ołtarz S. Agnieszki do Kościoła żywieckiego.
— D. 20 Grudnia na obraz P. Maryi który w procesyi noszą z wotów różnych
zrobiono sukienkę srebrną którą z 7 grzywien srebra zrobił złotnik biels=
ki Piotr Mentel za zł. 80.
1705 Urząd burmistrzowski żywiecki za pozwoleniem całej Obce daro=
wał do Kościołka Przemienienia pańskiego w Żywcu 18 zagonów czyli 2 ni=
wek grunta. — Bartłomiej Piotrowski mieszczanin radny i kościelny
żywiecki wystawił nowy ołtarz S. Antoniego w kaplicy kościoła żywieckie=
go a stary dano do Kościołka S. Krzyża. — Kościołek Przemienienia Pańskiego
w Żywcu pomalowany przez Gabriela Komonieckiego malarza kosz=
tem fundatora Andrzeja Komonieckiego. — D. 7 Junii u Mathiasza Stanko=
wicza mieszczanina i kuśnierza żywieckiego kokosz albo kura wysiedziała
jaj 13 z których jedno kurcze wykluło się o dwu pyskach o trzech okach, to jest
trzecie oko na czole miało. — Andrzej Komoniecki wojt żywiecki sprawił kolumnę
dębową z statuą P. Maryi na cmentarzu kościelnym żywieckim — D. 25 Octobr. 1705
założono węgielny kamień na kościół reformatów Niepokalanego Poczęcia P. Maryi w Kę=
tach, przyczem Marcin Węgrzynowicz kanonik krakow. celebrował.

XXX

1706 Jan Pyszkowski podstarości żywiecki do Kościoła sprawił głowę je=
lenią z drzewa która w złocistej koronie między rogami miała imię Maria.
Głowa ta na sznurze w kaplicy wisiała miała herb i napis polskim wierszem.
1707. sprowadzenie uroczyste relikwij S. Jana Kantego do Kent w srebrnej
trumience odbyło się 23 Julii przez bramy tryumfalne w ulicach na których
persony żywe stały i przemowy miały. Po wniesieniu do kaplice odprawił
się „na ostatku dyjalog na cmentarzu na teatrum zgotowanem ozdobnie.
Co się działo kosztem Stanisława Czernego starosty parnawskiego a pana
na Jędrzychowie — W Krakowie zaczęło się morowe powietrze na które umar=
ło 19270, w Kentach zmarło 5046 w skutek czego drogość była wielka i wojny

XXX

nieprzepuszczały — Jan Grymecki professor akademii krak. a inspektor
synów Gabriela Drozdowskiego podstarościego żywieckiego darował do kościo=
ła w Żywcu partykułę togi S. Jana Kantego — Procesje i supplikacyje liczne
o uchylenie morowego powietrza i wojska moskiewskiego którego
200000 w Polsce było.
1708 W Białej przy Bielsku Balcer Damek tameczny obywatel i kupiec
wystawił kosztem swoim przy dworze kaplicę Opatrzności Bożej, którą
5 August. 1708 Jan Tarło kanonik krak. i wizytator poświęcił. Odprawo=
wano w tej kaplicy msze św. za powodem XX. Jezuitów albowiem predykant
luterski tamże w Białej w jednym domie swe kazania miewał. — Do
kościoła w Milowce robił ołtarz S. Anny Jan Buczyński snycerz Litwin
nową figurę za 130 zł. kosztem Błażeja Pawlusia z Cisowiny.
— D. 7 października 1708 odbył się stoletni jubileusz zaprowadzenia bractwa
różańcowego do Żywca, na którem były różne bractwa i procesje z Milówki
Rajczy, Łodygowic; na drugi dzień w niedzielę przybyło też bractwo Skal=
pierza S. z Rychwałdu „prowadząc między sobą w processyi swojej persony
„przystrojone różnie, jako to diabłów dwuch których anioł różańcem
„pokrępował i prowadził; potem drugi Anioł śmierć z kosą i mor
„trzymający miotłę i trupią głowę w kajdany okute i sznurem powiąza=
„ne wiódł, znowu Tatarów, Turków okowanych kilkunastu ubranych
„szło za któremi Vindicta Dei albo Gniew boży miecz trzymający w jednej
„ręce a w drugiej trzy strzały szedł, applikując to wszystko do obrony i
„utrzymania plag na Polskę następujące wojny morowego powietrza
„od Przeczystej Matki Bożej." Była przytem uroczysta procesja po rynku
przyczem z 9 kaszów albo działek ognia dawano. Po tej uroczystości w nocy
gorzały dwa domy w Żywcu w porzedzi (pierzaji) północnej
1709 d. 2 maja o 8 w nocy na półzegarzu zbójcy których było samodwunast
wyrabowali plebanię w Lipniku — W Radziechowach wystawiona kamienna
Boża męka którą robił Wojciech Chabdasz z Zarzecza.

1710. d. 8 września w święto Narodzenia P. Maryi kompania z Łodygowic
do cudownego obrazu w Rychwałdzie szła „przed którą persona idąc Anio=
„ła przywitanie wierszem dość pięknym i obszernym do obrazu Matki
„Bożej uczyniła." – D. 12 września około pasyi w kościółku S. Krzyża w Żywcu
postawiono 2 łotrów które robił Franciszek Wościcki na Milówce kosztem
Jana Gatuszkowica mieszczanina żywieckiego za 30 zł. – Do ołtarza na
obraz N. Panny Maryi nowo zmalowany w Żywcu przybito 2 korony srebrne
które ważyły łutów 42 i 6 łutów kamieni drogich.

1711. Ludzie musieli na nowy (Moskwie siana owsy chleby suchary fura=
mi do Babic, do Radoczy i za Kraków do Dąbrowy odwozić. Z żywiec=
kiego i slemieńskiego państwa kontrybucyi na Moskwę 577000 zł wydano –
Z całej Korony Polskiej oprócz Litwy wyrachował ktoś iż Moskwa 40 mi=
lionów kontrybucyi wzięła. – D. 2 lutego w święto Oczyszczenia Anna Ma=
ria Wielopolska kanclerzyna kor. wdowa (d'Arquian) pozwoliła przez dzień
w kościele wystawić cudowny obraz P. Maryi malowania moskiewskiego w sreb=
ro złoto i klejnoty przybrany, który obraz z sobą zawsze woziła i na zamku
żywieckim trzymała. Obraz ten dostał się z Moskwy do Polski i przez Kró=
lowę Marię Kazimirę siostrze darowany został. – Po spaleniu kościoła ży=
wieckiego od piorunu (d. 2 Augusti 1711) Piotr Beber budowniczy zamku kra=
kowskiego d. 1 Octobr. 1711 zaczął na kościele stawiać nowy pokrok albo więzbę
dla dachu, pokryto dachem kościół, sygnaturkę i wieżę do której zegar kołowy
darował Antoni Stefanowicz kanonik chełmiński kantor tarnowski i proboszcz
myślenicki rodem z Żywca; który też kopię cudownego obrazu N. P. Maryi
myślenickiej do kościoła w Żywcu darował. – D. 6. Octobris w Krakowie w kościele
P. Maryi Kazmierz Łubieński biskup krak. odprawował synod przy czem
był obecny legat papieski Nicolaus Spinola archiep. Tebarum. Na tym sy=
nodzie zregestrowano w dyecezyi krakowskiej [illegible] 50 dekanatów, 6 archi=
diakonatus, 4 praepositur znaczniejszych, 17 kollegiat, 952 kościołów
parochialnych z filiami, 13 kościołów parochial. w Krakowie, 18 kościółków
małych, 32 klasztorów w Krakowie.

1712 sprawiono do kościoła w Milówce ołtarz S. Anny który zrobił i poz=
łocił Antoni Brygierski malarz cieszyński – Sprawiono signanse do Żywca
z 1/ r. 1711 w Opawie ulane – D. 17 kwietnia zgorzała plebania w Lipniku wraz
z aktami dekanatu żywieckiego, lecz kościół ocalał – D. 13 maja 1712 Michał
Szembek biskup pafeński sufragan krak. poświęcał nowy kościół kal=
waryjski drugi po wymurowaniu i rozprzestrzenieniu swoim z 2 wieżami
obszernie wystawiony mający ołtarz wielki na zachód słońca obrócony. – Adrian
Bełchacki starosta lipnicki d. 20 czerwca rozkazał rozrzucić w Białej
budynek dla Jezuitów który tamże przy kaplicy wystawiono; co z naprawy Lutrów
uczynił, o co komisia duchowna biskupia d. 3 Augusti do Białej zjechała.
– W sierpniu domurowano w Kętach kościoła Reformatom i dach miedzią pokryto –
d. 30 Septembris w Żywcu nową szkołę zaczęto murować – d. 13 listopada Zofia Andersczonka
z Żywca pierwsza zakonnica do klasztoru S. Norberta wstąpiła – Sklepienie choru przedniego
w kościele farnym żywieckim skończono.

1713. d. 15 Augusti do kościoła w Milówce introdukowano nowe bractwo S.
Barbary, na który akt wyszło z Żywca bractwo rożańcowe. Wyszedłszy
bractwa w pole po mszy zastały tam już w porządku swoim stojące bractwo
S. Barbary przy którym na postumencie zrobionym wieża z tarcic malowa=
na była na której S. Barbara stała uklejona z papieru a przeciwko niej theat=
rum we środku prawie kompanii a na tym [tą] intermedyum do materyi
służące było to jest były persony: pielgrzym i anieli dwa zalecające to
bractwo św. a osobliwie brat z bractwa S. Barbary następujący ku któ=
remu brat z bractwa S. Anny przybył i jego przywitał rozmowę mające
około kondycyi tego bractwa, znowu przybyli bracia z bractw rożańcowego
żywieckiego i szkaplerskiego rychwaldskiego ku nim dziwujące się i szczęśliwość
farze milowskiej winszowali; jako też brat z bractwa S. Anioła Stróża Rychwaldskiego
i zezwolili nowego braciszka wpisać do bractwa S. Barbary i do kościoła
wprowadzić postanowili; potem w procesyi weszli z wieżą ową do kościoła.
Indult na to nowe bractwo św. Barbary w Milówce dał papież Klemens XI
w Rzymie 21 Octobr. 1712 co Michał Szembek sufragan krak. potwierdził w
Krakowie 30 Czerwca 1713. — Jerzy Warszycki kasztelan łęczycki dziedzic
Łodygowic sprawił sukienkę srebrną do obrazu P. Maryi częstochowskiej w
kościele łodygowskim w ołtarzu ~~[illegible]~~ wystawionym przez Stanisława
Warszyckiego kasztelana krakowsk. 1669 — R. 1713 zjawiło się powietrze
morowe w Sopotni i w Rycerce lecz się uśmierzyło zaraz

1714. Obraz P. Maryi Częstochowskiej r. 1682 malowany na blasze darowany
do kościoła żywieckiego — D. 5 lutego umarł Jan Skorupkowic wikary radzi=
chowski który będąc studentem z Frydrychem Mikołajczykiem bonifratellem
r. 1675 do Rzymu na jubileusz poszedł. — Do kościoła żywieckiego sprawiono
nowe organy w Opawie za 6600 zł (w których 1545 metalowych piszczałek
było okrom drewnianych) Organy te kosztem dziedzica żywieckiego robił
Ignacy Rysiak organmistrz z Opawy — Sprawiono do kościoła żywieckiego
krzyż srebrny ważący 10 grzywien bez 4 łotów, w którym była wprawiona
partykuła drzewa Krzyża św. — D. 28 marca w wielką środę na ciemnej jutrzni
Anna z Lubomirskich Wielopolska dziedziczka Żywca z córką panną Maria
Wielopolską za zasłoną kitajki czerwonej przed wielkim ołtarzem w kości=
le żywieckim lamentacye Jeremiasza proroka z nót śpiewały którym
na klawicymbale i widli przegrywano. — D. 7 września umarła w Żywcu
Konstancyja Pętkowska z domu Grotowna administratorka żywiecka, przy
której pogrzebie otworzono trumnę Krzysztofa Komorowskiego zmarłego 1608.
Leżał on cały w czarnym kontuszu polskim na głowie miał kapeluszyk czarny ki=
tajką podszyty na nogach pantofle, a na szyi mały złoty metalik ~~[illegible]~~, le=
żał w trumnie czarnym axamitem wybitej. — Deszcze codzienne przeszkadzały
żniwom aż do S. Mateusza. — D. 4 października w Kentach Kazimierz Łubieński
biskup krakow. poświęcał kościół reformatów Immaculatae Conceptionis za promocyą
Andrzeja Żydowskiego chorążego krak. za gwardiana Joachima Myszkowskiego w Kętach.

1715 Zaczęłow Żywcu odprawiać d. 29 Kwietnia nabożeństwo do S. Piotra
Dominikana przy którem małe krzyżyki drewniane przeciw gradom benedy:
kowano — D. 29 Czerwca kompania z Łodygowskiego Kościoła odprawiła processyją
do cudownej P. Maryi w Frydku tamże na słupie kamiennym od r. 1706 stojącej.
— D. 1 Lipca Kliment Mrowiec sołtys w Świnnej gdy chciał mleko jeść takowe
się w krew przemieniło — D. 10 Sierpnia benedykowano w Kościele żywieckim świe:
ce woskowe przeciw piorunom.
1716 z końcem Stycznia reformaci z Kęt bydło w Żywcu exorcyzmowali — D.
22 Lipca umarł proboszcz w Milowce Jan Franciszek Komoniecki mając lat
61; pochowany tamże z napisem grobowym
1717. D. 9 Stycznia umarł Alexander Pawełkowicz mieszczanin żywiecki rzeźnik
który wódki nie pił w życiu bo widział w karczmie gdy się chłopi częstowali iż
mały diabeł był w szklance w gorzałce a gdy pili, płomień z gardła jego do gęby
ich wchodził. — D. 12 Kwietnia kongregacyja księży dekanatu żywieckiego — D. 25
Kwietnia w Milowce w kaplicy S. Antoniego na nowo in msza odprawiano na którą
kaplicę między innemi fundusz uczynił Tomasz Jaszek z Kamesznice wojewo:
du wałaski zł 40. — Rajmund Domański dominikan był w zamku Łodygows:
kim generalnym komisarzem i administratorem — D. 8 września Koronacyja Obrazu
N. P. Maryi w Częstochowej przy którejże było ludzi do 3 miliony — D. 3 Czerwca z
naprawy Lutrów Katarzyna Bełchacka (wdowa po Bełchackim staroście lipnic:
kim zabitym od Sasów) starościna lipnicka kazała rozrzucić w Białej parkan
na około Kaplicy Opatrzności boskiej przy której Jezuici siedzieli, lecz wkrótce
nowy wystawić kazała.
1718 D. 6 lutego zginęła mała córeczka Wawrzyńca Studentowicza mieszcza:
nina żywieckiego dopiero w 3 niedziele w polu nieżywe znaleziono, o co było na
żydów podejrzenie iż ją zamordowali i umęczyli; gdy to dziecię w grobie skle:
pionym pod ołtarzem S. Antoniego chowano znaleziono 2 kości wielkie
olbrzymów które dawniej w kościele żywieckim przy nagrobku Spytka
Komorowskiego podczaszego wisiały, lecz je Krzysztof Anderski pro:
boszcz żywiecki kazał zdjąć i [illegible] w grobie owym kościoła żywiec:
kiego schować. — D. 8 lutego umarł Maciej Budrewicz podstarości ży:
wiecki a potem pisarz cel J. Kr. M. na komorze żywieckiej który do kos:
cioła w Żywcu 2 dywany legował. — D. 25 Marca do Kościoła Jeleśniańskie:
go malował malarz Józef Franciszek Wanniek z Cieszyna za 37 złotych
obraz S. Józefa konającego dla bractwa S. Józefa tamże które ma in:
dult Klemensa XI papieża d. 6 Grudnia 1711 — D. 11 Junii do Kościoła
w Rychwałdzie zaprowadzono uroczyście bractwo S. Trójcy przez franciszków
Xięży missionarzy, na który akt wydał książeczkę małą do druku Andrzej Płu:
ciński pleban rychwałdzki którą dedykował Jmścionim. Wielopolskiemu starościcowi
krak. na tej uroczystości były różne bractwa a między innemi S. Józefa z Mucharza —
— na Białej odprawowali missionarze odpust dwu niedzielny chcąc Lutrów nawrócić
tamże mieszkających

1718 Franciszek Wościcki snycerz z Jędrychowa robił ołtarz S. Anny do kościoła
w Żywcu za 180 zł; do którego Anna z Lubomirskich Wielopolska kazała 2 obrazy
z zaszywą Stanisławowi Lisickiemu malarzowi żywieckiemu.
1719. Józef Vanni z Florencyi proboszcz radziechowski odwożąc dzieci Wielopols:
kiego do cudzej ziemie umarł w Inspruku. — Formy (ławki) do kościoła
żywieckiego ozdobne robili Nikodem i Jan Stefanowiczowie stolarze i sny:
cerze żywieccy, do których tablice cum mysterio S. Rosarii rznął Jan
Buczyński Litwin — D. 20 Decembris umarł we wsi Urotach Ignacy Jano:
ta owczarz, ten był strzygoń i po śmierci chodził szkodzi czyniąc aż go wyko:
pano i głowę ucięto, a gdy i to nie pomogło wykopano go i ucięwszy ręce i nogi
na granicy na stosie spalono d. 3 Januarii 1720, z którego przy spaleniu
coś obrosłego wyskakiwało.
1720 Do kościoła w Radziechowach malował do ołtarza obraz S. Izydora
Stanisław Lisicki malarz żywiecki dla bractwa S. Izydora które dostało
indult od Klemensa XI d. 7 Augusti 1719. — D. 11 Januarii umarł Andrzej
Pleciński pleban rychwałdzki, który nowy kościół w Rychwałdzie chciał
wymurować i już r. 1693 kosztem Konstancyi Otylii z Wielopolskich Ogiń:
skiej dziedziczki Słemienia i Rychwałdu fundamenta wystawił. — D. 28 marca
Placidus Blaskowicz franciszkan powracając z Krakowa do Węgier ukradł
w kościele żywieckim z zakrystyi krzyż srebrny sprawiony 1628, który po:
tłuczony odebrano w Węgrzech, za co tenże franciszkan do karceresu w Tyrnawie
wsadzony — W kościele żywieckim ołtarz S. Anny nowy wystawiony, który
wyzłocił Stanisław Lisicki malarz żywiecki za zł. 180. — D. 31 maja założo:
na nad kościołem radziechowskim na górze kaplica P. Maryi i S. Rozalii
bo tu w nocy widziano procesyą ze świecami gorejącemi — D. 29 czerwca
do kościoła w Radziechowach introdukowano bractwo S. Izydora przy któ:
rym akcie grano intermedym — D. 3 Augusti piorun rozwalił bożą mękę
kamienną pod Żywcem na gruncie Kabacie którą r. 1699 robił Jakób
Machalik młynarz leśniański. — W Kieżmarku na Spiżu gdy w święto
Nawiedzenia P. Maryi dla furmanów chleb piekli, 18 bochenków w kamień
się obróciło. Jeden z tych bochenków kamiennych był w Kentach u Reformatów —
Do kościoła w Rajczy przelano dzwon średni w Liptowie — Do kościoła
w Jeleśny robił nowy ołtarz S. Józefa Józef Zagórski snycerz z Gilowic
— Grzegorz Komoniecki radny żywiecki z żoną Agnieszką Gałuszkowiczów:
na sprawili na obraz S. Anny sukienkę srebrną i promienie w Żywcu. —
Klemens XI d. 24 Septembr. nadał odpusty do 7 ołtarzy w kościele żywieckim.
1721 Biskup krakowski Konstantyn Szaniawski uczynił moderatią akcy:
densów (taxa jurium stolae) dla Żywca. — Kongregacyja księży dekanatu
żywieckiego w lipnickim kościele d. 27 marca. — D. 5 Aprilis w Żywcu kilku zbójców
exekwowano tych dysponował O. Hieronim piar (inspektor młodego Hieronima Wielopols:
kiego) który osobną książkę wydał aby więźni nie słuchano spowiedzi dopiero aż po torturach.

1721 Jerzy Warszycki wojewoda łęczycki dziedzic Łodygowic darował do kościoła
tamże pół roli w Wilkowicach – D. 27 Julii uroczysta introdukcyja świętych re-
likwij do kościoła Łaleczowskiego staraniem Jakuba Wisaskowicza proboszcza
zatorskiego i Mikołaja Szczyglińskiego plebana pałczowskiego – Jakub Karme-
lita z Piasku w Krakowie braciszek organmistrz reparował i stroił organy w
Żywcu. – D. 27 Octobr. OO. Missionarze z Krakowa rozpoczęli w Żywcu missyą
z odpustem (byli Francuzi) – D. 4 Novembris zgorzało w Żywcu 52 domy i
dzwonnica z dzwonami, to jest 2 porzedzi w rynku północna i zachodnia
oraz 3 ulic to jest dwie starożywieckie a trzecia łazienna, ogień wyszedł
z słodowni – D. 1 Septembris Franciszek Wielopolski dziedzic Żywca introdu-
kowany na województwo sieradzkie. – D. 22 Novembris bawili w Żywcu
na zamku Józef de Bezdan Hosius biskup inflantski, Lubomirski kawaler
maltański brat dziedziczki i Rybiński wojewoda chełmiński starosta lipnicki
których hojnie częstowano przy muzyce i strzelbie – Dzwony z Starożywiec-
kiego kościoła do miasta Żywca do fary przywieziono jeden z tych dzwonów
lany 1584 przez Jana Wayzera z synem Balcerem z Kubina z Orawy, a drugi
r. 1512. – Na dzwonicy postawiono wietrznik i Kogutka z rokiem 1662 – Dzwon
większy u którego się uszy urwały naprawił Kliment Piela z Sienny młynarz.
– Jan Serwiński czyli Pawluskowicz który z Żywca do Rzymu dla święcenia
kapłańskiego poszedł przywiózł indult Innocentiusza XIII na odpusty dla kościo-
ła żywieckiego dany 6 Octobr. 1721.

1722 Szymon Butka w Rycerce umarł który po śmierci straszył bo był
strzygoń i kamieniami ciskał: tego odkopano i odkopano głowę ręce [porąbano] i nogi [pokopano] które
gdzie indziej pochowano, a gdy i to niepomogło uciętomu ręce po łokcie i nogi
po kolano, a na końcu gdy niepomogło wykopali synowie i zięciowie wszystkie
członki i te na granicy wsi na stosie palili; dom zaś ksiądz exorcyzmował.
– D. 31 Maja kompania różańca świętego do 1000 ludu z Żywca do Częstochowy
poszła niosąc obrazy w srebrno oprawne sześć, i ofiarowała votum srebrne
z herbem miasta Żywca – D. 15 Czerwca przy kościele radziechowskim zbudowano
kaplicę S. Izydora – Tegoż roku kazał do ksiąg w Żywcu Mikołaj Szczygliński
proboszcz pałczowski wpisać erekcyję kapelana bractwa różańcowego w
Nowym targu, którą d. 13 Stycznia 1717 uczynił – Franciszek Krzysztof
Ferrari z Medyolanu ludwisarz krakowski lał wielki dzwon w Żywcu
ważący 16½ cetnarów. oraz drugi średni centr. 7¾ i najmniejszy 3 centr.
– W Kentach w kaplicy narodzenia S. Jana Kantego wystawił ołtarz wielki
Jan Chryzostom Pyzowicz pleban kęcki i kanonik WW.S. w Krakowie – D. 25
Grudnia w skutek deszczu woda wielka na Sole była.

1723 d. 8 Januarii w Rajczy, urodziła niewiasta u Janoty 3 bliźniąt – Dzwon-
nicę w Żywcu zaczęto murować – Deszcze całe lato – Jan Tarło biskup poznański
od 27 Kwietnia bawił tydzień na zamku w Żywcu i dzwony kościelne konse-
krował, oraz i dzwony do kościoła w Ślemieniu – Dzwon wielki starożywiecki
nazad odwieziono – Więźbę na wieży żywieckiej stawiał Wojciech Barabasz cieśla
i Stanisław Gąsiorek młynarz z Rychwałdu

1724 d. 14 Junii Michał Szembek biskup pafeński sufragan Krak. poświęcał
w Kentach kaplicę narodzenia S. Jana Kantego, w której też organy sprawiono.

1724 We wsi Uśrotach Mateusz Kiełbasa gdy grając całą noc w karty w chałupie
na ziemi zasnął wlazł mu wąż do gęby, który mu cały rok w żołądku siedział,
aż Wojciech Cebulski rajtar żywiecki który umiał węże zaklinać, z niego tego węża
przez womity wypędził; co jawnie w zamku żywieckim uczynił. – Do fary ży=
wieckiej robił nowy wielki ołtarz Mathias Waysmann z synem Józefem snycerze
z Frydku za 3333 zł 10 gr. podług abrysu Józefa Gizickiego jezuity.
– D. 20 Septembris w Jeleśny solenna introdukcya bractwa S. Józefa, na polu
po kazaniu stanęła persona po papiesku ubrana reprezentując Benedykta XIII
która wierszem przemowę czyniła o tym bractwie, ta oddawała indult personie
reprezentującej S. Józefa. Przed Kościołem zaś były 2 teatra przeciw sobie na jednym
persona S. Wojciecha pytała się S. Józefa: kto do Kościoła jego tak solennie się
wprowadza, po odpowiedzi S. Józefa introdukowano bractwo do Kościoła gdzie
wśród muzyki do wieczora były nieszpory. Introdukowali to bractwo 3 jezuici.
– Do Kościoła żywieckiego robił turybularz srebrny Rydel złotnik żywiecki.
1725 Nastał administrator państwa żywieckiego Piotr Wysowicz stolnik socha=
czewski po Mikołaju Maxeckim przed którym zaś r. 1723 był Stefan Luboński
podczaszy bracławski. – Jan Ficzkowicz zegarmistrz z Kameszcnicy zegar
na wieży w Żywcu urządził. – D. 26 Aprilis umarł w Krakowie nagle Alexan=
der Wielopolski dziedzic Suchy, Pieskowej skały i Bobrku, którego żona Ludwi=
ka Sapiehówna na 4 lat przed śmiercią odjechała do Litwy. – Do kaplicy S. Izydora
przy kościele radziechowskim Mathiasz Waysman snycerz z Frydku zrobił
ołtarz za 200 zł – Do kaplicy S. Jana Kantego w Kentach robił ołtarz wielki
malarz Niemiec za 700 reńskich cesarskich (t. j. przeszło 2100 zł) – Dzwony
w Komorowicach mają tę własność że jak daleko ich głos zasięgnie żadna
gadzina zła się nie chowa, bo są konsekrowane. – Maria Franciszka Wielopolska
zakonnica S. Klary przyjechała do Żywca z 2 socyuszkami te w święto Wniebo=
wzięcia Ł. Maryi na chorze przy organach z partesów na skrzypcach summę
grały i apparaty kościelne przed odjazdem jedwabiem ponaprawiały. – D. 26
Julii w Częstochowie Karol Wielopolski syn najstarszy Franciszka brał ślub z
Elżbietą Mniszkówną marszałkówną koronną – D. 5 Augusti powódź wielka
woda z Soły i Koszarawy aż do miasta się dostała, wiele szkód poczyniła, powtór=
nie znowu wody wylały 11 Septembris – Do Kościoła żywieckiego przed wielki
ołtarz robił z południowej strony formy nowe Krzysztof Fabiańczyk snycerz
z Sopotni małej – formy od zakrystyi zaś robili Nikodem i Jan Stefanowiczo=
wie bracia z Żywca. – Kursowała profecya znaleziona w Neapolu że r. 1740
trzęsienie ziemi będzie że 1760 Afryka ogniem gorzeć będzie, że 1845 pasterza
nie będzie, 1886 powstanie wielki mąż, 1990 r. zgasną światła niebieskie
i koniec świata być ma
1726. Jezuici odbywają misyę w państwie żywieckim – D. 7 Aprilis zaczął
się jubileusz wielki w Krakowie – D. 20 Junii podczas processyi Bożego ciała
po rynku żywieckim załamał się proboszcz cum venerabili i wpadł do dziury
do piwnicy Jerzego Rydla. – D. 23 Julii wprowadzono do Kościoła obraz Assumptionis
B. V. Mariae z wieży żywieckiej na której był przybity albowiem widziano w nocy
cudownie przed nim świece gorejące. Obraz ten poprawił Stanisław Lisicki malarz żywiecki.

1726 Cechów było 10 w Żywcu – Podczas odpustu rożańcowego d. 6 Octobris w Żywcu X. Jakub Borowic wystawił na cmentarzu na teatrum chłopczyków ozdobnie ubranych t. j B. V. Mariam która S. Dominikowi i S. Katarzynie Seneńskiej różaniec oddawała, co było przed maturą – D. 25 Octobris jakiś pielgrzym przylepił na zamku suskim kartkę z napisem: „Aach, Aaha, Achac! Biada temu domowi i tym ludziom co służą temu dworowi, jeżeli się nie poprawicie, W krótkim czasie plagę obaczycie, Ale mnie ubogiemu Pielgrzymowi nie uwierzycie." Jakoż d. 10 Novembris Anna Konstancyja z Lubomirskich żona najprzód Jana Wielopolskiego (z którym zrodziła syna Alexandra) a potem Stanisława Małachowskiego wojewody poznańskiego żona i wdowa, pani dożywotnia na Suchej w Krakowie nagle umarła (była dla ubóstwa wielką dobrodziejką) po której po 38 dziedzictwie Sucha Pieśkowa Skała i Bobrek przypadła na Franciszka Wielopolskiego dziedzica na Żywcu.

~~1726~~ 1727. Przy rozszerzaniu kościoła w Radzichowach znaleziono przy każdym słupie pod dzwonnicą jaje kurze, także w murze zamurowane jaje co podobno dla ognia starzy czynili. – D. 25 Kwietnia po ciepłe zbytecznym przez 5 dni wielki śnieg w górach padał i długo leżał przez co był głód na bydło i nędza. – D. 5 Maja w kościele żywieckim ołtarz wielki przed laty czterý wystawiony malował i złocił Józef Komoniecki malarz za co wziął 800 złp. – D. 30 Junii exekwowano 3 żydów w Grabosżycach którzy tamże kościół okradli jednego po ucięciu rąk żywcem spalono a dwóch po mękach ucięciu jednej ręki i spaleniu drugiej nawrócili się na wiarę katolicką, poczem ścięci i u kościoła pochowani. – Do kościołka S. Krzyża w Żywcu sprawił ołtarz poboczny N. P. Maryi Grzegorz Komoniecki radny żywiecki.

1728 Grzegorz P. Kulski pleban Radzichowski zapisał 2000 zł na bractwo S. Izydora do Radzichow – Jezuici w Łękawicy, Gilowicach, Rychwałdzie, Ślemieniu misje odbywali i katechizmu dziatki uczyli zgromadziwszy do karczmy, bo w kościele zimno było. – W kościele radzichowskim do kaplicy S. Izydora wyzłocił i pomalował ołtarz Stanisław Lisicki malarz żywiecki za zł. 250. i drugi ołtarz tamże wyzłocony

(na tym kończy się pismo ręką Komonieckiego)

1732 w Styczniu umarł Franciszek Wielopolski dziedzic Żywca, po nim została żona Anna Lubomirska (podobno r. 1734 przez Kozaków w Bielsku pojmana) najstarszy syn Karol (dopis późniejszy obcą ręką)

[: następuje nowszą ręką na 2 kartach wyjątek z Kroniki żywieckiej: (Chronografia albo Dziejopis żywiecki –) od r. 1400 – 1434 dzieje obejmujący

Acta decanatus Zyvecensis, continentia in se memorabiles res gestas quae contingerunt in decanatu żyvecensi a fundatione civitatis et ecclesiae, aliarumque ecclesiasticarum rerum, quae per saecula ecclesiae praefuerunt atque nomina sacerdotum dominorum et eventium memorabilium cum cognomentis quae illis sua cuique aetas addidit auctoribus probatioribus aliisque recentioribus fide dignis contracta antiqui avi et nostro seculo usque ad nunc gesta ..... quae acta cura et labore pro usu decanatui żyvecensi edita et conscripta per me Andream Komoniecki Advocatum Żyvecensem mpp. Anno Domini 1718. (ś.p. Przetawa Stawiar-kiego w Klęczy)

(Rękopism in fol. str. 252 i kart 3 biło pisanych (do str. 250 pisany ręką własną Komonieckiego który skończył na r. 1728 reszta późniejszą ręką dopisane. Dopisy świadczą iż kronikę tę r. 1742 darowano do kościoła Radziechowskiego. – R. 1773 Burski sekretarz ostatniego starosty zatorskiego Dunina darował do biblioteki dekanatu zatorskiego na ręce Michała Jana Józefa Kamelskiego proboszcza zatorskiego, który je (r. 1775 do biblioteki kościoła zatorskiego wcielił.)

Dedykacyja 1: Janowi Józefowi Polakowi dziekanowi żywieckiemu, plebanowi lipnickiemu... 1 Maja 1718 Andrz. Komoniecki (Mówi że tę księgę spisał na prośbę owego dziekana, ponieważ stare akta ręką Krzysztofa Mrzygłodowicza pisarza duchownego dekanatu z plebanią w Lipniku zgorzały.)

Dedykacyja 2: Grzegorzowi Pikulskiemu plebanowi radziechowskiemu (z Żywca) – Mówi że tę pracę pisał ex tempore nie wydwornym stylem.

Dedykacyja 3. Decano et plebanis decanatus żyvecensis (widać że umiał po łacinie dobrze i znał literaturę klasyczną Komoniecki)

Cała kronika jest to właściwie wyciąg z jego obszernej Chronografii. Rozpoczyna: I) O nazwiskach gór i Żywca i przemienności jego (tu pisze o źródłach rzeki Wisły że od gór owistych tak zwana; góry te zwano Bieszczadami Zapolskiegai a Żywiec Minor Scepusium albo Scepus czyli Małe Zapolsko, bo Scepus z niemiecka znaczy Gaj zapolski – Zamek Lanckorona dla tego Landeskrone zwany bo leżał na pogranicu – Xięstwa zapolskie t. j. oświeimskie i zatorskie dla tego tak zwano bo należały do Szląska a nie do Polski: – Potym miejsce zwane Scepus albo Zapolsko zaczęło zwać Szląskiem a Żywiec Zaypus t. j. swini gaj, bo tu wiele swiń chowano i niemcy osadnicy byli którzy niemiecki przywilej otrzymali, dalej zwano Żywiec od żywienia przyczem lamentuje autor że się Żywiec teraz właściwie w Biedziec przemienił bo przeszedłszy przez żydy to miasteczko do biedy takową znosi. Oświeim po słowiańsku Oswatim zwał się po niemiecku Auschwiten a Zator zwał się Sator, co z szląska Koszatkę znaczy dla tego Zatorzanów i Kęczanów zowią Koszatkami; Kęty zaś zwano po niemiecku Liwertde co znaczy miła lub urodzajna ziemia. (Odmiennie od Chronografii)
II) Summariusz kosciołów dekanatu żywieckiego które kędy i kiedy zbudowane są (tego rozdziału niema w Chronografii i tu umyślnie napisany)
1. Kosciół Wszystkich Swiętych Starożywiecki zbudowany w Starym mieście Żywcu z drewna cisowego od niepamiętnych czasów, zgorzał 1477 gdy Jakub Dembiński wojewoda sandom. dla sprzeniewierzenia się królowi Mikołaja Komorowskiego Żywiec spalił. Potem zbudowano kosciół z drewna jodłowego, lecz go woda r. 1507 zabrała i aż na Żebrakowkę zaniosła, lecz go po powodzi nazad przebudowano i na pierwotnym miejscu postawiono. Dzwonów 3. jeden z r. 1507; drugi ulany 1584 w dzień S. Marka ewangelisty przez ludwisarza Jana Wajzera z synem Balcerem z Kubina od Orawy; trzeci niewiedziec w kiedy ulany. Ołtarz wielki kupiony r. 1699 w Krakowie od Akademii za zł. 200 który był w starym kościele S. Anny, 2 poboczne ołtarzyki z zakrystią zbudował Krysztof Anderski proboszcz żywiecki 1703; ołtarz N. P. Maryj sprawił Wojciech Mrowiec z Pietrzykowic 1708 i pozytyw. Boża męka nad wsią w Zarzeczu u stawu r. 1592 przez Wandzla Stanlusa fundowana; druga kamienna za stawem Kasztelanem od wsi Zadziela postawiona i wyrobiona od Jana Kłoszaka młynarza zadzielskiego r. 1714.

pierwszy dzwon wzięty do Żywca; trzeci także przerobiony tam: r. 1723.

2. Kościół S. Krzyża w polu za miasteczkiem Żywcem ma chór murowany reszta z drewna wystawiony 1428 przez Jarosława biskupa Laodyckiego sufragana krak. poświęcony; dzwon z r. 1617; kosciół pomalowany r. 1666 przez Fabiana

z Kazmierza przy Krakowie

Sobinowicza malarza starego którego malowidła dotąd slady: na tęczy Sąd
boży i patroni; kościół odbudowany 1679, i 1690 chór przedni z wielkim ołtarzem
rozprzestrzeniony. – Prebenda tego kościoła fundowana 1675 przez X. Gabriela Nemetusa.

3. Kościół farny Narodzenia N. P. Maryi i S. Wawrzyńca w mieście Żywcu
wymurowany 1542 pomalowany 1554; dzwon duży z r. 1536 drugi mały z
starym pismem, dzwon zegarowy z r. 1584; kościół z dzwonnicą od pioruna
zgorzał r. 1711; z r. 1721 z owemi staremi dzwonami, kaplica poboczna od północy wymurowana 1597 ma
ołtarz poświęcony 1636; erekcyja kościoła d. 17 Aprilis 1628 za biskupa Mar=
cina Szyszkowskiego za poleceniem Krolowej Konstancyi – Bractwo różańca
św. introdukowane 1608. Kaplicę ogrojcową zmurował Krzysztof Mrzygło=
dowicz pisarz żywiecki 1639 ołtarz w niej poświęcił 1670 Mikołaj Obors=
ki sufragan krak. – Dekanat żywiecki utworzono 1644 d. 21 Octobris
oderwawszy 10 plebanij od dekanatu oświecimskiego – Dzwon sredni ulany
w Krakowie 1646 przelany w Opawie 1693 – Kaznodzieja erygowany 1667.
– Boża męka na cmentarzu z r. 1636 – Kościół z wieżą spalony od pioruna
d. 2 Augusti 1711. – Sklepienie w kościele po ruinie ogniowej nowe zrobio=
no r. 1712 i dzwony sprawiono 1711 oraz organy 1714 zrobione przez
Ignacego Łysiaka orgarmistrza z Opawy które del Frato Karmelita z
Krakowa wystroił; dzwonnica stara z dzwonami zgorzała 4 listopada
1721 przyczem 52 domów zgorzało; po tym ogniu ulał 3 nowe dzwony
r. 1722 Franciszek Krzysztof Ferrari ludwisarz z Krakowa.

Kościół dedykował Eras=
mus episcopus laodicensis
sufrag. Krak. Opat mo=
gilski 1547. w pięć lat
po zmurowaniu kościoła
wieża przy kościele
zmurowano 1583

4. Kościółek S. Marka za miastem w Żywcu zmurowany 1584 i za
legata ludzi podczas morowej zarazy r. 1591 i 1592 zmarłych odbudo=
wany, pomalowany r. 1664 przez Fabiana Sobinowicza malarza sta=
rego żywieckiego. Wielki ołtarz r. 1690 zreparowany kosztem Krzysztofa
Dawidowicza pisarza cełkomory żywieckiej, ołtarz poboczny N. P. Maryi
sprawił Andrzej Komoniecki wójt żywiecki r. 1708, drugi S. Barbary
sprawiła Barbara Gogolonka 1713. – Ma ten kościółek legata na msze
z r. 1645 od Zygmunta Zycha, Jędrzeja Kurobzdika i Wojciecha Pantofla.

5. Kapliczka S. Wita wody pocieszynej za Żywcem zbudowana 1669
w miejscu zwanym Lipie od lip z rozkazu Króla Jana Kazmierza który
mieszkając w Żywcu r. 1669 zachorzał i od wody z tej studnie koło której
boża męka stała uzdrowiony. – Zbudowana kaplica 1669 za staraniem
Kazmierza Rabczyńskiego podstarościego żywieckiego.

6. Kościółek Przemienienia Pańskiego na górze Borkowskiej nad miastem
Żywcem wybudowany w kształcie kapliczki małej r. 1647 przez Jana Franko=
wicza mieszczanina żywieckiego; r. 1704 rozszerzony i odbudowany na kościółek, w którym msze odprawiano kosztem

i żony jego Zofii Kalfasowiczówny
Andrzeja Komonieckiego wójta żywieckiego; robotą ciesielską kierował
Wojciech Barabasz z Żywca – Dzwonek ulany 1701 w Krakowie. Komoniecki
Andrzej sprawił też 3 poboczne ołtarze S. Jędrzeja, S. Zofii i P. Maryi bocheń:
skiej r. 1704 i 1716 – Grunta zaś na cmentarz nadał ~~[illegible]~~ urząd r. 1705.

7. Kościół S. Mikołaja w Rychwałdzie, zbudowany przez Niemców; dzwon
sprawił 1565 Grzegorz Ducz; trzeci dzwon z starym pismem. Dzwonnicę
wystawił Jerzy Wisnicki cieśla i snycerz żywiecki; kościoł malowany
1635 za staraniem Baltazara Sumskiego plebana. Kapliczkę na pa:
górku przy kościele dał wymurować Wojciech Kunowski 1653; Organy
robili 1680 organmistrze liptowscy – Prebendę fundowała Katarzyna
z Komorowa Lacka marszałkowa W. X. Lit. r. 1672 na dwie msze co tydzień
do cudownego obrazu N. P. Maryi, który z bocznego do wielkiego ołtarza
przeniesiono r. 1688 – Bractwo szkaplerskie introdukowane 1706 a
bractwo S. Trójcy 1718 przez Andrzeja Płucińskiego proboszcza który oł:
tarz nowy od strony północnej 1717 wystawił.

Organy r. 1724 robił Wawrzyniec Herbutowski z Kęt.

8. Kościół S. Michała w Łękawicy (starszy niż w Rychwałdzie) zbudowa:
ny na miejscu gdzie świece gorejące widywano, miał być założony pier:
wotnie z drugiej strony rzeki Łękawki – Dzwon wielki z r. 1536 – Kościoł
pomalowany 1630 staraniem Baltazara Sumskiego plebana – Ołtarz
wielki z r. 1713 – Organy stawiał 1724 Wawrzyniec Herbutowski z Kęt organmistrz.

9. Kościół S. Jędrzeja w Gilowicach. na budowę brano drzewo z potoku
Skotniczka, pomalowany kościoł 1635 (przez jednego malarza co malował
kościoły w Rychwałdzie i Łękawicy) kosztem proboszcza Baltazara Sums:
kiego; – dzwon wielki ma na sobie liczbę MXXP; dzwon mały r. 1584;
dzwon sygnans r. 1642. – Pozytyw do kościoła sprawiony r. 1715.

10. Kościoł S. Jana Chrzciciela w Ślemieniu; pierwotnie należał do Rychwał:
du i zbudowany był na roli Bąkowskiej na kępie nad rzeką Koczonką; lecz
(Krzysztofa)
r. 1592 przebudowany w bliskości dworu przez Alexandra Komorowskiego
poświęcony dopiero 1658 d. 15 Grudnia przez Mikołaja Oborskiego bisk. lao:
dyck. sufragana. R. 1662 kosztem Katarzyny z Komorowa Grudzińskiej
starościny średzkiej rozszerzył kościoł Józef Szerwin cieśla, a pomalował
Gabriel Barny węgrzyn który potem plebanem był w Orawie 1680. Dzwon
wielki ulany w Ślemieniu 1595 przez Urbana Kołodzieja; dzwon mniejszy
przelany w Opawie 1693. Erekcyja nowej plebanii odłączonej od fary rychwałds:
kiej r. 1672; pierwszym plebanem był X. Jędrzej Kościelecki. Katarzyna z
Komorowa Lacka marszałkowa nadw. litewsk. tę nową plebanię uposażyła
rolą Oboniowską i pewną pensią roczną z zamku ślemieńskiego – Szpital w Śle:
mieniu taż Katarzyna Lacka r. 1655 wymurować kazała i d. 1 Sept. 1673 fundusz
na 15 ubogich uczyniła.

11. Kosciół S. Wojciecha w Jeleśny zbudowany jako mały kosciołek do Żywca należący r. 1584 od parafian na roli Witkowej; odłączony od fary żywiec: kiej stał się parafią r. 1628; poświęcał go Tomasz Oborski sufragan Krak. r. 1636 Pleban Jan Symellius r. 1670 kazał zatylny chór rozszerzyć, kosciół przez Fabiana Sobinowicza malarza pomalować, i pozytyw sprawił r. 1671. — Proboszcz Sebastian Szaldrzyński kazał drewniany kosciół rozrzucić i no: wy wymurować na który węgielny kamień położono 20 Octobr. 1693, dokoń: czony 1702; dzwonicę stawiał Jakub Machalik młynarz i cieśla z Leśnej Dzwon wielki lany 1668, sredni r. 1584 w Żywcu lany, mniejszy przelany 1685, sygnans sprawiony za pieniądze złote znalezione przez Jakuba Sperdę w jodle na polanie Student nad Korbielowem — Bractwo S. Józefa ma przywilej Klemensa XI z r. 1711 d. 6 Decembr. introdukowane r. 1724.

12. Kapliczka S. Wacława w Jelesny zbudowana pierwotnie we wsi Sopot: ni ~~przez~~ małej Wacława Janika kościelnego na zarębku darowanym kosciołowi Jeleśniańskiemu d. 4 Julii 1669 przez Króla Jana Kazmierza, którą to kaplicz: kę benedykował Mikołaj Oborski sufragan — lecz Sebestian Chabowski (z Chabówki) pleban (około 1675) kaplicę tę do wsi Jelesny przewieść kazał.

13. Kosciół S. Katarzyny w Ciencinie zbudowany pierwotnie w kształcie kapliczki ~~[illegible]~~ przez parafian na miejscu gdzie browar stał, w którym browarze był w poniewierce obraz S. Katarzyny przed nim widywano świece gorejące, potem piorun spalił ów browar. Poźniej rozszerzono kapliczkę na kosciół który pomalowany z jałmużn r. 1627, ołtarz wielki S. Kata: rzyny kupiony r. 1643 F — rozszerzony kosciół w chórze zatylnym r. 1667. Dzwony z napisami staremi trudno wyczytać. Sygnans kupiony w Krakowie 1696 — ~~[illegible]~~ Organ za 500 zł. sprawił Michał Rypień kowal cienciński r. 1697. F zaś mu wędonięgo z S. Ka: tarzyną malował 1718 Sta: nisław Lesiński malarz żywiecki

14. Kosciół Wniebowzięcia N. P. Maryi i S. Aniołów w Milówce wystawiony z polecenia Krolowej Konstancyi według erekcyi Marcina Szyszkowskie: go biskupa Krak. r. 1628 który ten kosciół od fary Radzichowskiej odłączył. Kosciół pomalowany 1632 poswięcany d. 4 Maja 1636 przez Tomasza Oborskiego sufragana Krak. Ołtarz S. Anny sprawił Adam Mikołajczyk z Lisca r. 1665 lecz przeniesiony do kaplicy północnej 1714 a nowy ołtarz ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ozdobniejszy sprawił Błażej Pawluś z Cienciny r. 1708 wyzłocony 1712. — Dzwon wielki z r. 1642, sredni z r. 1663, mały sygnans z r. 1684, organ z r. 1684 — Ołtarz wielki z r. 1688, pozłocony ~~[illegible]~~ 1706 — Bractwo S. Anny introdukowa: ne r. 1697, bractwo S. Barbary r. 1713. — Kaplice Męki pańskiej na cmentarzu zbudowane 1708 — Kaplica S. Antoniego na nawsiu zbudowana 1715 — Kaplicz: ka murowana S. Anny nad potokiem zrujnowała się r. 1696 — Boża męka kamienna przy Kościele z r. 1663

15. Kościoł S. Wawrzyńca i S. Kazimierza w Rajczy z rozkazu Króla
Jana Kazimierza (po jego śmierci) r. 1674 na zarembku Jana Butora zbudowany, benedy=
kowany od Wojciecha Symelliusa proboszcza żywieckiego, malowany przez Fa=
biana Sobinowicza malarza; dzwon średni z r. 1677, większy z r. 1696,
mały z r. 1684, (najprzód) pozytyw (potem) organ sprawiony (za 400 zł kosztem roboty Wawrz. Smarzowskiego organisty z Bardaldu) 1718; dzwonnicę kosztem parafian
zbudował Jan Bennert cieśla niemiecki 1693 — Koło kościoła była boża
męka kamienna (przez powódź r. 1725 zabrana) którą wystawić dała Ewa
Jaśkowa na miejscu gdzie 25 zbójców z ich hetmanem Martynem Portaszem
d. 16 lipca 1688 męża jej Marcina Jaszka urzędnika z Węgierskiej górki
jawnie i okrutnie zabili (które to zabójstwo w kronice Komoniecki opisał obszernie)

16. Kościoł S. Marcina w Radziechowie po starożywieckim najstarszy
wystawiony przez pastuszka z pieniędzy złotych które na tym miejscu
świnia wyryć miała z ziemi jak to opowiadała pieśń w kościele śpiewywa=
na którą miał złożyć około 1592 Mathias Pastuszkowic pleban w Ra=
dziechowie; lecz tę pieśń zabroniono później śpiewać jako staroświecką.
Dzwon wielki z r. 1547, dzwonnica wystawiona 1596. Kościoł ten mieli
niemcy lutrzy zbudować, którzy się tu radzichowali — Taczmo (osep) tej
parafii w pszenicy bardzo dostatnie. Wielki chór w kościele przymurowa=
ny 1727 i grób zasklepiony; kaplica S. Izydora przy kościele zmurowa=
na r. 1722 — bractwo S. Izydora introdukowane 1720 — Boża męka przy
~~[illegible]~~ kościele kamienna r. 1709 zrobiona przez Wojciecha Chabdasza ze wsi
Zarzecza — Kaplica S. Patronów (S. Sebastiana i Rocha) od powietrza morowego zbudowana na
górze nad kościołem r. 1720. — Kościoł poświęcał 1636 Tomasz [illegible] sufragan Krak. Orga=
ny r. 1663 robił Głowacki z Krakowa. Ołtarze poboczne 1658
1663 a dzwonnica 1596 wystawione;

Kościoł zbudowano r. 1598 — rozszerzono r. 1727 przez Alexandra Kucharskiego mularza żywieckiego kosztem plebana Grzegorza Pikulskiego.

17. Kościoł S. Bartłomieja Apost. w Lipowy. — Kościoł stary drewnia=
ny. Nad drzwiami napis Wojciech Maleszyński Anno Dni 159 (może 1509)
(oraz 2 miecze) Hic fuerunt Joannes Petri Balcer Anno Dni 1576 — Ma=
ły chór dali pomalować Krzysztof Cader i Jakub Figura urzędnicy z Węgier=
skiej Górki, a wielki chór parafianie r. 1640 — Restaurowany kościoł 1703. —
Sygnarś kupiony z lencińskiego kościoła r. 1696.

18. Kościoł S. Barbary w Mikuszowicach naprzeciwko góry wysokiej
Skleniza i szańców usutych 1656 przeciw Szwedom, wybudowany z drzewa
sosnowego przez Maczka czyli Mikusza Mikuszowskiego (od którego
wieś ma imię i który miał murowane mieszkanie jak ruiny pokazują
gdzie dziś młyn) Podług innych zbudował ten kościoł szlachcic Kmita
Kościoł ten stał przez 300 lat niż zgorzał r. 1687 w samo południe przed S. Wojcie=
chem przez ogień przy chrzcie zapuszczony. R. 1690 nowy kościoł z jałmużn
wystawił Piotr Piotrowski cieśla, do którego obraz S. Barbary r. 1691 z kos=
cioła wilkowskiego przyniesiono, poświęcał kościoł Urban Kupiszewski
pleban łodygowski 1692. — Do kościoła tego r. 1650 dziedzic Łodygowski Stanisław

pozytyw do kościoła kupio=ny za 140 zł. — Kościoł malował Jan Mentella z Bielska za 180 zł.

Warszycki kaszt. krak. chciał fundować prebendę; lecz Niemcy za to że im
granicę odebrał i sobie przywłaszczył, budynek rozrzucili las i wieś z rąk odebrali.

19. Kościoł S. Michała w Wilkowicach założył Lupus opat cysterski
(od którego wieś zwano Wilkowice) podług innych zaś począł ten kościoł
budować niejaki Macz cieśla a dokończył Nikiel. – Dzwon wielki ma na=
pis: Sanctus Urbanus 1502 bin iche genant – Sygnans z r. 1522 – Koś=
ciół malowany 1632 – Kościoł benedykował 22 Decembr. 1658 Jan Nemetius
pleban łodygowski – Pozytyw za 200 zł i srebrną zbroję na obraz S. Michała sprawił
Antoni Kania Kaczmarz – Nad Kościołem górka nazwana Kapla (od Kapelle)
– a druga góra nad Kościołem zwana Rogacz (bo tu zbójce Rogacza zabić
mieli) Kapliczkę przy drodze nad Wilkowicami z której widać miasto
Żywiec dał wymurować Krzysztof Dutka albo Jaworski.

20. Kościoł SS. Szymona i Judy i S. Stanisława w Łodygowicach
farny, pierwotnie mały zbudowany od parafian należał do fary starozy=
wieckiej i osobnych miał komendarzy którym dziedzic łodygowski (po Ko=
morowskich) Jerzy X. Zbaraski kasztel. krak. r. 1629 fundusz zapisał.
R. 1631 d. 12 Aprilis został parafialnym, pierwszym proboszczem był
Stanisław Kaszkowic; rozszerzony kościoł r. 1634 kosztem parafian
i Stanisława Warszyckiego wojewody mazowieckiego który na to dał 150
zł. – poświęcony d. 8 Maja 1636 od Tomasza Oborskiego sufragana krak.
– pomalowany r. 1637 za co dano malarzowi 70 zł. – Dzwon z r. 1637
rozbity – Signans z r. 1673 – Kościoł kazał rozebrać i nowy obszerniejszy
wystawił Urban Stanisław Kupiszewski pleban łodygowski r. 1687, a poma=
lować go dał Jakób Świerczek z Rybarzowic – Bractwo S. Anioła Stróża
r. 1639 introdukowane przez OO. Paulinów z Krakowa – Szpitalowi dawne=
mu Michał Warszycki wojewoda sandomir. r. 1680 d. 1 Stycznia fundusz przy=
czynił – Boża męka kamienna przed Kościołem wystawiona 1663.

21. Kościoł Nawiedzenia P. Maryi do S. Elżbiety w Suchy farny (r. 1615 [illegible])
założył 1614 dziedzic Piotr Komorowski oderwawszy od fary zembrzyckiej i na
cmentarzu przy Kościele 7 kaplic tajemnic męki pańskiej wymurował; (pierwszym
plebanem był Łonowski) R. 1630 sprowadził tu z Krakowa i klasztor wybu=
dował dla kanoników regularnych z powodu iż w chorobie swej na oko które
mu wyciekło doznał cudu od S. Stanisława Kazimierczyka. Hieronim Wierzbowski
(który po śmierci Krzysztofa Komorowskiego pojął jego wdowę [Mariannę z Pryłę=kowa]) zaprowadził bractwo
różańcowe na które summę 500 zł zapisał.

22. Kościoł S. Katarzyny męcz. w Krzeszowie farny założony 1615 pod górą
Żórawicą przez Piotra Komorowskiego. Pierwszym proboszczem był Mateusz Dilowita
drugim Krzysztof Staboszewski, po którem 1635 kanonicy regularni z Suchej

ten Kościół otrzymali – Stefan Renatowicz Kanonik regul. proboszcz suski
r. 1653 zaprowadził bractwo S. Anny – Dzwon wielki ulany 1659, mniejszy 1664. –
Kościół rozszerzony 1662 na co dnewo data Katarzyna z Komorowa Grudzińska
starościna srodzka. – Kościół wymalowany ozdobnie 1663 – W tym kościele
⌈ przed ołtarzem S. Anny pochowana⌈ panna Zofia Dobkowna + 1663 d. 12 lipca mając lat 53, która uta:
iwszy swą płeć uszła z domu ojcowskiego i tułając się tu przez lat 30 żyła
przy szpitalu kościelnym, dopiero przy śmierci swój ród i panieństwo odkry:
szy. Kamień jej grobowy przed ołtarzem S. Anny..
III) Nomina et Ordo praelatorum decanatus żywecensis (spis księży
w dziekanacie żywieckim chronologiczny oraz dziedziców żywieckich pocho
wanych w Żywcu – przepisany z Chronografii
IV) Prologium ad Sacerdotes patriotas żywecenses (przedmowa do księży
żywieckich poczęści z Chronografii wzięta równie jak i 8 wierszy o Żywcu.
V) Cathalogus sacerdotum żywecensium (spis 202 księży świeckich rodem
z Żywca (od r. 1521 dociągnięty do r. 1745 – wyjęty z Chronografu)
VI) Cathalogus religiosorum seu Monachorum de Żywecensi oppido (spis
zakonników rodem z Żywca od r. 1685 – wyjęty z Chronografu)
VII) Domini haereditarii in Żywiec (spis dziedziców wyjęty z Chronografu)
VIII) Autographus decanatus żywecensis (od str. 47 – 291 wyjęte z Chrono:
grafu dzieje żywieckie od r. 1397 do r. 1728 — do spisania swej
kroniki korzystał Komoniecki jak sam pisze z skryptów Xiędza Andrzeja
Kozatusa czyli Kozaka z Żywca penitentiarza kościoła katedr. Krak. + 1646 „który
„różne dzieje rad był żywieckie i inne pisał." z ksiąg urzędowych i aktów
żywieckich, oraz z Kroniki Bielskiego
(Wypisy niektóre:)
R. 1596 Henryk tituli S. Ludentianae cardinalis ad Regem Poloniae Cle:
mentis VIII de latere legatus dał w Krakowie VI Idus Decembris 1596 kościołowi
w Żywcu przywilej na odpusty i wystawienie S. Sakramentu z processyą na Wielka:
noc, S. Wawrzyńca, S. Mikołaja bisk. S. Szczepana i Wniebowzięcie B. Maryi.
1604 w dzień S. Michała przed świtaniem widziano na niebie słupy ogniste z
południa i zachodu, oraz obłoki krwawe.
1612. Mikołaj Zebrzydowski wojewoda Krak. pałac swój ojczysty w Zebrzydo:
wicach z poddanemi oddał na klasztor i szpital Bonifratellom i na każden
Wielki czwartek w tym szpitalu chorym nogi umywał dawając jałmużnę.
1615 Piotr Komorowski dziedzic Suchy zbudował kościół mały S. Katarzyny
w Krzeszowie
1615 d. 25 maja umarł w Kentach proboszcz Walenty Corabius dziekan os:
więcimski mając 70 lat
1616 d. 10 Kwietnia zbójcy na górze Koźle za Krzeszowem Simona wojewodę wa=
taskiego ze wsi Świnnej, na którym miejscu później Bożą mękę postawiono.

R. 1625 Królowa Konstancyja chcąc kilka nowych kościołów w państwie ~~...~~ żywieckim fundować wysłała w tym celu za komisarza Grzegorza Krolikowskiego proboszcza dobczyckiego, który przekonawszy się o istotnym stanie ~~uczynił~~ swą relacyją d. 24 Octobr. 1625 w skutek której Krolowa Konstancyja w Warszawie 20 Aprilis 1626 poczyniła erekcyje jako to naznaczyła Kościół farny żywiecki ~~...~~ z 4 mansynarzyszami erygować przyczem proboszcz administrując sakramenta w Świnnej, Siennej, Międzybrodziu miał z tych wsi taczmo pobierać – We wsi Radzichowie uczyniła lepszą dotacyją probostwa przy którym 2 wikarych kazała chować – We wsi Milówce kazała zbudować nowy kościoł i farę – We wsi Jeleśny kazała założyć kościoł które to erekcyje i fundacyje Marcin Szyszkowski bisk. krak. w Kielcach sd. 17 kwietnia r. 1628 potwierdził. Erekcyj tej było w Oryginale kart 20

R. 1633 d. 20 Stycznia w Krakowie Janusz Zbaraski xiążę starosta krakowski jako dziedzic Łodygowic nadał kościołowi w Łodygowicach łan nad rzeką Żylicą i potwierdził erekcyją tegoż kościoła przez ojca swego uczynioną dla plebana, co Stanisław Warszycki wojewoda mazowiecki (który po śmierci xięcia Janusza Zbaraskiego przy podziale majątku z Januszem xięciem Zbaraskim a Heleną siostrą jego, żoną swą Łodygowice otrzymał) d. 16 Augusti 1633.

R. 1640 królewicz pol. Karol Ferdynand biskup płocki dziedzic Żywca za staraniem Samuela Lipskiego podstarościego żywieckiego wykupił bogate aparamenta kościoła żywieckiego (i z Warszawy przysłał) które przed r. 1623 Mikołaj Komorowski na wesele swego pisarza Grocholskiego zastawił

R. 1640 Krzysztof Mrygłodowicz pisarz miejski i rektor szkoły żywieckiej sprawił w małym chorze nowy pult snycerskiej roboty dla kościoła w Żywcu.

R. 1641 sklepienie choru zatylnego w kościele żywieckim (które się r. 1584 zapadło) z jałmużn dokończone jest.

R. 1646 Andrzej Losatius albo Szczepankowic penitencyjarz kościoła katedr. krak. dał ulać dzwon średni do Żywca który r. 1693 przelany w Opawie;

R. 1647 Małgorzata Ząbkowna mieszczka zapisała fundusz na świece których zawsze 56 na koronie albo kole w środku kościoła wiszącem podczas mszy s. Rożańca gorzało i które reprezentowały 56 cząstek wianka różanego

R. 1647 Jan Frankowic mieszczanin żywiecki kazał zrobić bożą mękę w kształcie kolumny kamienną nad Żywcem na górze Borkowskiej, którą robił Jakób Zeleuren Kurland kamieniarz który zmarł w Łękawicy.

R. 1647 d. 15 Czerwca umarł w Krakowie X. Andrzej Losatius albo Szczepankowic wikary kościoła katedr. krak. ur. r. ~~...~~ 1573 Ten „kroniczkę dziejów niektórych ręką swą opisał."

1647 Obraz cudowny N. P. Maryi w Kościele w Rychwałdzie zaczął słynąc bo 8 września na nabożeństwie Elżbieta z Bibersztyna Karska ~~[illegible]~~ arenda=torka małego Rychwałdku widziała jak się obraz mienił i w chorobie swej mając raka na twarzy cudu doznała. Toż samo ozdrowiał Piotr Samuel Grudzieński wojewodzic Kaliski starosta srodzki któremu we śnie się ten obraz pokazał i o niedowierzanie sztrofował, przeto tenże Grudzieński ołtarz do tego obrazu sprawił. Obraz ten przywiozła z Wielkiej Polski z majętności męża swego Piotra Samuela Grudzieńskiego żona Katarzyna z Komorowa i najprzód w zamku w Słemieniu trzymała potem do kościoła w Rychwałdzie darowała gdzie ustawiony w ołtarz i który benedykował Mikołaj Oborski sufragan krakowski.

1647. Obraz N. P. Maryi kalwaryjski cudami słynie od r. 1641 malowany na wzór N. Panny myślenickiej zostawał w dworze wsi Kopytówki u Stanisława z Brzezia Paszkowskiego gdzie 1641 d. 3 maja krwawe łzy wylewał w obec ludzi; przeto piątego dnia potem oddał Paszkowski ten obraz do Kalwaryi.

1648. Syxt Lubomirski wojski krakowski wymurował w Kentach kościół na miejscu gdzie był dom rodziców S. Jana Kantego.

x x 1648. Tomasz Słaski podstarości żywiecki sprawił monstrancyją do Żywca.

1649. Marcin Wieczorek rajca żywiecki wystawił ołtarz Niepokalanego Po=częcia P. Maryi w kościele żywieckim.

1650 Małgorzata Ząbkowna mieszczka sprawiła ołtarz Wniebowzięcia N. P. Maryi do kościoła w Żywcu który robił Jerzy Wiśnicki snycerz ży=wiecki a złocił malarz Borgoni który też wszystkie tajemnice P. Maryi do niego wymalował za co r. 1651 wziął 500 zł.

1651 Stanisław Warszycki wojewoda mazowiecki funduje przy kościele S. Barbary w Mikuszowicach wikarego z pensią 200 zł. co znowu r. 1676 skasował, role zaś dla wikaryi przeznaczone r. 1655 ~~[illegible]~~ ato wraz ze wsią Bystra za wodą pod lasem 3000 żołnierzy cesarskich i wikaria mieszczanie Bielscy rozrzucili bo Warszycki niesłusznie sobie tę wieś i grunta przywłaszczył (pożunęwszy gra=nicę dalej niż rzeka Bystra). (NB dziś ta wieś leży na Szląsku i zwie się Bystraj a rzekę mianują mylnie Biała)

1652 W Kentach w wigilią Narodzenia P. Maryi w nocy kilkanaście domów zgorzało w ulicy czanieckiej

1652 W Żywcu w piwnicy powiesił się na jarzmie wołowym Zygmunt Zych mieszczanin którego kat z Cieszyna koniem wywlókł i na stosie spalił – Drugi obywatel żywiecki Mancewelt osadzony w turmie zamkowej o rosofie połapane, tamże się obiesił, któ=rego z turmy wierzchem wywleczono i przez mur przerzucono na granicę

1655 Królowa Maria Ludowika uciekając przed Szwedami na Szląsk przez Orawę przyjechała z liczną assystencyją do Żywca i tam przenocowała. Po niej w 2 niedziele król Jan Kazimierz z legatem rzymskim Pignatellim z Michałem Xiżęciem Wiśniowieckim (poźniejszym królem) i z innemi pany nocował w Żywcu uchodząc na Szląsk do Głogówka.

1655 Komendant Szwedzki przysłał z Krakowa list na cztery rogi opalony grożąc miastu spaleniem za to że mu z Żywca Kontrybucyj nie posłano. Mieszczanie żywieccy z poddanemi pod zbroją wyśli ku Bielsku i w szańcach pod Mikuszowicami ludu 300 stawało, a inni byli na Międzybrodziu, takżei Katarzyna Grudzińska ~~ludzmi~~ pas (przesmyk) w lesie w Slemieniu ludzmi obsadziła. Inni z Żywca pod Bobrek, Krzepice, ~~[illegible]~~ Tyniec się wybierali i Szwedów bili.

1656 d. 20 Januarii umarł Krzysztof Mrzygłodowicz pisarz miejski żywiecki i dekanatu żywieckiego, pochowany pod Kaplicą ogrojcową którą zmurował. Temu w grobie broda urosła. Ten dialogi na wielki piątek De passione komponował i na wieży żywieckiej granie i śpiewanie przez całą oktawę N. P. Maryi przy lampach rano i wieczór zaprowadził.

1656 d. 8 marca Szwedzi pod dowództwem grafa Wrzeszczowicza Jana Węgherd zwanego w 1100 konnicy napadł szańce w Mikuszowicach od Bielska, przyczem 13 szlachty polskiej Szwedzi w folwarku mikuszowskim zabili, szańce zdobyli folwark wilkowski wsie Mikuszowice i Wilkowice oraz kilka domów na Bialskiej stronie spalili; na harcu było tam tylko 250 Polaków. W tej bitwie postrzelony Grzegorz z Rebelina Torisiński Administrator Łodygowski, oraz kilku miesz=czan żywieckich poległo. Marcin Pięgłowski starosta żywiecki kazał z zamku 3 dział wytoczyć, lecz przy pierwszym wystrzale jedno działo pękło i ludzi po:ranito, uchodzili ludzie z miasta do potoków bliskich. Około 5 godziny w nocy podstąpili Szwedzi pod Żywiec ubiwszy w drodze 5 ludzi z Milówki. Gdy więc zniowie szwedzcy na zamku żywieckim (których tam było 2 oficerów i trębacz i 8 żołnierzy) dali znak iż na zamku nikogo nie było, wjechali Szwedzi w miasto i ono zrabowali zarządziwszy warty do koła miasta i stanąwszy u Soły rzeki przy mieście obozem przyczem 4 mieszczan za=bili. Nad ranem uderzyło 100 chłopstwa na placową wartę szwedzką; cofnęli się Szwedzi i za Sołę odjechali zapaliwszy wprzód stodoły, kilka domów i stajnie zamkowe. Król Jan Kazmierz Arendatorowi Marcinowi Pięgłowskiemu za zdradę że Szwedów do Żywca puścił bojąc się o swe włości krakowskie, odebrał starostwo żywieckie. (Wojciech Węgierski pisze iż chłopstwem dowodził pleban żywiecki Stanisław Kaszkowic dziekan którego lud Kądziołką nazywał, i z tem chłopstwem napadł na Koziegłowy, Krzepice aż ku Wieluniu oraz na wieś Kozy gdzie zrabowano ministra kalwińskiego)

1656 d. 24 lipca w Warszawie na prośbę Stanisława Kaszkowicza proboszcza, Król Jan Kazmierz darował probostwu żywieckiemu 1 poddanego, a drugiego dla kaznodziei żywieckiego

1657 w dzień S. Katarzyny Kęty zgorzały wraz z kościołem – Powietrze morowe zaczęło się w Żywcu ukazować.

1658 d. 11 czerwca Katarzyna z Komorowa Grudzińska dziedziczka Slemienia i dzier=żawczyni czyli starościna żywiecka boso w towarzystwie 2000 ludzi w procesyi szła do cudownego obrazu w Rychwałdzie, dzięk kując Bogu, że jej majętności w inkursyi szwedzkiej ocalały.

1658 Stanisław Kaszkowicz proboszcz żywiecki z Stanisławem Wojszą Komisarzem Królewskim sprawili ołtarz S. Antoniego do kościoła żywieckiego, który zrobił Jerzy Wiśnicki snycerz żywiecki; i któryto ołtarz r. 1705 przeniesiono do kościółka S. Krzyża w Żywcu.

1659 Procesia wielka z Żywca do Rychwałdu do obrazu cudownego.

1660 d. 22 Kwietnia Zygmunt Alexander Grudziński syn Katarzyny z Ko: morowa w Slemieniu zrodzony, umarł w Kórniku w Wielkiej-Polsce mając 21 lat, pochowany w Częstochowie.

1661 Marcin Skorupkowicz alias Żywiecki cysterz z klasztoru andrzejows: kiego zrobił sztuczną koronę z drzewa i szkła do obrazu P. Maryi w Żywcu.

1661 Katarzyna Grudzińska kościół w Slemieniu rozprzestrzeniła i szpital tamże dla 15 ubogich fundowała.

1662 Związkowi polscy koronni napadli na wieś Pietrzykowice, lecz zbój- cy Koczur i Krzysiek zebrawszy kilkadziesiąt pachołków chcąc zarobić na łaskę pańską uderzyli na nich przyczem i szlachcic i kilka ludzi zginęło i kilka domów w Pietrzykowicach spalono. Cofnęli się związkowi na Białą i Slemień najechali. — Na górze Grójcu mieszczanie żywieccy przeciw nim się oszańco: wali. Dla obrony Żywca posłał Jan Kazmierz porucznika Stefana Bidziń: skiego z 10 towarzyszami, przeciwko któremu dla exakcyj chłopstwo w Je: leśnej się zbuntowało, a Bidziński 2 domy im spalił. Gdy Bidziński wracał napadli na niego zbójcy w lesie pod Kentami których on rozgromił 3 zabił i 5 pojmał

1663 Do kościoła w Milówce ulano dzwon średni.

1667 d. 2 Lutego umarł Stanisław Kaszkowic pleban żywiecki mając lat 70; ten walczył z Kostką Napierskim i z Szwedami i r. 1666 zapisał 3000 zł na Kaznodzieję żywieckiego które na Rychwałdzie dobrach Katarzyny z Ko: morowa Grudzieńskiej a później Lackiej lokował.

1669 na miejscu Lipin pod Żywcem koło studni żywej wody z rozkazu Króla Jana Kaź: mierza zbudowano Kapliczkę S. Wita, z powodu iż król tą wodą tu mieszkający uzdrowiony został. Napis w tej kaplicy nieustępujący po obu ścianach:

Wynikaj z skały górnej ěne źródło pocieszne
    Uzdrawiaj ludzi, bydło, a na czasy wieczne
Co niech patron Wit święty te łaski sprawuje
    Od którego się woda ta więc tytułuje
A za jego zasługą miejmy tę nagrodę
    Byśmy pili po śmierci w niebie żywą wodę.

— * —

Betsaida sadzawka chorych uzdrawiała
    A krynica Syloe wzrok ćmy przywracała
Jordan rzeka leczyła trąd sprosny Naama
    Cysterna betleemska posilała Pana:
Tak wodzie zdroju tego, te łaski nadane
    Które nie jej lecz Witu świętemu przyznane.

R. 1669. Jan Kazmierz przed odjazdem do Francyi z Żywca darował swój
obraz N. P. Maryi Częstochowskiej na blasze malowany z hebanowemi ramami
do kościoła w Rajczy zbudować się mającego. Obraz ten jest tamże w ołtarzyku
pobocznym i ma napis: „Imago haec a serenissimo Joanne Casimiro rege
„Poloniae et Sveciae etc. ex Belzensi castro accepta eidemque in omnibus
„expeditionibus bellicis confidenter auxiliata et post resignationem scep=
„tri ab eodem in Gallias abscedente huic loco donata. Anno 1669 die 4
„Julii in Altari vero collocata Anno 1684." — Odjeżdżając poruczył
Jan Kazmierz administracyą państwa żywieckiego Andrzejowi Trzebickie=
mu biskupowi Krakow. który z dochodów żywieckich miał długi pospła=
cać i resztę rozpoczętej Kaplicy Wazów na zamku Krakowskim dokończyć.
Państwo żywieckie wziął zaraz w dzierżawę Wawrzyniec Wodzicki i przez
12 lat trzymał aż do sukcessyi przyszło Wielopolskich.

1670 Wojciech Symellius pierwszym plebanem w Milowce został po
administratorze Piotrze Chybowiczu — Mikołaj Oborski sufragan Krak.
kaplicę ogrojcową przy kościele żywieckim poświęcał.

1671. Jan Kantor albo Dąbrowski mieszczanin i kramarz żywiecki w Rzy=
mie był, z którego do Żywca tego roku na ośle przyjechał, a tego u
niego na kwietnią niedzielę pożyczano dla Salwatora który na nim jechał
reprezentując ceremonią Chrystusa Pana. — Tenże Kantor Jan przyniosł
rzymski list na dom Jana Komonieckiego mieszkającego na rogu w rynku
od dzwonnice w zachodniej pierzei aby mu go dano (może ojciec historyka)
lecz gdy proboszcz żywiecki żądał ukazania tego listu, Jan Kantor uszedł z Żywca.

1672 Mikołaj Oborski sufragan Krak. d. 26 Julii ołtarz S. Anny w kościele
w Milowce poświęcał. — Katarzyna z Komorowa żona Teodora Łackiego
uczyniła fundacyą prebendy do ołtarza P. Maryi w kościele Rychwaldskim zapi=
sawszy 200 złp. na Rychwałdzie rocznie; pierwszym prebendarzem był Jan Zyzań=
ski — 1672 d. 10 Junii umarł w Pinczowie Kilian Lochmanowicz z Żywca
prowincyał paulinów

1673. Stanisław Warszycki Kasztelan Krak. pan na Łodygowicach chciał gwałtem
zabrać Słotwinę należącą do państwa Żywieckiego i uczynił najazd; lecz Andrzej
Trzebicki biskup Krak. Administrator żywiecki posłał na obronę do Żywca kilka
dziesiąt ludzi swoich którzy wraz z chłopstwem żywieckim pod dowództwem Wawrzyń=
ca Wodzickiego starosty żywieckiego, rozgromili ludzi konnych Warszyckiego
w poniedziałek świąteczny. — 1673 wieś Żabnicę przyłączono do parafii Milowskiej
—1673 w Konsystorzu Krakowskim uczyniono erekcyą bractwa różańcowego w Żyw=
cu które miało widerkauf rocznego czynszu 70 zł. przez Katarzynę z Komorowa
Łacką na Moszczanicy r. 1672 zapisany dla kapelana tego bractwa — R. 1673 też
Katarzyna z Komorowa Łacka r. 1655 wymurowanemu szpitalowi dla 15 ubogich w Ślemieniu sumnę
1000 zł. na tych dobrach na widerkauf przeznaczyła w Chrzanowie d. 1 września 1673, jak świadczy
zapis w aktach grodu Krakow. feria 6a ante festum S. Martini 1675.

1674 Kościół w Rajczy (podług dawniejszego zlecenia Króla Jana Kazimierza)
zbudowany do czego przyłożyli się pieniędzmi Wawrzyniec Wodzicki starosta
żywiecki i Kazmierz Rabczyński podstarości żywiecki. Kościół benedykował
8 maja 1674 Wojciech Symellius proboszcz i dziekan żywiecki. — Piorun
spalił 9 stodół w Żywcu wieczorem.
1675 Jan Wielopolski kanclerz koronny wziął w dzierżawę Żywiec który
dopiero r. 1678 wykupił oddawszy na długi królewskie 600000 zł (do których dóbr
oddania r. 1678 zesłani byli komisarze Kazmierz Waxman kanonik krak.
i Szymon Łaszkarski proboszcz skalmierski — królowie z domu Wazów posiadali
Żywiec przez lat 52)
1675 w dzień S. Katarzyny umarła w Chrzanowie Katarzyna z Komoro-
wa Lacka marszałkowa nadworn. litew. starościna radomska (która była wprzód
za Piotrem Samuelem Grudzińskim) pochowana w Krakowie u S. Michała
karmelitów bosych; państwo swe Słemień odkazała synowicy swej Konstan-
cyi Krystynie z Komorowa żonie Jana Wielopolskiego kanclerza koronn. i
do kościoła słemieńskiego summę 1000 zł. na widerkauf zapisała na nabo-
żeństwo za pierwszego jej męża Grudzińskiego duszę. — R. 1675 umarła Konstan-
cyja Chrystyna Komorowska żona Jana Wielopolskiego kanclerza, pochowana
w Brzeziu w kaplicy Wielopolskich — R. 1675 Gabriel Nemetius czyli Niemczyk
xiądz fundował prebendę przy kościele S. Krzyża w Żywcu.
1676 Kazimierz Świerczkowic albo Adamicki chłopiec z Rybarzowic d.
17 lutego zapalił w nocy szkołę żywiecką, że go w niej często bito.
1677 Wilk czynił wielką szkodę więcej niż 20 ludzi zjadł i drugich rozszar-
pał aż go Paweł Biegun z Cięciny kijem ubił i nożem przekłół.
1678 Andrzej Irlant podstarości żywiecki kazał obraz N. P. Maryi w kap-
licy kościoła żywieckiego w srebro oprawić przez złotnika Krzysztofa
Andrzejskiego z Bielska. — Mathias Pławiński z Pławicy z rodu Szczy-
kowskiego z Gidel (pielgrzym) wystawił drewnianą kapliczkę dla obrazu N. P. Maryi
studzieńskiej we wsi Pietrzykowicach, lecz tę kaplicę proboszcz żywiecki
Wojciech Symellius kazał rozebrać; obraz zaś N. P. Maryi studzieńskiej,
który malował Dominik Rajkowski malarz w Żywcu darowano do kos-
cioła w Radziechowskiego. — Przy budowie kościołka S. Krzyża w Żywcu ko-
pię fundamenta znaleziono trumnę a na niej miecz. Według podania miał to
być jakiś nauczyciel którego Komorowski z synem do cudzych krajów wysłał i
który często onego syna karał a ten mu się ojcem odgrażywał. Gdy wrócili do Żywca
przy wysiadaniu z karety syn dał nauczycielowi policzek i upadłszy do nóg ojcu
prosił o zemstę żeby stracony był iż go tak surowo karał, obiecując zemstę sam nad
nim lub sobą uczynić. Ojciec czyniąc wolę syna kazał w nocy przy świetle pota-
jemnie u świętego Krzyża nauczyciela ściąć i z mieczem na trumnie zakopać.

1680 Innocenty XI papież d. 17 Septembr. w Rzymie 1680 przeniósł święto S. Jana
Kantego na 19 Oktobra (które przedtym w wilią Bożego Narodzenia jako w dzień
śmierci S. Jana Kantego odprawiano) i mszę św. i oficyum o nim mówić pozwolił. —
D. 6 Februarii uderzył piorun w wieżę kościoła żywieckiego — D. 10 lutego umarł
Jan Kantor albo Dąbrowski mieszczanin żywiecki pobożny pielgrzym który
2 razy był w Rzymie; ten miewał widzenia pobożne.
1681 Kometa wielki od 29 grudnia 1680 aż do 1 Lutego 1681 był widziany
z długim ogonem, co oznaczało wiktoryę nad Turkiem pod Wiedniem — R. 1681
d. 25 Stycznia umarł w Pilcy Stanisław Warszycki kasztelan krakow. dziedzic
Łodygowic, pochowany w Częstochowy; po nim nastąpił Michał Warszycki
miecznik koronny. — Sprawiono srebrną sukienkę na obraz S. Antoniego do kościoła
żywieckiego, robił ją złotnik w Olkuszu.
1682 Rebelizanci węgierscy w 16 chorągwi z Rotmistrzem Petroczym wpadli
przez Beskit orawski i państwo żywieckie d. 2 Octobris nocą wpadli do
miasta Bielska, gdzie do 40 zabili, miasto zrabowali, panny i mężatki
zgwałcili i proboszcza bielskiego uciekającego Krzysztofa Baryana ścięli
i nazad wrócili z łupem; czekał ich na Beskidzie z piechotą swą Szuchajda
także rebelizant węgierski. A to się stało ponieważ Jan Franciszek Omański
podstarości żywiecki zasieki w lasach porąbane dla przeprowadzenia wo:
łów z Orawy do Szląska kazał uprzątnąć, co dla cła uczynił. — Michał
Warszycki miecznik koronny w Pilcy 27 Febr. 1682 uczynił fundusz na
szpital dla ubogich w Łodygowicach.
1683 Jan Wielopolski kanclerz na wyprawę pod Wiedeń przeciw Turkowi
zebrał regiment 1200 piechoty przez werbunek w Żywcu, którym w kości:
le żywieckim chorągwie święcono. — Hetman litewski Sapieha w Orawie dobył
zamku Orawskiego na rebelizantach węgierskich i z miasta Trzcianej obraz
cudowny N. P. Maryi (podobny do Rychwałdskiego) zabrał na Litwę z sobą.
1684 d. 11 lipca piorun uderzył w wieżę żywiecką gdy na chmury dzwoniono.
1685. Barbara Ząbkowna do kościoła farnego żywieckiego pozytyw spra:
wiła (na miejsce mniejszego szkatulnego) który zrobił Marcin Fabrycyusz
organmistrz. — Dzwon do kościoła w Jeleśny sprawiono.
1686 na święto P. Maryi Anielskiej bractwo różańcowe odbyło procesyą
z Żywca do Kalwaryi i ofiarowało wotum srebrne na którym kościół
żywiecki był odrysowany. — D. 1 listopada Andrzej Ambroży Zambecki fran:
ciszkan wlazłszy do kościoła oknem w nocy okradł ze srebra obraz cudowny
N. P. Maryi w Rychwałdzie, za co w ~~...~~ klasztorze franciszkańskim w Krakowie
osadzony w karcerze, z którego uciekł.
1687. Na Kalwaryi w klasztorze zaprowadzono bractwo S. Antoniego

1688 d. 20 listopada w niedzielę bractwo Szkaplerza Św. uroczyście do Kościoła
w Rychwałdzie wprowadzone przez Karmelitów discalceatów z Krakowa, ~~ea~~
~~tegoż~~ które bractwo otrzymało przywilej z Rzymu 1 Augusti 1688 co Mikołaj
Oborski sufragan krak. 13 Octobr. 1688 potwierdził. — Przed nieszporem tegoż dnia
była solenna translacyja cudownego obrazu N. P. Maryi z ołtarza pobocznego
do ołtarza wielkiego w Rychwałdzie wystawionego. Obraz wyniesiony z Kościoła
wieziono w processyi wśród strzelby na wozie tryumfalnym które persony
świetnie ubrane ciągły. Na tej uroczystości było wiele ludzi i bractwa z Żywca
i Łodygowic — Potem po procesyi obraz w wielki ołtarz wstawiono.
1691. Franciszek Wielopolski dziedzic Żywca był w Rzymie skąd relikwie
S. Krescentiusa dla Kościoła żywieckiego przywiózł. — Tomasz Kalfaso=
wicz pisarz olborny królewski rodem z Żywca umarł w Olkuszu, który do
kościoła żywieckiego dał Votum srebrne na którym z żoną jest wyrysowany.
1692 d. 18 Marca umarł Albertus Symellius proboszcz żywiecki, ma
epitafium na tablicy z marmuru czarnego — (OO.) Missionarze francuzi do Żyw=
ca przybyli na missyją — Stanisław Szembek biskup dyonizyjski w zielone świątki
bierzmował w Żywcu i Turczynkę krzcił. — R. 1692 d. 28 Septembris bractwo
różańcowe żywieckie udało się na odpust do Łodygowic; (i w) gdzie po nabożeństwie
„intermedium odprawowało się to jest Viator z Aniołem Stróżem miał swo=
„je rozmowy, ku którym świat i czart przybył, ale to Anioł Stróż rozpro=
„szył i Viatora na drogę zbawienną nawiódł że się do bractwa jego świę=
„tego wpisał.” (Odpust ten był na S. Michał który obchodziło bractwo S. Anioła
Stróża) — Piorun uderzył w dzwonnicę Rychwałdską i 2 chłopów dzwonią=
cych zabił.
1693. D. 1 Stycznia umarła w Krakowie Konstancyja Otylia z Wielopolskich
Ogińska kanclerzyna litew. dziedziczka Slemienia; ofiarowała obicie szpa=
lery czerwone (półatłasowe) do Kościoła w Rychwałdzie — Dzwonicę przy Kościele w Rajczy
stawiał budowniczy Jan Bennert z drzewa.
1694. d. 9 lipca piorun w Kościół żywiecki i wieżę uderzył, lecz nic nie spalił.
— Malcher Talik z Gilowic dowódzca zbójecki rabując dwory na Szląsku, postrze=
lony udał się do Rychwałdu i tam na plebanii się leczył; o czem dowiedziawszy
Gabriel Drozdowski podstaroście żywiecki wysłał na niego kilkanaście gajnych
ze strzelbą aby go złapano, lecz proboszcz rychwałdski ukrył go w zakrystyi
ale go pojmano i w Żywcu na mieście 2 pasy z niego udarto a potem na górze
Grojcu w koło wpleciono d. 27 listopada 1694.
1695 Dzwonienie południowe na pacierze w Żywcu nastało — D. 31 lipca
introdukowany na probostwo milowskie Jan (Franciszek) Komoniecki kaznodzieja bieck
— Sebastian Szałdrzyński pleban
i pleban rozembarski patryota żywiecki — Sebastian Szałdrzyński pleban
zmurował przedni chór i zakrystyją w Kościele w Jeleśny, które wprzód drew=
niane były.

Opis państwa Łodygowskiego

Łodygowice były najprzód sołtystwem zwane od sołtysa pierwsze-
go i dzierżawcy Ludwika czyli Ludwikowica, wsią Ludwikowice al-
bo Łodygowice którą nazwę Komoniecki wywodzi od słów łodź i go-
wić to jest łodzie robić, lub od łodyg pasz grubych. Niemcy zowią
Ludwigdorff. To sołtystwo sprzedał dzierżawca Marcin Węgorzow-
ski r. 1548 Janowi Komorowskiemu na Żywcu kasztelanowi połaniec-
kiemu za 100 zł (każdy po 16 szkutów licząc) z młynami, stawami
rolami, łąkami. Mikołaj Komorowski r. 1618 ustąpił Łodygowice
Krzysztofowi Rorawskiemu dworzaninowi i słudze swemu star-
szemu w długu. Ten zaś Rorawski zamienił Łodygowice z Jerzym
xiążęciem Zbaraskim [kaszt. krak.] za inne majętności na Rusi w powiecie Krze-
mienieckim. Jerzy xiążę Zbaraski na miejsce drewnianego dworu r. 1629
wymurował zamek czyli pałac Xiążęcy. Po śmierci tegoż nagłej
r. 1631 oddziedziczył Łodygowice Stanisław Warszycki [kasztelan krakowski] jego
(który miał za żonę Helenę xiężnę Wiśniowiecką i Zbaraską córkę
Konstantego Wiśniowieckiego wojewody ruskiego). Ten kazał zamek w Łodygowicach wałem otoczyć
i odtąd go zwano twierdzą. Po śmierci Stanisława (był dziedzicem [r. 1681]
Michał Warszycki [zięć tegoż] miecznik kor. wojewoda sandomirski który
umarł r. 1697 jadąc na elekcyą Augusta II (miał on za sobą Helenę
Warszycką córkę Stanisława Warszyckiego, kaszt. krak. — był zaś synem
Alexandra Warszyckiego podkomorzego sieradzk. i Wdlewskiej). Po śmierci
tegoż trzymała Łodygowice Domicella Zofia z Wielkiego Chrząstowa
Wierzbowska (żona Jana Kazmierza Warszyckiego starosty ojcowskiego
a syna Stanisława Warszyckiego kaszt. krak.) która miała od małżon-
ka dożywocie na Łodygowicach zapewnione. Ta poszła drugi raz za mąż
za Stanisława Męcińskiego i umarła r. 1707. Po niej objął Łodygo-
wice Jerzy Warszycki wojewoda łęczycki (syn Michała wojewody sandomir.)
(+1733 po nim objęli dobra Potoccy a po nich Borzęcka) — Komoniecki zaś po Zba-
raskim Jerzym robi dziedzicem Łodygowic jego zięcia (mylnie) Stanisława Warszyc-
kiego, po nim Michał Warszycki wojew. sandom. + 1697 po nim Domicella Zofia z Wierzbowskich Warszycka + 1707
po niej Jerzy Warszycki wojew. łęczycki.

> (Po Zbaraskim bezdzietnym oddziedziczył majątek Konstantyn xiążę Wiśniowiecki wojewoda ruski + 1641 którego córka wydana za Stanisława Warszyckiego

> (Michał Warszycki wojewoda sandomier.

Granice państwa Łodygowskiego (przytem góry, rzeki, potoki i wsie)

Najprzód od wierzchu góry Skrzeczeń ciągnie się granica do góry Mały Skrzeczeń skąd do granic xięstwa cieszyńskiego przechodzi i rozgranicza się od państwa Zywieckiego. Pod górą Wielka Skrzecznia są góry pomniejsze jakoto: Góra nad Godziczką & Górą Skality nazwana oraz druga góra czyli Groń Niesłychany nazwany nad wsią Słotwiną. Niedaleko niej jest drugi Groń Palenica a zaś Obszar nad Lipową albo Grzegorz Polana, na której gdy trawę koszą deszcz padać musi. Z pod tej góry Skrzeczni płyną potokami 2 rzeki: Kalanka z jednej strony góry Palenicy i Kalna z drugiej strony tejże góry; te rzeki schodzą się z sobą u młyna słotwińskiego; która to rzeka tworzy granicę Łodygowską od żywieckiego państwa i wpada do głównej rzeki: Żylcza

Znowu za małym Skrzeczeńkiem górą przy granicach xięstwa cieszyńskiego jest góra Malinow na granicy państwa Łodygowskiego i xięstwa cieszyńskiego. Z wierzchu tej góry wypływa z studni czyli młaki rzeka Żylcza (tak zwana od żyły) bieżąca przez środek państwa Łodygowskiego; z drugiej strony tejże góry na Szląsku bierze rzeka Wisła swój początek mając nazwisko od wsi Wisel (Wisły)

Od góry Malinowa ciągną się wierzchem samym Beskidami granice aż pod wieś Szczyrk aż do kopca na polanie Karczowka; stamtąd wychodzi na wierzch góry zwanej Goryczna Skałka gdzie są 3 kopce czyli granice: Łodygowska, xięstwa cieszyńskiego i państwa bialskiego. Z pod tej góry Góryczna Skałka wypada rzeka Białka bieżąca do Szczyrku i wpadająca do rzeki Żylcza na nawsiu.

Potym jest góra wielka zwana Magora na zachód słońca od granic szląskich pod którą był dawniej zwierzyniec pański a teraz jest osadzona wioska Meszna r. 1712, mająca 7 zagrodników, w której wiosce ma początek rzeka Mesna. Około tejże góry Magóry leżą wioski: Szczyrk (tak zwana od szczyrku wód po kamieniach z gór bieżących); wioska Buczkowice (od rosnących buczków zwana). Z pod tej góry Magora wypada z Dziadowskiego potoka rzeka Meszna która płynie na młyn wilkowski i wpada do rzeki Bystra. Także wypływają z pod tej góry trzy potoki: Łengowiec, Leskowiec, Głęboki; te schodzą się w jedną we wsi Buczkowice i wpadają do rzeki Żylcza.

Niedaleko za tą górą są dwie góry skały a Szedzielny granice które Bieskidami zowią a z tych 2 rzeki wychodzą. Jedna co przez potok Borsuczy idzie płynie na Brynnę ku Skoczowu do Szląska i wpada do Wisły; Druga zwana Bystra odgranicza państwo łodygowskie od Szląska płynie aż na Białą pod Bielsko i tę tam rzekę odtąd Białą zowią. (Klimczek?)

W drugą zaś stronę za tą wodą Bystrą od wschodu od Olszówek i do rzeki Straconki i starostwa lipnickiego idzie granica do góry Łysa nad Mikuszowicami, aż na wierzch góry Skleniec od której płynie ma- ła rzeczka zwana Skleniec na przeciwko szańców dla szwedów usypanych r. 1655. Wieś Mikuszowice po niemiecku Mikendorff zowie się od przodka tej wsi Mikusza czyli Mikołaja. szańce w Mikuszowicach

Niedaleko góry Sklenica jest nad kościołem ~~góra~~ wilkowskim góra Rogacz gdzie zabito i pogrzebiono zbójcę Rogacza; a około tej góry jest wieś zwana Ilkowice (od rosnących drzew ilmowych tamże) czyli Wilko- wice tak zwana od rzeczki Wilkowka która płynie około góry Rogacz, gdzie wilcy mieli swe jamy. Wieś Wilkowice ma też nazwę od opata cystersów Wilka (Lupus) który tu założył kościół S. Michała. Po niemiecku: Wolffdorf.

Ostatnia góra Magorka nad Hucískami wsią gdzie były huty niegdyś i nad wsią Łodygowicami tworzy granicę starostwa lipnickiego aż do trzeciej części jej gdzie się poczyna granica żywiecka. Z tej góry wynikają rzeczki: Zimnik wypływa z wywierzysk i płynie przez wieś Hucíska; poniżej zaś Piaskowiec bieży przez wieś Łodygowice i wpada do rzeki Żylicze; dalej Bartoszowiec wypływa od granic międzybrodzkich albo czerniechowskich państwa żywieckiego i wchodzi przegubem do Łodygowic, gdzie od tego po- toka wierzchem samym graniczy państwo żywieckie; od tychże granic między- brodzkich wypływa Głowaczowiec wpadający do Bartoszowca a z nim społem do Wieśnika łodygowskiego, a potym z Wieśnika do Żylicy; także z pod tej góry z brzezin niżej kościoła łodygowskiego wypływa Glemieniec; z pod tej góry wypada też z brzezin od granicy potok Międzydzielny albo Bierni- kowiec bieżący przez wieś Bierną wpada poniżej Zarzecza do Soły; z tejże góry Magórki na wykap Wilkołaczy potok i pod samą Treśnę górę płynie do Soły; Głęboki potok albo Stachurowski z tejże góry wynika, bieży z wy- soka po skałach głębokim potokiem przez grunt zarzecki i pod Treśną wpa- da do Soły; Kamienny potok wychodzi od Czernichowa i z Treśny na dół do Soły wpada; Czernichowiec potok wypływa z góry Magórki, na Międzybro- dzie bieży przez wieś Czernichowie i do Soły wpada. – Pomiędzy temi poto- kami Czernichowcem, Bartoszowcem i Głowaczowcem pokazują się granice łodygowskie i żywieckie.

Granice państwa ślemieńskiego kołem idące: Najprzód od granic miejskich żywieckich do potoka Moszczanki aż na granice moszczańskie z tamtąd zaś do granic zadzielskich aż do rzeki Łękawki przez państwo ślemieńskie płynącej. Od rzeki Łękawki do granic oczkowskich aż do gronia czarnego międzybrodzkiego na Kościelec górę, potym na Szeroką górę aż do Okrągłego, znowu do Lisowego na Mazurkę. Z tamtąd na polanę Żydokową potym na polanę Dziubinej aż do Mładej Hory gdzie granica państwa jędrychowskiego się schodzi. Potym do czerchle nazwanej Klimaszka, z tąd do potoka Kamiennego aż do wału gdzie granica państwa suskiego się poczyna. Od wału przez rzekę do góry Lipia, potym na dwór Alexandryą nazwany aż do lasu albo gajki lachowskiej państwa suskiego. Z tamtąd do Kurowa i Jeżowic wsi aż do Kralowej polany, gdzie się suskie, żywieckie i ślemieńskie granice ~~[illegible]~~ łączą. Od polany Kralow do gronia Gachów, potym do Bigoski, potym do polany Maciejnego aż do Kotłowa polany, z tamtąd do gronia Madejowego ponad wieś Mutne, Pewlicę albo Biadoszkow aż do Rychwałdku. Potym do granic rychwałdskich aż do góry miejskiej Łyski, z tamtąd nadół do granic Koczurowskich i oklańskich gruntu miejskiego. Znowu do granic moszczańskich aż do pól albo nówek miejskich potym do ról granicznych miasta Żywca, na ~~w~~ ostatku do potoka Moszczanki.

~~[illegible]~~

Las wieś kazał Alexander Komorowski jako nową osadę mianować Komorowice, jak ją piszą w ~~gro~~ kwitach grodu oświecimskiego; wszelakoż lud zowie ją Las. Rychwałd tłomaczy się z niemieckiego: las woniejący.

Opis państwa suskiego (przytem rzeki i granice)

Do państwa należy 7 wsi osiadłych. Zamek suski leży pod górą wielką Jasień zwaną niedaleko rzeki Skawy tworzącej granicę od starostwa lanckorońskiego. Na przeciwko zamku jest góra Miedusem zwana. Na miejscu gdzie zamek stoi miał niejaki pan Suski swój dworek, po którym suskie państwo wespół z żywieckim, ślemieńskim i łodygowskim dostało się pp. Komorowskim. Po śmierci Krzysztofa Komorowskiego spadło suskie państwo na syna jego który tu r. 1614 wspaniały zamek wymurował.

Rzeki: Skawa wypada od Beskida albo Jazu Czarnego i skały Sokolicy z starostwa lanckorońskiego i łączy się z innemi rzekami suskiemi pod zamkiem suskim. Wypływa ona także od wsi Skawy z za Jordanowa gdzie ma swój początek. Stryszawa czyli Strzeszawa (tak zwana od stryszów czyli lodów w zimie) wypływa z źródła 3 pod góry Jałowczyka do wsi Stryszawy. Lachowka ~~płynie~~ wypływa 2 potokami jednym od polany albo lasu Kobylej głowy blisko gronia Zowytrzyszczona gdzie się granice suska żywiecka i orawska schodzą; drugim od Kurowa i Jeżowic wsi państwa ślemieńskiego; oba potoki schodzą się w pół wsi Lachowic. Kukowka płynąca przez wieś Kukow jawi się ze 3 potoków: jeden od Krzeszowce mały; drugi od Targoszowa zwany Żebralnica; trzeci od wsi ślemieńskiego państwa Las. Te wpadają do rzeki Stryszawy na Mędrakowie.

Granice państwa suskiego poczynając od wału państwa ślemieńskiego przy wsi Las idą najprzód na wschód do kamiennego potoka, potym do góry Targoszowa z tamtąd do Drzdze wioski aż do góry Kozła, z tamtąd granicami śleszowskiemi aż do góry Żarownica, znowu śleszowskiemi granicami aż do granic tarnawskich z tamtąd do granic pól dworu tarnawskiego, do granic Mucharskich i skawczańskich aż do rzeki Skawy. Od rzeki Skawy do góry Chełm do granic stryszowskich, zakrzowskich, Marcówki, do granic Budzowskich, Zembrzyckich aż znowu do rzeki Skawy, lasu i góry Miedusz do granic makowskich starostwa lanckorońskiego. Z tamtąd do góry Kapelne do granic grzecheńskich państwa Wielkorządów Krakowskich, potym do Skawickich granic aż do góry Jałowczyk i lasu Kobyla Głowa albo Beskid gdzie się schodzi granica suska, żywiecka i orawska. Potem do Królowej polany, z tamtąd jeżowskiemi, komorowskiemi granicami do gajki lasu lachowskiego aż na dwór Alexandry, potem do góry Lipia aż na ostatek na dół do wału ślemieńskiego.

Powieści różne górnych tych krajów. (o jaskiniach i skałach)

W państwie żywieckiem w hali Boraczej jest gronik zwany Sędzielny pod nim w pół jest dziura na wschód niedaleko drogi którą się wpuścić trzeba między skały na chłopa w głąb. Tą dziurą idąc – powiadają – wejdzie do jaskini szerokiej gdzie miejsce i watra na której ktoś ogień palił, pewnie zbójcy. Gdyby tam psa puścił, to wyjdzie tą dziurą na Ujsoły.

Między Kamesznicą i wsią Szare jest groń Szary od którego wierzchami można zajechać ku Preszporku i Wiedniu nigdzie przez wodę nieprzeprawiając się.

W hali Pańskiej Lysieniowej jest przekopa z czarną wodą niby staw przy groniu zwany Piekiełkiem. Podobny stawiszko zarosłe i głębokie jest na równem polu w Czernej, zwany Piekiełko.

W hali pańskiej Baraniej a przedtem Jaszkowej w czerhli Kobylej głowy jest skała mająca naturalnie wydrążone dziury i przegrody jak izby.

Na wierzchu góry Ostre u góry Skrzecznie jest dziura głęboko i daleko w ziemi prowadząca zwana Borsucza (od borsuków)

Między górami Skrzeczna i Ostre od Kościelca góry jest miejsce gdzie wypada rzeka Leśna, a tam między dwoma rostokami albo potokami są dwa samorodne słupy kamienne zwane Drzwi Kamienne.

Tandatka góra za Baranią od śląskich granic ma paszę szkodliwą owcom z której parszywieją.

Pod górą Skrzecznią jest polana Obszar albo Grzegorz zwaną nad Lipową, na której gdy koszą na deszcz się zabiera i pada.

Pod górą Pilsko na hali przedtem Martoszowej a teraz Łudzikowej na
polance zwanej Cebula rośnie polna cebula od której pasze mleko cebu=
lą razi. Od tej polany poczyna się roztoka czyli potok zwany Cebulne
Podobna pasza znajduje się i na Szandrowskiej hali nad Uszotami.
Z hali Jaworzyny pod Szołem górą wypływa źródło zdrowe z którego
biorą daleko wodę na pozdrowienie żołądka; woda wpada z niego do rzeki Przybedzi.
Nad wsią wielką Sopotnią jest na ~~[illegible]~~ rzece miejsce zwane Sopot
gdzie woda ze skały jak z dachu wysokiego z szumem w ploso głębokie wpa=
da którego nie zgruntuje żerdzią; w nim żyją czarne pstrągi.
W górze Magorka w państwie Łodygowskiem jest dziura w którą gdyby
kaczora wpuścił, to wypłynie wodą w Jaworza za Bielskiem dwie mile.
Przy granicy państwa Ślemieńskiego w państwie żywieckim we wsi
Zapiekle jest polana a na niej zapadlisko, które się zapadło iż o tę polanę
krzywoprzysięgali.
W państwie ślemieńskiem o kilka staj od granic miejskich żywieckich
pod górą Łyską w rolach rychwaldskich nad potokiem w miejscu zwanym
Mielerzysko stoi kamień wielki okrągły blisko 4 sążnie gruby a jako
człowiek wysoki. Kamień ten mchem obrosły, białemi bliznami nakrapia=
ny stojący między smrekowemi drzewami, miał spaść z gradem przed 80 laty.
Kamień ten piorun roztrzaskał, a w rozpadlinie urósł smrek nie mały.
W Lewoli ślemieńskiej na zarębku Szwedowym są 3 wielkie kamie=
nie gdyby młyńskie które djabli mieli przynieść w nocy i w zbożu po=
łożyć; w kilka lat potem przewiózł te kamienie na miedzę Michał Szwed.
W państwie ślemieńskiem w górze Łysinie są lochy szerokie i głę=
bokie między skałami lecz ich dojść nie można.
W temże państwie pod Beskidem w czerchli zwanej Klimaszka za zim=
ną wodą która po skałach idzie z gronia zwanego Smrekowice między
drogami ku Syrdelowej polanie Zagórskiej ku Jędrychowskim granicom
jest zapadlisko, gdzie się ziemia zapadła z zbójcami którzy w Święto Bo=
żego ciała w karty grali podczas nabożeństwa.
Tamże niedaleko w Kocierzu na stronie ślemieńskiej nad Boczko=
wą na Beskidzie od granic jędrychowskich są na pięknym polu ślady,
gdzie r. 1688 pustelnik Franciszek Godziszewski miał pustynią zakładać.
W państwie ślemieńskiem w pośrednim groniu w hali Siwczowej nad
wsią Lasem jest skała wielka przez którą wierzchem woda idzie a pod nią
jaskinia wielka naturalna tak iż w nią ze 100 statku wegnać można.
Na Babiej górze jest góra albo gronik na którym kamienna baba wyrośniona,
a woda z niej idzie; z jednej strony skała nieprzystępna a z drugiej potok idzie —
ztąd Babią górą nazwana.
We wsi Międzybrodziu jest źródło, z którego pijącym wól albo gardziel urósł, jakich
tam jest kilka ludzi.

W górze Grójcu ma być jama między skałami, w której znaleziono zbójcę zwanego Gałarka, zabitego.

Włodkowa trzymała 3 zamki i z nich rozbijała: jeden był na górze Grójcu gdzie pole probostwa i gdzie są tego znaki; drugi na górze Łysinie między 4 skałami; trzeci w Gródzisku nad Leską w ślemieńskiem państwie.

(Powyższe wyjątki są z rękopisu:)

Obwieszczenie dowcipnej i ciekawej wiadomości rzeczy krajów gór tutecznych państwa żywieckiego; w którem znajduje się nazwiska Żywca także gór i wsi będących i położenie miejsca, także konstytucya powietrza i dyspozycya zachodu słońca i konnotacya wynikających rzek i okolicznych państw granic to jest państwa żywieckiego, ślemieńskiego, suskiego i łodygowskiego, także panów dziedzicznych i gubernatorów i xx. plebanów z kościołami które kiedy ufundowane są z pilnością wydane roku pańskiego 1724. fol. kart 29

Jest to opis topograficzny przez Andrzeja Komonieckiego najpóźniej opisany; powtórzył w nim autor niektóre wiadomości wyjęte z Chronografii pisanej 1704 oraz z Acta decanatus Żyvecensis czyli Aktografii pisanej 1718 – niektóre zaś wiadomości z których powyższe wyjątki, po raz pierwszy w nim zamieścił. Obejmuje zaś.

Jaśnie Wielmożnemu domowi Ich Mościów państwa hrabiów na Żywcu i Pieskowej Skale Wielopolskich a panów dziedzicznych Żywca, Ślemienia i Suchej (dedykacyja prozą, zakończona 18 wierszami polskiemi – tu po raz pierwszy – mówi: „Lubo przy pracy urzędu i gos-
„podarstwa mego, jednak przecie nie zaniedbałem dociec tego abym Państwu
„memu z ciekawości mojej co nowego na pociechę wystawił: jakoż za po-
„mocą boską, com mógł, z błahego mego rozumu wyświadczył, prosząc
„pokornie aby miłościwe państwo jako od poddanego swego szczerze ten
„dar mały z pańskiej swej łaski odemnie przyjąć, naśladując monarchów,
„którzy łzę łaskę choć poddanym swoim wiernym świadczyli. Jako on
„Artaxerxes król perski .... r. 1462 Pius papież .... i on Ludwik XI król
„francuski ... i t. d. „Wezmę z lichej ciekawości trudząc dowcip mały
„Wdał się bespieczny koncept, rzeczy to ustały
„Aby w wiadomości weszły i pamięć ich była
„A przez starość i dawność dalej nie zginęła. i t. d.

O nazwiskach gór tutecznych i Żywca i przemienności jego. (jest w Acta tylko)

Situs albo położenie Żywca, jaka miejsca jego pozycya konstytucya powietrza i dyspozycya zachodu słońca (jest w Chronograf. pag. 4.)

Podobna dyspozycya wierszem opisana (wierszy 44 tu po raz pierwszy)

Góry pryncypalne żywieckie skąd mają swoją denominacyę albo nazwisko (jest w Chronograf. pag. 5)

Denominacyja albo nazwiska gór i hal państwa żywieckiego (jest w Chronograf. pag. 14½)

Specyfikacyja polan żywieckich w jakich miejscach zostają (jest w Chronograf. pag. 14.)

Konotacya rzek żywieckich z kąd początek swój biorą (jest w Chronograf pag 5-6)

Granice państwa żywieckiego (jest w Chronogr. pag. 7)

Nazwiska wsi państwa żywieckiego z kąd poszły? (jest w Chrogr. pag. 8)

Proprietates albo właśności Żywca i wsi do państwa należących wierszem opisane (jest w Chronogr. p. 11)

Satyr goralski umykający z gór i lasów żywieckich (wierszem jest w Chronogr. p. 14.15)

Opis państwa Lodygowskiego i z kąd nazwisko ma? (tu po raz pierwszy)

Nazwiska wsi państwa slemieńskiego skąd poszły? (jest w Chronogr. pag. 10)

Rzeki państwa slemieńskiego
Granice państwa slemieńskiego
O państwie suskiem
Rzeki państwa suskiego
Granice państwa suskiego
} (tu po raz pierwszy)

Panowie dziedziczni państwa żywieckiego (jest w Chronogr. pag. 17)

Generalni dyrektorowie państwa żywieckiego po pp. Komorowskich (jest w Chron. pag 18½)

Administratorowie żywieccy (jest w Chron. p. 19)

Lista panów z Komorowa które w Kościele żywieckim leżą (jest w Chron. p. 18)

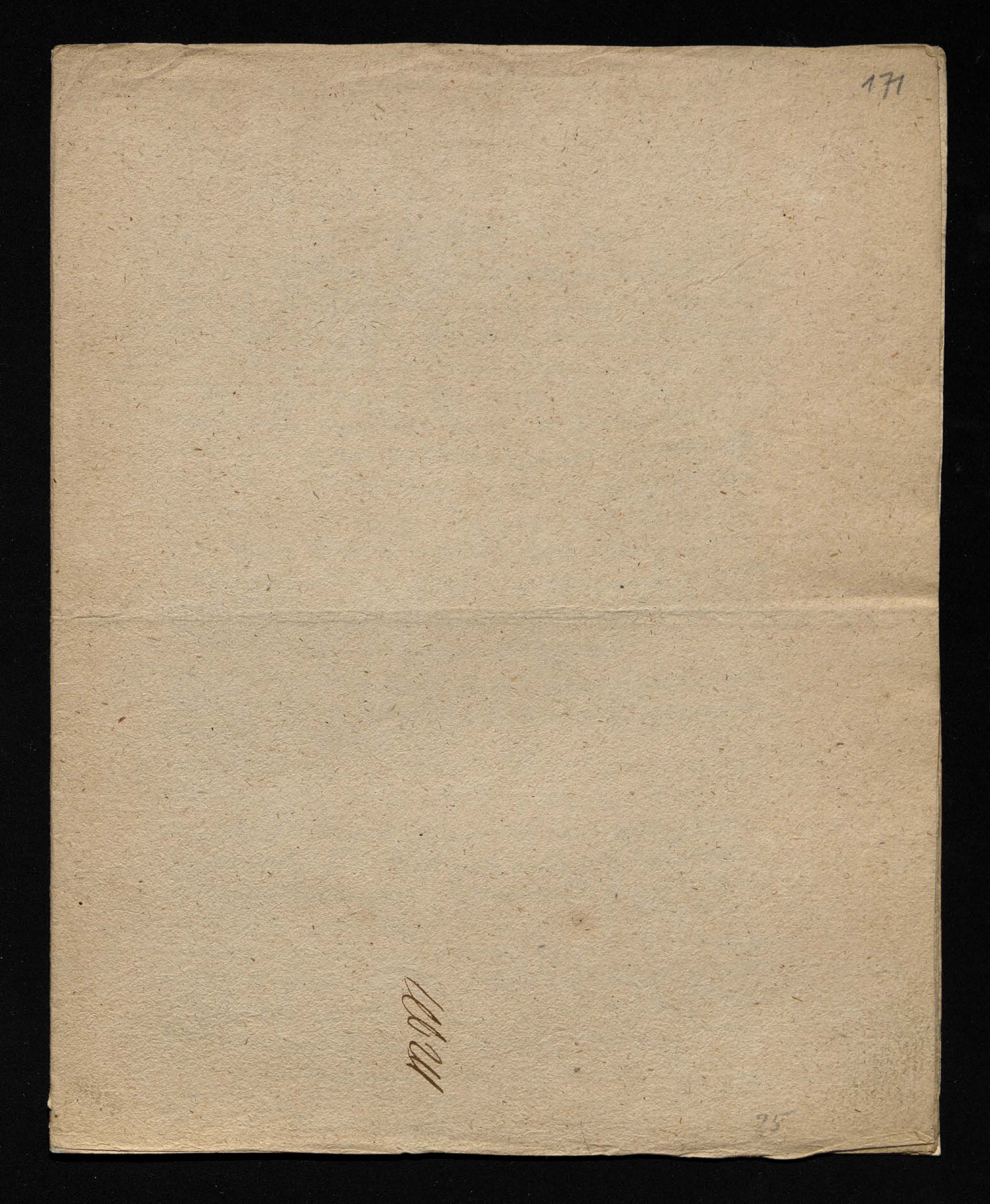
Probosczowie Kościoła żywieckiego, dziekanowie żywieccy, promotorowie rożańca św. prebendarze kościoła S. Krzyża, plebanowie radzichowscy, rychwalscy, prebendarze rychwaldscy, plebanowie jeleśniańscy, milowscy, lodygowscy, slemieńscy (jest tylko w Acta)

Bractwa introdukowane (tu po raz pierwszy)

Kościoły zbudowane w państwach JM. Panow z Komorowa (Ten opis 22 Kościołów wyjęty jest z Acta)

Powieści różne górnych tych krajów będące (o jaskiniach skałach tu po raz pierwszy)

═

1688 umarł w Warszawie Jan Wielopolski Kamlerz w. Koron.
dziedzic Pieskowej Skały i Żywca; po nim dostali sy=
nowie: Jan Pieskową Skałę i Suchę; Franciszek Żywiec, a
córka Konstancya Otylia Ogińska Kamlerzyna litew. Słemień.
— Koło Żywca pojawia się Marcin Portacz dowódca zbójców
z Węgier z bratem swym Pawłem i bandą z 25 towarzyszy zło:
żoną. D. 16 Lipca wygrabowali dwór w Węgierskiej Górce i u:
wiedli z sobą pojmanego Marcina Jarzek urzędnika, któ:
rego w Rajczy pomimo okupu przywiezionego przez żonę,
zamordowali. Następnego roku pojmali tegoż Portacza Mar:
cina chłopi za Milówką, został on w Żywcu stracony, udarto
z niego 2 pasy, potem ręce odcięto i samego żywcem powieszo:
no na haku; brata jego Pawła kołem łamano. Ten Portacz
Marcin był rodem z Bystrzec w Węgrzech.

1711 d. 2 Sierpnia spalił się Kościoł farny w Żywcu z wieżą wspa:
niałą, od pioruna; nabożeństwo przeniesiono tymczasowo do
Kościołka S. Krzyża.

1712 We wsi Sol, gdzie sprowadzeni z Wieliczki górnicy studnię
wykopali r. 1664 z której wodę słoną dobywano i z niej sól
warzono (do 12 korcy soli warzonej na 24 godzin) lecz póź:
niej dla małego pożytku warzenia zaniechano i warzelnię
na browary obrócono które r. 1701 zgorzały — Franciszek Wielo:
polski dziedzic zjechawszy do Soli d. 16 Sierpnia 1712 umyślił na
nowo warzelnię otworzyć, ponieważ dworzanin jego Jan Sadowski
przy próbie z garca wody 4½ połkwart soli nawarzył; jednakże
zamysłu swego zaprzestał — a rząd austryjacki r. 1823 i 1824 te
źródła słone zasypał i do rzeki odprowadził. Według podania
ma się tamże w lesie Rachowiec nad Wisłą znaczny pokład soli
znajdować. — Tegoż roku d. 24 sierpnia szarańcza spadła koło
Żywca, Kęt i Oświęcimia i wyjadła co było zielone.

×

26

1712 d. 18 Września zrobiono nowy pomiar niw mieyskich w Żyw-
cu, których było 240; każda niwa miała 100 łokci długości a
36 ł. szerokości. – D. 27 Września urodził się Hieronim Wie-
lopolski

1713 umarł Krzysztof Anderski proboszcz żywiecki, syn szyn-
karza z Łodygowic, kapłan przykładny i gospodarny zapro-
wadził godzinki w Żywcu.

1714 Franciszek Wielopolski sprawił nowe organy do Kościoła ży-
wieckiego o 20 mutacyach i 90 klawiszach, a w pedale 8 mutacyach
i 21 klawiszach; piszczałek metalowych było 1545.

(Marcu)
1732 w [illegible] Styczniu umarł Franciszek Wielopolski dziedzic Żywca
zapisawszy 20000 złp. na fundacyję missyi Jezuitów w Żywcu
(którzy od r. 1702 mieli Missyą w Białej – i dawniej w Jordanowie).

1733 Jezuici objęli Missyą w Żywcu usadowiwszy się w domku
za 1000 tymfów od wdowy Lisowskiej kupionym. Pierwsi
z Jezuici [illegible] co w Żywcu osiedli byli xx. Jan Mukułowski i
Franciszek Parzuchowski.

1737 Głód i drożyzna

1739 umarła Anna z Lubomirskich wdowa po margrabim Franciszku
Gonzaga-Wielopolskim

1740 d. 11 Czerwca synowie Franciszka Wielopolskiego zrobili w Grodzie
Oświęcimskim za pośrednictwem Stefana Morsztyna, Jana Lancko-
rońskiego i Kardynała Lipskiego, dział majątku, który d. 11 Lipca
w grodzie Krakowskim roborowany został: 1) Hieronim starosta
żarnowiecki (najmłodszy z 2giej żony) dostał: Pieskową Skałę –
państwo Slemień z zamkiem folwarkiem i wsiami: Slemień, Las,
Gilowice, Łękawica, Rychwałd, Rychwałdek, Moszczenica, Pe-
wel, Kocierz, Kocoń, Kurów, Łysina, Oczków – państwo [illegible]
Rożnów z wsiami Łazisko, Brzeziny, Zagórze, Rostoka, Kąty,
Wesołka, Łazy, Gródek, Bartkowa, Bełnie, Podglinice, Guro-
wa, Przydonice, Jelna, Posadowa, Glinik, Załęże w powiecie
sandeckim – państwo Strzyżów z miasteczkiem Strzyżów, wsiami
Strzyżówka czyli Przedmieście, Tropie, Gbiska, Łętownia, Godawa
w powiecie pilzneńskim, kopalnię srebra z domem w Olkuszu i 40000 złp.
na Łodygowicach. 2) Jan starosta lanckoroński (średni z 1ej żony) dostał:

państwo suskie z Suchą z zamkiem, Krzeszów, Tarnawa Stryszawa, Lachowice, Zdziebeł, Kukow – państwo Bobrek z wsiami: Bobrowniki, Gromiec, Gorzow, Chełmek – państwo Lubiąż z folwarkiem Łęk i Nowopole – państwo Rabka z wsiami Chabówka, Skomielna, Zaryte, Ponica, Rdzawka, Słone – państwo Kobylanka z wsiami Dominikowice, Kleczany, Męcina wielka i mała, Pstrążne, Ług, Zdynia, Wierzchnica, Godawa, Gładyszowa. – 3) Karol Gonzaga z Myszkowskich (najstarszy z 1ej żony) dostał hrabstwo Żywieckie z miastem i zamkiem. – Klucz Obszarski z wsiami Sporysz, Trzebienia, Przyborów, Świnna, Przytkow, Sopotnia, Sienna – Klucz Węgierskiej górki z wsiami Cięcina, Cisiec, Milowka, Sól, Rajcza, Ujsoły, Rycerka, Radeczka, Nieledwia, Kameśnica, Szare, Żabnica; – Klucz Jeleśniański z folwarkiem i wsiami Jeleśna, Krzyżowa, Koszarawa, Korbielow, Sopotnia wielka, Pewel wielka i mała, Hucisko, Mutne; – Klucz Wieprski z wsiami Wieprz, Juszczyn, Radziechow, Bystra, Brzuśna czyli Brzuśnik – Klucz Lipowski z wsiami Lipowa, Pietrzykowice, Leśna stara i nowa, Ostre, Słotwina; – Klucz Starożywiecki z wsiami Stary Żywiec, Zabłocie, Zadziele, Zarzecze, Międzybrodzie, Czernichow, Tresna.

1747 Karol Wielopolski wymurował Jezuickiej Missyi w Żywcu dom mieszkalny, który r. 1748 Jezuici zamieszkali.

1749 d. 10 Lipca umarł w Żywcu Józef Wielopolski starosta nowotarski mając 70 lat. – Jezuici otwarli w Żywcu w swej Missyi prywatną kaplicę.

1755 chcieli w Żywcu osiąść Missionarze, czemu się Jezuici oparli. Biskup krakowski polecił Jezuitom żywieckim odbyć missią w Kozach, gdzie dużo było Luteranów między chłopstwem. – Umarł nagle Zbrożek podstarości żywiecki. Missią jezuicką w Białej przyłączono do Żywieckiej.

1756 ukończono w Rychwałdzie nowy murowany kościół parafialny do którego uroczyście cudowny obraz P. Maryi przeniesiono; proboszczem był tam Goryloski

1757 Krakowski Konsystorz pozwolił Jezuitom w Żywcu odprawiać

nabożeństwo w własnej Kaplicy.
1758 d. 14 Sierpnia w skutek oberwania się chmury była powódź w Żywcu.
1759 d. 1 Kwietnia odbyli Jezuici Misją w Nowymtargu, do której to parafii 17 wsi należało. Jezuici kazali tamże ściąć sosnę do której lud miał nabożeństwo.
1760 Umarł Gorylski proboszcz w Rychwałdzie. – Jezuici wymurowali w swej Misyi w Żywcu Kaplicę, którą 15 lipca 1760 konsekrowano; był w niej jeden ołtarz i sygnaturka.
1762 Umarł Józef Franciszek Strzeżyński proboszcz żywiecki po nim objął probostwo Andrzej Józef Łapiński (+1801) – Na tym roku urywa się Liber memorabilium Missionis Zyvecensis Soc. Jes., albowiem przy supressyi wydarł [illegible]senior Jezuitów 10 ostatnich lat z takowej.
1769 Karol hr. Wielopolski dał swym kosztem w kościele parafialnym w Żywcu wyzłocić ołtarz S. Krzyża oraz ołtarze S. Anny i S. Józefa pomalować i wyzłocić.
1772 d. 26 Września zajęli Austryacy Oświęcim i Zator (r. 1816 przyłączono te Xięstwa do związku Rzeszy niemieckiej na Kongressie). Na pamiątkę zajęcia Oświęcimia bito 1772 medale w wartości 30 krajc.)
1773 umarł Karol hr. Wielopolski margrabia Myszkowski starosta Krak. od r. 1728 Kuchmistrz, od r. 1731 Komisarz, od r. 1754 chorąży Koronny, r. 1768 przystąpił do Konfederacyi barskiej, ożeniony z Elżbietą Mniszchówną która zmarła 1746; zostawił 3 synów i 3 córki.
1775 supprymowano Misyą Jezuitów w Żywcu, zabudowania ich kupili na licytacyi Wielopolscy, od r. 1816 – 1824 mieszkali tam proboszczowie żywieccy, za nim w r. 1823 proboszcz Franciszek Augustyn nowej parafii przy farze nie zbudował, a gmachy jezuickie r. 1824 oddano na szkołę.
1776 podzielili się dobrami synowie zmarłego Karola Wielopolskiego: 1) Franciszek margrabia (najstarszy) dostał miasto Żywiec z zamkiem i ogrodem, – Klucz Jeleśniański – i wieś Przyborów (z Klucza Obszarskiego) na której schedzie ciężyło 266423 złp. długu. 2) Ignacy (najmłodszy) dostał Klucz Obszarski (z wyjątkiem Przyborowa) – Klucz Staro-Żywiecki – Klucz Lipowski – Klucz Wieprski oraz wsie

Cięcina, Cisiec, Milówka (oderwane od Klucza Węgierskiej Górki)
na którejto schedzie ciężyło 266483 złp. 10 gr. długu. (Schedę tę na-
był r. 1838 arcyksiążę Karol Austryacki za 705000 złr. mon. konw. od
Adama Wielopolskiego. – 3) Józef (średni) dostał Klucz Węgierskiej
Górki składający się z wsi: Sól, Rycerka, Ujsol, Rajcza, Nieled=
wia, Kamesnica, Szare, Żabnica, na której to schedzie ciężyło
266483 złp. 20 gr. długu.

1776 w sam tłusty czwartek w nocy o 10 godzinie uderzył piorun w wieżę
kościoła farnego w Żywcu, której bania wewnątrz się wypaliła
(r. 1821 kosztem patrona Alberta księcia Sasko Cieszyńskiego, wieża
ta na nowo blachą pokrytą została.

1782 Cesarz Józef przejeżdżając z Węgier z Czacy, nocował w Żywcu
u Mikuszewskiego. Do Ignacego hr. Wielopolskiego który mu się
przedstawił wyraził się, iż ma złe wyobrażenie o rządach szlachec=
kich; bo po wsiach widział tylko chłopstwo nędzne i wygłodzone.

1784 Zaczęto budować gościniec cesarski z Żywca przez Kocierz
do Andrychowa (wprzód prowadziła droga z Węgier do Krakowa
wzdłuż nad Sołą rzeką)

1785 we wtorek zapustny (w ostatki) było znaczne trzęsienie ziemi
w Żywcu, tak iż garnki z półek pospadały; toż samo powtórzy=
ło się tegoż roku d. 4 Grudnia. – Tegoż roku wzięto w sekwestr
za długi Państwo Żywieckie. – Tegoż roku spalił się Zamek
w Żywcu przez nieostrożność Kucharza. – W mieście Żywcu było
10 cechów rzemieślniczych, które do r. 1771 musiały za darmo
potrzebne rzeczy do Zamku odrabiać. – s

1786 Długi ciężące na Kluczu Żywieckim wynosiły już 1038546 złp.;
w przeciągu 9 lat zrobił Franciszek Wielopolski 259636 złr.
30 kr. – Kredytorowie mianowicie Książę Poniński z Warszawy
domagali się ogłoszenia sądowej krydy czyli upadłości.

1795 Grasowała górach koło Jeleśni banda zbójców pod dowództwem
Proczpaka chłopa z Kameszniczy; głównym schroniskiem ich
była Milówka. Proczpaka pojmano w Kameszniczy u młodej wdowy;
z tych zbójców powieszono 28, do kryminału odesłano 70, a prze(z)to
100 kijami i rózgami ćwiczono. Proczpaka powieszono w Kamesz=
nicy; rozbijał on i za Orawie. Niejaki Łukomski z Wieprza opi=
sał to wieszanie wierszem pod tytułem: Godzinki zbójeckie.

1799 przechodziło przez Kenty 15,000 posiłkowego wojska ros:
syjskiego przeciw Francyi.

r. 1808 kupił Albert Xiążę Sasko-Cieszyński klucz Zełesna od hr. Przezebskiego (dziś Konstantego Stołowińskiego)

1800 Sprzedano na licytacyi dobra Żywieckie, które nabył hr. Przezebs:
ki mianowicie klucz zełeśnianski który przez tegoż r. 1806 sprzedany został
Xięciu Albertowi Sasko-Cieszyńskiemu Królewiczowi polskiemu.
– [illegible] Żywiec miasto nabyła na licytacyi Elżbieta Bielińska żona
Franciszka Wielopolskiego margrabiego na Pinczowie.
1809 umarł Franciszek Wielopolski margrabia pinczowski. Mar:
grabstwo Pinczow oddziedziczył syn jego Józef Jan Nepomucen któ
ry za pozwoleniem Fryderyka Xięcia warszawskiego sprzedał 9
kluczów z dóbr Margrabstwa, pozostawiwszy sobie tylko 3 klucze
Chroberz, Xiąż Wielki i Kozubow. – Państwo Żywieckie trzymała
w dożywociu Elżbieta Bielińska wdowa po Franciszku Wielopolskim
margrab. która zmarła d. 29 Marca 1814 i która posiadała znaczne dobra
na Wołyniu. Wskutek układów familijnych otrzymał Hrabstwo i
państwo Żywieckie Andrzej Wielopolski c. k. szambelan; syn Ignace:
go Wielopolskiego (+1795) z drugiej jego żony Rozalii Moszczenskiej*) (zaśl. 1778).
Po ojcu dostał w dziedzictwie: Klucze: Obszarski (z wyjątkiem Przyborowa),
Starożywiecki, Lipowski, Wieprski; wsie Cięcina, Cisiec, Milowka; – po
matce zaś dostał: Ujsoł, Węgierską Górkę, Nieledwię, Moszczenicę
(które to wsie należały do klucza Węgierskiej Górki złożonego z wsi:
Sol, Rycerka, Ujsoł, Rajcza, Nieledwia, Kameśnica Szare, Zabnica,
~~[illegible]~~ Węgierska Gorka. Klucz ten r. 1776 oddziedziczył ~~[illegible]~~
Józef Wielopolski syn Karola dostawszy także po bezdzietnym stryju
swem Hieronimie Wielopolskim +1789 wsi Łękawica i Moszczenica
Rychwałd z Slemieńskiego państwa, stracił cały majątek; po upadłości
sprzedano na licytacyi jego dobra r. 1799: Łękawicę kupił Zawichowski,
Rychwałd kupił Milewski; Ujsoł, Węgierską Gorkę, Nieledwię, Mosz:
czanicę kupiła Rozalia z Moszczeńskich Wielopolska. Tę Moszczenicę
sprzedał hr. Andrzej Wielopolski hr. Wodzickiemu, który ją r. 1825 hrab.
Ignacemu Zelińskiemu odprzedał.)

*) ta Rozalia Wielopolska była oszczędną i dobrą gos:
podynią. Pasierbowi swemu ~~[illegible]~~ Józefowi margrabiemu Wielopolskiemu za odstąpienie Żywieckiego Państwa dała dobra Nawaczów z 3 folwarkami pod Lwowem (te sprzedał margrabia Józef i kupił za to Wielkie oczy). Spła:
ciła ona wiele długów z Żywca.

1804 i 1805 wskutek przechodu wojsk cesarskich i rossyjskich przeciw
Francuzom panowała epidemicznie w Żywcu tożna choroba, Kościo:
łek Św. Krzyża i Zamek żywiecki zajęto na szpitale dla wojska.
1806 Wielka drożyzna i brak srebrnej monety za 1 reński srebrny pła:
cono 10 reńskich Bankocetlami papierowemi które cesarz Józef począł
wypuszczać. Pomimo puncerowania [illegible] srebra w r. 1808, nastąpiła
r. 1811 redukcya Bankocetli, za 5 reńskich bankocetlowych wydawano 1 złr.

w nowej papierowej monecie (Einlösscheine); r. 1816 zredukowano
2½ złr. waluty na 1 złr. srebra.

1810 Hr. Andrzej Wielopolski po śmierci swej matki Rozalii z Moszeń-
skich (+ [redacted] 1808) dziedzic Żywca, ukończywszy nauki w Wiedniu
pojął za żonę hrabiankę Grabowską (która się z nim dla impoten-
cyi jego, w Krakowie r. 1817 rozwiodła i za barona Larischa z Cieszyna
poszła, mając z nim oddawna zażyłość)

1813 Wielka powódź – 1815 przemarsz Rossian – 1816 drożyzna.

1817 Gdy Cesarz Franciszek przejeżdżał przez Kenty, podał [redacted]
Mącznerowski komisarz drogowy skargę na proboszcza żywiec-
kiego Wojciecha Radońskiego, że mu żonę zbałamucił i że z nią już
10 lat mieszka; w skutek tego zsadzono 1819 Radońskiego z pro-
bostwa i dano mu małą parafijkę w Mogilnie pod Grybowem
gdzie zmarł r. 1825.

1818 Andrzej hr. Wielopolski lubo człowiek uczony i biegły genealog,
oddawał się trunkom, robił długi, pożyczał od Hofmanna w Bielsku
100 z 100 procentem; rządu w dobrach niebyło; każdy grabił sobie
co zdołał. Rządzili dworem kamerdyner Piotr Geaza Włoch z Piemontu i sekretarz
jego Ignacy Rzepka. – Roku 1818 dla długów zmuszony był
Andrzej hr. Wielopolski sprzedać za [redacted] 162000 zł. reńskich srebr.
klucz Obszarski Albertowi Księciu Sasko-Cieszyńskiemu.

1820 został proboszczem w Żywcu Franciszek Augustin z Morawy
wprzód wikary w Fulnek, potem kapelan wojskowy przy pułku
piechoty Kaunitz, wreszcie pleban w Wilamowicach + 12 Kwiet-
nia 1845 w Żywcu. – R. 1820 arcyksiążęcy rząd zaczął sam budo-
wać w Obszarze folwark [redacted] Antonienhof (później zakład
fryszerki)

1826 Biskup tyniecki Grzegorz Tomasz Ziegler wróciwszy z Żywca
dał d. 14 Septembr. 1826 z Bochni pozwolenie do odprawiania
nabożeństwa w kościółku S. Krzyża w Żywcu, który za cesarza
Józefa II mieszczanie Marcin Ryparski i Kazimierz Namysłowski
na licytacyi kupili.

1830 d. 23 Czerwca zatoczono kordon nad rzeką Sołą z powodu cholery, po-
nieważ kordon utworzony pod Pilznem nic nie pomógł. – Hrabia [redacted]
uciekając przed cholerą umiera w Andrychowie. Z powodu zatoczenia
kordonu zastrzelono kilkanaście ludzi, który się przekradali. W Żywcu
rozpoczęła się cholera d. 5 Sierpnia, najgorszy stan był 8 Września gdzie
22 zmarło, potem zaczęła ubywać a ostatnio umarł d. 8 Października.

Przez 6 tygodni tej epidemii umarło w mieście Żywcu 156 t. j.
15 procent czyli na 15 jeden. Powróciła znowu cholera r. 1832
i wtedy zmarło na nią 38.

1831 Ignacy Krisz farbiarz żywiecki kazał przy gościńcu wiodącym
do Biały wystawić kamienny posąg S. Rozalii. Robił go Tomasz
Gołuszczyński kamieniarz z Suchy, którego dłuta są posągi ka-
mienne przed klasztorem w Kalwaryi. Po skończeniu posągu S. Rozalii
zmarł zaraz wróciwszy do Suchy. – Do kościołka w Starym Żywcu
sprawiła gmina za 700 złr. w. w. pozytyw robiony w Kentach, skąd
także r. 1829 sprawił Ambrozy Benisz farbiarz pozytyw do koś-
ciołka S. Krzyża w Żywcu.

1832 uregulowano magistrat w Żywcu i obrano po śmierci Józefa Korna
burmistrzem Franciszka Kłoskę aptekarza. Prawo miejskie otrzy-
mał Żywiec r. 1795 od cesarza; niewolno było w nim Żydom się
osiedlać, które to prawo potwierdził cyrkuł myślenicki d. 12 Maja
1809, z powodu iż mieszczanie wygnali żyda Seliga Schenthala
chcącego r. 1807 na zakupionym placu budować kamienicę.

1835 d. 27 Stycznia umarł bez testamentu Andrzej hr. Wielopolski szam-
belan cesarski, dziedzic Żywca, pochowany w kościele farnym; ta-
blicę nagrobkową postawił mu w kościele starożywieckim ekonom
Antoni Kojek. Majątek oddziedziczyły 2 siostry jego Justyna
(wdowa po Michale hr. Węgierskim dziedzicu Wysokiego mazowiec-
kiego) i Elżbieta (żona hr. Wincentego Wielopolskiego) synowiec ich
Alexander hr. Wielopolski dostał piątą część t. j. 70000 złr. z pałacem
w Krakowie. Gdy dobra Żywieckie złożone z 4 folwarków chciał za-
kupić hr. Stadion z Wiednia, sprzedały obie siostry Państwo Żywieckie
na którym 250000 złr. długów ciężyło, Adamowi hr. Wielopolskiemu
(synowi Ignacego na Słemieniu) za 500000 złr. – Elżbietę Wielopolską
spłacił hr. Adam w ten sposób iż jej dał swe dobra Słemień warte
125000 złr. m. k. ża dla spłacenia Justyny Węgierskiej za naradą
Homulacza i żyda Hertzberga z Bielska chciał r. 1837 zaciągnąć
pożyczkę 300000 w Banku wiedeńskim, lecz gdy to nieszło i gdy się
temuż faktorowi Hertzbergowi na 60000 złr. zadłużył, sprzedał
hr. Adam Wielopolski Państwo Żywieckie złożone z kluczów: Wieprz,
Stary Żywiec, Węgierska Górka, Milówkę, Ujsoł d. 15 Listopada 1838
za 660000 złr. Karolowi Arcyksięciu Austriackiemu, z kondycyą
„wie es steht und liegt."

1838 d. 16 Maja. Adam hr. Wielopolski założył za naradą Homolacza w Ligcinie piec do wytapiania żelaza, który dla braku odpowiedniej rudy wkrótce zaniechany został.

1837 W dobrach arcyksięcia Karola (który także posiadał Bestwinę) założono według projektu dyrektora Zwilling fryszerkę żelaza. — Państwo Żywieckie miało 12,000 morgów lasu i mogło rocznie 3½ tysięcy drzewa dostarczać po cenie 42 złr. M. K.

1839 d. 8 Stycznia umarł hr. Adam Wielopolski we Lwowie.

1835 Franciszek Augustin proboszcz żywiecki kazał przetopić starożytne ornaty, z których otrzymał 2 funty 13 łutów srebra za 92 złr.

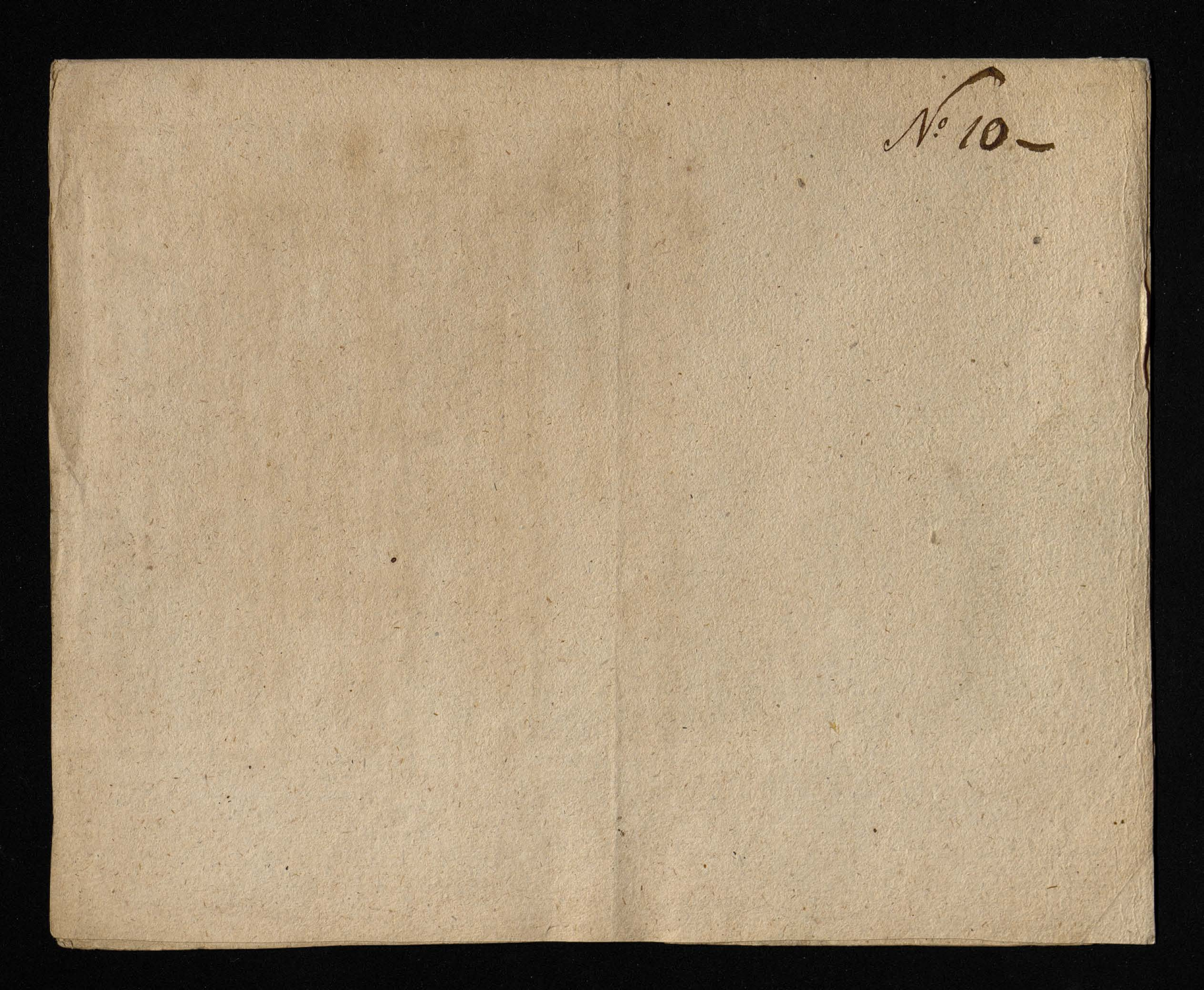
1836 Cholera, w Żywcu umarło 43 osób.

1845 d. 12 Kwietnia umarł Franc. Augustin proboszcz żywiecki mając 64 lat — proboszczem nowym został Józef Łukalski pleban z Wilamowic, a wprzód przez 9 lat wikary w Skoczowie na Szląsku.

1472 objął Piotr Komorowski Żywiec.

1844 zaprowadzono w Żywcu towarzystwo wstrzemięźliwości.

1845 wychrzcił się żyd Maxymilian Schanzer z całą familią (z Górnej Poręby) w Żywcu.

No. 10

177

Tomasz Kuleszycki ur.
19 marca 1803 w Żwierzyńcu
† 3 Listopa 1873

Jan Edward Sack ur. w
Łaszkach 1770 od 1799
w Lwowie

Ignacy Pawłuszkiewicz Akademik Krak. ~~profesor~~
pleban w Jeleśny, Kanonik tarnowski † 1770
wymurował kościół z dzwonnicą w Jeleśny

Kościół w Starym mieście Żywca od niepamiętnych
czasów fundowany z drzewa cisowego, gdy zgorzał
r. 1477 pogorzał przy dobywaniu miasta przez
Dembińskiego

Kościół S. Krzyża r. 1428 poświęcony, r. 1679 odmu:
rowany, prebenda przy nim fundowana 1675
Kościół w Nowym mieście Żywcu farny zmurowany
r. 1542.
Kościółek S. Marka zmurowany 1584
Kaplica S. Wita z źródłem wody pociesznej zbudowana 1669
Kościołek Przemienia Pańskiego wystawiony r. 1649
od Jana Frankowicza, rozszerzony 1704 za staraniem

Andrzeja Komonieckiego wojta.

własności Kłoski (Kopia z r. 1783 178
Komoniecki † 1732 jego portret w Kościółku Przemienia.

Spis osiadłości miejskich r. 1787

Przywilej Jana Komorowskiego Kasztelana
oświęcimsk. na las Kiełbasów 1562.
i inne przywileje żywieckie
str 1-56

Obwieszczenie dowcipnej i ciekawej wiadomości
rzeczy krajów gór tuteczych państwa żywiec-
kiego Konotacya rzek granic państwa
żywieckiego, ślemieńskiego suskiego i łody-
gowskiego, Panów dziedzicznych i guberna-
torów, plebanów, z pilnością wydane r. p.
1724 pag. 57 - 120.

ded. domowi Wielopolskich

Kościoły zbudowane 23.
Powieści różne górnych tych krajów.

Chronographia albo dziejopis żywiecki
z różnych autorów, pism i wiadomości zebrany
przez sławnego Andrzeja Komonieckiego Wójta
na tenczas żywieckiego 1704. - Przedmowa
Do Czytelnika (Wierszem akrostych: Andrzej Komoniecki
mieszczanin żywiecki pisał roku 1704)
na herb - Katalog Kapłanów z Żywca, zakonników
Chronographia od r. 1438-1644. pag 121-282.

Towarzystwo muzyczne we Lwowie bractwo
literatow w zimie wykonywali dwiczenia muzycz=
ne i grali na chorze. R. 1356 zaprowadzone we
Lwowie przez mieszkańców niemieckich potwierdzone
przez Jakoba Strepę arcybisk. halick. Grzegorz z Sa=
noka arcybisk. lwowski przeniosł ich do Kaplicy ra=
dzieckiej podobne było w Żarnowcu 1426 w Kra=
kowie — W Brzozowie r. 1594 zaprowadzone
przez Goślickiego — w Żywcu od r. 1608. śpie=
wali w święto i niedziele msze ranne chorałem.

m. g. 12 vn

Wyjątki z Biblij czeskiej z r. 14

Ctenie swateho iana: 1 kā

W počatku biese slovo. a slovo biese v boha. a boh
biese slowo To biese na počatku v boha, a wsecky
vieci skrze ne vcineny su. a bez nieho nic nenie
vcineno/ Coz vcineno gt w nem ziwotem biese. a zi
wot biese swietlost lidska. a swietlo vetmach
svieti, a tmy su geho neobsahly Biese člowiek
poslany ot boha. gemuž gmeno biese ian Ten
gest prisel na swiedectwie. aby swiedectwie wydal o
swietlu aby. wsichni wierrli skrze ne Nebiese on
swietlo. ale aby swiedectwie wydal o swietlu Biese
swetlo p̃ve kterež o swiecuge každeho člowieka,
pirzchazegiciho na ten to swiet Na swietě biese
a swiet skrze neho učinen gest/ a swiet gt
geho nepoznal, Mezi swe wlastnie prrišel,
a swogi su geo neprrigeli Ale kolikož koliwiek
prrigeli su geo, dal gt gim moc syny božimi
byti, Tem genž vierrie wegmeno geo, kteriž to
nezekrwe, ani z vole tela, ani z vole muže, ale
z boha vrozeni su A slowo telom vcineno gest,
a prrebyvalo gest mezi nami, a widěli sme slawu
geo slawu iakožto gedno wzeneho odotce plneho
milosti a prawdy /

Tę biblią – czyli raczej Nowy Testament pisany
na papierze w XV w. widziałem na probostwie w Żywcu
– Faximile zdjęte przezemnie – dałem Adamowi Rościszewskiem.

Skonalo se psanie noweho zakona wsoti nasopustni
leta odnarozenie Syna bozieho Tisoic čtyřiſteho
jedesateho Sspomoci boži genž w swe moci
wsecko drži a zprawuge —

od XI rozd Matteusa index lectij na konci.

3

Alex Witold Kiejſtutowicz fo...
Costawow Teleka
Nakupil i w Mezyt...ie z Cyto
wyp... 15 Maja 1092
w K...gowym horodi.

Powieść o upiorze we wsi Usołach Którym był Janota owczarz stary
główny Strzygon a ten po śmierci jawnie i potajemnie napaści ludziom
wyrządzał pochowany będąc przy Kościele w Rajczy; uradzono więc
aby go dobyć i głowę mu uciąć; i tak uczyniono. On przecie z
głową uciętą chodził i onę przy sobie nosił, a przecież wielkie
psoty robił, iż się zebrały 3 gromady Rajczy Usoł i Rycerki
które ulękły się niemogąc inaczej poradzić z grobu trupa wy=
kopali na granicę wywiezli tam ręce i nogi poobcinawszy na
stos drew włożono i tak spalono. Z którego ognia z wnętrzności
jego coś obrostego w górę wyskakowało i zbytecznie się rzucało
aż to zaledwie z ciałem spalono. Co się stało d. 3 Stycznia r. 1720
przez półtory niedzieli blisko biedząc się w strachu ludzie byli.
Z tego rodzaju 1679 była w Rajczy baba główna Strzyga
która tak wiele dokazowała że na 19 ludzi dla niej umarło.

Usoły pow. żywiecki
Rajcza " "
Rycerka " "

R. 1720 d. 29 Czerwca w sobotę święto Piotra i Pawła Ap. Do Kościoła Ra=
dzichowskiego pod tyt. S. Marcina biskupa bractwo nowe prześwietne
S. Izydora Rolnika od Stolicy Ap. za natenczas Klemensa XI pap. w Rzymie
d. 7 Sierpnia r. 1719 nadane i pozwolone introdukowano dla parochianów
rolników i pospólstwa prostaków. Na której introdukcyi z całego dekanatu
Żywieckiego duchowieństwo było i bractw czworo, to jest Bractwo Ro-
żańca S. Żywieckie, bractwo S. Anioła Stroża z Łodygowic, bractwo S. Anny
i S. Barbary Milowskie gdzie wielki konkurs ludzi był. Rachowano na 5
tysięcy pospolitości wszelkiej a każde bractwo okryto i ozdobnie przy-
bywszy a osobliwie Łodygowskie miało między sobą wybrańców
z strzelbą i także Milowskie Gajnych którzy po kilkakroć ognia
przy śpiewaniu swojem na tryumf dawali wraz. A te bractwa przywi-
tano na górze gdzie kaplicę nową dla introdukcyi bractwa S. Izydora
zbudowano. Na tytuł S.S. Patronów, którzy obrońcami są od morowego
powietrza, to jest Najśw. Maryi P. gwiazdy zarannej, S. Rozalii S.
Sebastyana i S. Rocha którym tam obraz nowy wymalowano i wystawio-
no z takim napisem: O patroni orbi dati – Contra pestem revelati – Vos
miseris hic favete – Et a peste nos fovete.
Przy której kaplicy wyborne intermedyum odprawiano Naprzód cztery pa-
cholęta ubrane miały swoje deklamacye do kaplicy uczynione. Jeden z
gwiazdą reprezentującą gwiazdę Najśw. Maryję P. Drugi z palmą S. Rozalię,
trzeci z strzałą S. Sebastyana, Czwarty z bastonem albo laską pielgrzyms-
ką reprezentując S. Rocha mając mowę o tych S.S. Patronach wierszem aby
oni raczyli bronić to państwo i kraj górny od tej plagi i zarazy
ludzkiej morowego powietrza. – Znowu na teatrze stanęli cztrej anieli

jeden miał palmę drugi Krzyż trzeci Koronkę paciorków, piąty zwierciadło Którzy w intermedium swoje mieli mowy wierszem o prostocie jako P. Bogu jest miła i P. Bóg sobie z niej tajemnice wielkie czyni, gdy prostota z pobożnością złączona będzie; Potem S. Izydora żywot i cnoty wyliczali, wszystkim je wyliczając, jako go Bóg dla jego prostoty i pobożności wielkim świętym uczynił, że mu anieli podczas modlitwy jego orać pomagali i cudy go wsławił, dla czego od Ojca S. pap. Kanonizowany jest i między S.S. policzony i bractwo jego z wiel. odpustami Kościół postanowił aby prostacy i ubodzy rolnicy jego naśladowali. Do tych przybyli czterej oracze. Jeden pług drugi żelaza płużne trzeci Kołka a czwarty brony nieśli, jako narzędzia rolnicze, Których anieli jako prostaków zawiedli do tego bractwa aby patrona swego naśladowali i w bractwo wpisawszy się one przyjęli obiecując zbawienie i żywot wieczny. Po którym intermedium pokazało się bractwo ozdobnie ubrane które z kaplicą do Kościoła wprowadzono, gdzie były strzelania z 5 sztuk strzelby grubej i ognia na radości dawano i.t.d.

(Z kroniki Żywieckiej Andrzeja Komonieckiego)

R. 1721 w Warszawie przed Królem Augustem był taki mąż silny który dziwy dokazował: Naprzod dźwignął działo na 2500 funtów ciężkie, na którym jeszcze dobosz siedział jedną ręką w górę i trzymał tak długo aż drugą ręką szklankę wina wypił. — Znowu kazał 2 konie albo 3 zaprządz do siebie jak najmocniejsze i one woźnicy popędzać i ciągnąć go a ruszyć go z miejsca niemogły. — Rozerwał postronek nowy na drobne sztuki, którego 2 konie rozerwać nie mogły. — Układł się głową na jeden stołek a na drugim spart nogi; wtedy na sobie 5 albo 6 osób utrzymał że ciało jego nieugięło się ku ziemi. — Znowu dźwignął konia z jezdcem na nim siedzącym jedną ręką a drugą szklankę wina wypijał. — Także na piersiach utrzymał kowadło ważące 600 funtów tak długo aż dwa kowale potężną sztukę żelaza na nim rozbili i odkowali. — Znowu układł się na ziemi a dwaj mężowie po nim deptali z którym wstał w górę i usiadł na stołku. — 12 ludzi do góry dźwignął i trzymał jedną ręką a drugą wypijał wino. — Na półłokcia długi gwóźdź a na palec gruby skręcił do kupy albo połamał. — Wziął w zęby ławę na 18 stóp długą a na drugim końcu postawił stołek i dźwignął do góry na stóp 10 — Naostatku trzymał w zębach laskę a dwaj mężni niemogli jej onemu wyciągnąć z zębów.

